Mentor
әдістемелік орталығы

Республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

ÜZDIK QALAM

Ақтөбе қаласы

№26(04) 2025

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

Абубакирова Мадина Мұратқызы.....5
Ақатаева Толқын Әлібекқызы.....7
Абзалова Ляззат Бахтыбековна.....9
Алмашева Сауле Араловна.....12
Андреева Татьяна Михайловна.....15
Батаева Ботагоз Канашевна.....17
Бисенова Сауле Муратовна.....19
Бисимбаева Айман Агатаевна.....21
Боканова Агила Сандыбаевна 24
Бухарина Светлана Ивановна.....26
Виниченко Оксана Анатольевна.....28
Демеуова Лунара Рыскалиевна.....30
Досакова Нургуль Оспановна.....32
Ералина Гулдерай Ильясқызы.....34
Естурлина Әсемгул Озатқызы.....37
Ефремова Александра Витальевича.....39
Жауар Айжан Ушқанбекқызы.....41
Жумабаева Зулпия Мухамеджановна.....43
Жунисова Айгуль Сагиевна.....46
Испамбетова Гульнар Жумабековна.....48
Коршикова Валентина Вячеславовна.....51
Курманаева Сауле Ахметовна.....53
Қалиева Гулназ Сейілханқызы.....55
Маженова Айслу Акаевна.....57
Отарбай Айнұр Әуезханқызы.....59
Пеннер-Насибулина Дарья Александровна.....61
Поляева Динара Томасқызы.....63
Рамбаева Майгул Еркиновна.....65
Ростова Наталия Николаевна.....67
Рябоконь Ольга Владимировна.....72
Сағынов Дидарбек Орынбасарұлы.....74
Садиева Жангуль Сериккызы.....78
Сартаева Айнагуль Чукановна.....80
Старикова Юлия Вячеславовна.....83
Сундетова Гульбану Алтаевна.....85
Тажибаева Жанат Жаксылыковна.....87
Талапбаева Гүлжазира Талапбайқызы.....89
Темербулатова Светлана Дмитриевна.....91
Темірхан Нұрсәуле Темірханқызы.....94
Тілеумаганбетова Гулжамал Алпысбайқызы.....98
Тлеуова Багжан Абдигалиевна.....100
Тойгулов Таир Талгатович.....102
Толеубек Еркегул.....103
Тулепова АлмагулТулеуовна.....105
Тұқжымова Ақнұр Бейімбетқызы.....107
Умарова Айбатша Жаксыгалиевна.....109
Уныйбаева Динара Сериковна 111
Фазылова Нургуль Оралбаевна.....114
Чубыкина Дарья Александровна.....116
Шабарова Жанна Бекбулатовна.....118
Шакирова Полина Николаевна.....120
Шаменова Райхан Карыбаевна.....124
Шраева Гульсим Канатжановна.....126
Штец Валентина Геннадьевна.....127
Шукаева Айгуль Усмановна 130
Шуленова Алиса Есетовна.....132
Юсупова Жансулу Жанабергеновна.....134
Aitzhan Zarina Baurzhankezy.....136
Kan Lyubov Yuryevna.....139
Sandibayeva Aruzhan Nurlybaevna.....141

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК
ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты:

Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту. Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады. Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді. Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылымиақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:
Бас редактор:

Нурбергенова Сауле Турмаганбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновна п.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбекова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбарқызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы (Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы: Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2
Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ АДАМ ҚИЯЛЫ

Абубакирова Мадина Мұратқызы
Арнайы пәнінің оқутушысы

Мақсаты: Бұл жұмыстың негізгі мақсаты – цифрлық дәуірдегі шығармашылықтың даму бағыттарын, жасанды интеллекттің өнер мен мәдениетке ықпалын және адам қиялының рөлін зерттеу. Сонымен қатар, технология мен шығармашылықтың өзара байланысын қарастырып, олардың болашақтағы ықтимал синтезін талдау.

Өзектілігі: Бүгінгі таңда жасанды интеллект тек ғылыми және техникалық салаларда ғана емес, шығармашылық индустрияларда да кеңінен қолданылады. AI көмегімен жасалған суреттер, музыкалар, әдеби шығармалар әлемдік нарықта үлкен қызығушылық тудыруда. Осыған байланысты, шығармашылықтың болашағы, адам мен жасанды интеллекттің серіктестігі туралы мәселе өзекті бола түсуде.

Міндеттері:

- Жасанды интеллекттің шығармашылық салалардағы мүмкіндіктерін талдау;
- Жасанды интеллект пен адам қиялының өзара әрекеттесуін зерттеу;
- Цифрлық дәуірдегі шығармашылықтың болашағын болжау;
- AI-дың өнер, музыка, әдебиет және дизайндағы рөлін анықтау;
- Технология мен шығармашылықты тиімді үйлестіру жолдарын қарастыру.

I. Кіріспе

Қазіргі заман – технологияның қарқынды дамып, жасанды интеллекттің (ЖИ) адам өмірінің әр саласына енуімен ерекшеленеді. Бұл үрдіс шығармашылық әлеміне де ықпал етіп, өнер, әдебиет, музыка, дизайн және басқа да салаларда жаңа мүмкіндіктер мен қиындықтарды тудырды. Осы мақалада біз цифрлық дәуірдегі шығармашылықтың рөлін, жасанды интеллекттің ықпалын және адам қиялының өзгеруін қарастырамыз.

II. Негізгі бөлім

1. Шығармашылық және технологияның тоғысуы Цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект шығармашылық үдерісті жаңа деңгейге көтерді. Бүгінде AI көмегімен:

- Кескіндеме және графика жасау (мысалы, DALL·E, Midjourney);
- Музыкалық композициялар құру (AIVA, OpenAI Jukebox);
- Әдеби шығармалар мен поэзия жазу (ChatGPT, Sudowrite);
- Дизайн және архитектуралық шешімдер әзірлеу мүмкіндігі бар.

Бұл құралдар суретшілер мен жазушыларға жаңа идеяларды жүзеге асыруға көмектеседі, бірақ олардың түпкі шығармашылық қабілетін алмастыра алмайды. Жасанды интеллект – шабыт көзі және көмекші құрал ретінде қарастырылады.

Жасанды интеллект және өнер ЖИ-дың өнердегі ықпалы соңғы жылдары айтарлықтай артты. Мысалы, AI көмегімен жасалған картиналар әйгілі аукциондарда сатылып, өнер туындылары ретінде бағалануда. Сондай-ақ, музыкада AI алгоритмдері белгілі композиторлардың стилінде жаңа әуендер жасай алады. Бұл технологиялар өнердің шекарасын кеңейтіп, оны баршаға қолжетімді етеді.

Адам қиялының рөлі Жасанды интеллекттің мүмкіндіктеріне қарамастан, шығармашылық үдерісте адам қиялы шешуші рөл атқарады. ЖИ дайын ақпарат негізінде жұмыс істесе, адам жаңа идеяларды тудыра алады, эмоциялар мен тәжірибені шығармашылыққа енгізе алады. Сонымен қатар, AI-дың шектеулері бар – ол интуиция, эмоция және мәдени контекстті толық түсіне алмайды.

2. (ИЖ) Сабақта қолдану жолдары

Цифрлық дәуірдегі шығармашылық тақырыбы білім беру үдерісінде тиімді қолданыла алады. Колледж, мектептер мен жоғары оқу орындарында келесі тәсілдерді пайдалануға болады:

- Жасанды интеллектпен жұмыс жасау: Оқушыларға AI көмегімен суреттер салу, музыка жасау немесе мәтін жазу тапсырмаларын беру.
- Талқылау және пікірталастар: Оқушылармен жасанды интеллект пен адам шығармашылығының айырмашылықтарын, олардың бір-бірін толықтыру мүмкіндіктерін талқылау.
- Практикалық жобалар: Студенттерге жасанды интеллект құралдарын қолданып, өздерінің шығармашылық жұмыстарын жасауға мүмкіндік беру (мысалы, Midjourney арқылы графикалық жұмыстар жасау немесе ChatGPT-мен әңгіме жазу).
- Шығармашылық жарыстар: Жасанды интеллект пен адам шығармашылығының байланысын зерттейтін шығармашылық байқаулар

ұйымдастыру.

• Цифрлық сауаттылық: Оқушыларға AI құралдарын қалай дұрыс пайдалану керектігін, олардың мүмкіндіктері мен шектеулерін үйрету.

Болашақтағы перспективалар Цифрлық дәуірдегі шығармашылықтың болашағы адам мен жасанды интеллекттің серіктестігіне негізделеді. Оқытушылар, суретшілер, музыканттар мен жазушылар ЖИ құралдарын пайдалану арқылы жаңа шығармашылық мүмкіндіктерге ие болады. Басты мәселе – жасанды интеллектті дұрыс пайдалана отырып, адам шығармашылығының құндылығын жоғалтпау.

Қорытынды

Жасанды интеллект шығармашылық әлемінде революция жасағанымен, адам қиялының маңызын алмастыра алмайды. Технология мен шығармашылықтың үйлесімі жаңа өнер туындыларын жасауға және адамзаттың мәдени дамуында үлкен рөл атқаруға мүмкіндік береді. Сондықтан цифрлық дәуірде шығармашылық пен технологияның өзара әрекеттесуін тиімді пайдалану – болашақ өнердің негізі болып қала бермек.

Цифрлық дәуірде шығармашылық үдерістердің дамуы мен трансформациясы жасанды интеллект (ЖИ) құралдарының әсерінен зор өзгерістерге ұшырап жатыр. ЖИ адам қиялы мен шығармашылығын қолдайтын әрі оны жаңа деңгейге көтеретін құрал ретінде қызмет атқара алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Russell, S., & Norvig, P. (2016). Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson.

• Жасанды интеллекттің негіздері мен оның шығармашылыққа әсері туралы.

2. Boden, M. A. (2016). AI: Its Nature and Future. Oxford University Press.

• Жасанды интеллекттің табиғаты мен болашағы, шығармашылық аспектілері.

3. McCormack, J., Gifford, T., & Hutchings, P. (2019). The Impact of Artificial Intelligence on Creativity. AI & Society.

• Жасанды интеллекттің шығармашылыққа әсері туралы зерттеу.

4. Elgammal, A., Liu, B., Elhoseiny, M., & Mazzone, M. (2017). Can a Computer Create Art?. Proceedings of the 8th International Conference on Computational Creativity.

• Компьютердің өнер туындыларын жасау қабілеті.

5. Khan, A. (2020). Artificial Intelligence and Creativity: A New Frontier. Journal of Creative Behavior.

• Жасанды интеллект пен шығармашылықтың жаңа шекаралары.

6. Meyer, M. (2021). The Role of AI in Creative Processes. Creativity Research Journal.

• Шығармашылық процестердегі жасанды интеллекттің рөлі.

7. Sullivan, J. (2018). The Intersection of AI and Human Imagination. AI & Ethics.

• Жасанды интеллект пен адам қиялының қиылысуы.

8. Bakhshi, S., & Thumim, J. (2019). Creativity and AI: The Future of Work. Nesta.

• Шығармашылық пен жасанды интеллекттің жұмыс болаша

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ЖЕТІЛДІРУДІҢ ЖОЛДАРЫ

Ақатаева Толқын Әлібекқызы
Ырғыз ауданы, Шеңбертал жалпы білім беретін орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Логикалық ойлау – кез келген адамның интеллектуалды дамуының маңызды бөлігі. Әсіресе, бастауыш сынып оқушылары үшін логикалық ойлау қабілетін дамыту олардың танымдық белсенділігін арттырып, шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге ықпал етеді. Бұл қабілет балалардың күнделікті өмірде кездесетін мәселелерді шешуіне, өз ойын жүйелі түрде жеткізе білуіне және жаңа ақпаратты жылдам қабылдап, өңдеуіне көмектеседі.

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлау қабілетін дамыту үшін сабақ барысында әртүрлі әдістер мен тәсілдерді қолдану маңызды. Ойын элементтері, қызықты тапсырмалар, логикалық есептер, шығармашылық жаттығулар мен практикалық жұмыстар арқылы балалардың ойлау деңгейін арттыруға болады. Сонымен қатар, ақпараттық технологияларды пайдалану, топтық жұмыс ұйымдастыру және оқушыларды зерттеу жұмыстарымен айналысуға ынталандыру – логикалық ойлауды дамытудың тиімді жолдары болып табылады.

Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлау қабілетін жетілдірудің маңыздылығы, оны дамытудың негізгі әдістері мен тиімді жолдары қарастырылады. Логикалық ойлау дағдысы қалыптасқан бала тек математика мен ғылым саласында ғана емес, күнделікті өмірде де кездесетін түрлі жағдайларда дұрыс шешім қабылдай алады. Сондықтан логикалық ойлауды дамыту – бастауыш мектептегі білім берудің басты міндеттерінің бірі.

1. Логикалық ойлаудың бастауыш сынып оқушылары үшін маңызы

Логикалық ойлау – адамның ақыл-ойын дамытатын маңызды қабілеттердің бірі. Бастауыш сынып кезеңі баланың танымдық қабілеттері қалыптасатын, дамудың қарқынды жүретін кезеңі болғандықтан, логикалық ойлау дағдыларын ерте жастан дамыту өте маңызды. Бұл дағды оқушылардың оқу үлгеріміне тікелей әсер етіп, олардың шығармашылық қабілеттерін, есте сақтау, талдау, салыстыру және қорытынды жасау дағдыларын дамытады.

Логикалық ойлау қабілеті жақсы дамыған оқушы:

- Күрделі мәселелерді шешудің жолдарын іздейді;
- Ақпараттарды талдап, жүйелей алады;
- Өз ойын нақты әрі дәлелді түрде жеткізеді;
- Жаңа білімді тез меңгеріп, оны әртүрлі жағдайларда қолдана алады.

Сондықтан бастауыш сыныпта логикалық ойлауды дамыту оқушылардың оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, олардың интеллектуалды дамуына да ықпал етеді.

2. Логикалық ойлау қабілетін дамытудың негізгі әдістері

Логикалық ойлауды дамыту үшін мұғалімдер түрлі әдістер мен тәсілдерді қолдануы қажет. Солардың ішінде ең тиімділері:

2.1. Ойын технологиясын қолдану

Ойын – баланың негізгі әрекеттерінің бірі. Логикалық ойындар баланың қызығушылығын арттырып, тапсырмаларды шешу барысында ойлау қабілетін жетілдіреді.

Логикалық ойлауды дамытуға арналған ойын түрлері:

- Жұмбақтар мен ребустар – балалардың қиялын дамытады, қоршаған ортаны танып-білуге көмектеседі.
- Логикалық тізбектер (артық сөзді немесе санды табу) – салыстыру және талдау қабілетін дамытады.
- «Не артық?» немесе «Қайсысы сәйкес?» – оқушылардың салыстыру дағдыларын жетілдіреді.
- «Сөзжұмбақ» және «Судоку» – есте сақтау мен зейінді шоғырландыру қабілетін дамытады.

Ойын арқылы оқушылар өз бетінше ойлануға, талдауға және шешім қабылдауға үйренеді.

2.2. Логикалық есептер мен тапсырмалар беру

Логикалық есептер балалардың ойлау қабілетін арттырып, есептеу дағдыларын дамытады. Мұндай есептер математиканы меңгеруге ғана емес, өмірлік мәселелерді шешуге де үйретеді.

Мысалдар:

- «Бір адамның екі баласы бар: біреуі дүйсенбіде, ал екіншісі жұмада туған. Бұл қалай

мүмкін?» (Жауабы: бұл – аптаның күндері емес, балалардың есімдері).

• «Бөлмеде төрт бұрыш бар. Әр бұрышта бір мысық отыр. Әр мысықтың алдында үш мысық бар. Бөлмеде барлығы қанша мысық бар?» (Жауабы: 4 мысық).

Осындай қызықты тапсырмалар оқушылардың ойлау жылдамдығын арттырады және олардың шешім қабылдау қабілетін дамытады.

2.3. Шығармашылық тапсырмалар мен әңгімелер құрастыру

Оқушылардың логикалық ойлауын дамытуда шығармашылық тапсырмалар үлкен рөл атқарады.

Шығармашылық тапсырмалар:

• «Ертегі ойлап тап» – бірнеше сөз немесе сурет беріліп, бала соларды қолданып, әңгіме немесе ертегі құрастырады.

• «Суреттерді ретімен орналастыр» – берілген суреттерден оқиға желісін құрап, логикалық байланыс орнату.

• «Басқаша ойлау» әдісі – белгілі бір жағдайға қарама-қарсы шешім ойлап табу.

Мұндай тапсырмалар оқушылардың қиялын дамытып, оқиғаларды байланыстырып ойлауға үйретеді.

2.4. Топтық және жұптық жұмыс әдістері

Топтық жұмыс барысында оқушылар логикалық тапсырмаларды бірлесіп орындайды, өз ойларын еркін білдіреді, талдау және дәлелдеу дағдыларын дамытады.

Тиімді әдістер:

• «Ойлан, жұптас, бөліс» – оқушы алдымен жеке ойланады, кейін жұппен талқылайды, соңында топ ішінде пікір алмасады.

• «Қателерді тап» – мұғалім есептің дұрыс емес шешімін береді, ал оқушылар қатені тауып, дұрыс шешімін ұсынады.

• «Жұмбақ жасыру» – бір топ басқа топқа логикалық сұрақтар немесе есептер құрастырады.

Бұл әдістер оқушылардың талдау, дәлелдеу және логикалық байланыстарды орнату дағдыларын жетілдіреді.

2.5. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану

Қазіргі заманда логикалық ойлауды дамытуда ақпараттық технологиялар үлкен рөл атқарады.

Қолданылатын технологиялар:

• Интерактивті тақта – оқушыларға түрлі логикалық тапсырмалар мен есептерді көрнекі түрде ұсыну.

• Компьютерлік ойындар мен мобильді қосымшалар – мысалы, «Brain Trainer», «Sudoku», «Math Kids» сияқты бағдарламалар баланың ойлау қабілетін жақсартады.

• Робототехника және бағдарламалау (LEGO Education, Scratch, Tynker) – балаларды алгоритмдік және логикалық ойлауға үйретеді.

Технологияларды тиімді пайдалану оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамытуға мүмкіндік береді.

3. Логикалық ойлауды дамытудағы мұғалімнің рөлі

Мұғалімнің басты міндеті – оқушыларды қызықтырып, олардың белсенді ойлауына жағдай жасау.

Мұғалім қандай әдістер қолдануы керек?

• Оқушыларға ойлануға уақыт беру.

• Жүйелі түрде логикалық тапсырмалар мен ойындарды сабаққа енгізу.

• Оқушылардың өз бетімен шешім қабылдауына мүмкіндік беру.

• Оқушыларға сұрақ қою арқылы олардың ойлау процесін жетілдіру.

Қорытынды

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлау қабілетін дамыту – олардың интеллектуалды дамуы мен оқу жетістіктеріне әсер ететін маңызды процесс. Логикалық ойлау – баланың өз ойын жүйелі түрде жеткізуіне, мәселелерді шешу жолдарын табуына, талдау және салыстыру дағдыларын қалыптастыруына көмектесетін негізгі қабілеттердің бірі.

Логикалық ойлауды дамыту үшін мұғалімдер мен ата-аналар оқушыларға бағытталған түрлі әдістер мен тәсілдерді жүйелі түрде қолдануы қажет. Ойын технологиялары, логикалық есептер, шығармашылық тапсырмалар, топтық жұмыстар, ақпараттық технологиялар және зерттеушілік дағдыларды дамыту оқушылардың ойлау қабілетін арттырудың тиімді жолдары болып табылады. Сонымен қатар, оқушылардың қызығушылығын ояту, оларды өз бетінше ойлауға ынталандыру, сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптастыру – білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі.

Мұғалімдер сабақ барысында түрлі логикалық тапсырмаларды қолдана отырып, оқушылардың ойлау қабілетін жетілдіре алады. Сондай-ақ, ата-аналар үйде баланың ойлау дағдыларын дамытатын ойындар, есептер мен қызықты тапсырмалар ұсынса, оның интеллектуалдық қабілеті одан әрі арта түседі.

Қорыта айтқанда, бастауыш сыныпта логикалық ойлауды дамыту – тек математика немесе жаратылыстану пәндері үшін ғана емес, өмірдегі кез келген жағдайға дұрыс шешім таба білетін, сын тұрғысынан ойлайтын, жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру үшін қажет. Сондықтан мектеп пен ата-ананың бірлескен жұмысы арқылы баланың ойлау қабілетін дамытуға ерекше көңіл бөлу маңызды. Жүйелі және қызықты әдістер арқылы жүзеге асырылған оқу процесі балалардың логикалық ойлауын жетілдіріп қана қоймай, олардың шығармашылық белсенділігі мен өмірлік дағдыларын дамытуға да ықпал етеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУДЫ ДАМЫТУ

Абзалова Ляззат Бахтыбековна
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Павлодар облысының білім беру басқармасы,
Успен ауданы білім беру бөлімінің
«Ахмет Байтұрсынұлы
атындағы ЖОББМ» КММ

Қазіргі заманғы оқытудың мақсаты - Қазақстан Республикасының әлеуметтік және саяси өміріне тиімді қатысуға дайын бәсекеге қабілетті тұлғаны даярлау.

Оқушылардың білімге қызығушылығын арттыру үшін мұғалімдерге жаңа талаптар қойылуда. Сол себепті оқытудың әр түрлі технологиялары жасалып,мектеп тәжірибесіне енгізілуде.Қазақ тілі мұғалімдерінің міндеті-мәдениетті түрде,біліммен,іскерлік-пен қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретінде мәртебесін көтеру,осы мақсатқа жететіндей тиімді жол іздеу,инновациялық технологияларды қолдану.Әр түрлі әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану, балалардың тілін дамытып,тілді меңгеруіне мүмкіндік береді.Жаңаша оқытудың ерекшеліктері-нені білетінің,нені меңгергенің,нені меңгермегенін білуге болады.Соның нәтижесінде оларда намыс пайда болып,қасындағы оқушыдан қалып қалмау үшін сабаққа дайындалу ынтасы арта түседі.

Инновациялық технологиялардың бірі-«Сын тұрғысынан ойлау» технологиясы. Бұл технологияның басты мақсаты: Оқушылардың кез келген түсінік,не мазмұнға сыни тұрғыдан қарап,өз пікірін таңдауға,сапалы шешім қабылдауға үйрету болып табылады.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарын «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясы негізінде құрып оқыту,яғни,сыни тұрғыдан ойлау тәсілін іс-тәжірибеме енгізу нәтижесі жеткіншіктер бойында мынадай іскірліктер мен дағдыларды қалыптастыруға болатынын байқатты:
-Әрбір оқушы өзінің жеке ойымен,өмірге деген көзқарасымен және ойлау қабілетімен ерекшеленеді;
-Ойын жаңа ақпараттар арқылы білдіреді(мағынаны тану кезеңінде);
-Жеке дауысты (кейіпкер,жазушы,бірге оқитын оқушы) қабылдауға үйренеді;
-Өз ойларын толық,дұрыс тұжырымдайды;
-Өздеріне пайдалана алады;
-Өз біліміне сүйеніп,мәселенің шешімін дұрыс тауып,ойын жеткізе біледі.

Сыни тұрғыдан ойлау-сынау емес,шыңдалған,бірін-бірі толықтырған ойлау деуге де болады. Бұл бағдарлама үш кезеңнен тұрады:

І-кезең-Оқушылардың қызығушылықтарын ояту. Бұл оқушының білетінімен жаңа білімді ұштастырудан тұрады.Бұл кезең оқушыға ой қозғау,ояту арқылы әсер етеді.Осы кезеңде «Ой-толғаныс», «Топтау», «Блум таксономиясы», «Түртіп алу», «Жұпта талқылау» секілді әдістер қолданылады.Қызықтыру сатысында «Ой қозғау», «Миға шабуыл», «Кубизм», «Еркін жазу» және т.б әдістерін қолданамын.

ІІ-кезең-Мағынаны ашу.Бұл кезеңде оқушы жаңа ақпаратпен танысады да,тақырып бойынша жұмыс істейді,түрлі тапсырмалар орындайды.

Оқушы тек белгілі мәліметті қабылдаушы емес,сонымен терең ой иесі,тұлға.Ол сын тұрғысынан ойланып,өз ойын дәлелдей білуі керек.Оқушыларға еркін ойлауға,өз ойын дәлелдеуге мүмкіндік береді. «Еркін жазу», «Семантикалық кесте», «ЖИГСО», «Аквариум» және т.б стратегияларды қолдануға болады.

ІІІ-кезең-Ой толғаныс.Рефлексия.Күнделікті оқыту үдерісінде оқушының толғанысын ұйымдастыру,өзіне,басқаға сын көзбен қарау,бағаберу. Білім арқылы тәрбиелікікке,даналыққа бастау алады. Әр оқушы өз шығармашылығын көрсете алады.Ой-толғаныс-сабақты қорытындылау кезеңі.Үйренгенін саралап,салмақтап,оны қандай жағдайда,қалай қолдану керектігін үйренеді.Бұл кезеңде қолданатын стратегиялар: «Топтастыру», «Венн диаграммасы», «Еркін жазу», «Бесжолды өлең», «Эссе жазу»,т.б.

«Миға шабуыл» стратегиясы.Бұл-ұжымдық талдау,мәселенің шешімін іздеуде қолданатын тиімді әдіс.Қандай да бір мәселені әр мүшенің пікірін еркін тыңдау арқылы шешу.Бұл әдіс-жеке тұлғаны қалыптастырудағы маңызды әдістерінің бірі.Миға шабуыл стратегиясының өзіндік ережесін сақтап,дұрыс пайдаланса,оқушының стандарты емес,шығармашыл ойлауын жақсы

дамытады.Миға шабуыл стратегиясының қағидасы қиын емес.Мұғалім топ құрайды да,қандай да бір мәселенің шешімін табуды өтінесіз(айтасыз).Барлық оқушылар өз пікірлерін айта бастағанда,ешкім оның ойын бөліп,өз пікірін айта алмайды және бағаланбайды.Іс-тәжірибеден байқағанда,бірнеше минут ішінде көптеген пікірлер,яғни,шешімдер табуға болады.Бұл жерде пікірдің көптігі мақсат емес,ол тек нақты шешім қабылдауға негіз болады.Барлық шешім «бір ауыз сөзбен» жазылып отырғаны жақсы.Белгіленген уақыт сақталуы тиіс.

«INSERT» немесе «Түртіп алу» стратегиясы. Қолдарына қарындаш алып, «V»-білемін, «+»-білмеймін, «-«-мен үшін жаңа білім(ақпарат),«?»-мені таңқалдырды деген белгілерді қойып отырып,мәтіннің мазмұнын түсінеді.Бұл әдіс-оқығанын саналы түсінуге,өз ойын басшылыққа алуға ,ойын білдіруге үйрететін ұтымды әдіс.Кесте толтырылады.

V	+	-	?

«Кубизм» стратегиясы-ойын арқылы оқыту. Кубиктің алты жағына жазылған сөздер бойынша жұмыс жасайды.Қандай да бір затты жан-жақты талдайды,талқылайды,сол арқылы білімдерін қайталайды.

Сипатта(түрі,түсі,көлемі).
Салыстыр(ұқсастығы,айырмашылығы)
Ұсын(қалай,қай жерде пайдаланылады).
Дәлелде(қарсы және қарсы емеспін).
Талда(қалай жасалған,неден тұрады?).
Ойтолғау (бұл неден жасалған?)

«Бесжолды өлең» стратегиясы-оқушы берілген тапсырма,мәтін бойынша өлең құрастырады.Бесжолды өленді құрудың ережесі мынадый:бірінші жолда 1 зат есім,екінші жолда 2 сын есім,үшінші жолда 3 етістік,төртінші жолда 4 сөзден тұратын сөйлем,бесінші жолда тақырыпқа байланысты 1 синоним жазылады.

Кім? Әке
Қандай? Батыл, ақылды.
Не істейді?Асырайды,тәрбиелейді,өсіреді.
Түйін:Әке –балаға сыншы.
Синоним- Адам.

«Венн диаграммасы» стратегиясы.Бұл стратегияның мақсаты:салыстыру,пайымдау.Екі зат немесе мезгілдің(объектінің)айырмашылығы мен ұқсастығы жазылады.Екі жағынан да салыстырылады,ал айқасқан жеріне ортақ қасиеті жазылады.Оқушылардың ойлары аршылып,салыстыру сияқты күрделі операция жүзеге асады.

«Т-кестесі» стратегиясы.Мақсаты:қарама-қарсы нәрселерді,сөздерді тере білу.Бұл жұмыста салыстыру,салыстыра отырып топтастыру сияқты үдерістер жүзеге асады.Оқушылардың ойлау,есте сақтау қабілеттерін дамытады.Т-кестесін тақырыпты ашарда пайдаланса,жаңа материалды түсінуге дайындық болады.Бұл стратегия жұпта,топта,жеке де орындала береді.Кіші,жас оқушыларына кескін,сурет түрінде орындауға болады.

«ЖИГСО» стратегиясы-ұжымдық оқыту әдісі. Мақсаты:жалпы мәселені алдымен жұпта,содан кейін ұжымда талқылау.Қолданылуы:алдымен сынып 4 топқа бөлініп отырады.Бұл жұмыс немесе бастапқы топтар деп аталады.Мәтін немесе тапсырма 4 бөлікке бөлініп дайындалады.Бірдей мәтін бөлігін алған оқушылар енді эксперт немесе отбасы топтарын құрады,яғни,эксперт топтар басқа топ құрады,мәтіннен бірдей бөліктерін талдайды.

Төрт логикалық бөлікке бөлінген мәтіннің 1-бөлігін –бірлер,2-бөлігін-екілер,3-бөлігін-үшіншілер,4,5-бөліктерін-төртінші,бесінші топқа бөлінетін оқушылар алады.Бастамас бұрын бастапқы топтардағы мәтінді мұқият меңгеру қажет,себебі отбасы топтарға түсіндіруге жауапты екенін түсінуі керек.Келесі кезекте бастапқы топтар қайта табысып,үйреніп келген бөліктерінің мазмұнын ортаға салады.Осылайша ұжым мүшелері бірін-бірі оқытуға,сол арқылы ойлануға үйренеді.

Мұғалім-осы әрекетте ұйымдастырушы,бағыттаушы.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясының сабақта қолдану барысында көрсететін нәтиже:
-оқушының оқуға қызығуы артады;
-іскерлік дағдысы,ойлау белсендігі,тапқырлығы,өзіне деген сенімі қалыптасады;
-оқушының ой-өрісін дамытып,жан-жақты,терең білім алуына жағдай жасап қоймай,оқушы бірде басқаға көмектессе,бірде басқаның көмегін өзі алады;
-оқушы білімді өз ізденісімен,өз біліктілігімен алады;
-әрбір технология жаңа әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді;
-осы әдіс-тәсілдерді мұғалім іздену арқылы іріктеп қолданады;
-тиімді,пайдалы жерлерін жетілдіре түседі.

Қызықты сабақ болса,оқушының сол пәнге қызығушылығы артып қоймай,мұғалім жаңалығы,ізденісі,қолданған әдісі арқылы ерекшеленіп,оқушы жүрегінен орын алады. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы:өз алдына сұрақтарға жауап іздеп,жан-жақты пікірлесіп,талдау жасап отыру.Яғни оқушы санасын сол тақырыпқа байланысты ояту,ой шақыру,ойын тұжырымдау,қасындағы оқушымен пікірлесу,топтасу. Сын тұрғысынан ойлау мәселесіне байланысты өз пікірін еркін сөйлеу арқылы айту,ойын жеткізу. Сонымен қатар қасындағы оқушы пікірін де тыңдау,сол пікірлерді салыстыру.Басқалармен жұмыс істеу сәтінде бірлесіп жұмыс істеу,қасындағы досына құрметпен қарау,зер салып тыңдау,мәдениетті,батыл сөйлеуге,топпен ортақ тұжырымға келуге мүмкіндік алу.

Сын тұрғысынан ойлау-сынау емес,шыңдалған ойлау. Оқушының бұл жұмысты дұрыс ұйымдастырған жағдайда өз даму деңгейіне сәйкес ойы шыңдалып,белгілі бір жетістіктерге жетері сөзсіз.

Шығармашылық қабілет әр баланың табиғатында болуы мүмкін.Біздің міндетіміз-оқушыға оның бойында жасырынып жатқан мүмкіндіктерін ашып көрсету.

Қорыта келе айтарым,осы технология бойынша жұмыс істеу барысында өзімде де,оқушыларымда да оңды өзгерістер пайда болды.Қазіргі уақытта білімді,қа білетті,мейірімді,әдепті,іскер мұғалім ғана оқушысына жақсы қасиеттерді сіңіре отырып,сапалы білім бере алады.Ол үшін оқыту мен білім берудегі жаңалықты жылдап қабылдап,оларды практикада қолдануда үлкен белсенділік таныту-әрбір мұғалімнің міндеті.

Пайдаланылған әдебиет:

1. Халперн Дайана. Сыни тұрғыдан ойлаудың психологиясы. - Санкт-Петербург, 2002.
2. Айтмамбетова Б.Р. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері. – Алма- Ата, 1985.
3. Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы студентті дамыту құралы ретінде. - Алматы, 2002.
4. Жұмабаев М. Педагогика. – Алма-Ата, 1992.
5. А. Сатыбаева А. «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» «Фолиант» баспасы 2008 жыл
6. Қ.Қадашева «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» Алматы, 2002ж.
7. Бегман Ысқақ «Қазақ тілінен сыныптан тыс жұмыстар» Алматы 2007 жыл

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В СТАРШИХ КЛАССАХ

Алмашева Сауле Араловна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Гимназия №17»

Введение

Статья посвящена внедрению инновационных технологий в процесс преподавания литературы в старших классах.

Цель работы — показать различные виды современных образовательных технологий, их эффективность в обучении для развития критического мышления и творческих способностей учащихся на уроках литературы.

В рамках работы поставлены следующие задачи: анализ современных методов, их внедрение в образовательный процесс на примере одного произведения в 10-м классе, а также показано детальное использование каждого метода на уроках.

Актуальность работы заключается в необходимости адаптации образования к современным требованиям, использованию инновационных технологий для повышения мотивации и вовлеченности учеников, так как это становится важным шагом в улучшении качества образования и подготовки учащихся к новым вызовам.

В результате работы выявлено, что применение инновационных технологий способствует улучшению восприятия литературных произведений, развивает речь, активизирует аналитические и критические навыки, а также повышает интерес учащихся к предмету.

Литература — это предмет, который формирует не только навыки грамотности, но и развивают эмоциональную и интеллектуальную личность. Важно, чтобы учащиеся старших классов не только осваивали правила и формулы, умели писать и считать, но и учились понимать, чувствовать и ценить родную речь, открывали для себя мир литературы как источник знаний о жизни и человеке. Для достижения этой цели на уроках литературы можно применять различные творческие методы обучения и инновационные технологии, которые помогают создать активную атмосферу, способствующую глубокому усвоению материала и развитию креативного мышления учеников.

Современные инновационные технологии значительно изменили процесс обучения. Вместо традиционных уроков и устных ответов учителя могут применять различные подходы, используя технические средства и интерактивные ресурсы.

Так как я, в основном, работаю в старших классах, а их уже не так легко удивить чем-то новым, то приходится искать новые цифровые технологии, мультимедийные презентации, которые создают увлекательную атмосферу для изучения нового материала. Например, на уроке литературы можно представить отрывки из экранизаций произведений, сравнив их с текстом, оживить писателя или поэта, услышать само произведение или цитату устами самого автора.

Творческий подход к обучению способствует развитию критического мышления, самостоятельности и креативности учащихся. Для того чтобы заинтересовать старшеклассников и сделать уроки более увлекательными, я использую следующие методы: «Концептуальную карту», «Психологическая диаграмма», «Ретроспективная карта», «Шесть шляп» и др. А чтобы было более понятно, хотела бы показать их использование на одном произведении: Ф.М.Достоевский «Преступление и наказание».

1.Концептуальная карта (персонажи и их отношения)

Создайте концептуальную карту, на которой отобразите главных персонажей романа «Преступление и наказание» (например, Раскольников, Соня, Свидригайлов, Лужин и другие), а также основные их взаимоотношения. Укажите, как они влияют друг на друга, какие конфликты и изменения происходят в их жизни на протяжении произведения.

Задание:

- В центре карты разместите Родиона Раскольникова и связывайте его с другими персонажами.
- Отметьте ключевые моменты и изменения, произошедшие с каждым персонажем в процессе рома

2. Диаграмма Венна: Сравнение Раскольникова и Свидригайлова

Используя диаграмму Венна, сравните двух основных персонажей романа — Родиона Раскольникова и Свидригайлова. Подумайте, в чём они схожи, а в чём различаются.

Задание:

• Укажите, какие черты характера объединяют этих героев.
• Определите, в чём различие их мировоззрений, целей и мотивации.
• Объясните, как эти различия влияют на развитие сюжета.

3. Линия времени (хронология событий)

Составьте линию времени основных событий романа. Укажите ключевые моменты, такие как:
• Преступление Раскольникова
• Встречи с Соней и последующее развитие их отношений
• Признание вины и последствия для героя

Задание:
• На временной шкале отобразите главные события в хронологическом порядке.
• Отметьте, как эти события влияли на изменения внутреннего состояния Раскольникова.

4. Психологическая диаграмма: Раскольников

Составьте психологическую диаграмму для персонажа Родиона Раскольникова. Включите следующие элементы:
• Эмоции, которые он испытывает на разных этапах романа (например, чувство вины, страха, гордости, сомнения).
• Важнейшие внутренние конфликты, которые он переживает (например, конфликт между теорией об «избранных» людях и моралью).
• Роль других персонажей, которая влияет на его психологическое состояние.

Задание:
• Определите ключевые моменты, когда Раскольников испытывает наибольшее напряжение и изменяет свои взгляды.

5. Графический сюжет романа

Создайте графический сюжет произведения. Разбейте сюжет на четыре основные части:
1. Завязка: Как начинается история Раскольникова?
2. Конфликт: Что происходит после убийства старухи-процентщицы? Как это влияет на героя?
3. Кульминация: Каковы основные моменты, когда Раскольников приходит к осознанию своей вины?
4. Развязка: Какова роль Сони в спасении героя? Как заканчивается его путь к наказанию?

Задание:
• Нарисуйте графический рисунок, в котором отображены все основные события, их эмоциональная нагрузка и влияние на героев.

6. Ретроспективная карта: Восприятие событий разными персонажами

Составьте ретроспективную карту, которая покажет, как ключевые события романа воспринимаются разными персонажами. Например, как убийство старухи воспринимается Раскольниковым, Соней, полицией и Свидригайловым?

Задание:
• Определите ключевые события (например, убийство, признание вины) и отметьте, как они воспринимаются каждым из персонажей.
• Объясните, как эти различия в восприятии помогают раскрыть их внутренний мир.

7. Иллюстрации и постеры произведения

Создайте постер или иллюстрацию, отражающую основную тему романа. Включите изображения, символизирующие важные идеи произведения, такие как вина, наказание, искупление или раскаяние.

Задание:
• Используйте образы из произведения (например, сцена с Соней, момент признания Раскольниковым вины).
• Объясните, как эти изображения передают основные идеи романа.

8. Творческое задание: Напишите письмо от имени Раскольникова.

Напишите письмо от имени Родиона Раскольникова к его матери или Соне. В этом письме он должен описать свои чувства после того, как совершил убийство, и объяснить, почему он так поступил.

Задание:
• Попробуйте выразить внутренние переживания героя.
• Проанализируйте его состояние на тот момент (вина, страх, раскаяние или гордость).

Или какое письмо мог бы написать Раскольников через несколько лет после событий романа. Это письмо должно быть не просто пересказом событий, но и глубокой рефлексией его мыслей, сожалений и изменений.

Или пусть ученики напишут письмо от имени Сони Раскольникову, в котором она рассуждает о том, как видит его изменения после признания и начала наказания.

9. Метод «6 шляп мышления» Эдварда де Боно

Этот метод способствует развитию критического и креативного мышления через многогранный подход к проблемам и вопросам.

На уроке при анализе произведения «Преступление и наказание», ученики могут поочередно представить ответы, используя разные шляпы. Например, при обсуждении поступков Раскольникова учащиеся могут:
• Рассмотреть его действия с точки зрения логики и фактов (белая шляпа).
• Выразить эмоции героя и свои собственные (красная шляпа).
• Проанализировать риски и последствия его поступков (чёрная шляпа).
• Найти положительные моменты в его действиях (жёлтая шляпа).
• Предложить альтернативные решения (зелёная шляпа).
• Обсудить, как организовать дальнейшее обсуждение (синяя шляпа).

Такой метод требует от учеников активного включения в процесс и развития разных подходов к анализу, что

невозможно просто «скопировать» из интернета.

10. Метод «Дискуссия на основе вопросов» («Сократовский семинар»)

Метод Сократовского семинара основан на глубоком обсуждении вопросов, которые не имеют однозначного ответа и требуют критический подход к каждому утверждению. Ученики задают вопросы, анализируют ответы, аргументируют свою точку зрения и выслушивают мнения других.

Вопросы для дискуссии могут быть открытыми и требующими глубокого анализа. Например, можно задать такие вопросы:

- «Что такое моральное преступление? Может ли человек, совершивший преступление ради «блага», быть оправдан?»
- «Какие внутренние и внешние факторы определяют, может ли человек изменить свои убеждения и раскаяться?»
- «Как вы думаете, в чём заключается наказание Раскольникова: в уголовном заключении или в его внутренних мучениях?»

Каждый ученик должен обосновать свою позицию, и это требует от них рефлексии, анализа текста, а не просто поиска информации в интернете. Важно, что на дискуссии никто не имеет единственно правильного ответа, и обсуждения часто приводят к новым мыслям и выводам.

Такие методы развивают у учащихся способность строить причинно-следственные связи, искать альтернативные подходы и развивать свои идеи, что невозможно просто взять с интернета и списать. Так как я на каждом уроке работаю над развитием критического мышления, то постоянно использую эти методы на уроках литературы. Эти методы требуют от учеников активного вовлечения в процесс анализа, использования личных рассуждений и глубоких аргументов, что невозможно выполнить через стандартные поисковые запросы в интернете. Они учат мыслить нестандартно, смотреть на произведение с разных точек зрения и развивают умение находить решения в нестандартных ситуациях, соотносить прошлое время, описанное автором, с сегодняшним днем, а также развивают речь учащихся, что является необходимым навыком в 21 веке.

Список использованных источников:

1. Ломакина С.А. Инновационные технологии на уроках литературы в условиях цифровизации образования: учебное пособие.- ФЛИНТА, 2024. ISBN: 978-5-9765-5468-9.

2. Еремина Т.Я. Педагогические мастерские: Инновационные технологии на уроках литературы: пособие для учителей. ФГОС.- Просвещение, 2023.

3. Перевощикова И.В. Инновационные технологии на уроках литературы – Просвещение, 2020

4. Семенова С.В. Инновационные технологии на уроках русского языка и литературы.- Форум педагогического совета, 2019

5. Хуторской А. В. Интерактивные технологии и методика преподавания литературы. СПб.: РГПУ им. А. И. Герцена.- 2015

6. Никишина И. В. Инновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе. Волгоград: Учитель.- 2008

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ШКОЛЫ

Андреева Татьяна Михайловна
КГУ «Октябрьская общеобразовательная школа отдела образования Карасуского района» Управления образования акимата Костанайской области, педагог-психолог

Аннотация. Статья посвящена роли эмоционального интеллекта в процессе профессиональной ориентации школьников. Рассматриваются основные компоненты эмоционального интеллекта, такие как самоосознание, эмпатия и социальные навыки, а также их влияние на выбор профессии и личностное развитие подростков. Подчеркивается, что высокий уровень эмоционального интеллекта помогает учащимся лучше понять свои интересы, развивать навыки межличностного общения и принимать осознанные решения при выборе карьеры. Также обсуждаются методы и подходы, способствующие развитию эмоционального интеллекта в школьном обучении.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, профессиональная ориентация, школьники, самоосознание, саморегуляция, мотивация, эмпатия, социальные навыки, личностное развитие, межличностные отношения, психологическая поддержка, карьерный выбор, школьное образование, тренинги, ролевые игры.

В современном мире ключевыми качествами успешного человека становятся не только академические знания, но и способности к самоосознанию, взаимодействию с другими и управлению своими эмоциями. Эмоциональный интеллект (ЭИ) играет важнейшую роль в этих процессах, оказывая влияние на многие аспекты личной жизни и карьеры. В контексте профессиональной ориентации школьников ЭИ помогает им сделать более осознанный выбор профессии, соответствующий их внутренним потребностям, интересам и сильным сторонам.

Эмоциональный интеллект — это способность осознавать, понимать и управлять своими эмоциями, а также эмпатически воспринимать эмоции других людей и эффективно взаимодействовать с ними. ЭИ включает несколько ключевых компонентов:

Самоосознание — осознание собственных эмоций, их причин и влияния на поведение.

Саморегуляция — способность контролировать и направлять свои эмоции, предотвращать их негативное влияние на принятие решений.

Мотивация — способность использовать эмоции для достижения целей, находить внутреннюю мотивацию для преодоления трудностей.

Эмпатия — способность понимать эмоции других людей, учитывать их потребности и точки зрения.

Социальные навыки — умение выстраивать здоровые отношения, решать конфликты, работать в коллективе.

В школьном возрасте развитие ЭИ особенно важно, так как оно не только способствует личностному росту, но и влияет на выбор будущей профессии, карьерные ориентиры и способность взаимодействовать с коллегами и клиентами в любой сфере деятельности.

Роль эмоционального интеллекта в профессиональной ориентации школьников. Процесс профессиональной ориентации направлен на помощь ученикам в осознании своих интересов, оценке способностей и подготовке к осознанному выбору профессии. Эмоциональный интеллект оказывает непосредственное влияние на этот процесс:

1. Самопознание и осознанный выбор профессии. Один из важнейших аспектов профессиональной ориентации — это понимание собственных склонностей, интересов и жизненных ценностей. Эмоционально грамотный школьник имеет больше шансов на осознанный выбор профессии, учитывая не только внешние требования, но и свои внутренние мотивы. Например, если подросток осознает свою склонность к помощи людям и проявляет высокую эмпатию, он может выбрать профессию в социальной сфере (психолог, педагог, врач).
2. Саморегуляция и преодоление трудностей. В процессе выбора профессии и учебы школьники сталкиваются с различными вызовами. Те, кто развивает свой эмоциональный интеллект, способны адаптироваться к изменениям, преодолевать неудачи и сохранять мотивацию. Эмоциональная устойчивость помогает не только при принятии важных решений, но и в преодолении неудач, которые могут возникнуть на пути к профессиональному успеху.
3. Эмпатия и межличностные отношения. Эмпатия и способность работать в коллективе играют

ключевую роль в любой профессиональной сфере. Эмоциональный интеллект помогает школьникам лучше понимать чувства и переживания других, что значительно облегчает взаимодействие в коллективе и формирование профессиональных отношений. В будущем это качество будет особенно важным в профессиях, требующих тесной работы с людьми: учителей, медиков, социальных работников и т. д.

4. Принятие решений и ответственность. Эмоциональный интеллект способствует принятию более зрелых и сбалансированных решений. Школьники с высоким уровнем ЭИ, при выборе профессии, способны объективно оценить свои желания, сильные и слабые стороны, а также учитывать эмоциональные последствия тех или иных решений.

Пути развития эмоционального интеллекта в школьном обучении. Развитие эмоционального интеллекта у школьников невозможно без активного вмешательства педагогов, психологов и родителей. Важно создавать образовательную среду, способствующую развитию ЭИ, и интегрировать его элементы в учебный процесс.

1. Программы развития социальных и эмоциональных навыков. Внедрение программ, направленных на развитие самопознания, самооценки, управления эмоциями, а также навыков эмпатии и межличностного общения, является важной частью образовательной системы. Занятия, где школьники учат не только академическим предметам, но и навыкам взаимодействия, помогут лучше подготовиться к будущей профессиональной жизни.

2. Психологическая поддержка. Важно, чтобы в школе была создана поддерживающая психологическая среда, где ученики могут обратиться за помощью, если сталкиваются с трудностями в процессе выбора профессии. Консультации психолога помогают подросткам осознавать свои эмоции, разобраться в чувствах и выбрать профессию, которая будет соответствовать их внутренним запросам.

3. Групповые тренинги и ролевые игры. Проведение тренингов и ролевых игр, направленных на развитие эмпатии, навыков командной работы и решения конфликтов, помогает учащимся развивать социальные навыки и учиться взаимодействовать с окружающими. Это способствует подготовке их к будущей профессиональной жизни, где такие навыки будут востребованы.

4. Интеграция ЭИ в профильное обучение. В старших классах школьникам следует не только обучать специализированным знаниям в выбранной сфере, но и интегрировать задачи, которые развивают эмоциональный интеллект. Это может быть организация симуляций профессиональных ситуаций, обсуждение реальных кейсов из различных отраслей, что помогает учащимся не только получать знания, но и осознавать, как их эмоции и социальные навыки будут влиять на их профессиональную деятельность.

Эмоциональный интеллект — это неотъемлемая часть успеха как в личной жизни, так и в профессиональной деятельности. Развитие ЭИ в процессе профессиональной ориентации школьников играет ключевую роль, помогая им не только лучше понять себя и свои предпочтения, но и наладить здоровые отношения с окружающими. Внедрение программы развития эмоционального интеллекта в школьное образование способствует созданию более осознанных и зрелых специалистов, готовых к успешной карьере в будущем.

Использованная литература

1. Абдуллин, К. Р., и Касымова, Г. А. (2023). Развитие эмоционального интеллекта у школьников как фактор их профессиональной ориентации. Казахстанский педагогический журнал, с. 45-53.

2. Жанболатова, С. Ж. (2020). Эмоциональная грамотность как ключевая компетенция для профессионального успеха молодежи. Казахстанский научно-педагогический журнал, с. 75-82.

3. Нуржанова, М. Т. (2021). Эмоциональный интеллект в контексте социальной адаптации подростков. Педагогика и психология Казахстана, с. 88-94.

4. Тажибекова, А. К. (2022). Влияние эмоционального интеллекта на выбор профессии учащимися. Журнал психологии и образования, с. 112-119.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Батаева Ботагоз Канашевна
КГУ «Общеобразовательная школа №69»
г.Алматы, учитель русского языка и литературы

Аннотация. Статья посвящена анализу применения цифровых технологий в преподавании русского языка и литературы, подчеркивая их влияние на эффективность образовательного процесса. Рассматриваются различные инструменты, такие как интерактивные доски, образовательные платформы, мультимедийные материалы и виртуальные экскурсии, которые позволяют сделать уроки более динамичными и увлекательными. Акцентируется внимание на том, как цифровые технологии способствуют развитию критического и творческого мышления учащихся, а также создают возможности для дистанционного и смешанного обучения. В статье выделены основные преимущества цифровизации, включая доступность образовательных ресурсов, повышение вовлеченности учеников и развитие их самостоятельной работы. Статья показывает, как грамотная интеграция технологий в процесс преподавания может обогатить учебный опыт, сделать обучение более доступным и персонализированным.
Ключевые слова: цифровые технологии, русский язык, литература, интерактивные доски, образовательные платформы, мультимедийные ресурсы, виртуальные экскурсии, критическое мышление, творческое мышление, дистанционное обучение, смешанное обучение, педагогические технологии, образовательный процесс, школьное образование.

Цифровизация образования является неотъемлемой частью современного педагогического процесса. Введение современных технологий в обучение открывает новые горизонты и значительно повышает эффективность преподавания, в том числе таких дисциплин, как русский язык и литература. Применение цифровых инструментов помогает сделать уроки более динамичными, интерактивными и привлекательными, а также способствует более глубокому и осознанному восприятию материала учениками.

Влияние цифровых технологий на преподавание. Цифровые технологии значительно расширяют возможности преподавателей и учеников, улучшая качество восприятия и усвоения материала. В частности, на уроках русского языка и литературы они могут использоваться для создания различных форматов обучения, которые разнообразят традиционные методы и делают процесс обучения более продуктивным.

- Интерактивные доски и проекционные системы. Современные умные доски позволяют не только демонстрировать различные мультимедийные материалы, но и активно взаимодействовать с ними. Учитель может представлять грамматические правила, иллюстрировать литературные произведения с помощью слайдов, аудиозаписей, видеоматериалов, что делает уроки более увлекательными. Интерактивные задания позволяют ученикам сразу же проверять свои знания и устранять недочеты.
- Образовательные платформы и мобильные приложения. Использование таких сервисов, как Google Classroom, Яндекс.Учебник, Quizlet и других онлайн-платформ, позволяет создавать разнообразные тесты, задания и викторины. Эти инструменты помогают не только проверить уровень знаний, но и стимулировать самостоятельную работу учеников, обеспечивая возможность повторения и систематизации материала.
- Электронные учебники и ресурсы. Платформы с электронными книгами и учебными пособиями, такие как «Лекториум» или «Русская виртуальная библиотека», позволяют учащимся получить доступ к широкому спектру материалов. Это особенно важно в условиях недостатка бумажных учебников или когда необходим доступ к дополнительным ресурсам для углубленного изучения тем.

Применение цифровых технологий в преподавании литературы. Литература — это дисциплина, которая требует внимательного анализа произведений, понимания контекста и особенностей жанра. Цифровые технологии предоставляют уникальные возможности для углубленного изучения литературных произведений и помогают сделать уроки более насыщенными и интересными.

- Виртуальные экскурсии и онлайн-музеи. Современные технологии дают возможность ученикам совершать виртуальные экскурсии по музеям, связанным с писателями и произведениями, исследовать биографию авторов и контекст их

творчества. Например, посещение виртуальных музеев Пушкина или Льва Толстого помогает создать более яркие образы и глубокое понимание произведений.

• Мультимедийные ресурсы и адаптации. Мультимедийные адаптации литературных произведений (видеофильмы, анимации, театральные постановки) помогают ученикам по-новому воспринимать классические тексты. Учителя могут использовать фрагменты фильмов или театральных постановок для иллюстрации различных интерпретаций одного произведения, что способствует развитию критического мышления и умения сравнивать разные точки зрения.

• Виртуальные литературные клубы и обсуждения. Платформы для общения и совместной работы, такие как форумы и чаты, могут использоваться для организации обсуждений произведений. Это помогает школьникам развивать навыки аргументированного мнения, научиться работать в коллективе и уважать чужое мнение.

Развитие критического и творческого мышления. Цифровые технологии играют важную роль в развитии критического и творческого мышления учащихся. Работа с различными онлайн-ресурсами учит школьников анализировать и интерпретировать информацию, искать дополнительные источники и ставить под сомнение представленные данные.

Цифровая среда также открывает простор для творческой активности. Например, учащиеся могут создавать мультимедийные проекты, анализировать произведения через создание видеороликов, презентаций или даже аудиокниг. Это способствует развитию навыков самостоятельной работы, а также помогает детям научиться работать с различными цифровыми инструментами для реализации своих идей.

Дистанционное и смешанное обучение. Использование цифровых технологий позволяет интегрировать дистанционное и смешанное обучение, что становится особенно актуальным в условиях пандемии или различных форс-мажорных обстоятельств. В такой системе ученик может учиться в удобном для себя режиме, получая доступ к учебным материалам, выполняя задания и общаясь с преподавателем через онлайн-платформы.

Смешанное обучение предполагает сочетание традиционных форм уроков и самостоятельной работы через цифровые ресурсы. Такой подход помогает повысить гибкость образовательного процесса, облегчить доступ к информации и сделать обучение более адаптивным и индивидуализированным.

Преимущества. Цифровизация образования несомненно дает множество преимуществ. Она расширяет доступ к образовательным ресурсам, повышает интерактивность уроков, способствует развитию самостоятельности у школьников и позволяет эффективно проверять их знания.

Цифровые технологии открывают новые горизонты для преподавания русского языка и литературы, позволяя сделать уроки более увлекательными, доступными и эффективными. Использование мультимедийных и интерактивных ресурсов способствует более глубокому восприятию материала, развитию творческих и аналитических навыков у учеников.

Использованная литература

1. Аманжолова, Г.Ш. (2021). Инновации в преподавании русского языка в условиях цифровизации образования // Наука и образование. – Алматы: Издательство «Мектеп», с. 45–59.

2. Батырбекова, С.Е. (2020). Цифровые технологии в обучении литературе // Современные педагогические исследования. – Алматы: Наука, с. 112–128.

3. Гаджиева, М.К. (2020). Использование онлайн-платформ в преподавании русского языка // Образование и информационные технологии. – Алматы: Академия образования, с. 80–93.

4. Жумабекова, Н.С. (2022). Цифровизация образования: перспективы и проблемы // Педагогика и психология. – Алматы: Центр педагогических исследований, с. 134–147.

5. Исабекова, Р.Т. (2023). Роль мультимедийных технологий в обучении русскому языку // Вопросы современной педагогики. – Алматы: Издательство «Қазақстан», с. 22–36.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИЗУЧЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ СТУДЕНТОВ I КУРСА ВЫСШЕГО МЕДИКО-СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА ПРОФЕССОРА РУЗУДДИНОВА

Бисенова Сауле Муратовна
преподаватель биологии
Высший медико - стоматологический
колледжпрофессора Рузуддинова
г. Алматы

Самое драгоценное у человека - это здоровье. Только здоровый, всесторонне развитый, образованный человек способен быть настоящим творцом собственной судьбы и судьбы своей страны. Здоровье нельзя купить ни за какие деньги. Но сформировать его и сохранить на долгие годы может каждый из нас, если выберет раз и навсегда здоровый образ жизни. одно из основных условий укрепления физического, психического, духовного и социального здоровья.

Следует с сожалением отметить, что в нашем обществе не сформировался культ здоровья. Большая часть людей начинает думать о своем здоровье только тогда, когда оно уже растрачено и приходится прибегать к помощи врачей.

Актуальность темы: Здоровье - самое главное богатство человека. Здоровье не купить ни за какие деньги. Если экология - это здоровье города, то Здоровье - это экология человеческого организма.

Цель: изучить состояние здоровья студентов 1 курса посредством формы 086 и скрининговых исследований.

Задачи: Проанализировав количество студентов, страдающих теми или иными болезнями, дать рекомендации по сохранению здоровья учащихся.

Основная часть

Что такое здоровье? Простота ответа на этот вопрос - «это, когда ничего не болит» - кажущаяся, и до сих пор всеобъемлющего определения здоровья не существует.

Признаками здоровья являются:

- Специфическая (иммунная) и неспецифическая устойчивость к действию повреждающих факторов
- Показатели роста и развития
- Функциональное состояние и резервные возможности организма
- Наличие и уровень какого-либо заболевания или дефекта развития

В настоящее время принято выделять несколько видов здоровья

1. Соматическое здоровье - текущее состояние органов и систем организма человека.
2. Физическое здоровье - уровень роста и развития органов и систем организма.
3. Психическое здоровье - состояние психической сферы.
4. Нравственное здоровье - комплекс характеристик мотивационной и потребностно-информативной сферы жизнедеятельности

Этапы и процедуры исследования: При проведении исследовательской части работы, мы совместно с медицинской сестрой колледжа собрали сведения о состоянии здоровья студентов по данным формы 075 и скрининговым исследованиям, прошедшим в октябре и феврале 2024-2025 учебного года. Сравнили данные показатели, результаты представили в таблице и графике.

Если исходить из предоставленной информации, то по данным формы 075 многие заболевания отсутствуют. К примеру, дефицит массы тела не был зафиксирован ни у одного студента, а плоскостопием страдали всего 2 студента. При первом же скрининге, медицинские работники выявили дефицит массы тела у 5 студентов, а плоскостопие - у 4.

Большое внимание стоит обратить на заболевания глаз, г.к. на период поступления у всех абитуриентов было хорошее зрение, по данным второго скрининга же количество студентов с ухудшенным зрением стало 12. Из 12 спазмом аккомодации страдает 1 человек, астигматизмом - 2, с миопией же выявлено 9 студентов. Рост заболеваемости наблюдается и в опорно-двигательной системе: при втором скрининге у двух студентов был обнаружен - сколиоз, а плоскостопие - у 5.

Из таблицы видно, что наибольший рост заболеваемости заметен в следующих системах

органов:

1. Система органов зрения
2. Нарушения обмена веществ
3. Дефицит массы тела
4. Нарушения в опорно-двигательной системе

Так же, среди студентов 1 курса, нами было проведено анкетирование “Вредные привычки». Студенты ответили на 6 вопросов, связанные с такими привычки как: курение, алкоголь, наркотические вещества.

1. Что для вас главное в жизни?
2. Как вы относитесь к курению?
3. Если бы вы знали о курении все, что узнали сегодня начали бы вы курить?
4. Как вы относитесь к спиртному?
5. Как вы относитесь к наркотикам и токсичным веществам?
6. Как вы считаете, почему молодежь начинает курить, пить и употреблять наркотические вещества?

Новизна исследования и степень самостоятельности: Благодаря этой работе, мы более глубоко изучили состояние здоровья студентов 1 курса нашего колледжа, с помощью анкетирования узнали о наличии у студентов вредных привычек и их отношение к жизни.

Заключение

Изучив состояние здоровья студентов, мы пришли к следующим выводам:

- Количество заболеваемости не превышает 40 %, что свидетельствует о хорошей работе медицинских сотрудников «Семейной поликлиники»
- Выяснили, что у наших студентов фактически отсутствуют вредные привычки.
- Большее количество студентов, приходится на страдающих заболеваниями органов зрения (в результате учебной деятельности и постоянной работы с компьютером и гаджетами).

Здоровье каждого человека в его руках. Для того, чтобы хорошо себя чувствовать, необходимо правильно питаться, заниматься спортом, чаще гулять, отдыхать минимум 7 часов в сутки.

Студенты нашего колледжа – это в большей степени здоровые и ценящие свое здоровье люди. Медицинские работники «Семейной поликлиники», к которой прикреплены наши студенты, тщательно осматривают их на скринингах. За период обучения многие заболевания снизились по показателям.

Рекомендуемые упражнения для профилактики нарушения зрения:

Упражнение 1. Оставьте глаза открытыми. 10 раз нахмурьте и поднимите брови как при сильном удивлении.

Упражнение 2. Потрите ладони до появления характерного ощущения тепла. Затем помассируйте небольшим круговыми движениями кончиков пальцев места у внешнего угла глаза. Оставьте при этом прикрытые веки расслабленными.

Упражнение 3. Развернитесь к окну лицом. Расслабьтесь, но держите шею и спину прямо. Посмотрите на самый отдаленный предмет в пределах вашей видимости. Начните пристально рассматривать его, а затем плавно начинайте переводить взгляд на кончик носа. Повторите 15 раз.

Упражнение 4. Делайте круговые движения глазами, при этом прикрыв веки и расслабив их. Выполните по 5 полных оборотов в одну и другую сторону. Делайте это упражнение для глаз полминуты.

Упражнения для спины могут быть выбраны самими студентами и проводиться с соблюдением всех правил техники безопасности в кабинете.

Список использованной литературы.

1. Послание главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана (2024г)
2. В.В. Колбанов Валеология. С-П. 2001
3. Данные скрининговых исследований
4. Результаты анкетирования “Вредные привычки”
5. Статья “Рекомендации по сохранению здоровья” из газеты “Айболит. Здоровье.
6.Медицина. Жизнь.” г. Ставрополь.
Материалы интернет сайта mpgu.su/category/novosti/zdorove/zd
orove-studenta/

№	Заболевания	Август 24	Октябрь 24	Февраль 25
1	Дыхательная система	1	-	-
2	Выделительная система	2	2	2
3	Органы слуха	2	1	1
4	Органы зрения	8	10	12
5	Нервная система	3	3	3
6	Кровеносная система	7	3	3
7	Эндокринная система	-	3	3
8	Нарушения ОВ	-	-	4
9	Дефицит массы тела	-	5	5
10	ОДС	2	4	7

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИЕМОВ ВИЗУАЛИЗАЦИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Бисимбаева Айман Агатаевна
учитель русского языка и литературы
КГУ "Гимназия №17" г. Актобе

Актуальность темы определяется тем, что метод визуализации учебной информации - один из эффективных технологий активизации обучения, который прочно занял своё место в образовательном процессе. Применение визуальных форм усвоения учебной информации позволяет изменить характер обучения: ускорить восприятие, осмысление и обобщение, умение анализировать понятия, свёртывать и развёртывать информацию.

Цель исследования - изучение данных методов для внедрения в учебный процесс на уроках русского языка и литературы. Для достижения данной цели необходимо решить следующие задачи: изучить литературу для определения терминов «Методы и приемы визуализации учебного материала»; выявить методы и приемы, которые можно использовать на уроках русского языка и литературы; поделиться опытом применения данных методов и приемов, используемых на уроках.

Практичность заключается в применении на уроках русского языка и литературы доступных для обучающихся методов и приемов визуализации. Использование на уроке различных средств и приемов визуализации делает урок более информативным и эффективным.

Проблема развития учебных способностей школьников всегда являлась одной из наиболее актуальных. Чем полнее будут реализованы потенциальные возможности школьника, тем больших успехов личность сможет добиться в жизни. Заинтересовать ученика, повысить его мотивацию, сделать так, чтобы ему было нескучно на уроке, усвоить программный материал - вот все задачи, стоящие перед учителем, которому необходимо за 40 минут урока объяснить сложный материал и закрепить его. Одной из эффективных технологий активизации обучения и формирования навыка читательской грамотности является метод визуализации учебной информации.

Визуализация – это наглядный способ представления любой информации, которая лучше усваивается учащимися, если есть опора на зрительный образ. Использование на уроке различных средств и приемов визуализации делает урок более информативным и эффективным. Визуализация помогает уплотнить учебную информацию, большой объем информации скомпоновать в маленькую блок-схему, увидеть причинно-следственные связи, создать зрительную модель.

Существует большое разнообразие традиционных способов визуализации урока: опорные конспекты, схемы, таблицы, планы, развернутые вопросы и ответы, презентации, видеоролики, фрагменты кинофильмов, тренажеры. С развитием информационно-коммуникационных технологий появляются новые средства визуализаци: скрайбинг,

инфографика, плейкаст, интеллект-карты, облако слов, лента времени, коллаж, различные интерактивные задания, основанные на визуальном ряде, интерактивные презентации. Их задача - представить и структурировать основной учебный материал; дополнить его; обеспечить логичность в изложении информации; продемонстрировать взаимосвязь между текстом и графическими изображениями, способствующими активному восприятию учебного материала.

К методам и приемам визуализации относятся:

Mind Map - интеллект-карта или карта мыслей – наглядный инструмент для визуализации процесса мышления. Интеллект-карта или ментальная карта - это технология изображения информации в графическом виде; инструмент, позволяющий эффективно структурировать информацию, мыслить, используя весь свой творческий потенциал. Суть метода состоит в выделении главного понятия, от которого ответвляются задачи, мысли, идеи, шаги в реализации проекта. Каждая ветка может содержать несколько более мелких ветвей-подпунктов. Ко всем записям можно оставлять комментарии, которые помогут не запутаться в сложном проекте.

Урок литературы.8 класс. А. С. Пушкин « Жизнь и творчество»

В настоящее время быстро набирает популярность скрайбинг-технология и не только в сфере бизнеса и рекламы, но и в сфере образования.

Скрайбинг - новейшая техника презентации (от английского “scribe” - набрасывать эскизы или рисунки); речь выступающего иллюстрируется “на лету” рисунками фломастером на белой доске (или листе бумаги); получается как бы “эффект параллельного следования”, когда мы и слышим и видим примерно одно и то же, при этом графический ряд фиксируется на ключевых моментах аудиоряда.

Урок литературы. 7 класс. С. Есенин « Отговорила роща золотая».

Облако слов - эта форма визуализации данных, представляет собой набор ключевых слов и словосочетаний, написанных разными размерами шрифта и, иногда цвета. Важность каждого ключевого слова обозначается размером шрифта или цветом. Чем крупнее шрифт, тем чаще ключевое слово употребляется в тексте. Задания, созданные в виде «облака» можно применять на уроках по литературе и русскому языку, так как от учащихся требуется сопоставить, провести параллели между героями, событиями, проблемами.

Урок литературы. 8 класс. У. Шекспир «Ромео и Джульетта».

Отразить идею произведения при помощи данной техники.

Метод ассоциации. Один из самых удачных способов убедиться, понимает ли ученик специфику образа героя - это попросить его подобрать ассоциацию. Создать коллаж или подобрать картинку, главное условие - не портрет человека. Особенно важно: письменно аргументируй свой выбор.

Урок литературы. 9 класс. А. И. Куприн « Олеся».

Учащиеся выбирают картинки - ассоциации, которые вызывают у них персонажи произведения, комментируют свой выбор. Образ Олеси ученик связывает с полевыми цветами, давая характеристику

ей. Ниже пример такого задания про Олесю. Комментарий ученика: полевые цветы подчеркивают ее простоту и наивность, открытость новому чувству; ее близость к миру природы, органичность и неброскую красоту.

Перечисленные выше техники визуализации эффективно использую на различных этапах обучения: при объяснении нового материала; при повторении; при закреплении; при контроле и систематизации; при обобщении; при выполнении домашних заданий, заучивании наизусть; при работе с текстом произведения; при самостоятельной работе, а также при подготовке к экзаменам, кроме этого визуализация применяется в групповых, коллективных и индивидуальных формах организации работы на уроке. Нестандартно подготовленные задания позволяют поддерживать активность класса и интерес обучающихся к предмету.

В заключение хочется подчеркнуть, что применение визуальных техник на уроках имеет ряд преимуществ: чередование видов деятельности, способов подачи информации позволяет активизировать различные каналы восприятия, способствует повышению внимания и росту активности учащихся на уроке, снижает утомляемость. Урок становится более ярким и интересным.

Использованная литература.

1. http://rusla.ru/rsba/pdf/Tixomirova-ASSOCIA-CIYa.pdf

2. Шарун Е. В.Техники визуализации на уроках русского языка и литературы средствами информационно-коммуникационных технологий (из опыта работы).

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

РОЛЬ ФОЛЬКЛОРА В ФОРМИРОВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Боканова Агила Сандыбаевна
СШЛ №27
города Актобе
учитель русского языка и литературы

Цель: исследовать роль фольклора в формировании русского языка и литературы, а также показать, как народное творчество, включая сказки, песни, пословицы и поговорки, повлияло на развитие литературного языка и на эстетические, философские и тематические особенности русской литературы.

Введение

Фольклор, являясь важнейшей частью устного народного творчества, представляет собой не только наследие прошлого, но и живую основу формирования культуры и языка народа. В русской культуре фольклор — это мощный источник, отражающий мировоззрение народа, его моральные ценности и обычаи. Народные сказки, песни, пословицы и поговорки стали не только важной частью повседневной жизни, но и ключевыми элементами для формирования литературы и языка. Влияние фольклора на русскую литературу не ограничивается лишь сюжетами и образами, оно затрагивает структуру языка, стилистику и даже философские вопросы, поднимаемые писателями.

Задачи:

1. Анализировать ключевые жанры фольклора и их влияние на развитие русского языка.
2. Рассмотреть, как фольклорные мотивы и образы проникали в литературное творчество русских писателей.
3. Исследовать взаимосвязь между фольклорной традицией и развитием литературного языка в России.
4. Выявить основные фольклорные элементы, ставшие неотъемлемой частью произведений классиков русской литературы.
5. Оценить значение фольклора для формирования национальной идентичности через язык и литературу.

1. Фольклор как источник формирования языка

Фольклор оказал огромное влияние на развитие русского литературного языка. Народные пословицы и поговорки стали неотъемлемой частью разговорной речи и вошли в литературу как выразительные средства, передающие народную мудрость. Например, такие выражения, как «Не всё то золото, что блестит» или «Без труда не вытащишь и рыбку из пруда», не только отражают жизненные принципы, но и формируют образность и метафоричность языка. Они сыграли свою роль в становлении литературного языка, а также стали универсальными средствами выражения идей и эмоций.

Помимо этого, фольклор привнёс в русский язык множество выразительных оборотов и стилистических приёмов, таких как рифма, повторение, аллитерация, ассонанс, что значительно обогатило литературную традицию. Такие элементы стали не только средствами украшения речи, но и важными инструментами для создания настроения и передаче особенностей национального характера.

2. Влияние фольклора на сюжетные и стилистические особенности литературы

Фольклор оказал значительное влияние на формирование сюжетов и образов в русской литературе. Многие литературные произведения черпали свои корни в народных сказках, преданиях и былинах. Например, в поэме А.С. Пушкина “Руслан и Людмила” фольклорные мотивы и образы стали основой сюжета, но Пушкин также создал уникальное литературное произведение, которое слило народные элементы с высокими поэтическими формами. Это произведение стало не только ярким примером романтической поэзии, но и выразителем народной культуры, её фантастических и героических представлений.

М.Н. Гоголь в своих произведениях, таких как «Вечера на хуторе близ Диканьки» и «Ночь перед Рождеством», активно использует фольклорные элементы. В этих произведениях Гоголь создает атмосферу сказочного мира, одновременно вписывая в текст реальные элементы крестьянской жизни и фольклорные представления о магии, демонах и чудесах. Его способность сочетать народное мировоззрение с литературным стилем позволила Гоголю создать неповторимый язык, который стал образцом для целой эпохи.

3. Фольклор и стиль русских писателей

Влияние фольклора на стиль русских писателей сложно переоценить. Писатели XIX века, такие как Н.В. Гоголь, А.С. Пушкин и М.Ю. Лермонтов, активно заимствовали народные формы, мотивы и образы для создания своих произведений. Например, в «Мёртвых душах» Гоголь использует элементы народной мифологии, что придает произведению особую атмосферу. Народные мотивы и характеры, такие как «добрые молодцы», «красавицы» и «чудеса», проникают в его литературный язык, создавая неповторимый стиль, который сочетает в себе и реализм, и элементы фольклорного волшебства.

М.Ю. Лермонтов, с другой стороны, использует фольклорные образы для создания ярких героических персонажей, как это видно в его стихотворении «Бородино», где он сочетает народные мотивы с патриотической темой и создаёт яркую картину народного духа в контексте исторического события.

4. Фольклор и национальная идентичность

Фольклор занимает ключевое место в формировании национальной идентичности. Через народное творчество передаются не только культурные и нравственные ценности, но и уникальные представления о мире, времени и пространстве. В русской литературе фольклор помог создать особый взгляд на мир, который стал основой для осознания своей принадлежности к русскому народу.

Период становления русской нации и её культурной идентичности тесно связан с использованием фольклорных мотивов в литературе. Именно через фольклор писатели смогли выразить чувства народа, его историческую память и традиции. Народные сказки, песни и предания стали теми материалами, которые позволили писателям глубже понять и выразить дух русского народа.

Примером этого является использование народных мотивов в произведениях Пушкина, Гоголя, Лермонтова, а также в творчестве Фёдора Достоевского и Льва Толстого. Фольклор стал источником для создания образов, которые олицетворяли национальные идеалы, а также для того, чтобы передать социальные проблемы и моральные дилеммы народа.

Заключение

Роль фольклора в формировании русской литературы и языка нельзя недооценить. Народное творчество стало основой для развития языка и литературных традиций, оказав глубокое влияние на язык, стиль и сюжеты произведений. Фольклор был тем звеном, которое соединяло устное народное творчество с письменной литературой, позволяя русским писателям создать произведения, наполненные национальным духом, исторической памятью и философскими размышлениями о жизни. Влияние фольклора также проявилось в создании образов, которые стали символами русской литературы и культуры, укрепив национальную идентичность и сохранив народную мудрость на века.

Использованная литература

1. Пушкин А.С. – Руслан и Людмила // Полное собрание сочинений в 10 томах. – М.: Художественная литература, 1957.

2. Гоголь Н.В. – Вечера на хуторе близ Диканьки // Собрание сочинений в 8 томах. – М.: Художественная литература, 1952.

3. Лермонтов М.Ю. – Стихотворения // Лермонтов М.Ю. Полное собрание сочинений в 8 томах. – М.: Наука, 1977.

4. Толстой Л.Н. – Война и мир // Собрание сочинений в 12 томах. – М.: Художественная литература, 1954.

5. Достоевский Ф.М. – Преступление и наказание // Собрание сочинений в 12 томах. – М.: Художественная литература, 1972.

6. Лотман Ю.М. – Фольклор и литература // Лотман Ю.М. Исследования по русской литературе и культуре. – М.: Искусство, 1991.

7. Романов А.С. – Русский фольклор: История и культура // М.: Наука, 2000.

8. Александров В.И. – Русская литература XVIII века и фольклор // В.И. Александров. Литературная и культурная традиция. – М.: Наука, 1999.

9. Тюленев А.В. – Литература и народное творчество // А.В. Тюленев. Культура и литература. – М.: Наука, 2005.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ МУЗЫКИ

Бухарина Светлана Ивановна
учитель музыки
КГУ «ОШ №15
г. Караганда

Пояснительное письмо

Музыка способствует развитию творческого мышления, эмоционального интеллекта и социализации учащихся. Интеграция игровых технологий делает обучение более увлекательным и эффективным, помогая освоить музыкальные термины, развить чувство ритма, мелодический слух и вокальные навыки. Использование интерактивных методов обучения помогает учащимся лучше понимать музыкальные термины, развивать чувство ритма, мелодического слуха и вокальные навыки.

Цель курса: Развитие музыкальных способностей учащихся через игровые технологии, превращение процесса обучения в интересное и интерактивное занятие.

Актуальность: Современные дети привыкли к цифровым технологиям, а традиционные методы обучения часто теряют эффективность. Игровые и интерактивные методы помогают:

- Удерживать внимание и повышать мотивацию;
- Интегрировать цифровые платформы (Kahoot!, BandLab, Chrome Music Lab, Flat.io);
- Создавать комфортную атмосферу для раскрытия потенциала учеников.

Новизна курса:

- Использование цифровых платформ для обучения музыке;
- Игровые методы: викторины, музыкальные карты, импровизационные задания;
- Включение рефлексивных и интерактивных заданий;
- Разработка музыкальных проектов (импровизации, создание мелодий).

Задачи курса:

Обучающие: изучение музыкальных терминов, ритмов, жанров, инструментов, освоение импровизации и композиции, работа с цифровыми платформами.

Развивающие: развитие слуха, ритма, творческого мышления, навыков коллективной работы.

Воспитательные: формирование любви к музыке, ответственности, уважения, культуры восприятия музыкальных произведений.

Ожидаемые результаты:

- Освоение музыкальной терминологии и навыков;
- Создание мелодий и ритмов с помощью цифровых инструментов;
- Развитие уверенности в импровизации и исполнительском мастерстве;
- Способность анализировать музыкальные произведения;
- Завершение курса коллективным музыкальным проектом.

Содержание курса

1. Введение в музыку через игровые технологии – знакомство с форматом курса, викторины, обсуждение.
2. Знакомство с нотами – игра “Нотный лабиринт”, викторины.
3. Основы ритма – ритмические упражнения (Chrome Music Lab, “Ритмическая эстафета”).
4. Музыкальные инструменты – интерактивная карта, угадывание инструмента по звуку.
5. Музыкальная угадайка – викторины, коллективные обсуждения.
6. Ролевые игры: дирижёр и музыканты – развитие навыков взаимодействия.
7. Создание простых мелодий – практика в Flat.io.
8. Композиторы – викторины, обсуждение произведений.
9. Музыкальные жанры – интерактивные игры, анализ произведений.
10. Создание собственной мелодии – работа в Chrome Music Lab.
11. Вокальные упражнения – караоке, интерактивные задания.
12. Ритмические игры – метроном, хоровое воспроизведение.
13. Пение в стиле караоке – Smule Karaoke.
14. Музыкальные квесты – загадки, интерактивные задания.
15. Основы гармонии – создание аккордов в Flat.io.
16. Коллективная импровизация – совместное создание композиций.
17. Музыкальная структура – анализ произведений, создание структуры.
18. Работа с Chrome Music Lab – развитие навыков.
19. Угадай инструмент по звуку – слуховое

восприятие.
20. Музыкальный театр – постановка мини-спектакля.
21. Развитие слуха – упражнения, викторины.
22. Угадай мелодию – викторины, соревнования.
23. Танцевальные ритмы – практика с ритмами.
24. Современная музыка – викторины, обсуждения.
25. Музыкальный конкурс – командная игра.
26. Композиция песни – работа в BandLab.
27. История музыки – интерактивные карты, викторины.
28. Игры на развитие ритмики – упражнения.
29. Импровизация на инструментах – групповая работа.
30. Музыкальные термины – закрепление знаний.
31. Финальный проект – музыкальное шоу.
32. Рефлексия – обсуждение достижений.
33. Оценка прогресса – викторина.
34. Музыкальный вечер – завершение курса, коллективное выступление

Вывод

Использование игровых технологий в обучении музыке позволяет сделать процесс изучения более увлекательным, интерактивным и эффективным. Внедрение цифровых платформ, викторин, творческих заданий и ролевых игр способствует развитию музыкального слуха, ритма, креативного мышления и уверенности в своих способностях.

В ходе курса учащиеся не только освоили музыкальные термины, инструменты и жанры, но и приобрели практические навыки создания мелодий, импровизации и коллективной работы. Завершающим этапом стал финальный проект, который позволил каждому продемонстрировать полученные знания и навыки.

Таким образом, интеграция игровых методов в музыкальное образование подтверждает свою актуальность, повышая мотивацию учащихся, развивая их творческий потенциал и делая обучение доступным и увлекательным.

Этот курс поможет учащимся не только освоить музыкальные основы, но и развить креативность, уверенность и любовь к музыке в увлекательной игровой форме.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Виниченко Оксана Анатольевна
учитель художественного труда
школы-лицей № 46
г. Шымкент

Введение

Развитие творческих способностей у школьников имеет ключевое значение для формирования их личности и подготовки к будущей профессиональной жизни. Одной из дисциплин, наиболее эффективно способствующих развитию этих способностей, является «Художественный труд». В этой статье рассматривается педагогическая практика, методы и подходы, использующиеся для развития творческих способностей учащихся, а также результаты работы, включая достижения и проблемы, с которыми сталкиваются учителя в процессе обучения.

1. Описание педагогической практики, методов и подходов

Для эффективного развития творческих способностей на уроках «Художественного труда» педагогам необходимо применять разнообразные методы и подходы, которые способствуют не только овладению техническими навыками, но и развитию воображения и креативности.

Методика работы. Ключевым моментом в педагогической практике является использование творческих заданий, которые стимулируют учащихся на поиски нестандартных решений. Например, ученикам предлагается разработать проект, который сочетает различные виды искусства, такие как рисование, скульптура и декоративно-прикладное творчество. Это помогает развивать их пространственное и образное мышление, а также способствует развитию усидчивости и внимания к деталям.

Использование разнообразных техник и материалов. Важным аспектом является знакомство учащихся с различными материалами (картон, дерево, ткань, глина, бумага и другие), что позволяет развивать их способности в области ручного труда и художественного конструирования. Разнообразие техник (лепка, аппликация, работа с бумагой и т. д.) расширяет возможности для самовыражения, а также помогает детям выявить свои индивидуальные предпочтения и склонности.

Подходы к организации урока. Особое внимание уделяется индивидуализации обучения, что позволяет каждому ученику работать в своем темпе и проявлять свою уникальность. Важно, чтобы педагог создал атмосферу, в которой каждый ребенок мог бы проявить инициативу, экспериментировать и искать собственные решения.

2. Анализ использованных методик

Применение описанных методов и подходов в образовательной практике позволяет развивать как технические, так и творческие навыки учащихся. На уроках «Художественного труда» особое внимание уделяется созданию таких условий, в которых каждый ученик может проявить свои способности, научиться самостоятельно решать творческие задачи и работать с различными материалами.

Использование индивидуальных проектов. Один из наиболее эффективных методов — это внедрение индивидуальных проектов. Каждому учащемуся предоставляется возможность разработать собственный проект, например, создать коллекцию поделок, нарисовать картину по заданной теме или разработать концепцию изделия. Этот подход стимулирует детей на поиск новых идей и формирует у них уверенность в собственных силах.

Работа в группах. Групповые задания, в которых учащиеся совместно разрабатывают проект или создают коллективное произведение, способствуют развитию командных навыков, а также помогают им научиться учитывать мнения других, делиться идеями и работать с критикой.

Использование цифровых технологий. Интеграция технологий, таких как работа с графическими редакторами и моделирование 3D-объектов, позволила расширить горизонты творчества и подготовить учащихся к современному миру, где цифровые технологии играют важную роль в сфере искусства и дизайна.

3. Результаты работы, включая достижения и проблемы учащихся

Результаты применения предложенных методов в значительной степени подтверждают их эффективность. Учащиеся, принимающие

участие в проектной деятельности, демонстрируют повышенную мотивацию, креативность и способность к самостоятельному решению проблем. Дети становятся более уверенными в своих силах, начинают ценить процесс творчества и не бояться экспериментировать.
Достижения. Одним из заметных достижений является повышение уровня самостоятельности учащихся. Они начинают более осознанно подходить к выбору материалов, планированию процесса работы и формированию конечного продукта. Учащиеся учатся выражать свои идеи и концепции через искусство, что способствует развитию их критического мышления и креативности.
Проблемы. Однако существуют и определенные проблемы. Некоторые ученики сталкиваются с трудностями в овладении техническими навыками, что может замедлить процесс выполнения заданий. Кроме того, не все дети могут сразу проявить свою творческую активность, и для них важно создать дополнительную поддержку, помочь преодолеть внутренние барьеры.
4. Выводы и рекомендации для учителей
Выводы. Применение разнообразных методов и подходов на уроках «Художественного труда» способствует значительному развитию творческих способностей учащихся. Индивидуальный подход, использование различных материалов и технологий, а также акцент на проектную деятельность оказываются наиболее эффективными для стимуляции креативности и самостоятельности детей.

Рекомендации для учителей.

1. Создавать условия для самостоятельной творческой работы. Педагоги должны предоставлять учащимся возможность работать в своем темпе и выбирать материалы, которые им наиболее интересны.
2. Использовать разнообразные методы обучения. Важно применять как индивидуальные проекты, так и групповые работы для развития командных навыков и обмена идеями.

3. Внедрять современные технологии. Современные цифровые инструменты и ресурсы могут значительно расширить творческий потенциал учащихся и помочь им освоить новые формы искусства.

4. Оказывать поддержку детям, сталкивающимся с трудностями. Некоторые учащиеся могут испытывать трудности в освоении определенных техник, поэтому важно предоставлять им дополнительную помощь и мотивацию для преодоления этих барьеров.

Заключение
Внедрение разнообразных педагогических подходов и методик на уроках «Художественного труда» способствует развитию творческих способностей учащихся, помогает им научиться мыслить нестандартно и раскрывать свои индивидуальные таланты. Систематическое использование проектной деятельности, работа с различными материалами и цифровыми технологиями создают благоприятные условия для эффективного самовыражения школьников.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ЖАЗЫЛЫМ ОЙДЫ ЖЕТКІЗУ ДАҒДЫСЫ

Демеуова Лунара Рыскалиевна
"Олимпиада резервінің облыстық
мамандандырылған
мектеп-интернат-колледжі" КММ-сі
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Заманауи білім беру саласында оқушылардың танымдық іс-әрекетін тиімді ұйымдастыру - бүгінгі таңдағы басты мақсат, сондай-ақ нәтижеге жетудің тиімді құралы. Қазіргі таңдағы XXI ғасырдың оқушысы педагогтан жаңашыл бағытты, яғни сабақтың жаңа форматта өтуін қалайды. Білімнің маңызы артып бара жатқандығын білім алушылардың ұмтылысынан да байқауға болады. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында оқушылардың даму деңгейіне қойылатын талаптардың бірі - жас ерекшелігіне сай оқу әрекетінің негізгі дағдылары, функционалдық сауаттылық деңгейлері қалыптасқан, жеке басына қызмет көрсете алатын, шығармашыл, жан-жақты дамуға мүдделі тұлға тәрбиелеп шығару. Осы орайда қазақ тілі сабақтарында оқушылар құрылымдалған оқу (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) дағдыларын меңгеруде. Дағды – адам өзі жасаған әрекеттері арқылы бойына орнығатын қасиет. Ал жазылым продуктивті дағдылар қатарына жатады. Продуктивті дағды – тілді қолданып сөйлеу немесе жазу, яғни айтылған сөзді, хабарды қағаз бетіне түсірудің жолы. Жазу арқылы коммуникацияға түсу үшін біз әріптер мен сөздерді пайдалана отырып, сөйлем құраймыз, сол сөйлемдерді топтастыру арқылы өз ойымызды жазбаша түрде жеткізе аламыз.

Мектеп бағдарламасында жазылымға қатысты - жоспар құру; әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру; жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну; эссе жазу; оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу; мәтіндерді түзету және редакциялау секілді жұмыс түрлері қамтылған. Сондықтан қай сыныпта болмасын, қазақ тілі сабақтарында аталған оқу мақсаттарына жетуге назар аударылады. Тұрақталған оқу мақсаттары арқылы қазіргі оқушы әртүрлі жанрда мәтін жазуға және ажыратуға машықтануда. Жазылым дағдысы баладан жоғары деңгейдегі ойлауды талап етеді. Ойын жазбаша сауатты беру, тың идеялар айту, жанрға сай жазу – үлкен зиялылықтың белгісі. Бұл деңгей бірден уысқа түсе қоймайды.

Ұлт ұстазы А.Байтұрсынұлының: «Жазу жоқ кезде оқу жоқ. Оқудан жазу дүниеге бұрын келген. Оқуды жазу тудырған. ...Оқу мен жазу қатар жүреді. Оқытушылар үйретуді оқудан бастаса, әдістер оқытқанын жаздырып, жазудан бастаса, жаздырғанын, не жазғанын оқытып отыруы керек», – деп, балаға білім берудегі оқу мен жазудың қызметін айқындап берген тұжырымы қазіргі білім берудің бағытымен сабақтасып жатыр. Олай болса, мектептегі «Қазақ тілі» пәнін оқытуда сөйлесім әрекетінің бір түрі - жазылымға басымдылық берген жөн.

Мектептегі оқушының жазба жұмыстарын әдіскер-ғалым А.Көшімбаев: «оқушының қиял дүниесінің қазынасы, ойлау жұмысының нәтижесі», - деп бағалаған.

Жалпы «жазылым» термині «жазу» деген мағынаны емес, «жаза білу», «ойынды басқа біреуге түсінікті болу үшін, қағаз бетінде сауатты жеткізе білу» дегенді білдіреді. Қазақ тілінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының толықтырылуы ретінде ұсынылып отырған бағдарлама білім алушылардың жазылым дағдысымен жұмыс жасауда түрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, олардың өз ойларын жазбаша еркін жеткізу және жаза білу сынды дағдыларды игеруге мүмкіндік береді. Әр жазылымның өзіне сай ерекшелігі болады: жазу стилінің деңгейлері: ресми (ғылыми, іс қағаздар стилі) және бейресми (ауызекі сөйлеу сөздері, хабарламалар); қағаз бетінде орналасу тәртібі; ақпараттарды орналастыру реті; мәтіннің ұйымдастырылуы. Негізінен алғанда жазылым дағдыларын негізгі екі топқа бөліп қарастыру маңызды болып табылады. Алғашқысы – сауаттылық, ал келесісі – негізгі идея, яғни ойды жеткізе білу мүмкіндігі.

Осыған байланысты сауаттылыққа негізделген дағдыларды бөліп көрсетуге болады:

1. Ең бастысы – емлені ұстану;
2. Әріптерді дұрыс жазумен қатар сауатты жазу дағдысын қалыптастыру;
3. Тыныс белгілерін тыныс белгі ережесіне сәйкес қолдану;
4. Жазылым тапсырмаларын жазу кезінде дұрыс бағыттау;
5. Қажетті сөзді дұрыс қолдана білу және таңдау;
6. Грамматикалық тақырыптарға негізделген ережелерге сәйкес жазу;
7. Сөйлемдердің, сөз тіркестерінің, сөз бен сөздердің дұрыс байланысын орнату;
8. Абзацты, идеяға негізделген көлемді бөліктерді ұйымдастыру.

Ұсынылған міндеттер негізінде идеяларды ұсыну қабілетімен байланысты негізгі дағдылар:

1. Сәйкес стильді таңдағанда абай болу;
2. Идеяны, рефлексияны нақты ұйымдастыру;
3. Қажет болса, мәтін түрін пайдалануға мүмкіндік беру және мәтінде берілген мағынаны жеткізу үшін қажетті қызметтерді пайдалану.

Аталған қызметтерге мәтінді баяндау, қызметі, қандай да бір өтініш білдіру, қажет жағдайда алғыс айту, қорытындылау жатады.

Жазылым дағдысында үйлесімділік және жүйелілік ерекше орын алады. Үйлесімділік-айтылым және тыңдалым дағдысында қолданылатын сөздердің логикалық үндестік табуы. Оқушыға түсінікті болуы үшін жазудағы ойдың жүйелі және логикалық бағытта дұрыс байланыста болуы жүйелілікті қамтиды. Сыныпта ұсынылған жазылым тапсырмасын нақты орындауы үшін ұсынылған қадамдар маңызды:

- Ең алдымен жазу керек дүниенің мақсатын анықтау маңызды (тақырыбы, идеясы, , стилі, жанры).
- Тақырып бойынша ойды дұрыс жеткізу жоспарын жасау.
- Алдымен жұмыс жүйелі болуы үшін шимай нұсқасын жазу. Бұдан соң оны өзгертуге болады.
- Жіберілген қателерді түзету және мүмкіндігінше мазмұнын толықтыру).
- Жазылған жазылым жұмысын тексеру. Қателерін түзете отырып, сауаттылыққа тексеру және түзеу жұмысын жүргізу.
- Соңғы дұрыс нұсқаны жазып шығу.

Сонымен қатар, жазылым дағдысының жүйелі, дұрыс қалыптасуы сабақ үдерісінде әдістерді түрлендірумен тығыз байланысты. Өйткені, әдістер білім алушылардың танымдық қызығушылығы мен дербестігін, оқу іс-әрекетіне оң көзқарасын дамытады және жаңа материалды зерделеу кезінде жақсы нәтиже беретіндігін байқатты. Жазылым түрлері қай уақытта да қоғамдық-әлеуметтік сұранысқа сай мектеп бітірушілердің міндетті түрде меңгеріп шығуы тиіс білімі мен білігінің түпкі нәтижесі болып табылатындығы анық.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 Бұйрығы [электронды ресурс] // https://adilet.zan.kz/kaz/docs/ V1200008170 (қаралған күні 02.09.2023)
2. Байтұрсынов, А. Тіл тағылымы [Мәтін]. – Алматы, 1992. – 448 б.
3. Аймауытов, Ж. Ана тілін қалай оқыту керек? [Мәтін] // Алты томдық шығармалар жинағы. – Алматы: Ел-шежіре, 2013. – Т. 6. – 384 б.
4. Көшімбаев, А. Қазақ әдебиетін оқыту методикасы [Мәтін]. – Алматы : Мектеп, 1969. – 207 б.
5. Абдразахова, Ф. Ж. Қазақ тілін шетелдік студенттерге жазылым әрекеті арқылы үйрету әдістемесі (жоғары оқу орындарының филология факультетіне арналған): пед.ғылканд. автореферaты [Мәтін]. – Алматы, 2003. – 29 б.
6. Құлмағамбетова, А. Тілдік төрт дағды бойынша белсенді оқыту тапсырмалары: оқу-әдістемелік құрал [Мәтін]. – Астана, 2014. – 54 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ДҮНИЕТАНУ САБАҒЫН ҚЫЗЫҚТЫ ӨТКІЗУ

Досакова Нургуль Оспановна
Мәртөк ауданы Сарыжар ауылы Хлебодаровка
ЖОББ мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Білім берудегі өзгерістер мен қоғамдағы өзгерістер мұғалімнен оқу процесіне жаңа көзқарасты талап етеді. Бастауыш сынып мұғалімінің негізгі міндеттерінің бірі-оқушылардың оқуға, шығармашылыққа деген қызығушылығын дамыту. Оқу процесіне қызығушылық-бұл оқушыларды пәнді тереңірек тануға және олардың қабілеттерін дамытуға ынталандыратын күшті құрал.

XXI ғасыр-жоғары компьютерлік технологиялар ғасыры. Қазіргі бала электронды мәдениет әлемінде өмір сүреді. Ақпараттық мәдениеттегі мұғалімнің рөлі өзгеруде-ол ақпарат ағынының үйлестірушісі болуы керек. Сондықтан мұғалім баламен бір тілде сөйлесу үшін заманауи әдістерді басқа білім беру технологияларын меңгеруі керек.

Ақпараттық технологияларды меңгеру қазіргі әлемде оқу және жазу қабілеті сияқты қасиеттермен бір қатарға қойылады. Технологиялар мен ақпараттарды шебер, тиімді меңгерген адам ойлаудың басқа, жаңа стиліне ие, туындаған мәселені бағалауға, өз қызметін ұйымдастыруға түбегейлі басқаша қарайды.

Бүгінгі таңда "мұғалім оқушы оқулығы" дәстүрлі схемасы компьютердің жаңа буыны, ал мектеп санасына компьютерлік оқыту енгізілуде. Білім беруді ақпараттандырудың негізгі бөліктерінің бірі білім беру пәндерінде ақпараттық технологияларды қолдану болып табылады.

Сондықтан ақпараттық мәдениетті дамыту, бастауыш мектептен бастап қажет, өйткені бастауыш мектеп білім берудің негізі болып табылады,бұл іргетас оқушының, содан кейін бітірушінің Қазіргі әлемдегі табыстылығына байланысты болады. АКТ сабақта қолдану арқылы оқушылардың оқу және зияткерлік дағдыларын мақсатты және жүйелі дамыту деп атауға болады.

Акт дүниетану сабақтарында оқулықтың шеңберін кеңейтуге, оны бейнелі түрде ұсынуға және өсімдіктер мен жануарлар әлемінің таңғажайып сұлулығын көрсетуге мүмкіндік береді. АКТ құралдарын қолдану кезінде оқушылар материалды оңай және тез игереді, жетілдіруге дайын және ынталы. Табысты оқу-танымдық іс-әрекет өзін-өзі бағалауды нығайтады, өзін-өзі бағалауды және ұжымдағы бастауыш сынып оқушысының мәртебесін арттырады.

Оқушылар дүниетану сабақтарында оқу және зияткерлік дағдыларды кешенді дамыту тәсілі ретінде жаңа ақпараттық технологияларды қолданудың нәтижесі, менің ойымша, бастауыш сынып оқушысының оқу іс-әрекетінің жеңіл, еркін және жылдам жүруі болып табылады, соның арқасында шаршау жойылады (дегенмен, іс-әрекеттің өзі өте жоғары интеллектуалды және ерікті кернеумен жүзеге асырылады). Бала ізденуші, білімге құштар, қажымас, шығармашылық, бастамашыл, табанды және еңбекқор болады, барлық психикалық процестер (ойлау, қабылдау, зейін, есте сақтау, қиял) белсендіріледі, бұл оқу іс-әрекетінің өнімділігіне ықпал етеді. Осылайша, оқу және интеллектуалдық дағдыларды жан-жақты дамытуға жұмсалған еңбек өзін барлық жағынан ақтайды-ол білім сапасын арттырады, баланы жалпы дамуға итермелейді, қиындықтарды жеңуге көмектеседі, баланың өміріне қуаныш әкеледі, баланың бүкіл тұлғасын жоғары деңгейге көтереді, мұғалім мен оқушылардың жақсы түсінуіне қолайлы жағдайлар жасайды, олардың оқу үдерісіндегі ынтымақтастық.

Ақпараттық технологияларды қолданған кезде сабақ қызықтырақ болады, нәтижесінде, әдетте, білімді тиімдірек игеру, сабақта көрнекілік деңгейі жақсарады. Мұғалім үшін компьютер енді сән-салтанат емес-бұл қажеттілік. Қазір мұғалімдер АКТ ресурстарын қолдана отырып, оқушылармен бірге білім әлемінің жарқын, түрлі-түсті әлеміне енуге мүмкіндік алады.

Бастауыш мектептегі дүниетану пәні өте күрделі, көп ақпаратқа толы, ол кейде баланың деңгейінен алыс, бірақ жан-жақты дамыған адамды қалыптастыру үшін өте маңызды. Әрбір мұғалім баланы есте сақтап қана қоймай, ақпаратты сіңіріп алу үшін тақырыпты қол жетімді, қызықты, көңілді және шығармашылық етуге міндетті. Егер ақпарат қабылданбаса, онда оны түсіну, игеру мүмкін емес, жеке тұлғаның меншігі, оның мәдениетінің элементі бола алмайды

"Дүниетану" сабағында мұғалімнің алдында тұрған міндеттер: ой-өрісін кеңейту, қоршаған әлем туралы білімді тереңдету, балалардың ақыл-ой

белсенділігін белсендіру, баланың шығармашылық және интеллектуалдық әлеуетін, сөйлеу және ойлау дағдыларын дамыту.

Бастауыш мектепте АКТ-ны қолдану әлемді тану оқытудың тиімділігін арттыруға ғана емес, сонымен қатар мұғалімнің уақыты мен күшін ұтымды және үнемді пайдалануға мүмкіндік береді. Осылайша, АКТ мұғалімге оның жұмысында айтарлықтай көмектеседі. Бұл қосымша мәтіндік және иллюстрациялық материалдар, жеке тапсырмалармен карточкалар жасау және қосымша танымдық мәтіндер, мониторингтің электрондық базасын құру, жеке әдістемелік әзірлемелерді жүйелеу, есептік құжаттаманы дайындау, оқу стендтерін ресімдеу және т.б. мұның бәрі уақытты үнемдеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар балаларды оқытуда жоғары нәтиже алады.

АКТ-ны қолдану барысында оқушы мен оның мұғалімінің алдында қанша мүмкіндік ашылады, бір-бірін қуантады. Енді үй тапсырмасын дүниетану пәні бойынша тексеріңіз, мысалы, компьютердің арқасында барлық оқушыларда 5 минут ішінде балалар қаншалықты тапсырма орындайды!

“Үй тапсырмасын тексеру. Білім алушы тақтаға.....” немесе “компьютерге барады “немесе” интерактивті тақтаға барады..... “ екінші және үшінші нұсқалар балаларды қуантады, біріншісі тіпті кейбіреулерінде қорқыныш бар.

Сонымен, біріншіден, сабақтағы АКТ оқуды қолдану оң мотивациясын күшейтеді, оқушылардың танымдық белсенділігін күшейтеді.

Екіншіден, АКТ қолдану сабақтарды жоғары эстетикалық және эмоционалды деңгейде өткізуге мүмкіндік береді; көрнекілікті, көптеген дидактикалық материалдарды тартуды қамтамасыз етеді.

Үшіншіден, В1, 5-2 сабағында орындалатын жұмыс көлемі артады, оқытудың жоғары дәрежелі дифференциациясы қамтамасыз етіледі (дерлік дараландыру).

Төртіншіден, тәуелсіз болу мүмкіндігі кеңейеді, дағдыларын қалыптастырады;

Бесіншіден, әртүрлі анықтамалық жүйелерге қол жетімділік қамтамасыз етіледі, электрондық кітапханаларға, басқа да ақпараттық ресурстарға, сонымен қатар әрине, сананың жақсаруына ықпал етеді

Қолданылған әдебиеттер

1.Аймағамбетова Қ. Дүниетануды оқыту теориясы мен технологиясы. – Алматы: 2016.

2.Сихимбаева С.М. Дүниетану теориясы мен технологиясы. – Шымкент: 2018.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ХИМИЯ ЕСЕПТЕРІН ШЫҒАРУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ

Ералина Гүлдерай Ильясқызы
Құйлыс жалпы білім беретін
орта мектебінің химия пәнінің мұғалімі

Мектептегі балалар – мемлекет болашағы. Қазіргі мектеп қабыр¬ғасында отырған әрбір қаракөздің білімді, бәсекеге қабілетті болуынан болашағымызды, ұлтымыздың ертеңін елестетеміз. Ал оқушының білімді болуы әрине мұғалімнің кәсі¬би деңгейі мен шығармашы-лығына байланысты.

Қазіргі таңда тәуелсіз еліміздің көк байрағы жоғары тұрғанда біздің жастарымыздың кез-келген мамандық иесі ата¬нуына толық мүмкіндіктер қарас¬тырылған. Ол үшін әр оқушы тек бір ғана асу туралы , яғни ұлттық бірыңғай тестілеуден жоғары көрсеткіш көрсету туралы ойлануы тиіс.

Ғылымның қай саласы бол¬сын ұстаз қауымы алдына зор міндет¬тер жүктейді. Соның ең бастысы – сапалы білім мен саналы тәр-бие беру барысында оқушыларды ҰБТ- ға дайындау болып табы¬лады. ҰБТ- ға дайындау мұғалім¬нен үлкен білімділік, ұстамдылық және қажырлы жұмысты талап етеді.

ҰБТ қазіргі кезден өзін-өзі ақтаған, оқушы білімін нақты бағалайтын жүйе болып саналады. ҰБТ туралы толық ақпар бастауыш сатыдан өткен әрбір оқушыға беріле отырып, маман¬дық таңдауда бағыт-бағдар берілуі тиіс.

Химия пәнінен ҰБТ ге дайындау барысында оқушылардың жас ерекшелігі мен зейіні, тапсырмаларды есте сақтау қабілеті ескеріледі. Сонымен қатар химия пәнінде есептер шығаруға тура келетіндіктен, оқушының уақытты тиімді пайдалана білуге жаттықтыру керек. Ал уақытты тиімді пайдалану үшін оқушының ауызша есептеуге қабілеті болуы керек. Сонымен қатар, оқушыны ауызша есептеуге жаттықтыруға болады. Осы мақалада мен өз тәжірибемнен кейбір есептердің шығарылу жолдарын ұсынамын.

Жалпы химиялық есептердің төмендегідей түрлері кездеседі:

1. Элементтің периодтық жүйедегі орнын анықтау /периодтық кестесіз/;
2. Химиялық формулалар бойынша есептеулер жүргізу;
3. Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу;
4. Ерітінді. Еріген заттардың массалық үлесі бойынша есептеулер жүргізу;
5. Қоспа. Бастапқы заттар құрамындағы қспалары болған жағдайдағы есептеулер;
6. Металдардың электрхимиялық кернеу қатарын пайдалана отырып есептеулер шығару;
7. Химилық реакция теңдеулерін теңестіру;
8. Органикалық реакциялар мен заттар арқылы жүргізілетін есептеулер
9. Белгісіз заттың формуласын табу және т.б.

• Элементтің периодтық жүйедегі орнын анықтауда оқушының есте сақтау қабілеті жоғары болуы шарт. Мұнда мен оқушыларға әр период бойынша элементтердің санын жаттатып, естерінде қалуына жағдай жасадым.

1-мысал, реттік нөмірі 16 элементтің периодтық жүйедегі орнын анықтаңыз.

Есептейміз, I периодта 2 элемент, II периодта 8 элемент ал III периодта 8 элемент болса, 2+8+8 = 18 болады. Демек нөмірі 16 элемент III периодта орналасқан.

Енді топ номірін есептейміз: I және II периодтағы элементтердің санын қоссақ,

2-8 =10 ; 16-10=6 демек элемент 6 топта орналасқан.

Жауабы: Нөмірі 16 элемент III периодта, 6 топта орналасқан.

2-мысал, реттік нөмірі 50 элементтің периодтық жүйедегі орнын анықтаңыз.

Есептейміз, I периодта 2 элемент, II периодта 8 элемент, III периодта 8 элемент, IV периодта 18 элемент, V периодта 18 элемент болады.

Мұнан, 2+8+8+18+18 =54 шығады. Демек іздеп отырған элемент V периодта орналасқан. Енді элементтің топ нөмірін анықтау үшін V периодтағы

18 элементті еске ала отырып есептеу жүргіземіз. V периодта 2 қатар бар, 1 – інде 10 элемент болса, 2-інде 8 элемент бар. Жалпы 54 – тен V периодтың 18 элементін алып тастап алғашқы 4 периодтағы 36 элементті 50 – ден аламыз: 50 – 36 = 14шығады. Осы 14 –тің 10 –ы 1-ші қатардан болса: 14-10 =4 шығады, демек ізделініп отырған элемент 4 топтан. Жауабы: нөмірі 50 элемент V периодтың 4 топтың элементі.

• Кейбір химиялық реакция теңдеулері бойынша берілген есептеулерді жүргізуде оқушына ауызша шығаруға үйретуге болады. Мұнда жеңіл есептерден бастасаңыз болады.

1-мысал, /4173нұсқа, 2013ж/ 4,6 г натрий металы этил спиртімен әрекеттескенде түзілетін сутектің (қ.ж) көлемін анықтаңыз.

Алдымен реакция теңдеуін жазып аламыз:

2Na + 2C2H5OH = C2H5ONa + H2

Оқушыға ауызша есептетіңіз, реакция бойынша 2 моль натрийдің массасы 46 г/моль тең, ал қалыпты жағдайдағы көлем 22,4 тең. Олай болса,

46 - 22,4

4,6 - х болады. 46- дан 4,6 10есе кіші болса, онда табайын деп

отырған х мәні де 22,4 –тен 10есеге кіші болуы тиіс. Демек, Х= 2,24 тең.

Осындай қарапайым есептеулерден бастап, күрделісіне қарай жылжуға болады. Мұнда оқушыңыз уақытты үнемдей алумен қатар, өзінің де ауызша есептеу кабілетін арттырады. Мұндай есептеулер жүргізу арқылы оқушыңыз есептеуіш машинаға /калькуляторға/ тәуелді болмайды. Бұл есептеу әдістерін 8-9 сынып оқушыларына да күнделікті сабақ кезінде есептер шығаруда қолдансаңыз болады.

2-мысал, /4173нұсқа, 2013ж/ 1,6 г темір/III/ оксидін алу үшін қажетті темір /III/ гидроксидінің массасын анықтаңыз.

• Белгісіз заттың формуласын анықтау бойынша есептеулер жүргізуде де оқушыға есептің тиімді шығарылу жолдарын ұсыну маңызды.

1-мысал: /3211 нұсқа/ Зат құрамында 80% көміртегі бар, ал сутегі бойынша тығыздығы 15-ке тең көмірсутектің формуласын анықта.

Егер заттың молекулалық массасы 15 ×2 = 30 болса, ең тиімдісі жауаптардың ішінен молекулалық массасы 30-ға тең қосылысты табу болып табылады. Ол C2H6 болып табылады.

2-мысал: Сутек бойынша тығыздығы 22,5-ке тең, көміртегінің массалық үлесі – 0,533, сутегінің массалық үлесі -0,155 , азоттың массалық үлесі - 0,312 болатын қосылыстың молекулалық формуласы:

Бұл есепті де алдыңғы мысалдағыдай есептеулер жүргізуге болады:

Белгісіз заттың молекулалық массасы 2 ×22,5 = 45 шығады. Жауаптардың ішінен молекулалық массасы 45 тең қосылыс: C2H7N

Сонымен химия пәнінен ҰБТ - ге дайындауда ақпараттық технологияның да маңызы зор. Бүгінгі таңда ақпараттық тех¬нологияның өмірімізге терең енуіне байланысты химия Оның көмегімен химия кабинетінің мүмкіндігі жетпейтін зертханалық жұмыстар мен практикалық жұмыстарды орындауға мүмкіндік мол.сабақтарын¬да компьютерлік техниканың мүм-кіндіктерін толық пайдаланып, оқу¬шыларға терең де тиянақты білім беруге мүмкіндік мол. Бұл оқушы¬лардың пәнге деген қызығушы¬лығын арттыруға, олардың ой-та¬ны¬мын кеңейтуге, өз бетінше шы¬ғармашылықпен, ізденімпаздық¬пен жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Ал бұл өз кезегінде оқушыға мамандық таңдауда көмектеседі. Дәл қазіргі таңда әр оқушының алдында пән бойынша алған білімдерін ҰБТ кезінде тиімді қолданып, жоғары көрсеткіш көрсету міндеті тұр.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Химия есептері» Қ.Бекішев
2. «Химия мектепте» республикалық ғылыми - әдістемелік журнал
3. «Химик анықтамалығы» республикалық ғылыми - әдістемелік журнал
4. «Жоғары оқу орнына түсушілерге арналған химия» Г.П.Хомченко

Аннотация. В этой публикаций мною дана множество методов помогающих учителям средней школы по подготовке к единому национальному тестированию (ЕНТ) учеников 11 класса.

$2Fe(OH)_3 \rightarrow Fe_2O_3 + 3H_2O$

Ауызша есептейміз:

Реакция теңдеуі бойынша: $Mr(2Fe(OH)_3) = 214$ $Mr(Fe_2O_3) = 160$

214 - 160

X - 1,6 болады. Егер 160- тан 1,6 неше есе кіші болса, 214 тен x – тің мәні де сонша есе кіші болады. Жауабы: 2,14

3-мысал: 2 моль метан жанғанда 1604кДж жылу бөлінген болса, химиялық реакцияның жылу эффектісі: $CH_4 + 2O_2 = CO_2 + 2H_2O + Q$

Ауызша есептейміз егер 2моль метан жанғанда 1604 кДж жылу бөлінген болса, 1 моль метан жанғандағы жылу мөлшерін анықтаймыз:

1604кДж / 2=802кДж, Жауабы: 802 кДж

- Күрделі химиялық реакция теңдеулерін теңестіріп, коэффициенттерінің қосындысын табу кез – келген нұсқада кездеседі. Мұның тиімді әдісі электрондық – баланс теңдеуін құру екенін ескере отырып, осы әдісті пайланамыз:

  1-мысал: $HCl + MnO_2 \rightarrow Cl_2 + MnCl_2 + H_2O$ теңдеуіндегі барлық коэффициенттер қосындысы:

  Алдымен теңдеудегі тотығу дәрежесі өзгеріп тұрған элементтерді тауып, жазамыз:

$\overset{-1}{2Cl} - 2e \rightarrow \overset{0}{Cl_2}$ | 1

$\overset{+4}{Mn} + 2e \rightarrow \overset{+2}{Mn}$ | 1

$\overset{-1}{HCl} + \overset{+4}{MnO_2} \rightarrow \overset{0}{Cl_2} + \overset{+2}{MnCl_2} + H_2O$ | электронды – баланс теңдеуін құрамыз:

$2HCl + MnO_2 \rightarrow Cl_2 + MnCl_2 + H_2O$

Жауабы: 2+1+1+1+1= 6

2- мысал: $H_2S + KMnO_4 + H_2SO_4 \rightarrow S + MnSO_4 + K_2SO_4 + H_2O$ теңдеуіндегі барлық коэффициенттер қосындысы:

Алдымен теңдеудегі тотығу дәрежесі өзгеріп тұрған элементтерді тауып, жазамыз:

$\overset{-2}{H_2S} + \overset{+7}{KMnO_4} + H_2SO_4 \rightarrow \overset{0}{S} + \overset{+2}{MnSO_4} + K_2SO_4 + H_2O$

$\overset{-2}{S} - 2e^- \rightarrow \overset{0}{S}$ | 5

$\overset{+7}{Mn} + 5e^- \rightarrow \overset{+2}{Mn}$ | 2

$5H_2S + 2KMnO_4 + 3H_2SO_4 \rightarrow 5S + 2MnSO_4 + K_2SO_4 + 8H_2O$

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ МАТЕМАТИКА САБАҒЫН ҚЫЗЫҚТЫ ӨТКІЗУ

Естурлина Әсемгүл Озатқызы
Мәртөк ауданы «Хлебодаровка ЖОББ» КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі

Кіріспе:
Қазіргі білім беру жүйесінде ақпараттық технологиялардың рөлі өте зор. Олар оқушылардың білім алу процесін жеңілдетіп, қызықты әрі тиімді етеді. Математика сабағы да ақпараттық технологияларды қолдану арқылы мазмұнды әрі қызықты бола алады. Бұл мақалада ақпараттық технологиялардың математика сабағында қолдану жолдары мен тиімділіктері қарастырылады.

1. Ақпараттық технологиялардың математикалық білім берудегі маңызы

Ақпараттық технологиялар — білім беру процесін жетілдіруге, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттыруға, әрі оқу құралдарын тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Математика пәнінде технологиялар:

- Көрнекі құралдар: геометрия, функциялар мен графиктер, есептерді визуализациялау үшін түрлі бағдарламаларды пайдалану.
- Қашықтан оқыту: интернет ресурстарын пайдалану арқылы математика сабағын қашықтан оқыту мүмкіндігі.
- Интерактивті тақталар: оқу материалына қажетті түсініктерді жеңілдетіп көрсету үшін интерактивті тақталар мен мультимедиялық материалдарды қолдану.
- Математикалық бағдарламалар: мысалы, GeoGebra, MathCad, Matlab секілді бағдарламаларды қолдану арқылы оқушыларға математика пәні бойынша тапсырмалар орындауға мүмкіндік береді.

2. Интерактивті технологияларды қолдану

Интерактивті тақталар мен оқу бағдарламалары оқушылардың назарын аударып, сабақтың қызықты өтуіне ықпал етеді. Мысалы:

- GeoGebra — геометрия, алгебра және есептеу теориясын біріктіретін интерактивті бағдарлама. Оқушылар бұл құралды функциялар мен графиктерді зерттеу, геометриялық фигураларды құрастыру үшін қолдана алады.
- Kahoot немесе Quizizz сияқты онлайн платформалар арқылы оқушылардың білімін тестілеуге болады. Бұл әдіс оқушылардың ойлау қабілетін шыңдайды, әрі математика сабағын ойынға айналдырады.

3. Математика сабағында ойын әдістерін қолдану

Ақпараттық технологиялар арқылы ойын элементтерін сабаққа енгізу — оқушылардың қызығушылығын арттырады. Математика сабағын ойын түрінде өткізу үшін:

- Математикаға арналған мобильді қосымшалар: Мұндай қосымшалар математикалық ойындар, есептер және викториналар ұсынады. Олар оқушыларды есептерді шешуге ынталандырады.
- Сабақтың соңында математикалық викторина ұйымдастыру: Оқушыларға математикадан арнайы сұрақтар қою арқылы олардың қызығушылығын арттыруға болады.

4. Қашықтан оқыту платформалары

Қазіргі уақытта қашықтан оқыту технологиялары үлкен танымалдыққа ие. Математика сабағын Zoom, Google Classroom сияқты платформаларда өткізуге болады. Бұл оқушыларға өз уақытында және өз орнынан сабаққа қатысу мүмкіндігін береді. Сонымен қатар, тапсырмаларды, бейнемазмұнды және интерактивті материалдарды пайдалану арқылы сабақты қызықты әрі ақпаратты етеді.

5. Симуляциялар мен виртуалды зертханалар

Қазіргі уақытта виртуалды зертханалар мен симуляциялар физика және математика пәндерін оқытуда кеңінен қолданылады. Бұл құралдар арқылы оқушылар нақты өмірде кездесетін математикалық есептерді шешуде өз дағдыларын жетілдіре алады.

6. Ақпараттық технологиялардың оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытудағы рөлі

Ақпараттық технологиялар оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Олар сандық құралдарды қолданып, өздерінің зерттеу жұмыстары мен жобаларын жасайды. Мысалы:

- Математика жобалары: оқушылар геометриялық фигураларды құрастырып, есептерді шешудің жаңа әдістерін ұсына алады.
- Сандық әңгімелер: оқушылар өздерінің математикалық оқиғаларын жасап, оны видеомен

немесе анимациямен жеткізе алады.

Қорытынды

Ақпараттық технологиялар математика сабағын қызықты әрі тиімді өткізуге мүмкіндік береді. Оқушыларға математика пәнінің теориясын ғана емес, сонымен бірге практикалық дағдыларды да меңгеруге жол ашады. Технологияларды тиімді пайдалану арқылы оқу процесі жан-жақты және нәтижелі болады. Математика сабақтары тек білім алу ғана емес, шығармашылық пен қызығушылықты да дамытуға ықпал етеді.

Қазіргі білім беру жүйесінде ақпараттық технологиялардың рөлі өте зор. Олар оқушылардың білім алу процесін жеңілдетіп, қызықты әрі тиімді етеді. Математика сабағы да ақпараттық технологияларды қолдану арқылы мазмұнды әрі қызықты бола алады. Бұл мақалада ақпараттық технологиялардың математика сабағында қолдану жолдары мен тиімділіктері қарастырылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ерғали, А. (2019). Ақпараттық технологиялардың білім беру саласындағы рөлі мен маңызы. Білім беру және инновациялар журналы, 5(2), 45-56.
2. Шахмарданова, З. (2021). GeoGebra бағдарламасын қолдану арқылы математика пәнін оқыту. Математика мұғалімдерінің әдістемелік жинағы, 7(4), 12-19.
3. Бекмұхамбетова, Р. (2018). Қазіргі білім беру жүйесінде интерактивті тақталар мен мобильді қосымшаларды пайдалану. Білім технологиялары журналы, 6(3), 78-88.
4. Құлсариева, А. (2022). Қашықтан оқыту барысында математика пәнін оқыту әдістемесі. Халықаралық білім беру конференциясының материалдары, 9(2), 56-60.
5. Петрова, М. (2021). Математика сабағында ойын технологиялары мен викториналарды қолдану. Математика және білім беру, 12(1), 34-42.
6. Алиев, Б. (2020). Математика пәнінде сандық құралдар мен бағдарламаларды қолдану. Қазақ педагогикалық журналы, 8(3), 102-

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОРГАНИЗАЦИЯ СПОРТИВНЫХ СЕКЦИЙ В РАМКАХ ШКОЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Ефремова Александра Витальевича
учителя физической культуры

Введение:
В данном докладе обосновывается необходимость создания спортивных секций в школе. Так как спортивные секции являются одной из платформ адаптированных инноваций, на этих занятиях педагог формирует интерес к дополнительным занятиям с учётом образовательного стандарта.
Современная система школьного образования в Казахстане стремится к всестороннему развитию учащихся, где физическое воспитание детей и подростков помогает в решении многих задач. В своей авторской работе, я основывался на создание эффективной системы, опираясь на принципы доступности, последованности и индивидуального подхода к каждому учащемуся. А также уделено внимание на сохранение национальных спортивных традиций в сочетании с современными подходами к физическому воспитанию. В авторской программе старался предусмотреть решение многих таких задач, как укрепление здоровья учащихся, развитие их физических качеств, формирование спортивных навыков и воспитание морально- волевых качеств. Особое внимание было уделено организационным вопросам, включая нормативно-правовую базу и документацию, что помогает учителям правильно выстраивать работу секций в соответствии с требованиями современного образования.
Всё больше родителей осознаёт, что нужно укреплять детям их психологическое и физическое здоровье — это их капитал, от которого напрямую зависит будущее благосостояние, то есть здоровье можно рассматривать как средства для достижения жизненных целей в широком диапазоне- от узко материальных до высоко духовных (Лучкина Т.В. Педагогика в задачах. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений.)
Очень мало реальных возможностей у большинства детей, стремящихся к спортивной и физической активности, проявить себя на большой спортивной арене. В детско-юношеских спортивных школах? Но эти учреждения в основном заинтересованы в поисках спортивных талантов, причём, только в том виде спорта, который культивируется в её отделениях. Не секрет, что далеко не у каждого родителя есть возможность оплатить их ребёнку услуги в различных спортивных клубах.
Наше государство стремится восполнить этот пробел, создавая в школах бесплатные спортивные секции. Инновационный подход — это целенаправленное изменения, которое вносит в определённую социальную среду, новые относительно стабильные элементы.
Школьные спортивные секции являются одной из адаптированных инноваций. В школьных спортивных секциях, на занятиях физической культуры должны учитываться интересы детей для повышения двигательно- организованной активности. Проводя занятия в спортивных секциях, учитель должен иметь возможность самостоятельно определять цели и задачи работы секций, объём и содержание учебного материала по различным видам подготовки. Составлять план работы секций в зависимости от возраста и пола занимающихся, материального оснащения учебного заведения, особенностей региона и других факторов. Исходя из этого направленность работы секций должна отличаться большей вариативностью, так же учителю нужно уделять большое внимание безопасности и охране здоровья учащихся.
Каждый раздел программы должен содержать специфические требования по технике безопасности и рекомендации по предупреждения травматизма.
Безопасность и охрана здоровья учащихся во время занятий в спортивных секциях являются приоритетными задачами. Перед началом учебного года и в процессе всего учебного года, перед каждым занятием необходимо проводить тщательный осмотр спортивного зала, исправность оборудования и инвентаря. Проведение инструктажа с учащимися в начале учебного года и перед соревнованиями и товарищескими встречами. В спортивном зале должна находиться укомплектованная медицинская аптечка, для оказания первой медицинской помощи.
В отдельно взятых видах спорта, к примеру хоккей, занятия должны проводиться в полной защитной экипировке: шлем с маской, защита тела, перчатки, щитки. В игровых видах волейбол, гандбол, баскетбол: наколенники, налокотники и т.д.
Убежден, что ожидаемыми результатами занимающихся в спортивных секциях детей, каждого учителя является повышение уровня физической подготовленности, формирование устойчивого интереса к занятиям спорта, развитие спортивных талантов и создания эффективной системы школьных спортивных секций. А также формирование навыков работы в команде и развитию лидерских качеств.
Таким образом, школьные секции являются основой отслеживания и прогнозирования личностного

развития субъектов образовательного процесса, и контроля уровня качества учебно-воспитательного процесса. Хочется верить, что скромный труд каждого учителя физической культуры в дальнейшей жизни учащихся, когда они встанут взрослыми людьми, поможет в сложных жизненных ситуациях не упасть на дно глубокого оврага, а если понадобиться встать на защиту Родины и применить все знания и умения, полученные на занятиях в спортивных секциях.

Заключение: Опыт реализации программы показал, что она успешно решает задачу социализации учащихся через спорт. Командные виды спорта, групповые тренировки и совместная подготовка к соревнованиям способствуют развитию коммуникативных навыков, формированию навыков работы в команде и воспитанию лидерских качеств. Это имеет особое значение для личностного развития учащихся и их будущей социальной адаптации.

Перспективы дальнейшего развития программы связаны с возможностью её расширения и адаптации к новым видам спорта и формам физической активности. Программа создает прочную основу для внедрения инновационных подходов к организации спортивных секций, оставаясь при этом верной базовым принципам физического воспитания и спортивной подготовки.

В заключение следует отметить, что данная программа является не просто методическим руководством, а живым инструментом развития школьного спорта. Она открыта для творческого переосмысления и дополнения новыми идеями, что делает её особенно ценной в условиях постоянно развивающейся системы образования. Успешная реализация программы в различных школах Казахстана подтверждает её практическую значимость и эффективность в решении задач физического воспитания подрастающего поколения.

Список литературы:

1. Абрамов, С. П. Физическое воспитание в современной школе: учебное пособие / С. П. Абрамов. – Москва: Академия, 2021. – 328 с. – ISBN 978-5-534-8765-4.

2. Алимханов, Е. А. Казахские национальные виды спорта: методическое пособие / Е. А. Алимханов. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 245 с. – ISBN 978-601-324-156-8.

3. Бекетов, В. И. Организация спортивных секций в школе: практическое руководство / В. И. Бекетов, А. М. Сергеев. – Астана: Фолиант, 2022. – 196 с. – ISBN 978-601-456-789-0.

4. Волков, П. Б. Психология спорта в школьном возрасте: монография / П. Б. Волков. – Санкт-Петербург: Питер, 2021. – 412 с. – ISBN 978-5-4461-9876-5.

5. Гордеев, М. С. Современные методики спортивной подготовки школьников: учебник / М. С. Гордеев. – Москва: Спорт, 2023. – 286 с. – ISBN 978-5-907-3456-1.

6. Дмитриев, А. А. Безопасность на спортивных занятиях: справочник / А. А. Дмитриев, К. В. Петров. – Москва: Физкультура и спорт, 2022. – 178 с. – ISBN 978-5-278-4567-8.

7. Есимбеков, Н. С. Развитие спортивного движения в Казахстане: монография / Н. С. Есимбеков. – Алматы: Мектеп, 2021. – 324 с. – ISBN 978-601-234-567-8.

8. Жумабаев, К. А. Методика преподавания казахша курес: учебное пособие / К. А. Жумабаев. – Астана: Білім, 2022. – 156 с. – ISBN 978-601-789-123-4.

9. Иванов, И. И. Спортивное питание школьников: научно-методическое пособие / И. И. Иванов. – Москва: Наука, 2023. – 245 с. – ISBN 978-5-020-34567-8.

10. Карпов, А. Е. Инновационные подходы в школьном спорте: монография / А. Е. Карпов, С. В. Смирнов. – Москва: Просвещение, 2022. – 298 с. – ISBN 978-5-09-12345-6.

11. Кузнецов, В. С. Теория и методика физического воспитания: учебник / В. С. Кузнецов. – Москва: Академия, 2023. – 442 с. – ISBN 978-5-769-2345-6.

12. Лебедев, О. П. Организация соревнований в школе: практическое пособие / О. П. Лебедев. – Москва: Физкультура и спорт, 2021. – 186 с. – ISBN 978-5-278-9876-5.

13. Назарбаев, Н. А. Развитие спорта в Казахстане: стратегический план / Н. А. Назарбаев. – Астана: Елорда, 2020. – 145 с. – ISBN 978-601-456-789-1.

14. Петров, П. К. Информационные технологии в физической культуре: учебник / П. К. Петров. – Москва: Академия, 2022. – 288 с. – ISBN 978-5-534-9876-5.

15. Сидоров, А. В. Психологическая подготовка юных спортсменов: учебное пособие / А. В. Сидоров. – Санкт-Петербург: Речь, 2021. – 234 с. – ISBN 978-5-9268-3456-7.

16. Смирнов, В. М. Физиология физического воспитания: учебник / В. М. Смирнов, В. И. Дубровский. – Москва: ВЛАДОС, 2022. – 608 с. – ISBN 978-5-691-2345-6.

17. Соколов, И. В. Современные спортивные технологии: справочник / И. В. Соколов. – Москва: Спорт, 2023. – 312 с. – ISBN 978-5-907-5678-9.

18. Тулегенов, Ш. Т. Национальные игры в системе физического воспитания: монография / Ш. Т. Тулегенов. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 276 с. – ISBN 978-601-324-789-0.

19. Федоров, А. И. Мониторинг физического развития школьников: методическое пособие / А. И. Федоров. – Москва: Физкультура и спорт, 2022. – 198 с. – ISBN 978-5-278-3456-7.

20. Яковлев, Ю. В. Адаптивная физическая культура в школе: учебное пособие / Ю. В. Яковлев. – Москва: Академия, 2023. – 256 с. – ISBN 978-5-534-7654-3.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕЙРОГИМНАСТИКИ

Жауар Айжан Ушқанбекқызы
учитель «Художественного труда»
КГУ сш.им.В.Г.Белинского

Введение Современная педагогика активно ищет способы повышения эффективности образовательного процесса. Одним из перспективных направлений является нейрогимнастика – система упражнений, направленных на активизацию работы мозга. В данном докладе рассматривается влияние нейрогимнастики на развитие творческих способностей детей на уроках художественного труда, а также её роль в здоровьесберегающих технологиях в образовательных организациях среднего профессионального образования.
1. Что такое нейрогимнастика? Нейрогимнастика – это комплекс упражнений, способствующих синхронизации работы полушарий мозга, улучшению концентрации внимания, координации движений и активизации познавательных процессов. Основана она на исследованиях нейропсихологии и педагогики, демонстрируя положительное влияние на обучение и развитие креативного мышления.
2. Влияние нейрогимнастики на творческие способности и здоровье Творческие способности и здоровье тесно связаны с работой мозга, особенно с межполушарным взаимодействием. Нейрогимнастика:
• Улучшает пространственное мышление, что важно для художественного труда.
• Способствует развитию воображения, помогая детям генерировать оригинальные идеи.
• Повышает моторику рук, что положительно влияет на качество выполнения художественных работ.
• Снижает уровень стресса и зажимов, что делает процесс творчества свободным и естественным.
• Укрепляет нервную систему, снижает утомляемость и повышает общую работоспособность.
3. Применение нейрогимнастики на уроках Для повышения творческой активности и сохранения здоровья обучающихся можно включать в занятия следующие упражнения:
• Перекрестные движения (например, касание правой рукой левого колена и наоборот) для активизации межполушарного взаимодействия.
• «Восьмёрки» – рисование в воздухе или на бумаге знака бесконечности для стимуляции зрительно-моторной координации.
• «Ленивые восьмёрки» – выполнение движений глазами по траектории горизонтальной восьмёрки для улучшения концентрации.
• Дыхательные упражнения, способствующие расслаблению и лучшей концентрации перед творческой работой.
• Физкультминутки, направленные на снятие мышечного напряжения и профилактику утомляемости.
4. Результаты внедрения нейрогимнастики в образовательный процесс
1. Улучшение когнитивных способностей Практика нейрогимнастики способствует развитию памяти, внимания, логического мышления и способности к концентрации у обучающихся. Исследования показывают, что регулярное выполнение упражнений активизирует межполушарное взаимодействие, что положительно сказывается на усвоении учебного материала.
2. Повышение успеваемости Ученики, регулярно занимающиеся нейрогимнастикой, демонстрируют более высокие академические результаты. Они быстрее усваивают новую информацию, лучше понимают сложные темы и легче справляются с контрольными работами.
3. Снижение уровня стресса и тревожности Нейрогимнастические упражнения помогают детям расслабляться, улучшают эмоциональное состояние, снижают уровень тревожности перед экзаменами и контрольными работами. Это способствует созданию комфортной образовательной среды.
4. Развитие мелкой моторики и координации движений Упражнения направлены на улучшение моторных навыков, что особенно полезно для младших школьников. Развитие мелкой моторики способствует более уверенной работе с письменными заданиями и улучшает почерк.
5. Формирование мотивации к обучению Интерактивный формат занятий с элементами нейрогимнастики делает образовательный процесс более интересным, способствует вовлечению учащихся и развитию их внутренней мотивации к обучению.

6. Повышение физической активности Дети, активно использующие упражнения нейрогимнастики, меньше устают во время занятий и дольше сохраняют работоспособность. Физическая активность способствует улучшению кровообращения мозга, что положительно влияет на когнитивные функции.
7. Улучшение социализации и командной работы Совместное выполнение упражнений развивает коммуникативные навыки, помогает наладить взаимоотношения между учениками и создает дружелюбную атмосферу в классе.
8. Положительное влияние на здоровье Регулярные занятия нейрогимнастикой помогают предотвратить утомляемость, головные боли и повышенную раздражительность у детей, что улучшает их общее самочувствие и работоспособность. Таким образом, внедрение нейрогимнастики в образовательный процесс способствует всестороннему развитию учащихся, повышает их успеваемость и эмоциональную устойчивость, делая процесс обучения более эффективным и комфортным.
4 о

Заключение Нейрогимнастика является эффективным инструментом для развития творческих способностей и сохранения здоровья обучающихся на уроках в образовательных организациях среднего профессионального образования. Регулярное выполнение упражнений способствует активизации работы мозга, улучшению моторики, развитию воображения и концентрации, а также снижению уровня стресса. Включение нейрогимнастики в образовательный процесс может значительно повысить качество и эффективность учебного процесса.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНФОРМАТИКИ

Жумабаева Зулпия Мухамеджановна
учитель информатики КГУ «школа-лицей№46»
г.Шымкент

Цель доклада — представить и обосновать эффективность современных цифровых платформ в преподавании информатики с акцентом на интеграцию открытых образовательных ресурсов, дистанционных технологий и интерактивных инструментов в образовательный процесс.

Основные задачи: анализ эволюции использования цифровых платформ в образовании, сравнение традиционных и инновационных подходов к организации учебного процесса, исследование потенциала облачных сервисов и инструментов, изучение возможностей интерактивных образовательных платформ, а также систем управления обучением в формировании цифровых компетенций учащихся. Актуальность исследования обусловлена цифровой трансформацией образования и потребностью в развитии у учащихся информационной грамотности и технологических навыков, необходимых для успеха в современном информационном обществе.

Современный этап эволюции образования в Казахстане характеризуется переходом от традиционной модели к цифровой образовательной среде, где важны не столько технические навыки сами по себе, сколько умение эффективно использовать цифровые инструменты для решения практических задач. В преподавании информатики это выразилось в появлении национальных образовательных платформ, адаптации международных ресурсов и активном внедрении интерактивных форматов обучения.

Интеграция цифровых платформ в образовательный процесс предлагает альтернативу традиционной модели. Основная идея заключается в создании цифровой образовательной среды, обеспечивающей интерактивное взаимодействие между всеми участниками образовательного процесса. На своих уроках я активно использую казахстанскую платформу Bilimland, которая предлагает интерактивные уроки, мультимедийные материалы и инструменты оценивания по информатике. Это не только обогащает содержание уроков, но и позволяет ученикам осваивать материал в удобном для них темпе, обеспечивая индивидуализацию обучения.

Другим эффективным инструментом является национальная платформа iMektep – цифровая экосистема, разработанная специально для казахстанских школ. Используя встроенные интерактивные задания и виртуальные лаборатории по информатике, ученики могут экспериментировать с программированием, моделированием и информационными системами в безопасной среде. Например, в рамках темы “Алгоритмизация и программирование” ученики не только изучают теоретические основы, но и сразу применяют полученные знания, создавая и тестируя алгоритмы на платформе.

Интеграция элементов интерактивности существенно повышает вовлеченность учащихся и делает образовательный процесс более динамичным. На своих уроках я регулярно использую платформу Kahoot для проведения интерактивных опросов и викторин. Соревновательный элемент и визуальная привлекательность этого сервиса превращают проверку знаний в увлекательную игру. Quizizz – еще один полезный инструмент, который позволяет создавать тематические тесты с элементами персонализации. В отличие от Kahoot, он дает возможность ученикам проходить задания в своем темпе, что особенно важно для дифференцированного обучения в классах с разным уровнем подготовки.

Современные подходы к преподаванию информатики с использованием цифровых платформ делают образовательный процесс более гибким, интерактивным и ориентированным на практическое применение знаний. Комбинируя национальные образовательные ресурсы с международными платформами, облачными сервисами и интерактивными инструментами, можно создать эффективную образовательную среду, которая не только формирует необходимые компетенции, но и пробуждает у учеников интерес к информационным технологиям и программированию.

В своей педагогической практике я убедилась, что использование интерактивных образовательных платформ значительно расширяет возможности обучения информатике. Современный учитель информатики в Казахстане имеет в своем распоряжении богатый арсенал цифровых ресурсов, которые помогают сделать образовательный процесс более эффективным и увлекательным для учащихся.

Платформы для изучения программирования

открыли новые горизонты в преподавании алгоритмизации. Scratch с его визуальным подходом к программированию стал незаменимым инструментом для знакомства с алгоритмическим мышлением в младших и средних классах. Блочный интерфейс позволяет создавать интерактивные истории, игры и анимации без необходимости запоминать синтаксис языка программирования. Это делает процесс обучения более доступным и увлекательным. В прошлом году мои ученики участвовали в конкурсе Scratch-проектов на тему экологии, где они создавали интерактивные симуляции экологических процессов и

Национальные образовательные платформы Казахстана предоставляют качественный контент, адаптированный к местным образовательным стандартам. Платформа OpenEdu.kz содержит цифровые учебники и интерактивные материалы по информатике для всех классов. Преимущество этой платформы в том, что материалы доступны на казахском, русском и английском языках, что особенно важно в условиях трехъязычного образования в Казахстане. Интерактивные симуляции и виртуальные лаборатории позволяют ученикам экспериментировать с компьютерными системами и алгоритмами.

Kundelik.kz, национальная система электронных журналов и дневников, интегрирует функции управления обучением и коммуникации между учителями, учениками и родителями. Я использую аналитические инструменты Kundelik для отслеживания прогресса учеников, выявления проблемных тем и корректировки учебного процесса. Возможность прикреплять к заданиям цифровые материалы и ссылки на внешние ресурсы превращает электронный журнал в полноценную образовательную платформу.

Цифровые платформы значительно обогащают процесс обучения информатике, делая его более персонализированным, интерактивным и практико-ориентированным. Они позволяют выйти за рамки традиционного урока, предоставляя ученикам возможность учиться в удобном темпе и формате. Однако важно помнить, что эффективность их использования зависит от продуманной интеграции в общую стратегию обучения и от того, насколько учитель готов адаптировать свою методику к новым технологическим возможностям.

Инструменты для организации совместной работы в режиме реального времени создают новые возможности для коллаборативного обучения. Padlet представляет собой виртуальную доску, где ученики могут размещать заметки, изображения, видео и ссылки. Я использую Padlet для мозговых штурмов, сбора идей и организации групповых обсуждений. При изучении темы “Информационные системы” ученики совместно создавали карту информационных систем школы, анализируя их функции, взаимосвязи и возможности для оптимизации. Визуальный формат Padlet позволяет увидеть общую картину и связи между отдельными элементами.

Zoom с его функциями совместного использования экрана, виртуальной доски и сессионных залов предоставляет гибкие возможности для проведения онлайн-уроков. При изучении программирования я использую функцию удаленного управления, которая позволяет мне помогать ученикам с отладкой кода, непосредственно внося изменения в их программы во время онлайн-сессии. Возможность записи уроков позволяет ученикам повторно просматривать объяснения сложных тем в удобное для них время.

Рекомендации по внедрению цифровых платформ в преподавание информатики

При внедрении цифровых платформ в преподавание информатики педагогам следует руководствоваться рядом практических рекомендаций, основанных на результатах проведенных исследований. Прежде всего, переход к использованию цифровых платформ должен осуществляться постепенно, с апробацией отдельных элементов и оценкой их эффективности. Начинать целесообразно с внедрения интерактивных образовательных ресурсов при изучении тем, имеющих выраженный практический компонент, таких как программирование, моделирование и работа с базами данных.

Важным условием успешного применения цифровых платформ является тщательный отбор ресурсов в соответствии с образовательными целями и потребностями учащихся. Рекомендуется создать каталог цифровых ресурсов, систематизированный по темам курса информатики, с указанием их дидактических возможностей, технических требований и рекомендаций по использованию.

Адаптация цифровых платформ к различным учебным группам требует учета возрастных особенностей учащихся: в младших классах предпочтение следует отдавать игровым и визуальным платформам (Scratch, Code.org), в средних — интерактивным образовательным ресурсам и симуляторам (Bilimland, GeoGebra), в старших — профессиональным инструментам и средам разработки (Replit, GitHub Classroom).

Для объективной оценки эффективности применяемых цифровых платформ рекомендуется использовать комплексный подход, включающий анализ образовательных результатов, мониторинг вовлеченности учащихся, обратную связь от учеников и родителей. Особую ценность представляет анализ данных, собираемых самими цифровыми платформами о действиях пользователей, что позволяет выявлять типичные трудности и оптимизировать учебный процесс.

Заключение

Исследование роли цифровых платформ в преподавании информатики позволяет сделать вывод о значительном потенциале этих инструментов для повышения

качества образовательного процесса. Интерактивные образовательные платформы, системы управления обучением, инструменты визуализации и облачные сервисы продемонстрировали свою эффективность не только в повышении академических результатов учащихся, но и в формировании устойчивой мотивации к изучению предмета, развитии самостоятельности и цифровых компетенций.

Литература

1. Бидайбеков Е.Ы., Камалова Г.Б., Бостанов Б.Г. Информатиканы оқыту әдістемесі. — Алматы: Абай атындағы ҚазҰПУ, 2020. — 342 б. ISBN 978-601-298-748-2.

2. Кеншимбаев А.М., Джусубалиева Д.М. Внедрение цифровых образовательных ресурсов в учебный процесс. — Нур-Султан: НЦПК «Өрлеу», 2021. — 186 с. ISBN 978-601-341-264-3.

3. Нургалиева Г.К., Артыкбаева Е.В. Методология и технология электронного обучения. — Алматы: Национальный центр информатизации, 2019. — 200 с. ISBN 978-601-283-158-4.

4. Сагимбаева А.Е., Бактыбаев М.К. Цифровые технологии в обучении информатике. — Астана: Фолиант, 2022. — 152 с. ISBN 978-601-338-542-7.

5. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. — М.: Академия, 2021. — 368 с. ISBN 978-5-0050-4788-1.

6. Семенов А.Л., Рудченко Т.А. Информатика для начальной школы. — М.: ИНТ, 2020. — 168 с. ISBN 978-5-9963-3970-5.

7. Босова Л.Л., Босова А.Ю. Информатика и ИКТ. Методическое пособие для учителей. — М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2019. — 472 с. ISBN 978-5-9963-5687-0.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КАК И ЗАЧЕМ НАЧИНАТЬ СВОЕ ДЕЛО?

Жунисова Айгуль Сагиевна
преподаватель экономических дисциплин
Талдыкорганского высшего
политехнического колледжа
Zhunisova A.S. lecturer in economics
at Taldykorgan higher polytechnic college

Мечта о собственном бизнесе живет в сердце многих людей, но часто она остается на уровне мечты, так как решиться на шаг в сторону предпринимательства оказывается непросто. Вопросы и сомнения, такие как “с чего начать?”, “какие риски меня ждут?”, “будет ли успех?”, — часто мешают двигаться вперед. Однако для тех, кто готов преодолеть эти барьеры, свой бизнес может стать не только источником дохода, но и настоящей жизненной реализацией. Начать свое дело можно по множеству причин. Среди самых распространенных:

Желание независимости. Ведение собственного бизнеса дает возможность самому решать, как и когда работать, устанавливать цены на товары или услуги, а также быть хозяином своего времени. Для многих это важный аспект, который позволяет избавиться от зависимости от работодателя и системы корпоративной иерархии.

Получение финансовой свободы. Собственный бизнес дает возможность значительно увеличить доход, так как все прибыль от деятельности будет оставаться у вас. Конечно, на первых этапах бизнес требует вложений и времени для того, чтобы выйти на стабильный доход, но в долгосрочной перспективе он может принести гораздо больше, чем работа по найму.

Реализация собственных идей. Начать свое дело — это возможность воплотить в жизнь то, что давно хочется, но не было возможности реализовать в рамках работы на чужого работодателя. Будь то творческий проект, технологическая инновация или социальный бизнес, собственный бизнес открывает двери для реализации самых смелых идей.

Рост и личностное развитие. Ведение бизнеса не только требует профессиональных навыков, но и развивает личные качества: лидерство, способность принимать решения, умение работать в условиях неопределенности и много других.

Прежде чем начать свое дело, важно четко определить, какую проблему вы хотите решить. Это может быть новый продукт, услуга или улучшение существующего решения на рынке. Основой успешного бизнеса является хорошая идея, подкрепленная четким бизнес-планом. В нем должны быть описаны цели, стратегии, потребности в финансах, маркетинговая стратегия, анализ конкурентов и оценка рисков. Перед запуском бизнеса необходимо провести анализ рынка. Это поможет понять, есть ли потребность в вашем товаре или услуге, кто ваши конкуренты, какая ценовая политика сложилась в данной отрасли и каковы текущие тренды. Такой анализ поможет избежать множества ошибок на старте и значительно повысит вероятность успеха. Запуск бизнеса требует начальных вложений. Важно понимать, сколько денег вам потребуется на запуск, как вы будете привлекать средства и как будете финансировать деятельность на первых этапах. Это может быть личное сбережение, заем или помощь инвесторов. Не забывайте также о постоянных расходах на аренду, оборудование, материалы, оплату труда сотрудников и налоги. Важным этапом является выбор юридической формы бизнеса: индивидуальный предприниматель, ООО, ЗАО и так далее. Также необходимо позаботиться о регистрации бизнеса, получении разрешений, лицензий и других юридических документах, которые могут понадобиться в вашей сфере. Один из самых важных аспектов ведения бизнеса — это привлечение клиентов. Для этого необходимо продумать маркетинговую стратегию, которая может включать в себя рекламу, продвижение в интернете, участие в выставках или конференциях, создание бренда и т. д. Без клиентов любой бизнес не будет существовать, поэтому на этапе запуска важно нацелиться на их привлечение и удержание. Начало собственного дела связано с определенными рисками. Одним из самых распространенных является страх неудачи. Однако важно помнить, что неудачи — это часть процесса обучения и роста. Бизнес не всегда бывает успешным с первого раза, и каждый опыт помогает улучшить стратегию. Важно также уметь адаптироваться к изменениям рынка, критически оценивать свою деятельность и реагировать на изменения внешней среды. Гибкость, настойчивость и способность учиться на ошибках — вот что помогает многим предпринимателям преодолевать трудности.

Начинать свой бизнес — это шаг в неизведанное, но одновременно и шанс для значительного личного и финансового роста. Это требует решимости, готовности к трудностям и способности видеть возможности, где другие видят только проблемы. Если вы готовы к вызовам и уверены в своем деле, то предпринимательство может стать не только работой, но и способом изменить свою жизнь, а также жизнь окружающих. Успех в бизнесе не является случайностью. Существуют проверенные временем принципы и стратегии, которые помогают предпринимателям создавать устойчивые и прибыльные компании. Следуя этим принципам, можно избежать множества распространенных ошибок и значительно повысить шансы на успех. В этой статье мы рассмотрим основные правила, которые помогут построить бизнес на прочном фундаменте. Первый шаг на пути к успешному бизнесу — это определение четкой цели и миссии компании. Зачем вы начинаете свой бизнес? Какую проблему вы решаете для своих клиентов? Ваше видение и миссия должны быть ясными и понятными как для вас, так и для ваших сотрудников и партнеров. Это будет определять направление всех ваших действий и помогать принимать важные стратегические решения. Четкое понимание своей цели позволит вам не потеряться в многочисленных задачах и не отвлекаться от главного. Миссия компании также становится важным ориентиром для клиентов и партнеров, поскольку они будут чувствовать, что работают с компанией, которая имеет не только коммерческие, но и социальные или этические принципы. Хотя гибкость и способность адаптироваться к изменениям важны, успех в бизнесе невозможен без долгосрочного планирования. Разработка бизнес-плана, где будут прописаны основные шаги на ближайшие несколько лет, помогает не только организовать текущую деятельность, но и строить долгосрочные стратегии. В плане должны быть указаны:

- цели и задачи на каждом этапе;
- ключевые показатели эффективности (KPI);
- источники дохода и расхода;
- стратегия расширения или выхода на новые рынки.

Это важный инструмент, который поможет вам видеть картину в целом, а не только на коротком отрезке времени, и поможет избежать потери фокуса. Один из главных принципов успешного бизнеса — это ориентация на потребности клиентов. Независимо от того, в какой сфере вы работаете, ваш бизнес должен решать реальную проблему или удовлетворять запросы ваших клиентов. Это не только обеспечит стабильный спрос на ваш продукт или услугу, но и создаст лояльную аудиторию. Для этого важно постоянно собирать обратную связь от клиентов, проводить опросы, исследовать тренды и конкурентов, анализировать поведение клиентов. Понимание потребностей и желаний целевой аудитории позволит вам быстро адаптировать продукт и услуги под меняющиеся условия. Управление финансами — это не просто учет доходов и расходов, это стратегический аспект, который напрямую влияет на жизнеспособность бизнеса. Правильное управление финансовыми потоками, правильное распределение бюджета и минимизация затрат на старте — ключевые моменты для успеха. Риски также являются неотъемлемой частью любого бизнеса. Важно иметь систему управления рисками, чтобы минимизировать их влияние. Это может быть диверсификация источников дохода, создание резервного фонда или страхование бизнеса от возможных потерь. Понимание финансовых процессов и предсказуемость в этом направлении помогут вам избежать фатальных ошибок. В условиях жесткой конкуренции успешный бизнес — это тот, который не стоит на месте. Постоянное улучшение продуктов и услуг, внедрение инноваций и улучшение внутренней работы компании должны быть неотъемлемой частью вашего подхода. Вы должны следить за технологическими трендами, использовать новые инструменты для повышения эффективности, и всегда быть готовы к улучшению качества своей работы. Внедрение инновационных решений поможет вам не только оставаться конкурентоспособным, но и создавать новые возможности для роста бизнеса. Однако важно помнить, что инновации должны быть оправданы с точки зрения потребностей клиентов и финансовых возможностей компании. В бизнесе важнейшими активами являются репутация и доверие со стороны клиентов и партнеров. Даже если ваш продукт имеет отличные характеристики, важно заботиться о его качестве на каждом этапе — от производства до пост-продажного обслуживания. Высокое качество товаров и услуг помогает строить положительный имидж, повышать лояльность клиентов и, как следствие, увеличивать продажи. Вложение в качество всегда оправдано, особенно на старте, когда вам предстоит конкурировать с более крупными игроками рынка. Бизнес невозможно построить в одиночку, и успех компании во многом зависит от тех людей, которые работают в вашей команде. Хорошие специалисты, мотивированные сотрудники, профессиональные менеджеры — ключ к росту и стабильности вашего бизнеса. Как предприниматель, вы должны стать вдохновляющим лидером, способным развивать таланты и создавать продуктивную атмосферу внутри компании. Также важно инвестировать в обучение и развитие команды, потому что успешный бизнес — это, прежде всего, результат совместной работы. Построение сильного бренда и эффективная маркетинговая стратегия — это основа успешного привлечения клиентов и расширения бизнеса. Продуманный маркетинговый план, который включает в себя как онлайн, так и оффлайн-активности, поможет вам завоевать рынок. Бренд, который вызывает доверие и ассоциируется с качеством, является важным конкурентным преимуществом.

Не забывайте также о необходимости анализа эффективности маркетинговых кампаний, использовании аналитики для оптимизации расходов и определения самых прибыльных каналов привлечения клиентов. Мир бизнеса — это постоянное изменение и динамика. Новые технологии, изменения в законодательстве, рыночные колебания, кризисы — все это требует от предпринимателя способности быстро адаптироваться. Умение оперативно менять стратегию, тестировать новые подходы и в случае необходимости переосмысливать бизнес-модель является ключом к выживанию и успеху в нестабильных условиях. Построение успешного бизнеса требует не только стремления к цели, но и соблюдения правильных принципов, которые обеспечат устойчивость компании в долгосрочной перспективе. Важно не только начать правильно, но и постоянно работать над улучшением, адаптацией и развитием. Следуя этим принципам, вы сможете создать бизнес, который будет приносить не только прибыль, но и удовлетворение от проделанной работы.

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ИЗУЧЕНИЯ ЛЕКСИКИ В 5-6 КЛАССАХ

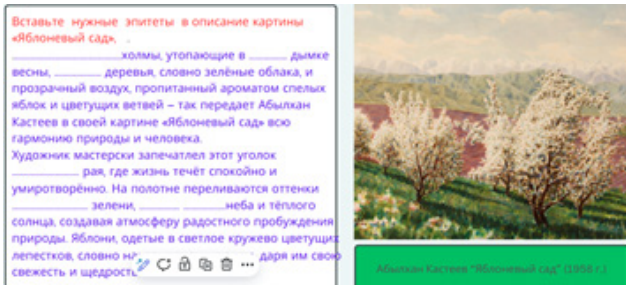
Испамбетова Гульнар Жумабековна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Бестюбинская общеобразовательная школа
отдела образования Камыстинского района»
Управления образования акимата Костанайской
области

Лексика — это основа языка, его “строительный материал”, благодаря которому формируется речь, передаются эмоции, мысли и смыслы. В 5-6 классах изучение лексики становится особенно важным: ученики активно пополняют свой словарный запас, учатся понимать оттенки значений слов, различать стилистические особенности речи и работать с фразеологизмами. Однако, чтобы этот процесс был не только полезным, но и увлекательным, необходимо применять активные методы обучения, которые сделают освоение нового материала живым и интересным.

Работа над лексическим богатством школьников решает сразу несколько задач: Обогащает словарный запас и развивает культуру речи.Улучшает грамотность и позволяет избегать речевых ошибок. Помогает глубже понимать тексты, их смысловую структуру.Развивает коммуникативные навыки, позволяя выразительно и точно формулировать мысли.В 5-6 классах дети обладают высокой познавательной активностью, но одновременно им сложно долго концентрироваться на сухом изложении правил. Поэтому использование активных методов обучения помогает сделать процесс изучения лексики не только продуктивным, но и увлекательным.

Мною в соавторстве разработано практическое пособие для учителей русского языка «Лексика на уроках русского языка в 5-6 классах» по работе с дидактическим материалом как комплексная методическая помощь учителям русского языка, работающих в 5-6 -х классах. Изучение лексики русского языка представляет собой сложный и многогранный процесс, направленный на формирование лексических компетенций у учащихся. В этот период обучения активно развивается способность к правильному и выразительному использованию слов и словосочетаний в речи, а также к пониманию широкого спектра текстов разной тематики. Делается упор на понимание, применение лексических единиц в прочитанном

тексте, соблюдение лексических норм при изучении разделов учебной программы за 5 класс «Жизненные ценности», «Мир профессий. Мир фантазий»; за 6 класс «Структура семьи и семейные ценности», «Выдающиеся личности народа Казахстана», «Спорт и диета», «Живые организмы: животные». Ставится акцент на работу с текстами казахстанских авторов, что помогает развивать познавательную активность школьников, и вызывает глубокий интерес к национальной литературе.

При изучении раздела: «Мир профессий. Художественные тропы.Гипербола» в 5 классе учащимся было предложено два задания:1.Изучи информацию о первом казахском художнике .Абылхане Кастееве.

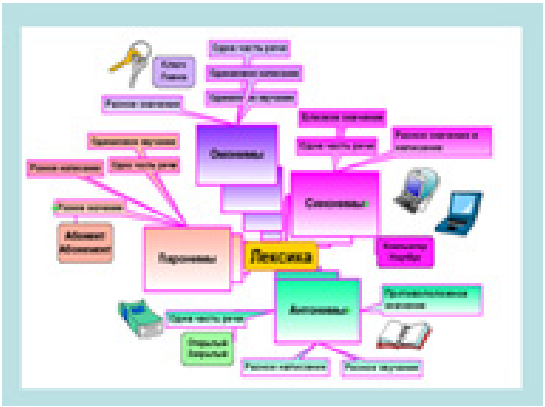
Составь два тонких и два толстых вопроса по прочитанному тексту.2 Вставьте нужные эпитеты в описание картины «Яблоневый сад» первого казахского художника Абылхана Кастеева. Также учащимся был предложен вопрос для размышления, что способствует развитию у учащихся навыков анализа текста. Использование современных приложений, онлайн-ресурсов позволяет сделать материал более интерактивным и мотивирующим. Виртуальные словари, лексические игры и электронные платформы способствуют более глубокому и запоминающемуся усвоению лексики. Дескрипторы к заданиям и ответы служат для правильного формативного оценивания учащихся. Используем QR-код, в котором размещена необходимая дидактическая информация, оформленная короткими текстами, и сами задания.

Практические упражнения строго следуют целям урока, содержат тематические иллюстрации, тексты казахстанских авторов.

Особое внимание уделяем методам активного обучения. Активные методы и приемы обучения такие как: «РАФТ», «ПОПС-формула», Двучастный дневник», «В мире слов», «Тонкие и толстые вопросы», «Анаграмма», «Шарады», «Игра слов», «Создай образ» помогают учащимся работать увлеченно и самостоятельно.Материалы можно использовать разнообразно в зависимости от поставленных учителем целей, возможностей класса и индивидуальных способностей ребенка. Задания разного уровня сложности на знание, понимание, применение, оценку и анализ при изучении лексического материала охватывают такие виды речевой деятельности как «Чтение» и «Соблюдение речевых норм» в 5-6 классах, способствующих улучшению восприятия и усвоения языкового материала.

На уроках русского языка эффективным является прием исследования кластер. Это прием позволяет обучающимся графически организовать материал, раскрыть смысл правила, определения, помочь проанализировать

литературное произведение. Для обучающихся с ООП в помощь предлагаю шаблоны, позволяющие выполнить работу вместе с остальными.

При формировании исследовательских навыков обучающихся на уроках используем работу с текстом, в ходе которой определяется объект и проблема исследования. Применяю эффективный метод- ментальные карты, при проверке теоретического материала. На доске вывожу схему, по теме «Лексика» 5класс, прошу учащихся объяснить понятия по вариантам: 1в.- антонимы, 2в.- синонимы, 3в.- омонимы .Для учащихся с ООП предлагаются в помощь к тексту карточки-помощники со словами: обрати внимание, подчеркни и обозначь предложение. Задания ориентированы для всех обучающихся с учетом индивидуальных особенностей, их можно выполнять индивидуально,

в парах или группах, развивая коммуникативные навыки . Учащиеся быстро и правильно воспроизводят материал.

Следовательно, обеспечение вовлеченности всех учащихся в процесс обучения через формирование исследовательских навыков и умений приводит к созданию ситуации успеха на уроке.

И конечно же, навыки, приобретённые учениками на уроках, помогут не только в усвоении предметов школьной программы, они станут тем фундаментом, на котором сформируется личность, способная мыслить творчески, созидать разумно, воспринимать объективно постоянно меняющийся мир.

Список литературы:

Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык для 5-9 классов уровня основного среднего образования (с русским языком обучения)»

Демченко Е.М., «Активные и интерактивные формы и методы обучения», журнал «Вестник науки», 2020 г.

Орешко С.А., «Инновационные педагогические технологии: активные и интерактивные методы обучения». Журнал «Проблемы науки», 2019 г.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ МУЗЫКИ

Коршикова Валентина Вячеславовна
Учитель музыки КГУ СШГ
№9 г. Актобе

Значимость музыкального воспитания в развитии творческого мышления учащихся.

Музыкальное воспитание представляет собой многоаспектный процесс педагогического воздействия, в ходе которого осуществляется музыкально – художественное, нравственно – эстетическое, эмоциональное и интеллектуальное развитие личности.

Организовывая систему музыкального воспитания учащихся, прежде всего, необходимо основываться на важнейшем принципе единства обучения и воспитания.

Данные принципы находят свою конкретизацию в целях музыкального воспитания учащихся, его содержании, формах и методах.

Целями музыкального воспитания являются:

- овладение определённым необходимым уровнем знаний о музыкальном искусстве в его историческом развитии;
- накопление необходимого слухового опыта в области мирового музыкального искусства разных жанров и эпох:
- воспитание музыкально – эстетического вкуса как способности к самостоятельной критической оценке музыкальных явлений.

Важнейшей задачей является организация процесса слушания музыки, формирование слушательских навыков учащихся.

Особое внимание уделяется обеспечению обратной связи. Недостаточно, чтобы учащиеся были только объектом информирования. На уроках они должны развивать творческое мышление, вырабатывать навыки рассказывания о музыке и умение выразить свои впечатления. Говоря о музыке, они учатся её осмысливать, анализировать.

Использование информационно – коммуникационных технологий обеспечивает качественные изменения в организации и содержании образовательного процесса. Использование современных образовательных технологий позволяет преподнести материал образно, красочно, наглядно, сделать урок ярким, эмоциональным, мобильным, динамичным.

Методы и приёмы развития творческого мышления учащихся на уроках музыки. (Практический опыт)

1. Синтез процессов восприятия картины и музыки.

Восприятие музыки – ведущий вид музыкальной деятельности на уроке музыки. В его основе лежит способность слышать, переживать музыкальное содержание как художественно-образное отражение действительности. Синтез процессов восприятия картины и музыки, и работа по составлению творческих рассказов по картине.

Например, знакомство с музыкой Э. Грига «Утро» и картиной «Утро весны» В. Кудревича. Целью данной работы является создание условий для описания пейзажа на основе сравнения тембров музыкальных инструментов. Дети представляют, что они попали в картину. Рассказывают, что они могут там услышать. Затем детям предлагается взять в помощники музыку Грига «Утро» и пробуют звуки разных музыкальных инструментов перенести на картину.

- Чем можно представить звуки флейты? Гобоя? Всего оркестра?
- Придумаем красивые сравнения.

Получившиеся сравнения детей:

-звуки флейты нежные, как первые лучи солнца;
-мелодия гобоя, как качающееся дерево;
-оркестр звучит, как темнеющий лес вдали.

2. Метод «Символическая аналогия».

Очень удачно на занятиях, особенно в начальных классах, проходят приемы разучивания и исполнения песен по схемам по методу «Символическая аналогия». Дети сами или с помощью учителя придумывают ассоциации, рисунки-символы, движения-символы к тем или иным словам песни и легко запоминают их.

3. Синквейн.

Существует целый ряд приёмов для развития познавательного интереса и обогащения лексического запаса детей, способствуют развитию креативного мышления, помогают классифицировать, анализировать, систематизировать полученные знания. К таким приемам относится Синквейн.

Можно предложить ребятам составить один “Синквейн” на двоих, что облегчит задачу.

Синквейн может быть предложен, как индивидуальное самостоятельное задание, для работы в парах, реже как коллективное творчество.

4. Упражнение Ассоциации.

Такие задания раскрывают эмоциональное отношение учащихся к музыке, развивают ассоциативное мышление. Используемые приемы обучения активизируют интеллектуальный и творческий потенциал учащихся во время слушания музыки, повышают мотивацию к урокам музыки за счет выполнения работ, интересных для самих школьников.

Например, учащимся предлагается ключевое слово, к которому необходимо подобрать несколько разноуровневых ассоциативных понятий. «Ассоциативные гроздья» можно проводить как на уроке, так и задавать на дом: к одному или двум понятиям, или к названию произведения подобрать как можно больше различных ассоциаций.

Например, какие ассоциации вызывает у вас слово:

1. «Полифония» – множество, разговор, равноправие, Бах, орган …
2. Орган - трубы, Бах, полифония, “ король “ инструментов…
3. Песня - соло, хор, оркестр, характер, концерт, ансамбль...

Еще один прием, нацеленный на этот же процесс, «Найди ненужное слово». Учащимся предлагается из ряда логически связанных между собой слов найти лишнее, в этом задании также нужно сочетать как учебный материал, так и творческую деятельность, направленную на развитие ассоциативного мышления.

Например, найдите “Лишнее слово”:

а) гобой, флейта, рожок, труба, саксофон.
б) баян, аккордеон, гармонь, фортепиано.
в) пианист, трубач, флейтист, композитор, гитарист.
г) вальс, полька, менуэт, фокстрот, марш.

5. «Составление кластера»

Кластер – педагогический метод, который развивает вариантность мышления, способность устанавливать всесторонние связи и отношения изучаемой темы (понятие, явление, событие). Например, кластер музыкальной сказки.

В итоге получается структура, которая графически отображает наши размышления, определяет информационное поле данной темы.

Заключение. Выводы.

Занятия с применением элементов творческого развития являются эффективным средством развития активного творческого мышления у школьников, оказывают значимое влияние на развитие других психических процессов и личности в целом. Работа в данном направлении дает мне творческую энергию, радость и творческое удовлетворение от общения с детьми.

Литература

1. Букатов В.М., Ершова А.П. «Хрестоматия игровых приемов обучения» (серия «Я иду на урок»; М., 2000 и 2002).
2. Омарова Б.Н. «Современные подходы к музыкальному воспитанию школьников». 2017.
3. Выготский Л.С. Психология искусства. М., 1998.
4. Мухамеджанова А.А. «Музыкальное образование в Казахстане» 2013
5. Корзун А.В. «Весёлая дидактика: использование элементов ТРИЗ и РТВ». Минск, 2000.
6. Материалы сети Интернет: сайт Международного центра ОТСМ – ТРИЗ: http://www.trizminsk.org.
7. Сидорчук Т.А. «Золотой ключик» творческого мышления: сборник методических материалов. Челябинск, 2000.
8. Сидорчук Т.А., Корзун А.В. «Воображаем, размышляем, творим». ИД «Белый ветер», 2006.
9. Скоробогатова Г.Г. Личностно-ориентированные подходы в образовании. М., 2002.
10. Холопова В.Н. Музыка как вид искусства: Учеб.пособие. СПб., 2000.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Курманаева Сауле Ахметовна
КГУ «Общеобразовательная средняя школа №25
города Актобе имени Музафара Алимбаева»,
учитель математики

Аннотация. Статья посвящена вопросам развития креативного мышления на уроках математики. В ней рассматриваются методы, которые помогают ученикам развивать творческий подход к решению математических задач, а также взаимосвязь между математическим обучением и развитием нестандартного мышления. В статье подчеркивается важность интеграции проектной деятельности, проблемного обучения, логических игр и сотрудничества, которые способствуют более глубокому пониманию математических понятий и повышению интереса к предмету. Также рассматривается роль креативности в решении нестандартных задач и ее значение для подготовки учащихся к будущей профессиональной жизни. Отмечается, что креативное мышление на уроках математики помогает не только усваивать теоретические знания, но и развивает важные навыки, такие как аналитическое и критическое мышление, гибкость подходов и способность решать реальные проблемы.
Ключевые слова: креативное мышление, математика, развитие, нестандартные задачи, проектная деятельность, проблемное обучение, логические игры, сотрудничество, интеграция дисциплин, решение проблем, мотивация, инновационные подходы.

Математика — это не только строгая наука, основанная на логике и формальных алгоритмах, но и обширное поле для развития креативности и творческого подхода. В последние годы наблюдается растущий интерес к внедрению креативного мышления в процесс преподавания математики. Это не только способствует более глубокому усвоению теории, но и помогает учащимся развить важные навыки, такие как умение решать нестандартные задачи и мыслить «вне коробки».

Зачем развивать креативное мышление на уроках математики?

Традиционно математика воспринимается как область, требующая точности и логичности. Однако помимо этих аспектов, она предоставляет широкие возможности для проявления творческих способностей. Креативное мышление в математике — это умение подходить к задачам с разных углов, искать нестандартные решения и раскрывать скрытые связи между разными математическими концепциями. Такой подход помогает не только глубже понимать математические принципы, но и развивать навыки, которые будут полезны в самых разных сферах жизни.

Как развивать креативное мышление через математику?

1. Проектная деятельность. Проектная деятельность — это эффективный способ стимулировать креативность. Работая над проектами, ученики не просто решают задачи по готовым алгоритмам, но и развивают способность применять математические теории для моделирования реальных ситуаций. Например, можно предложить учащимся разработать математическую модель для решения проблем в бизнесе, экологии или даже искусстве. Такой подход не только помогает ученикам понять, как математика используется в жизни, но и учит их мыслить системно и креативно.
2. Проблемное обучение. Проблемное обучение предполагает использование задач, которые требуют не только знаний теории, но и творческого подхода. Важно, чтобы учащиеся научились не просто следовать шаблонным решениям, но и искали различные способы решения задач. Учитель может предложить задачи, в которых используются несколько математических понятий или ситуаций, для которых нет единственного правильного ответа. Это развивает гибкость мышления и умение мыслить «вне шаблонов».
3. Математические игры и логические задачи. Головоломки, логические задачи и математические игры — это замечательные инструменты для развития

креативного мышления. Они требуют от учеников внимательности, способности анализировать ситуацию и находить оригинальные решения. Такие задания развивают не только логическое мышление, но и интуицию, что помогает ученикам лучше воспринимать сложные математические концепции и находить их практическое применение.

4. Сотрудничество и обмен идеями. Математика в коллективной работе также может стать источником креативности. Групповые проекты, обсуждения и совместное решение задач позволяют ученикам обмениваться идеями, видеть разные подходы к решению одной проблемы и вырабатывать собственные методы. Важно, чтобы учащиеся умели работать в команде, обсуждать различные способы решения и уважать идеи других. Это помогает развивать критическое мышление и уверенность в своих силах.

5. Интеграция математики с другими предметами. Математика не существует в вакууме — её принципы тесно связаны с другими науками и дисциплинами. Интеграция математики с физикой, химией, информатикой или искусством помогает учащимся увидеть, как математические модели используются в других областях, что значительно расширяет их кругозор и развивает творческое мышление. Например, изучая геометрические формы в искусстве или физические законы в математике, ученики осознают важность и многообразие математического подхода в реальной жизни.

6. Обсуждение различных способов решения задач. На уроках математики важно не только находить правильное решение, но и обсуждать, какие альтернативные способы могут привести к тому же результату. Это развивает у учащихся способность мыслить гибко, понимать, что существует несколько путей для достижения одной цели, и что разные подходы могут быть равнозначными. Такой подход стимулирует учащихся искать и предлагать оригинальные решения, а также быть уверенными в своем выборе.

Преимущества развития креативного мышления в математике:

1. Глубокое понимание предмета. Когда учащиеся подходят к математике творчески, они начинают не только усваивать формулы и алгоритмы, но и понимать их суть. Это помогает сформировать у них устойчивые знания и навыки, которые легко переносятся на новые, более сложные темы.

2. Развитие навыков решения нестандартных задач. Креативное мышление учит искать оригинальные способы решения проблем, что является важным навыком не только в учебе, но и в профессиональной деятельности. Умение нестандартно подходить к задачам, анализировать ситуацию и выбирать оптимальные решения ценится в любой области.

3. Мотивация к обучению. Когда ученики видят, что математика может быть увлекательной, они начинают проявлять больший интерес к предмету. Креативные подходы делают учебный процесс более интересным и многогранным, что помогает повысить мотивацию учащихся и улучшить результаты обучения.

4. Подготовка к реальной жизни. Математика, как и любое другое знание, становится полезной не только в рамках школьной программы, но и в жизни. Развитие креативного мышления помогает учащимся лучше ориентироваться в сложных ситуациях, принимать решения и находить решения в быстро меняющемся мире.

Математика — это не только наука о числах и формулах, но и область, где креативность играет ключевую роль. Развитие креативного мышления на уроках математики помогает учащимся не только освоить основные теоретические знания, но и научиться применять их в различных ситуациях, видеть нестандартные решения и использовать математику как инструмент для решения реальных задач. Важно, чтобы преподавание математики не сводилось лишь к механическому усвоению формул, а включало в себя творчество, исследовательскую деятельность и способность мыслить иначе.

Использованная литература

1. Акимова, И. В. (2020). Развитие креативного мышления учащихся в процессе обучения математике. Алматы: Издательство «Математика и образование», с. 45-47.

2. Ермекова, А. К. (2022). Инновационные подходы к обучению математике: развитие креативного мышления. Алматы: Издательство «Нурлы жол», с. 78-88.

3. Калиева, М. Ж. (2023). Креативность в математическом образовании: теория и практика. Шымкент: Издательство «Білім», с. 33-36.

4. Сулейменова, Н. Т. (2024). Развитие критического и креативного мышления на уроках математики. Караганда: Издательство «Университетская книга», с. 32-34.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЛОГИКАЛЫҚ ЕСЕПТЕР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ РЕФЛЕКСИВТІ ІС-ӘРЕКЕТІН ДАМЫТУ

Қалиева Гүлназ Сейілханқызы
Ақтөбе қаласы №49ЖББО
мектептің бастауыш класс мұғалімі

Логикалық тапсырма деп біз қызметтің негізгі түрі объектінің сандық сипаттамаларын табу емес, тапсырма объектілері арасындағы қатынастарды анықтау болып табылатын есепті түсінеміз. Логикалық есептерге тән белгілер:

- тапсырмалар жағдайында логикалық мәлімдемелердің болуы;
- тапсырма объектілері арасындағы кейбір қатынастардың (унарлы, екілік, үштік) болуы;
- мәселені шешу барысында белгілі бір операциялар схемасын, қорытынды жүйесін және т. б. құру (“процедура”сияқты тапсырмалар);
- мәселені шешу қадамдардың белгілі бір санына кепілдік бермейді, бірақ оларды көптеген нұсқалардан (эвристикалық есептер) таңдауды қамтиды.

Логикалық есептер – бұл белгілі модельдер арқылы деректер мен ізделетіндер арасындағы қатынастарды сирек сипаттауға болатын есептер. Бұл есептердің ерекшелігі студенттерге олардың шарттарын қысқаша жазуда, шешім алгоритмдерін құруда және белгілі іс-қимыл әдістерін қолдануда айтарлықтай қиындықтар туындайды.

Логикалық есептерді шешу процесі кезеңдер бойынша жүзеге асырылады:

1) тапсырма мәтінін талдау (іске асырылған негізгі қатынасты бөліп көрсету пәндік салада міндеттер);
2) графикалық нысанда пәндік саланың негізгі қатынасын модельдеу;
3) есептің шешімін табу моделін құру;
4) модельмен жұмыс, оны түрлендіру;
5) модельді нақты шарттарға нақты әрекетке көшіру;
6) табылған шешімді зерттеу (талдау).

Оқушыларды логикалық есептерді шешуге үйрету кезінде оқушылардың өздерінің ақыл-ой әрекеттері туралы хабардарлығын мақсатты және жүйелі түрде қамтамасыз етсе, онда бұл оқушылардың оқу деңгейін арттыруға ықпал етеді және олардың рефлексиялық белсенділігін дамытуда оң динамика береді.

- оқушылардың рефлексиялық қызметінің психологиялық-педагогикалық негіздерін анықтау;
- Математиканы оқыту кезінде бастауыш сынып оқушыларының рефлексивті іс-әрекетін дамыту процесінде логикалық есептердің рөлі мен орнын анықтау;
- оқушылардың рефлексивті іс-әрекетін дамытуға бағытталған логикалық міндеттер жүйесіне қойылатын талаптарды әзірлеу және олардың негізінде осындай жүйені құру;
- Бастауыш сынып оқушыларын рефлексивті іс-әрекеттің дамуын қамтамасыз ететін логикалық есептерді шешуге үйрету әдістемесін әзірлеу және оның тиімділігін эксперименталды түрде дәлелдеу.

Осы тапсырмаларды шешу үшін келесі зерттеу әдістері қолданылады:

- теориялық: философиялық, психологиялық-педагогикалық, әдістемелік және оқу әдебиеттерін зерттеу және талдау; бұрын орындалған диссертациялық зерттеулерді тұжырымдамалық талдау; оқытушылардың педагогикалық тәжірибесін талдау және жалпылау;
- эмпирикалық: бақылау-оқу процесінің барысын тікелей, жанама және енгізілген бақылау;
- диагностикалық: оқушылармен, мұғалімдермен әңгімелесу, оқушылар мен мұғалімдерге сауалнама жүргізу; педагогикалық эксперимент (анықтау, іздеу және қалыптастыру); педагогикалық эксперимент нәтижелерін статистикалық өңдеу;
- дескриптивті: зерттеу материалын және алынған нәтижелерді бекіту.

Логикалық есептер арқылы математиканы оқыту кезінде бастауыш сынып оқушыларының рефлексивті қызметін дамыту үшін оларды жіктеудің операциялық-тақырыптық принципін таңдаған жөн. Әр сыныпқа сюжеттік тақырыптармен және біртекті логикалық есептерді – оларды шешу үшін қолданылатын әрекеттерді жатқызған жөн;

Логикалық есептерді келесідей жіктеген жөн:

- жиындарды ретке келтіруге арналған есептер;
- сәйкестіктерді анықтауға арналған есептер және дұрыс емес нұсқаларды алып тастау;
- заттарды манипуляциялау міндеттері;
- мәлімдемелердің ақиқаты мен жалғандығын

анықтау міндеттері;

• көрсетілген белгіге ие элементтердің санын анықтауға арналған тапсырмалар.

Оқушыларды логикалық есептерді шешуге үйрету, берілген жағдайды модельдеу, мәселені шешудегі іс-әрекеттердің реттілігін бекіту, ойлар ағымын қалпына келтіру, ойлау қателіктерін жою, оқушылардың өздерінің ойлау әрекеттері туралы хабардар болуына және олардың рефлексиялық әрекеттерін дамытуға ықпал етеді.

• гипотеза жасау және зерттеу міндеттерін тұжырымдау;

• логикалық есептер арқылы оқушылардың рефлексивті іс-әрекетін дамытудың теориялық негіздерін анықтау және нақтылау;

Қазіргі уақытта оқу процесінде жаңа білім алу процесіне ғана емес, сонымен бірге білім беру субъектісінің өз қызметін жүзеге асыру процесіне де назар аудару керек. Шынында да, олардың оқу тәсілдерін, таным мен ойлау механизмдерін түсінбестен, оқушылар өздері алған білімдерін игере алмайды. Рефлексия білім алушыларға нәтижелерді тұжырымдауға, әрі қарайғы жұмыстың мақсаттарын қайта анықтауға, білім беру жолын түзетуге көмектеседі. Рефлексиялық белсенділік оқушыға өзінің жеке басын, бірегейлігі мен мақсатын білуге мүмкіндік береді. Тұлғаға бағытталған оқытуда, оқытудың байытылған моделінде рефлексиялық белсенділік бірінші орынға шығады.

Сонымен, “рефлексия” термині нені білдіреді? Рефлексия –бұл (лат. reflexio-артқа бұрылу) - субъектінің ішкі психикалық актілер мен күйлерді өзін-өзі тану процесі. Рефлексия тұжырымдаманың бірнеше түсіндірмелері бар, соның ішінде:

а) латын тілінен аударғанда “артқа бұрылу” рефлексиясы-субъектінің ішкі психикалық актілер мен күйлерді өзін-өзі тану процесі.

б) Рефлексия, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі тану.

с) Философиялық тұрғыдан “рефлексия” - адамның өзінің іс-әрекеттері мен заңдарын түсінуге бағытталған теориялық іс-әрекетінің нысаны.

д) Рефлексия-өзінің психикалық жай-күйі туралы ойлау, тәжірибенің талдауға бейімділігі.

е) Рефлексия-бұл адамның ойлау принципі, оны өзінің формалары мен алғышарттарын түсінуге және түсінуге, білімнің өзін объективті қарастыруға, оның мазмұны мен таным әдістерін сыни талдауға бағыттайды.

Рефлексия - бұл білім беру субъектісінің өз іс-әрекетін түсінуінің ойлау немесе сезімдік-тәжірибелік процесі. Олар сурет салу, есепті шешу немесе математикалық мысал жасау үшін қолданған тәсілдерін атай алады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

НАПРАВЛЕНИЯ И ИННОВАЦИОННЫЕ ФОРМЫ РАБОТЫ ПЕДАГОГА С РОДИТЕЛЯМИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ

Маженова Айслу Акаевна
учитель начальных классов
Средняя школа № 2 им Смагула Садуакасулы
СКО г. Петропавловск

Введение

Современное образование предполагает активное взаимодействие между школой и семьей, поскольку именно в этом союзе закладываются основы успешного развития ребенка. Однако динамичное изменение современного мира и постоянно возрастающие ожидания общества от образовательного процесса требуют новых подходов к сотрудничеству между родителями и школой.

Методическое пособие «Инновации в сотрудничестве семьи и школы: стратегии – реализация – результат» разработано авторским коллективом КГУ «Средняя школа № 2 имени Смагула Садуакасулы» на основе богатого педагогического опыта. Оно не только представляет идеи для укрепления сотрудничества между семьей и школой, но и предлагает конкретные формы, приемы и стратегии их реализации.

Авторы делятся опытом организации работы Центра педагогической поддержки родителей (ЦППР), который в настоящее время является эффективным механизмом построения успешной траектории воспитания детей, предоставляя родителям необходимые знания, навыки и ресурсы для воспитания ребенка. Благодаря активной работе ЦППР в школе, родители получают как поддержку и помощь в воспитании детей, так и возможность принимать активное участие в жизни образовательного учреждения и в жизни школьного сообщества.

В пособии уделяется большое внимание родительскому собранию: применение инновационных подходов в подготовке и проведении родительских собраний, по мнению авторов пособия, является одним из ключевых звеньев в укреплении партнерских отношений между школой и семьей. Педагоги и психологи школы предлагают в пособии разнообразные формы проведения родительских собраний. Одной из интересных находок авторов является идея тематической связи между классными часами и родительскими собраниями. Это позволяет учителям осуществлять единую воспитательную линию с родителями, что способствует более глубокому взаимопониманию и поддерживает единство целей в воспитании ребенка.

Для облегчения работы с пособием и чёткого структурирования информации авторами предлагаются QR-коды, пройдя по которым, читатель может найти необходимые материалы для применения их в своей практике.

Таким образом, данное пособие можно рассматривать как диссеминацию педагогического опыта использования инновационных подходов в организации сотрудничества семьи и школы, позволяющих не только расширить кругозор и обогатить опыт родительского сообщества, но и добиться более высоких результатов в воспитании и обучении детей.

1. Актуальность

В последние годы в обществе наблюдается существенная трансформация ценностей и норм, что влечет за собой необходимость формирования у школьников устойчивых нравственных ориентиров. Нравственное воспитание становится основой развития личности, способной к самосознанию, ответственности и уважению к окружающим. В связи с этим важную роль в воспитательном процессе играют родители, с которыми педагог должен активно взаимодействовать. Эффективное сотрудничество между школой и семьей способствует не только воспитанию нравственных качеств у детей, но и созданию благоприятной атмосферы для их гармоничного развития.

2. Цели и задачи

Целью данного подхода является повышение уровня нравственного воспитания школьников через активное вовлечение родителей в образовательный процесс. Задачи включают:

- Формирование у школьников этических и нравственных ценностей, таких как честность, ответственность, уважение к окружающим.
- Развитие партнерских отношений между педагогами и родителями для совместного воспитания детей.
- Привлечение родителей к участию в воспитательных и образовательных мероприятиях.
- Создание единого воспитательного пространства, включающего школу и семью, где нравственные ориентиры и ценности имеют

одинаковое значение.

3. Методы и технологии

Для достижения поставленных целей используются различные педагогические методы и технологии:

- Диалог с родителями: регулярные встречи, обсуждения, круглые столы, где обсуждаются вопросы воспитания нравственных ценностей.
- Роль игры: организация ситуаций, в которых родители и дети могут совместно решать этические дилеммы.
- Использование информационных технологий: онлайн-консультации для родителей, образовательные вебинары и курсы, направленные на повышение педагогической грамотности родителей в вопросах нравственного воспитания.
- Психологические тренинги и мастер-классы: для родителей и педагогов, направленные на развитие навыков общения с детьми и создания благоприятной атмосферы для их нравственного роста.

4. Применение инновационных подходов

В данном процессе используются инновационные подходы, такие как:

- Современные цифровые ресурсы и онлайн-платформы для создания образовательных программ для родителей. Введение в виртуальные образовательные пространства помогает поддерживать регулярную коммуникацию и обновлять знания родителей о воспитании детей.
- Мобильные приложения для общения с родителями, которые позволяют оперативно решать проблемы воспитания и устраивать совместные мероприятия, не ограничиваясь традиционными формами общения.
- Использование междисциплинарных подходов, когда в воспитание вовлекаются не только педагоги, но и представители культуры, искусства, спортивных и иных сообществ.

5. Анализ и результаты

После внедрения предложенных методов и технологий в работу с родителями можно выделить положительные результаты:

- У школьников наблюдается более высокое осознание важности нравственных норм в жизни.
- Родители становятся более активными участниками образовательного процесса, проявляют заинтересованность в воспитании детей.
- В целом, создается более благоприятная атмосфера для развития детей как личности с выраженными моральными ориентами.

6. Проблемы и трудности

Несмотря на положительные результаты, в процессе реализации данной практики возникали определенные трудности:

- Нехватка времени у родителей для участия в мероприятиях, что затрудняло регулярное взаимодействие.
- Различия в подходах к воспитанию в разных семьях, что иногда приводило к недопониманию между родителями и педагогами.
- Психологические барьеры у некоторых родителей, которые не были готовы открыто обсуждать вопросы воспитания.

7. Рекомендации

Создавать условия для регулярного и конструктивного общения с родителями, привлекать их к образовательным и воспитательным процессам.

Заключение

Совместная работа педагога и родителей играет ключевую роль в успешной реализации нравственного воспитания школьников. Использование инновационных форм и технологий, развитие партнерских отношений и открытое общение позволяют создавать благоприятные условия для воспитания детей, которые становятся не только успешными учащимися, но и полноценными членами общества, обладающими высокими нравственными качествами.

Список использованной литературы

1. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изм. и дополнениями по состоянию на 01.01.2024 г.)

2. Алтынсарин И. Собрание сочинений. - Алма-Ата, 1995. Т. 1. – 359 с.

3. Недвецкая М.Н. Теория и практика организации педагогического взаимодействия школы и семьи. - М.: УЦ Перспектива, 2018. – 152 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Отарбай Айнұр Әуезханқызы
Шымкент қаласы, «№46 МЕКТЕП-ЛИЦЕЙ» КММ,
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Аннотация. Бұл мақалада ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру мәселесі қарастырылған. Функционалдық сауаттылықтың маңызы, оның оқушылардың шынайы өмірде кездесетін мәселелерді шешу қабілетін арттыратыны көрсетілген. Мақалада ағылшын тілі пәнін оқыту барысында ақпаратты дұрыс өңдеу, сыни ойлау, тілдік дағдыларды дамыту, әлеуметтік және мәдени құзыреттіліктерді қалыптастыру сияқты аспектілерге ерекше назар аударылған. Сондай-ақ, функционалдық сауаттылықты арттырудың жолдары ретінде ақпараттық және коммуникациялық технологияларды пайдалану, практикалық тапсырмалар мен жобалар, тақырыптық зерттеу жұмыстарын жүргізу ұсынылады. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту арқылы олардың әлеммен қарым-қатынас жасау дағдылары жетіліп, өмірде табысты болуына ықпал етеді.
Негізгі сөздер: ағылшын тілі, функционалдық сауаттылық, сыни ойлау, тілдік құзыреттілік, ақпараттық технологиялар, мәдени құзыреттілік, оқушылар, білім беру, практикалық тапсырмалар, жобалар.

Қазіргі заманда білім беру жүйесінің басты мақсаты – тек білім беру ғана емес, сонымен қатар оқушыларды шынайы өмірде кездесетін түрлі мәселелерді шешуге қабілетті тұлға етіп қалыптастыру. Бұл мақсатқа жету үшін оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту ерекше маңызды. Функционалдық сауаттылық – бұл адамның өмірдегі әртүрлі жағдайларды шешуге қажетті білім, дағды, қабілет жиынтығы, ол адамның ақпаратты дұрыс пайдалануына, сыни ойлауына және шешімдер қабылдай білуіне мүмкіндік береді. Ағылшын тілі пәні, өзінің көпқырлы ерекшеліктерімен, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда айрықша рөл атқарады.

Функционалдық сауаттылықтың мәні. Функционалдық сауаттылықтың басты мақсаты – адамның алған білімін өмірде тиімді әрі саналы түрде қолдана алу қабілетін қалыптастыру. Ол тек пәндік біліммен шектелмей, тұлғаның ақпаратты дұрыс түсіну, өңдеу, сұрақ қою және шешім қабылдау сияқты дағдыларын қамтиды. Бүгінгі күні жаһандану дәуірінде ағылшын тілі ғылым мен білімнің, мәдениеттің, халықаралық қарым-қатынастың негізгі құралына айналды. Осыған байланысты ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру – бүгінгі күннің өзекті мәселесі болып табылады.

Ағылшын тілі сабақтарында функционалдық сауаттылықты арттырудың маңызы:

1. Ақпаратты дұрыс өңдеу және қолдану. Оқушылар ағылшын тілін үйрену барысында ақпаратты саналы түрде талдау және өңдеу дағдыларын игереді. Ағылшын тіліндегі мәтіндерді оқу, талдау, пікір білдіру кезінде оқушылар ақпаратты дұрыс қабылдап, оны күнделікті өмірде қолдану мүмкіндігін алады. Бұл дағдылар оқушыларға тек тіл үйренуге ғана емес, сонымен қатар өмірде кездесетін проблемаларды шешуде қажетті қабілеттерді дамытуға да септігін тигізеді.
2. Сыни ойлау дағдыларын дамыту. Функционалдық сауаттылықтың бір маңызды компоненті – сыни ойлау дағдыларын дамыту болып табылады. Ағылшын тілі сабақтарында оқушылар түрлі мәтіндермен жұмыс істеп, өз пікірлерін білдіреді, басқалардың көзқарастарын тыңдап, салыстырады. Мысалы, мәтіндер арқылы әртүрлі көзқарастарды талқылау немесе нақты бір тақырып бойынша эссе жазу олардың сыни ойлау қабілетін дамытады. Бұл оқушылардың ақпаратты өңдеу және дұрыс шешім қабылдау дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді.
3. Әлеуметтік және мәдени дағдыларды дамыту. Ағылшын тілі сабақтары тек тіл үйрену емес, сонымен қатар әлемнің әртүрлі мәдениеттері мен қоғамдарымен танысуға мүмкіндік береді. Оқушылар басқа елдердің әдебиеті, тарихы, дәстүрлері мен құндылықтары туралы ақпарат алады. Бұл олардың әлеуметтік және мәдени сауаттылығын арттырып, әлемдегі әртүрлі халықтармен тиімді қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастырады. Кросс-мәдениетті байланыстар арқылы оқушылар әлемді кеңінен түсініп, өз көзқарастарын қалыптастырады.

Ағылшын тілі сабақтарында функционалдық сауаттылықты арттырудың жолдары:

1. Ақпараттық және коммуникациялық

технологияларды пайдалану. Қазіргі білім беру үдерісінде ақпараттық технологиялардың маңызы артып отыр. Ағылшын тілі сабағында интерактивті тақталар, бейнемазмұндар, интернет-ресурстар мен білім беру платформаларын пайдалану оқушылардың білім алу процесін жандандырып, олардың функционалдық сауаттылығын арттыруға мүмкіндік береді. Мысалы, ағылшын тіліндегі онлайн ресурстар арқылы оқушылар әлемдегі түрлі оқиғалармен таныса алады, виртуалды экскурсияларға қатысып, өз білімдерін толықтыра алады.

2. Сыни ойлауды дамыту үшін тапсырмалар. Ағылшын тілі сабағында сыни ойлауды дамыту үшін оқушыларға арнайы тапсырмалар беруге болады. Бұл тапсырмалар оқушыларды ақпаратты зерттеуге, бағалауға және өз шешімдерін негіздеуге бағыттайды. Мысалы, оқушыларға ағылшын тіліндегі мақал-мәтелдер, өлеңдер немесе ғылыми мәтіндер ұсынылып, олардан қорытынды шығару, пікірталас жүргізу немесе өз ойларын жазбаша түрде білдіру ұсынылады.

3. Тілдік құзыреттілікті дамыту. Тілдік құзыреттілік – функционалдық сауаттылықтың негізі болып табылады. Оқушыларға ағылшын тілінде еркін сөйлеу және жазу дағдыларын меңгерту арқылы олардың тілдік қорын байытамыз. Бұл дағдыларды дамыту үшін түрлі тақырыптарда диалогтар, пікірталастар, презентациялар, шағын жобалар жасау ұсынылады. Мұндай тапсырмалар оқушылардың өз ойларын нақты әрі түсінікті жеткізуге мүмкіндік береді.

4. Практикалық тапсырмалар мен жобалар. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін нақты өмірлік жағдайларға негізделген тапсырмалар мен жобаларды орындау өте маңызды. Мысалы, ағылшын тілінде ұсынылған ақпаратты талдап, оны күнделікті өмірде қалай қолдануға болатындығын көрсету арқылы оқушылар өз білімдерін нақты өмірге бейімдей алады. Сондай-ақ, ағылшын тілінде жазылған ресми хаттар, бизнес келіссөздері немесе туристік бағыттар туралы ақпараттармен жұмыс жасау да функционалдық сауаттылықты арттырады.

5. Тақырыптық жобалар мен зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру. Ағылшын тілі сабағында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе тақырыптық жобалар жасау маңызды. Бұл әдіс оқушыларға ағылшын тілінде ақпарат жинауға, оны талдауға және өз пікірлерін негіздеуге мүмкіндік береді. Тақырыптық жобалар оқушыларды ағылшын тілінде өз көзқарастарын еркін жеткізуге, ғылыми және мәдени тақырыптарда терең зерттеулер жүргізуге ынталандырады.

Ағылшын тілі сабағында функционалдық сауаттылықты арттыру – оқушыларды тек тіл үйретумен ғана шектелмей, олардың шынайы өмірде кездесетін түрлі мәселелерді шешуге, сыни ойлауға және тиімді қарым-қатынас жасауға дағдыландыруды мақсат етеді. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін әртүрлі әдіс-тәсілдер мен стратегияларды қолдану маңызды. Ақпараттық технологияларды пайдалану, сыни ойлауды дамыту, тілдік құзыреттілікті жетілдіру, практикалық тапсырмалар мен жобалар оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырып, оларды өмірде өз білімдерін тиімді қолдануға дайындайды. Білімнің практикалық маңыздылығын арттыру және оқушыларды шынайы өмірге дайындау – бүгінгі білім беру жүйесінің ең маңызды мақсаттарының бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ахметова Г. Ж., Әбдіқалықова Қ. А. (2020). Ағылшын тілі сабақтарында функционалдық сауаттылықты арттырудың әдістемелік негіздері. Алматы: Қазақ университеті. – 45 б.
2. Жақыпова Б. С. (2021). Функционалдық сауаттылықты дамыту жолдары: ағылшын тілі пәні тұрғысынан. Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. – 38 б.
3. Көпешова А. К. (2022). Ағылшын тілі сабақтарында сыни ойлауды дамыту: педагогикалық көзқарас. Алматы: Қазақ педагогикалық университеті. – 92 б.
4. Нұрғалиева М. Т. (2023). Қазіргі заманғы білім беру технологиялары мен ағылшын тілі сабақтарында олардың рөлі. Қарағанды: ҚарМУ. – 131 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЭФФЕКТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ ВОВЛЕЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ: ОТ ПАССИВНОГО СЛУШАТЕЛЯ К АКТИВНОМУ УЧАСТНИКУ

Пеннер-Насибулина Дарья Александровна
учитель английского языка
КГУ «Средняя школа-лицей №23
имени Алимхана Ермекова»

В современных образовательных условиях традиционные методы передачи знаний, основанные на пассивном восприятии информации, становятся всё менее эффективными. Учащиеся, особенно в эпоху цифровых технологий, нуждаются в более динамичных и вовлекающих формах обучения, которые активизируют их познавательную деятельность, развивают критическое мышление и формируют ключевые компетенции XXI века. В связи с этим возрастает необходимость применения интерактивных, игровых и исследовательских методов обучения, способствующих созданию мотивирующей образовательной среды.

Применение интерактивных методов позволяет превратить процесс обучения в продуктивное сотрудничество между учеником и учителем, где каждый учащийся становится активным участником образовательного процесса. Игровые технологии, включая ролевые игры, квесты и геймификацию, делают обучение увлекательным и мотивируют учащихся к освоению новых знаний. Исследовательские методы, такие как проектная деятельность и проблемное обучение, помогают развивать самостоятельность, аналитическое мышление и творческий подход к решению задач.

Цели и задачи доклада:

- Рассмотреть актуальность интерактивного обучения.
- Описать современные методы вовлечения учащихся.
- Проанализировать успешные педагогические практики.
- Определить трудности и пути их преодоления.
- Дать рекомендации по внедрению активных методов обучения.

Интерактивные методы направлены на вовлечение учащихся в процесс обучения через активное участие и взаимодействие.

Дискуссии и дебаты. Этот метод позволяет учащимся развивать навыки аргументации, критического мышления и публичного выступления. Например, на уроках английского языка можно использовать дебаты по актуальным темам, где учащиеся делятся на группы и отстаивают свою точку зрения.

Групповые проекты и совместные исследования. Метод командной работы способствует развитию навыков сотрудничества, самостоятельности и ответственности. Например, учащиеся могут работать над исследовательским проектом по теме «Экологические проблемы мира», представляя результаты в формате презентации.

Использование цифровых инструментов. Интерактивные доски, онлайн-платформы (Kahoot!, Quizlet, LearningApps) и тестовые приложения помогают разнообразить учебный процесс и адаптировать материал под потребности современных учащихся.

Игровые технологии позволяют повысить мотивацию учащихся и сделать процесс обучения увлекательным. Ролевые игры и симуляции. Этот метод помогает учащимся лучше понять материал, моделируя реальные ситуации. Например, в рамках изучения профессий можно организовать «Ярмарку вакансий», где учащиеся играют роли работодателей и соискателей.

Викторины и образовательные квесты. Использование игр в формате викторин (например, Kahoot!) или квестов, где учащиеся разгадывают загадки и выполняют задания, позволяет проверить знания в игровой форме.

Геймификация учебного процесса. Включение игровых элементов, таких как рейтинги, баллы и награды, делает обучение более мотивирующим. Например, система поощрений за активность в классе или выполнение сложных заданий.

Исследовательские методы развивают самостоятельность, творческий подход и аналитическое мышление учащихся.

Метод проектов. Учащиеся самостоятельно или в группах работают над проектами, которые включают исследование, анализ информации и создание итогового продукта. Например, проект «Моя страна в будущем» по английскому языку.

Проблемное обучение. Метод предполагает постановку проблемы, которую учащиеся должны решить, используя свои знания и опыт. Например, изучение альтернативных источников энергии с последующей разработкой презентации.

Самостоятельные исследования учащихся. Позволяют учащимся искать, анализировать и интерпретировать информацию по заданной теме. Это особенно полезно при подготовке докладов и эссе.

Интерактивные методы способствуют активному усвоению материала, развитию ключевых компетенций XXI века и формированию навыков коммуникации и сотрудничества. Игровые технологии делают процесс обучения интересным и мотивирующим, что особенно важно для вовлечения учащихся с разными стилями восприятия информации. Исследовательские методы способствуют развитию критического мышления, аналитических способностей и самостоятельности, помогая учащимся глубже погружаться в изучаемый материал.

Выбор данных методик обоснован необходимостью индивидуального подхода к обучению, где разные учащиеся могут осваивать материал наиболее эффективным для них способом. Комбинированное использование всех трех типов методов позволяет учителю создать гибкую, адаптивную образовательную среду, учитывающую когнитивные особенности и интересы каждого ученика. Практический опыт показывает, что сочетание интерактивных, игровых и исследовательских методов приводит к повышению успеваемости, большей вовлеченности в процесс обучения и формированию устойчивой мотивации к изучению предмета.

Применение активных методов обучения позволило добиться следующих результатов:

- Увеличение вовлечённости учащихся.
- Повышение уровня понимания и запоминания материала.
- Развитие навыков самостоятельного мышления и работы в команде.
- Уменьшение числа пассивных слушателей в классе.

Например: при использовании метода ролевых игр на уроке английского языка учащиеся не только овладевали новыми лексическими единицами, но и учились применять их в реальных коммуникативных ситуациях. Групповые проекты по исследованию культурных аспектов англоязычных стран способствовали углублению знаний и развитию навыков презентации.

В процессе внедрения активных методов обучения могут возникнуть определенные сложности, требующие поиска эффективных решений:

Сопротивление учащихся новым методам. Некоторые учащиеся привыкли к традиционным формам обучения и могут испытывать дискомфорт при переходе к более активным методикам.

Недостаток времени на реализацию всех интерактивных элементов. Учебная программа часто перегружена, что ограничивает возможности для полноценного использования интерактивных методов.

Ограниченные технические ресурсы в некоторых учебных заведениях. Не все школы располагают современными цифровыми инструментами, что усложняет внедрение интерактивных технологий.

Пути решения

Постепенное внедрение активных методов. Важно начинать с небольших элементов интерактивного обучения, постепенно увеличивая их объем и сложность.

Оптимизация учебного времени. Интеграция интерактивных элементов в традиционные уроки позволяет эффективно сочетать разные подходы без ущерба для освоения программы.

Использование доступных цифровых инструментов. Даже при ограниченных технических ресурсах можно применять онлайн-ресурсы и мобильные приложения, доступные большинству учащихся.

Интерактивные методы обучения являются мощным инструментом вовлечения учащихся, способствующим повышению их мотивации и эффективности усвоения материала. Комбинация игровых, исследовательских и цифровых технологий помогает превратить учебный процесс в увлекательное и продуктивное занятие.

Список использованных источников

1. Выготский Л. С. “Мышление и речь”. – М.: Педагогика, 1982.
2. Брунер Дж. “Психология познания”. – М.: Прогресс, 1977.
3. Фрейре П. “Педагогика угнетенных”. – М.: Прогресс-Традиция, 2003.
4. Гальперин П. Я. “Методика формирования умственных действий”. – М.: Наука, 1985.
5. Образовательные онлайн-платформы для интерактивного обучения: Edutopia, Coursera, Khan Academy.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БИОЛОГИЯНЫ ЖИ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ: АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕРІ

Поляева Динара Томасқызы
Ақтөбе қаласы, биология пәнінің мұғалімі

Аннотация

Бұл мақалада биология пәнін оқытуда жасанды интеллект құралдарының мүмкіндіктері қарастырылады. Ақпараттық технологиялардың дамуы білім беру саласына жаңа өзгерістер енгізіп, оқу процесін тиімдірек ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Жасанды интеллекттің көмегімен биология пәні күрделі тақырыптарды жеңіл түсінуге, оқушылардың жеке қажеттіліктеріне сай оқытуды жүзеге асыруға және білім алудың интерактивті әрі қызықты тәсілдерін ұсынуға болады. Мақалада ЖИ құралдарын биология пәнін оқытуда қолданудың артықшылықтары, әдіс-тәсілдері және болашақта білім беру жүйесіне ықпал етуі талданады.

Түйін сөздер: *биология, жасанды интеллект, ақпараттық технологиялар, виртуалды зертхана, ғылыми білім беру, оқыту мотивациясы.*

«Қоғамның нарықтық қарым-қатынасқа көшу кезінде саяси экономикалық және рухани дағдарыстарды жеңіп шыға алатын, ізгіленген XXI ғасырды құрушы, іскер, өмірге икемделген, жан-жақты, мәдениетті жеке тұлғаны қалыптастыру біздің басты мақсатымыз»,- деген болатын елбасы Н.Назарбаев. Білім саласын жаңартудың басты стратегияларының бірі оның мазмұнын жаңарту болып саналады. Білім мазмұнының жаңарту үшін интеллектуалдық, азаматтық-құқықтық, коммуникативтік және акпараттық салалардың құзыреттіліктерін толықтырылуы қажет. Бүгінгі таңда білім беру әлеуметтік құрылымның маңызды элементтерінің біріне айналуда. Дүниежүзінде білімнің әлеуметтік рөлі артып, адамның болашағы оның алған білімінің сапасының көлеміне, ойлау деңгейіне байланысты болады. Осы тұрғыдан бүгінгі күні жаңа технологияның тиімді әдіс-тәсілдерін жас ұрпақтың бойына сіңіре отырып тәрбие беру мұғалімнің басты міндеті. Қазіргі кезде республикамызда білім берудің жана жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда.

Сондықтан әрбір педагог сапалы білім беру үшін сабақты үнемі қалыптасқан формада өткізуден гөрі оқытудың жаңа технологиясын, жаңа әдіс-тәсілдермен өткізу тиімді. Бұл бағытта білім берудің әртүрлілігі, нұсқадағы мазмұны, құрылымы ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңқтехнологиялар бар. Оқыту үрдісіндегі жаңа әдіс-тәсілдерді оқу мазмұны мен оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай таңдап алудың маңызы зор.

Қазіргі уақытта жасанды интеллект білім беру саласында кеңінен қолданыла бастады. Әсіресе, биология пәні сияқты күрделі және көп деңгейлі ғылымды оқытуда ЖИ құралдары үлкен маңызға ие. Бұл технологиялар оқытушыларға оқу процесін тиімді басқаруға, оқушылардың жеке қажеттіліктеріне жауап беруге, сондай-ақ биологияның қиын концепцияларын жеңілдетіп түсіндіруге мүмкіндік береді. Осы мақаланың мақсаты – биология пәнін оқытуда ЖИ құралдарының рөлін және мүмкіндіктерін зерттеу.

Биология пәні тірі организмдердің құрылымы мен функцияларын, олардың қоршаған ортамен байланысын зерттейді. Бұл ғылым саласы терең теориялық біліммен қатар, тәжірибелер жүргізуді де талап етеді. Жасанды интеллекттің көмегімен оқушылар биологияның күрделі тақырыптарын интерактивті және визуалды түрде түсіне алады. Мысалы, 3D модельдер мен симуляциялар арқылы жасуша құрылымдарын немесе биологиялық процестерді көрнекі түрде көрсетуге болады. Бұл оқушыларға теориялық білімдерін практикада қолдануға көмектеседі.

ЖИ құралдарының артықшылықтары:

Жеке оқу траекториясын құру

Жасанды интеллект оқушылардың білім деңгейін және оқу жылдамдығын талдай отырып, әр оқушы үшін жеке оқыту жоспарын құра алады. Бұл әдіс оқушылардың күшті және әлсіз жақтарын анықтап, білім алуды тиімді түрде реттеуге мүмкіндік береді.

Интерактивті және адаптивті оқыту. ЖИ биологияны оқытуда оқушылардың білім деңгейіне сәйкес оқу материалдарын бейімдеу мүмкіндігін береді. Адаптивті оқыту жүйелері биологияның әртүрлі тақырыптары бойынша оқушылардың білімін бағалап, олардың деңгейіне сай тапсырмалар мен сұрақтар ұсынады. Мысалы, биологиядағы күрделі тақырыптарды түсіну үшін, ЖИ жүйесі әр оқушының түсіну деңгейін анықтап, оған сәйкес қосымша ресурстар немесе түсіндірмелер ұсына алады. Бұл

әдіс оқушылардың білімін тереңдетуге және тез игеруге мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект негізіндегі виртуалды зертханалар. Виртуалды зертханалар оқушыларға биологиялық тәжірибелерді қауіпсіз, бірақ тиімді түрде жүргізуге мүмкіндік береді. ЖИ негізінде жұмыс істейтін зертханалар биологияны оқытуда аса маңызды рөл атқарады. Мысалы, Labster платформасы оқушыларға молекулалық биологиядан бастап жасуша физиологиясына дейін көптеген зертханалық тәжірибелерді жасауға мүмкіндік береді. Виртуалды зертханалар биология пәнін зерттеуге бағытталған оқушылардың тәжірибелік дағдыларын дамытуда ерекше рөл атқарады.

Генетика мен молекулалық биологияны зерттеу. Генетика мен молекулалық биологиядағы күрделі процестерді түсіну үшін, ЖИ биологиялық деректерді талдау және модельдеу мүмкіндіктерін ұсынады. Қазіргі уақытта биологиядағы зерттеулердің басым көпшілігі генетикалық деректерді талдаумен байланысты. Жасанды интеллект генетикалық мутацияларды болжау немесе белгілі бір генетикалық аурулардың даму механизмдерін зерттеу үшін қолданылады. Сонымен қатар, ЖИ алгоритмдері биологиялық деректерді талдай отырып, нақты уақыттағы нәтиже көрсетіп, олардың эксперименттерін жақсартуға көмек бере алады.

Қиын тақырыптарды визуализациялау. Биология пәнінің көптеген концепциялары абстрактылы және күрделі болып табылады, мысалы, жасуша құрылымы, химиялық байланыстар, экологиялық жүйелердің жұмыс істеуі және т.б. ЖИ көмегімен бұл тақырыптарды визуализациялау мүмкіндігі ашылады. Жасанды интеллект оқушыларға молекулалар мен жасушаларды 3D түрде көрсетуге мүмкіндік беретін платформаларға негізделген виртуалды симуляциялар мен модельдер құра алады. Мысалы, BioDigital Human немесе Visible Body сияқты платформаларда оқушылар биологияның әртүрлі аспектілерін визуалды түрде зерттей алады, бұл ақпаратты есте сақтауға және түсінуге көмектеседі.

Нейрондық желілер мен машиналық оқыту. Нейрондық желілер және машиналық оқыту әдістері биология саласында үлкен деректермен жұмыс істеуде маңызды рөл атқарады. Биологияны оқытуда бұл әдістер оқушыларға биологиялық деректермен жұмыс жасауды, олардың негізінде ғылыми тұжырымдар жасауды үйретеді. Мысалы, экология саласында ЖИ алгоритмдері экосистемалардың өзгерістерін болжауға немесе биоәртүрліліктің өзгеру үрдістерін зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл әдістер зерттеушілерге үлкен көлемдегі деректерді тиімді түрде өңдеуге көмектеседі.

Ақпараттық дереккорларды құру. Биологияны оқытуда ЖИ сонымен қатар ғылыми дереккорларды құру және оларды тиімді пайдалану үшін қолданылады. Natural Language Processing (NLP) алгоритмдері арқылы жасанды интеллект биологиялық мәтіндер мен жарияланымдардан қажетті ақпаратты іздеуге көмектеседі. Оқушыларға ғылыми мақалаларды талдауды және биологиялық зерттеулерді тереңірек түсінуді үйрететін құрал ретінде қолдануға болады.

Жасанды интеллекттің биологияны оқытудағы рөлі үлкен. Бұл технологиялар оқу процесін тиімді ұйымдастыруға, оқушылардың білім деңгейін көтеруге және биологияның күрделі тақырыптарын түсіндіруге мүмкіндік береді. Жасанды интеллект құралдары арқылы оқыту оқушылардың ғылыми ойлау қабілетін дамытуға, олардың зерттеу дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді. Сонымен қатар, ЖИ-дің қолданылуы білім беру жүйесінің болашақтағы дамуына оң әсер етеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Құдайбергенова, Л. Қ. (2020). Жасанды интеллекттің білім беру саласындағы қолданылуы. Қазақстан білім ғылымдары, 18(4), 45-56.

2. Әбдіғаппарова, Ә. Б. (2021). Ақпараттық технологиялар арқылы биология пәнін оқытуды дамыту. Қазіргі білім беру: инновациялар мен технологиялар, 10(3), 25-35.

3. Сейфуллаева, Ж. М. (2022). Жасанды интеллект және оның білім беру жүйесіне әсері. Жас ғалым, 22(6), 12-20.

4. Ержанова, Н. А. (2019). Жасанды интеллекттің биология пәнін оқытудағы тиімділігі. Қазіргі педагогика, 15(2), 58-66.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МУЗЫКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ТӘСІЛДЕР

Рамбаева Майгул Еркиновна
Музыка пәнінің мұғалімі
Ақтөбе облысы,Алға ауданы
Тамды орта мектебі

Әл-Фараби «Музыканың адамға емдік қасиетін, жағымды әсерін сондай-ақ, оның адамның жан дүниесіне әсер ететін, тәрбиелік мәні зор» деп тұжырымдаса, Абай: «Артыңа із қалдырғың келсе, кейінгі ұрпаққа білім нұрын сеп, болашағымыз өз ұлт өнері мен мәдениетінің тұнығынан сусындап, тарихын терең түсінетін болсын» деген өсиеті де болашақ ұрпақты өнер білім арқылы тәрбиелеудің қажеттігі мен маңыздылығын дәлелдейді.

Мұғалімнің басты міндеті қазақ халық музыкасына оқушылардың назарын аудара білу қабілеті болып табылады. Қазақ халық музыкасының идеялық мазмұны маңызды екендігі іс-тәжірибе жүзінде дәлелденген. Сондықтан мұғалімнің міндеті музыканы меңгеруде сыныптағы оқушылардың нақты эмоциялық көңіл-күйін қалыптастыра отырып, арнайы оның мазмұны, сипаты жөнінде білім беруде шығармашылық ізденісті ұйымдастыра білгені жөн. Осының нәтижесінде білім алушыларда шығарманың идеялық-эмоциялық бейнесін жасауға, мазмұнның эмоциялық - ойын ашуға және үйретілген туындының көркемдік бейнесін көркемдік мәнерлік құралдарды табуға толығымен мүмкіндік болады. Ұлттық музыкалық мол мұраны ғылыми зерделеу тек қана сол музыка мәдениетінің парқын тануға себепші болып қана қоймайды, сонымен бірге халықтың тарихи тұлғасын тануға да мейлінше көмектеседі. Қазақ халқының тарихы болмысы әні мен күйінде тұнып тұр. Ендеше қазақ халқының мәдени-рухани даму ерекшеліктерінен ұлттық дүниетаным мен түсініктерді ығыстырып тастамай, сан ғасырлар бойы қалыптасқан мәні терең ұлттық музыкамыздың құрылымдарын жаңғырта тану, ғылыми негізде сараптап түсіндіруіміз керек.

Р.Қ.Дүйсембінова музыканы оқыту үдерісінің өзіне тән функциялары бар екендігін, олар:

- музыканы оқытудың білімділік функциясы - бұл оқушыларды музыкалық ғылыми білім, іскерлік дағдылар жүйесімен қаруландыру. Оның түпкілікті нәтижесі берілген білімнің іс-жүзінде саналы түрде қолдана білуі;
- музыканы оқытудың тәрбиелік функциясы – музыканы оқытудың мазмұнымен, оқытудың формасымен, әдістерімен анықталатын және мұғалім мен оқушылардың қарым-қатынасы арқылы жүзеге асатын үдеріс. Музыканы оқыту үдерісінде жеке тұлғаның белгілі бір көзқарастары, қарым-қатынастары, тұлғалық сапа-қасиеттері, музыка өнеріне, музыкалық іс-әрекеттерге деген өзіндік көзқарастары, пікір-пайымдаулары, мінез-құлықтары қалыптасады;
- музыканы оқытудың дамыту функциясы - мұғалімнің басшылығымен жүзеге асырылады. Музыканы оқытудың дұрыс ұйымдастырылуы оқушылардың сенсорлық, қозғалыстық, мотивициялық дамуына көмектеседі. Қажеттік және тұлғаның танымдылық үдерісінің белсендірілуі арқылы әсіресе музыкалық есту, музыкалық ес, музыкалық ойлау,қиялдау,сонымен бірге музыкалық қабілеттері дамиды – деп атап көрсетеді.

Қазіргі кезеңде мектептің алдына қойылып отырған ең басты талап-рухани бай,жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Оқушылардың музыкалық шығармашылық қабілеті іс - әрекет үдерісінде қалыптасады. Ғалымдар пікіріне сүйенсек дарынсыз, мүлде қабілетсіз бала болмайды. Сол қабілеттің көзін ашу оны әрі қарай дамыту - әр бір музыка мұғалімінің қасиетті борышы. Жалпы музыка пәні эстетикалық сезімі жетілген, рухани бай тұлға тәрбиелеудің қайнар көзі десек қателеспейміз.

Мектептегі музыкалық-педагогикалық жұмыстың басты мақсаты-оқушыларды музыкалық даму үдерісіне талдау жасауға үйрету. Музыкалық - есту түсініктерін өз бетінше орындату. Музыканы көпшілігі тыңдайды, бірақ азы ғана естиді, әсіресе аспапты музыканы адамдар көбінесе қойылған музыканың жеке сәттерін қабылдайды, нақтырақ айтсақ осы сәттердегі өз әсерлерін ұсынады. Ал шығарма толығымен оларға түсініксіз болып қалады. Сонымен қатар оқушының шығармашылық қабілетін қалыптастыру үшін төмендегі міндеттер орындалу қажет: қазақ халық музыкасын қабылдай, талдай білуі; өзара пікірталастар мен талқылауларға белсенді қатысуы; өз бетінше жұмыс жасау; нәтижеге, жетістікке ұмтылу; өз бетімен күрделі тапсырманы таңдауға құштарлану; іс-тәжірибелік әрекетін талдауға қызығушылық таныту;

Музыка саласында халқымыздың өткеніне терең үңіліп, сол өнер қазынамызды оқушыларға белгілібір жүйелі бағытта теориялық және іс-тәжірибеде қолдана білсек, оқушылардың шығармашылық

Қазақ халық музыкасының шығу тарихы,

ерекшелігін тануға ұмтылу;

Қазақ халық музыкасының тәрбиелік мәнін, сезімталдық әсерін ашып талдауға талпыну;

Қазақ халық музыкасын жеткізуде нәтижеге жету сияқты қабілетін қалыптастыра аламыз.

Қазақ халық музыкасының өзіндік мәні мен маңызы, қадір-қасиеті,ерекшелігі бар. Мәні – адамның аңсаған арманы, қуанышы мен күйінішін, өмір құбылыстарын сан алуан сиқырлы иірімдер арқылы санаңа жеткізіп, жүрегіңе құйып беретіндігінде болса, ал маңызы – сиқырлы да сүйкімді ырғақтарымен, тебіреністі -- тербелістерімен адамды дүние сырын түсінуге, сезінуге жетелейді. Оның негізгі мақсаты мен міндеттерін іске асыруы мен табысты болуы мұғалімінің іскерлігіне, шеберлігіне, білімділігіне байланысты. Оқушының бейімділігіне, білімділігіне, қабілетіне, шеберлігіне бағыт беріп, тұлға ретінде қалыптасуына мұғалім мүмкіндік жасап, бірігіп жұмыс істеп, оқушылардың шығармашылық қабілетін қалыптастырады.

Қорыта айтқанда, музыка мұғалімдері қазақ халық музыкасын оқушыларға тереңдете меңгертіп білім беру, оның ерекшеліктерін музыкалық тәрбиенің дағдыларын қалыптастырудың нәтижелі болуында. Бүгінгі таңда жас ұрпақты тәрбиелеп, шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруда оқушыларға музыкалық білім берудің барлық әдіс-тәсілдерін қолдана отырып шығармашыл тұлға етіп тәрбиелеуге тиістіміз.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

СОВРЕМЕННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ДЛЯ СОЗДАНИЯ ИНТЕРЕСНОГО И ИНТЕРАКТИВНОГО УРОКА

Ростова Наталия Николаевна
Преподаватель фортепиано и концертмейстер
ДМШ им.Дины Нурпеисовой г.Уральск
Rostova_nata62@mail.ru

Введение

В настоящее время очевидна необходимость анализа и систематизации инновационных теорий и методик, нацеленных на оптимизацию учебного процесса в системе музыкального образования.

Применение современных инструментов для создания интересного и интерактивного урока, внедряемые в практику обучения игре на фортепиано, будут способствовать совершенствованию музыкального образования при условии их гуманистической направленности и нацеленности на субъектное развитие личности обучающегося, на более полную реализацию его творческого потенциала.

Сегодня в области музыкального обучения существует две тенденции:

- первая заключается в строгом следовании традиционным установкам;
- вторая связана с разработкой новых методик и технологий образовательного процесса – педагогическими инновациями с использованием современных инструментов для создания интересного и интерактивного урока.

Поскольку в учебных заведениях стало возможным внедрение информационных технологий, в учебном процессе появились новые формы обучения для повышения качества образования. Огромные возможности информационных технологий, в качестве средств эстетического развития и художественного образования детей и подростков, позволяют рассматривать компьютер как открытую учебно-развивающую среду для творчества и самообразования обучающихся и педагогов.

Основная часть

В настоящее время существует множество цифровых и электронных образовательных ресурсов (ЦОР и ЭОР), которые могут использоваться в практике работы современного педагога, как в традиционном обучении, так и инициировать применение инновационных образовательных технологий.

Включение ИКТ-компонента в учебный процесс изменяет роль средств обучения, используемых при преподавании, в результате изменяет саму учебную среду. В центре обучения оказывается сам обучающийся – его мотивы, цели, его психологические особенности.

Цифровые технологии – планшет, видеокамера, телефон, цифровой диктофон – помогают производить аудио-видео запись исполнения произведений обучающимися на уроках или в домашней обстановке. Затем мы вместе слушаем, анализируем и, как правило, ребята сразу слышат недостатки исполнения «со стороны», стараются усердно их исправить. Для учащихся со средними музыкальными данными порой приходится записывать разучиваемые пьесы для лучшего запоминания ритма и темпа при выполнении домашней работы [1].

Современный урок педагога по фортепиано никогда не ограничивается лишь обучением на инструменте. В поисках необходимого образа музыкального произведения использую красочные сравнения, параллели с другими видами искусств, с миром природы. С внедрением ИКТ получила возможность искать и применять в работе необходимую информацию.

Таким образом, применение ИКТ-компонента в учебном процессе позволяет увеличить объем информации, сообщаемой ученику на уроке, более активно по сравнению с обычным занятием организовать познавательную деятельность.

Для создания интересного и интерактивного урока по фортепиано можно использовать различные современные инструменты, которые помогут сделать обучение более увлекательным и эффективным. Вот несколько таких инструментов [2]:

1. Цифровые фортепиано и синтезаторы

Цифровые инструменты предоставляют широкие возможности для создания музыки, позволяют использовать различные звуки, и они могут быть подключены к различным программам для взаимодействия с учениками. Например, MI-DI-управляемые инструменты позволяют работать с нотами, нотными редакторами, а также записывать и анализировать игру.

2. Мобильные приложения

- Simply Piano – приложение, которое помогает

новичкам научиться играть на фортепиано с помощью интерактивных уроков и игр.

- Flowkey – платформа, которая предлагает видеоуроки и упражнения с реальным фортепиано, позволяя ученикам учиться по шагам.
- Piano Maestro – музыкальная игра для детей, где они учат ноты и развивают музыкальный слух с помощью интерактивных заданий.

3. Нотные редакторы и программы для записи музыки

- Sibelius или Finale – программы для написания, редактирования и анализа нот. В этих программах можно создавать и разбирать композиции, обучая учеников основам теории и композиции.
- MuseScore – бесплатный аналог, который также позволяет работать с нотами и разбирать произведения, обеспечивая интерактивность уроков.

4. Виртуальные клавиатуры и музыкальные симуляторы

С помощью программ и сайтов, таких как Virtual Piano или Pianu, ученики могут практиковаться на виртуальной клавиатуре, что особенно удобно для тех, кто не имеет собственного инструмента.

5. Интерактивные видеоуроки и онлайн-курсы

Платформы вроде YouTube, Coursera, Udemy и Skillshare предлагают разнообразные курсы по фортепиано. Уроки с пошаговыми инструкциями и техниками игры могут значительно улучшить процесс обучения.

6. Геймификация и игровые элементы

Можно внедрить игровые элементы в обучение. Используя платформы вроде EarMaster, которые помогают развивать музыкальный слух и навыки игры, можно превратить занятия в увлекательный процесс с элементами соревнования.

7. Использование видеообратной связи

С помощью видеокамер и приложений для записи (например, Zoom, Skype, OBS Studio) можно анализировать игру учеников и давать обратную связь в реальном времени, а также демонстрировать технику игры.

8. Технологии дополненной реальности (AR)

Инновационные приложения, такие как PlayScore или Perfect Piano, могут использовать элементы дополненной реальности, чтобы отображать ноты на экране или давать подсказки, как играть ту или иную мелодию.

Эти инструменты помогут сделать уроки по фортепиано более динамичными, мотивирующими и доступными для разных уровней учеников.

Использование информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) на уроках фортепиано может значительно обогатить процесс обучения, сделать его более интерактивным и разнообразным. Вот несколько способов внедрения ИКТ в преподавании фортепиано [3].

Таблица 1 - Способы внедрения ИКТ в преподавании фортепиано

Способы	Описание
1. Интерактивные программы и приложения	Множество мобильных приложений и программ предлагают интерактивные уроки по фортепиано. Они могут быть использованы для: • Нотной грамотности: приложения, такие как Simply Piano и Flowkey, позволяют ученикам читать ноты и учиться играть по ним, предлагая пошаговые инструкции. • Развитие слуха: приложения вроде EarMaster помогут развить музыкальный слух и чувство ритма, предложив задания на различие звуков и аккордов. • Игры и викторины: игровые приложения для детей, такие как Piano Maestro или Pianu, мотивируют учеников через геймификацию, превращая обучение в увлекательный процесс.
2. Использование MIDI и цифровых инструментов	Цифровые фортепиано, синтезаторы и MIDI-контроллеры позволяют: • Заниматься в реальном времени с различными тембрами и звуками, что дает возможность экспериментировать с музыкальными стилями и эффектами. • Применять программы, такие как GarageBand или Logic Pro, для записи и редактирования музыки, что помогает ученикам видеть и слушать результат своей игры. • Анализировать исполнение: с помощью MIDI-инструментов и программ можно визуализировать музыку, отслеживать точность выполнения нот и ритма, помогая ученикам улучшать их технику.
3. Онлайн-уроки и видеоконференции	Интернет предоставляет уникальные возможности для обучения на расстоянии. С помощью платформ для видеозвонков, таких как Zoom, Skype или Google Meet, можно проводить онлайн-уроки, что особенно полезно для студентов, которые не могут посещать физические занятия. Преимущества: • Дистанционная обратная связь и корректировка исполнения. • Возможность демонстрации техники игры с использованием видеозаписей. • Виртуальные мастер-классы и концерты, которые могут организовываться через те же платформы, вовлекая учеников в глобальное музыкальное сообщество.
4. Нотные редакторы и программы для создания музыки	Программы типа Sibelius, Finale или MuseScore дают возможность: • Научить учеников читать и писать музыку, а также анализировать музыкальные произведения. • Преподавать композицию и аранжировку с использованием цифровых инструментов. Учащиеся могут создать собственные произведения, которые сразу же можно проиграть и проанализировать. • Использовать функции "игры" произведения на экране для создания взаимосвязи между теоретическими знаниями и практическим исполнением.
5. Использование видеоматериалов и онлайн-курсов	Интернет предоставляет огромный доступ к видеоматериалам для обучения фортепиано: • YouTube — платформа с множеством обучающих видеоуроков, которые помогают ученикам освоить различные техники игры на фортепиано. • Онлайн-курсы на платформах типа Udemy, Skillshare, Coursera предлагают углубленные уроки для всех уровней, от новичков до профессионалов.
6. Технологии дополненной реальности (AR) и виртуальной реальности (VR)	Хотя это довольно новые технологии, они могут найти применение в обучении музыке: • С помощью AR можно отображать ноты прямо на клавишах, указывая точное местоположение для игры. • VR-программы могут симулировать обучение в виртуальной студии или даже проводить виртуальные концерты, где ученик может взаимодействовать с инструментом в 3D-пространстве.
7. Использование цифровых записей и анализа исполнения	Многие программы для записи, такие как Audacity или Reaper, позволяют ученикам записывать свои исполнения, а затем анализировать их: • Оценивать точность исполнения нот и ритма. • Визуализировать их игру с помощью графиков волн и временных линий. • Создавать и редактировать свои музыкальные композиции, делая их более профессиональными.

Использование ИКТ на уроках фортепиано позволяет сделать обучение более динамичным, увлекательным и доступным, обеспечивая ученикам новые возможности для самовыражения и освоения материала.

Таким образом, рассмотрим преимущества использования компьютерной технологии на уроке фортепиано [4]:

- интегрирование с ИКТ помогает педагогу повысить мотивацию обучающихся за счет ориентации на исследовательскую активность и удовлетворение потребности современных детей;
- широкие возможности получения различной информации через сеть Интернет;
- побуждение педагога к поиску новых форм и методов обучения, профессионального роста и дальнейшее освоение ЭОР, ЦОР, ИКТ.

Технологии мультимедиа имеют большой педагогический потенциал. Активное использование педагогом современных инструментов для создания интересного и интерактивного урока расширяет информационную базу при подготовке к занятию, способствует более эффективному усвоению обучающимися учебной программы. Такая форма проведения занятий значительно повышает его интенсивность, расширяет межпредметные связи. Благодаря применению компьютерных программ стало возможным появление уроков-экскурсий, уроков-концертов, игровых уроков и т.д. В своей педагогической практике подбор учебных программ осуществляется с учетом возрастных интересов детей, их подготовленности к восприятию предлагаемого материала и уровня освоения ими компьютера. В домашней работе дети обращаются к ресурсам интернета для получения более полной информации.

Полученный материал оформляется в виде докладов, рефератов, презентаций. Данная форма работы делает обучение более интересным, а полученные знания более глубокими.

Перечень и краткое описание компьютерных программ, ЦОР и ЭОР, используемых мною на уроке фортепиано [5]:

1) программа Microsoft Office Word применяется для создания рефератов, конспектов, учебных пособий и т.д.;
2) программа Microsoft Power Point предлагает пользователю большие возможности для создания великолепных презентаций;
3) мультимедийная программа «Шедевры музыки». Обзорные материалы охватывают период от эпохи барокко до современной музыки (разные направления в музыке, биографические сведения о композиторах, истории создания известных произведений, словарь различных терминов и музыкальных инструментов). Данная программа помогает подготовить реферат, сообщение и т.д.;
4) программа «Учимся понимать музыку». Практический курс помогает школьникам научиться понимать и различать музыкальные жанры, стили, направления, особенности инструментальной, симфонической и вокальной музыки.
5) компьютерный диск «Музыкальный класс» обучающего характера прекрасно подходит для учащихся младших классов. Разделы «История музыкальных инструментов» и «Электронное пианино» дают сведения о группах музыкальных инструментов, историю их создания, видах. Учащиеся могут исполнить произведения на любом из предложенных 10 инструментов (виртуальное исполнение);
6) энциклопедия на CD «Классическая музыка» содержит 1100 статей и более 200 изображений, 21 видео- и 170 аудио фрагментов, 11 тематических экскурсий. Энциклопедия включает четыре главы: «Статьи», «Экскурсии», «Хронология», «Викторина». Этот диск рассказывает об истории и сегодняшнем дне «серьезной» музыки, обо всем, что составляет понятие музыкальной классики;
7) серия учебных программ «Играем с музыкой» сочетает в себе развивающие игры, викторины, сказочные приключения и музыкальную энциклопедию [6].

Игровые задания объединены общим сюжетом:

- Играем с музыкой В. Моцарта: Волшебная флейта;
- Играем с музыкой П. Чайковского: Щелкунчик;
- Играем с музыкой А. Вивальди: Алиса и Времена года.
- «Музыкальный оркестр». В этой игре нужно определить какие инструменты звучат. Внимательно слушать и выбирать нужную группу. Отличная игра для развития музыкального слуха и знакомства с музыкальными инструментами.
- «Учебная клавиатура». Игра дает возможность прослушать произведения одновременно с показом нот на клавиатуре. Прекрасно поможет в знакомстве с клавиатурой и нот на нотном стане. Поможет соотнести ноту на клавиатуре и нотном стане.
- «Клавиатура и нотный стан». Знакомство с музыкальными инструментами оркестра. Как звучат, к какой группе инструментов относятся. Интересная и увлекательная игра.
- «Нотный стан и ноты». Эта музыкальная игра научит внимательности и хорошему ориентированию на клавиатуре.
- нотные редакторы Финал, Сибелиус, Muse-Score предлагают создавать нотные материалы;
- нотные библиотеки:
- Nephelemusik.ru – форум, где делятся нотами для фортепиано;
- Notes.tarakanov.net – нотный архив Бориса Тараканова;
- Notly.ru – большая и разнообразная коллекция нот – от классики до современной музыки;

- Notomania.ru – ресурс с нотами песен, классической музыки, джаза, блюза.

Заключение

Интерактивный урок по фортепиано - это такой урок, который активно вовлекает ученика в процесс обучения, использует различные цифровые инструменты и методы, мотивирует и делает занятия более интересными. Вот пример структуры такого урока, который можно адаптировать в зависимости от уровня ученика.

В наш век компьютерных технологий модернизация образования невозможна без широкого использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) во всех сферах образовательного процесса и в первую очередь обучении [7].

Доступность и разнообразие всех компьютерных технологий позволяет рассматривать компьютер, как открытую учебно-развивающую среду для творчества и самовыражения и обучающихся, и педагогов. Компьютер по-новому обеспечивает процесс коммуникации в обучении музыкантов.

Применение ИКТ в урочной деятельности создает условия для оптимизации образовательного процесса, видоизменяет и дополняет традиционные формы подачи информации. Хотелось подчеркнуть – это не самоцель. Детская школа искусств не должна отставать от требований времени, поэтому современный педагог должен использовать компьютер в своей работе и стремиться соответствовать званию современного педагога 21 века.

Следовательно современные инструменты и технологии позволяют преподавателям фортепиано создавать более динамичные, увлекательные и персонализированные уроки. Применение приложений, онлайн-курсов, MIDI-устройств и платформ для видеоконференций значительно повышает вовлеченность учащихся, улучшает их музыкальные и теоретические навыки и помогает сделать процесс обучения более эффективным и интересным.

Список литературы

1. Лифановский Б. Интернет для музыканта. М., 2021.

2. Минич О. А. Электронные средства обучения в образовательном процессе: материалы лекции / О. А. Минич. Москва: Дашков и К°, 2020. 280 с.

3. Евдокимова Т. С. Развитие творческих способностей учащихся в процессе обучения игре на фортепиано с использованием передовых педагогических технологий. - режим доступа: http://nsportal.ru/npo-spo/kultura-i-iskusstvo/library/razvitie-tvorcheskihsposobnostey-uchashchihsya-v-processe.

4. Захарова Г. Информационные технологии в образовании. М., 2019.

5. Кадина Г.В. «Мультимедиа технологии – одно из перспективных направлений учебного процесса». – М., «Музыка в школе», №3, 2021.

6. Крылова Т.М., Современные педагогические технологии в музыкальной школе: между традицией и инновацией. - режим доступа: http://www.pavlikovskaya.ru/mttod/konf/konf02.html

7. Меньшикова Н.А. «Мультимедиа реклама музыкального произведения как средство формирования интереса учащихся к классическому искусству». – М., «Музыка в школе», №4, 2019.

Аннотация

Компьютерлік және ақпараттық технологиялар ғасырында музыка, оның ішінде фортепиано мұғалімі үшін қызықты және интерактивті сабақ құру үшін заманауи құралдарды қолдану маңызды. Фортепианода ойнауды оқыту практикасына енгізілетін қызықты және интерактивті сабақ жасау үшін заманауи құралдарды қолдану олардың гуманистік бағыты мен білім алушының жеке басының субъективті дамуына, оның шығармашылық әлеуетін негұрлым толық іске асыруға бағытталған жағдайда Музыкалық білім беруді жетілдіруге ықпал етеді.

Аннотация

В век компьютерных и информационных технологий преподавателю музыки, в том числе фортепиано, важно применять современные инструменты для создания интересного и интерактивного урока. Применение современных инструментов для создания интересного и интерактивного урока, внедряемые в практику обучения игре на фортепиано, будут способствовать совершенствованию музыкального образования при условии их гуманистической направленности и нацеленности на субъектное развитие личности обучающегося, на более полную реализацию его творческого потенциала.

Annotation

In the age of computer and information technology, it is important for a music teacher, including piano, to use modern tools to create an interesting and interactive lesson. The use of modern tools to create an interesting and interactive lesson, introduced into the practice of teaching piano, will contribute to the improvement of musical education, provided they are humanistic and focused on the subjective development of the student's personality, on the fuller realization of his creative potential.

Түйінді сөздер: интерактивті сабақ, фортепиано ойыны, цифрлық технологиялар, электрондық білім беру ресурстары

Ключевые слова: интерактивный урок, игра на фортепиано, цифровые технологии, электронные образовательные ресурсы

Keywords: interactive lesson, piano playing, digital technologies, electronic educational resources

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРОЕКТНОЕ ОБУЧЕНИЕ С ПРИМЕНЕНИЕМ STEAM ЭЛЕМЕНТОВ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ)

Рябоконь Ольга Владимировна
педагог-исследователь
учитель информатики МОСШ № 1

Введение

В современном образовании главным направлением является использование STEAM-технологий, которые объединяют науку, технологии, инженерное дело, искусство и математику. Актуальность данной темы заключается в необходимости подготовки учащихся к вызовам современного мира, развитие критического мышления и креативности.

Цель внедрения STEAM-элементов на уроках информатики:

1. Развитие критического мышления: Формирование у учащихся способности анализировать, оценивать и синтезировать информацию через практические задания и проекты.
2. Интеграция знаний: Создание междисциплинарного подхода, который поможет ученикам связывать знания из науки, технологии, инженерии, искусства и математики для решения реальных задач.
3. Увеличение мотивации: Стимулирование интереса к изучению информатики через проектную деятельность, где ученики могут видеть практическое применение своих знаний.
4. Развитие навыков совместной работы: командной работы и коммуникационных навыков путем выполнения групповых проектов.
5. Подготовка к будущей карьере: Обучение навыкам, востребованным на рынке труда, таким как программирование, работа с данными и креативное мышление.

Сегодня развитие STEAM-технологий является одним из ключевых трендов в мировом образовании. На первый взгляд аббревиатура может показаться простой, но на самом деле она означает: S — наука (естественные науки), T — технология (технологии), E — инженерия (инженерия), A — искусство (искусство), M — математика (математика). Это дисциплины, которые становятся все более актуальными в современном мире.

В чем же отличие STEAM-образования от традиционного обучения наукам и математике? Это смешанная среда обучения и вычислительные мощности, поскольку научный метод может быть применен в повседневной жизни. STEAM - образование активно реализуется как в урочной, так и во внеурочной деятельности учащихся.

Преимущества обеспечения STEAM-технологий в образовании:

- Применение научно-технических знаний в любой конфигурации.
- Развитие возможностей критического мышления и решения проблем.
- Увеличение уверенности в свободных ресурсах.
- Активное общение и командная работа.
- Повысить интерес к техническим дисциплинам
- Креативные и инновационные подходы к проектам.
- Подготовка учащихся к технологическим изменениям в жизни.

Таким образом, STEAM-образование способствует комплексному развитию учащихся, делая их более подготовленными к вызовам современного мира.

На своих уроках информатики я внедряю элементы STEAM-образования. С помощью практических занятий демонстрирую ученикам применение научно-технических знаний в реальной жизни. Развиваю навыки критического мышления и разрешения проблем, необходимых для преодоления трудностей. Например, при изучении темы «Компьютерное моделирование» в ЭТ Excel необходимо разработать компьютерную модель. Для изучения данной темы я предлагаю выполнение различных проектов:

1. Подсчет калорийности рациона. Учащимся предлагается подсчитать количество белков, жиров и углеводов в их ежедневном рационе и сделать выводы своей работы. При этом идет интеграция не только предмета информатики, но биологии и математики.
2. Также есть задания, где необходимо рассчитать количество рулонов для ремонта их квартиры или дома, создавая модель в программе SketchUp. Такие задания предполагают интеграцию информатики - математики.

3. Привлекательна для учащихся компьютерная модель биоритмов человека. Перед тем, как изучить формулы в электронных таблицах, учащимся предлагаю ознакомиться с понятиями и видами биоритмов человека и, выбрав несколько учеников, подсчитать количество прожитых ими дней и увидеть биоритмы текущего дня.

4. Многие в будущем рано или поздно сталкиваются с вопросом о покупке компьютера. Предлагаю ученикам выполнить проект для подсчета стоимости компьютера, поиск по интернет магазинам и сайтам.

5. В 6 классе при изучении раздела 3 D моделирование, ученики создают кристаллические решетки, 3 D брелки и распечатывают на 3 D принтере.

6. В старших классах при изучении темы «Web-дизайн» повышается
интерес учащихся к инженерным и техническим специальностям.

На уроках создаются очень интересные познавательные сайты. В основном ученики создают проекты в командах или в парах в среде программирования Html или используют бесплатный конструктор сайтов Wix или Tilda.

7. В 11 классе по теме StartUP были разработаны проекты на тему «Создание бизнеса в Мартукском районе», были предложены актуальные идеи, бизнес-план, стоимость проекта.

8. В течение года предмет информатика в 9 велся на английском языке. Соответственно, задания для детей были как на английском, так и на русском языках. Создавались и защищались проекты различных сайтов на английском языках.

9. В 3-4 классах создаются анимационные мультфильмы, викторины, игры в программе Scratch. На уроках разрабатываются анимация, мультипликация, игры. Работая в команде, они делятся своими идеями и навыками друг с другом. Работа над проектами так захватывает учеников, что они даже не хотят уходить после урока, потому что появляются новые идеи, которые им хотелось бы реализовать.

10. Для детей начального звена, элементы STEAM можно использовать на каждом уроке. Например: во 2 классе при изучении графического редактора можно использовать такие задания, как ребусы, закрасить тем или иным цветом, при этом использовать игровые формы и методы.

При изучении темы «Орнаменты» идет интеграция информатики с историей и трудовым обучением. Учащиеся при помощи графического редактора изображают предметы национального быта, одежды, посуды.

При изучении темы «Интернет» учащимися были использованы гаджеты для поиска информации об известных личностях Казахстана и нашего села, интересных фактов об истории Мартука, животном и растительном мире нашего края, что не только расширило кругозор учащихся, но и повысило мотивацию к изучению естественнонаучных дисциплин.

В результате использования STEAM-элементов наблюдаются следующие достижения:

- Повышенный интерес к техническим дисциплинам.
- Развитие навыков работы в команде.
- Больше уверенности в использовании технологий.

Внедрение STEAM-элементов на уроках информатики продемонстрировало свою эффективность. Выбранные подходы способствуют развитию учеников и повышению их интереса к предмету. Рекомендую коллегам использовать проектные методы и практические задания для обучения учащихся в учебном процессе.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

МУЗЫКА САБАҒЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Сағынов Дидарбек Орынбасарұлы
Қ.Жазықов атындағы орта мектебі» КММ

Түсінік хат

«Музыка сабағында заманауи технологияларды пайдалану» авторлық бағдарламасы музыкалық білім беру процесіне заманауи технологияларды енгізудің тиімді жолдарын қарастырады. Бағдарламаның өзектілігі, ғылымиәдістемелік деңгейі, жаңашылдығы, педагогикалық орындылығы, теориялық және практикалық маңыздылығы сияқты аспектілер оның жан-жақты және маңызды екенін көрсетеді.

Бағдарламаның өзектілігі: Қазіргі білім беру жүйесінде ақпараттық технологиялардың рөлі артқан сайын, музыка сабағында да инновациялық әдістәсілдерді қолдану қажеттілігі туындауда. Музыка сабағында заманауи технологияларды қолдану оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға,
музыкалық білімді терең меңгеруге, сонымен қатар ақпараттық сауаттылықты арттыруға мүмкіндік береді. Бұл бағдарлама білім беру жүйесінің өзгеріп жатқан талаптарына сәйкес келеді, өйткені оқушыларды дәстүрлі әдістермен ғана емес, сонымен қатар заманауи технологиялармен де оқыту қажеттілігі пайда болды.

Қазіргі заманғы технологиялар оқу процесін жандандырып, оқушылардың қызығушылығын арттырады. Музыка сабағында цифрлық құралдар мен онлайн платформаларды қолдану мұғалімдер мен оқушылардың жұмысына жаңа мүмкіндіктер ашып, музыкалық білім беру саласын жаңаша тұрғыда қарауға мүмкіндік береді. Бағдарлама осы қажеттіліктерді ескере отырып жасалған.

Жұмыстың ғылыми-әдістемелік деңгейі: Бағдарлама ғылыми-әдістемелік тұрғыда айтарлықтай жетілдірілген. Ол музыкалық білім беру саласындағы қазіргі теориялық білімдер мен әдістемелерге негізделген. Бағдарламада қазіргі заманғы педагогикалық және психологиялық әдістәсілдер, сондай-ақ педагогикалық инновациялар ескерілген. Оқушылардың шығармашылық дамуы мен олардың музыкалық қабілеттерін толыққанды қалыптастыру мақсатында заманауи әдістемелер қолданылған. Сонымен қатар, бағдарламаның ғылыми деңгейі оқушылардың тұлғалық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Бағдарламаның жаңашылдығы: Бағдарламаның жаңашылдығы заманауи музыкалық технологияларды қолдану арқылы оқу процесін тиімді етуінде. Бұл бағдарлама музыкалық білім беру саласында білім беру әдісін жаңарту мен жетілдіруге бағытталған. Оқушыларға музыкалық теорияны меңгерудің тиімді әрі қызықты әдістері ұсынылады, мысалы, цифрлық музыкалық құралдармен жұмыс
істеу, онлайн платформалар арқылы музыкалық шығармаларды орындау және
талдау. Сонымен қатар, музыкалық білімді тереңдету мақсатында жаңа білім беру
платформалары мен технологиялар енгізілген.

Педагогикалық орындылығы: Бағдарлама педагогикалық тұрғыдан орындалуға қолайлы, өйткені ол оқушылардың жас ерекшеліктері мен қажеттіліктеріне сәйкес жасалған. Музыка сабағында заманауи технологияларды пайдалану оқушылардың қызығушылығын арттырып, сабақтың тиімділігін
жоғарылатады. Мұғалімдер үшін бағдарлама бойынша әдістемелік ұсынымдар мен материалдар дайындалған, бұл олардың оқу процесін ұйымдастыруда оңайлықпен қолдануына мүмкіндік береді.

Теориялық маңыздылығы: Бағдарламаның теориялық маңыздылығы оның музыкалық білім беру саласындағы инновациялық өзгерістерге ықпал етуінде. Ол жаңа педагогикалық тәсілдерді енгізу арқылы музыка пәнін оқыту теориясын дамытуға арналған. Теориялық тұрғыда бағдарламаның негізінде заманауи технологиялардың қолдану ерекшеліктері, оқу процесіндегі олардың рөлі және
музыкалық білімді меңгерудің тиімді әдістері қарастырылған.

Практикалық маңыздылығы: Бағдарламаның практикалық маңыздылығы оқу процесінде заманауи технологияларды тиімді қолдануға бағытталған. Бұл бағдарламаны жүзеге асыру арқылы оқушылар өз білімдерін тереңдетіп, музыкалық өнерді жаңа тұрғыдан қабылдай алады. Практикалық тұрғыдан
бағдарлама оқушылардың музыкалық шығармашылық дағдыларын дамытуға бағытталған. Сонымен қатар, бағдарламаның әдістемелік ұсынымдары мұғалімдер үшін оқу процесін ұйымдастыруда көмек болады.

Бағдарламаны апробациялау: Бағдарламаның апробациясы нәтижесінде оның тиімділігі мен өзектілігі тексерілді. Бұл бағдарлама бірнеше мектептер мен оқу орындарында сынақтан өткізілді. Апробация барысында оқушылар мен мұғалімдердің пікірлері алынған. Нәтижелер көрсеткендей, бағдарлама заманауи технологияларды пайдалану арқылы музыкалық білімді меңгеруді едәуір
жеңілдетеді және тиімді етеді. Сонымен қатар, оқушылардың шығармашылық қабілеттері дамып, олардың музыкаға деген қызығушылығы артқанын байқауға болады. Мұғалімдер үшін де бағдарламаны қолдану оқу процесін ұйымдастыруды жеңілдетіп, заманауи әдістерді қолдануға мүмкіндік берді. Осылайша, «Музыка сабағында заманауи технологияларды пайдалану»
бағдарламасы музыкалық білім беру саласындағы жаңа тәсілдерді енгізу арқылы тиімді нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бағдарлама оқушылардың шығармашылық дамуына және олардың музыкалық білімдерін тереңдетуге үлкен ықпал етеді.

Мақсаттары мен міндеттері

Мақсаты:
«Музыка сабағында заманауи технологияларды пайдалану» авторлық бағдарламасының негізгі мақсаты — музыка пәнін оқытуда жаңа технологияларды тиімді қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, олардың музыкалық білімдерін тереңдету, әрі ақпараттық
және цифрлық сауаттылығын арттыру.
Міндеттері:
1. Заманауи технологияларды енгізу: Музыка сабағында цифрлық құралдарды, мультимедиялық ресурстарды, онлайн платформаларды және музыкалық бағдарламалық қамтамасыз етуді тиімді пайдалану жолдарын анықтау.
2. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту: Оқушылардың шығармашылық дағдыларын шыңдап, музыкалық қабілеттерін арттыру үшін заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану.
3. Ақпараттық және цифрлық сауаттылықты арттыру: Оқушыларды музыкалық шығармаларды жасау, өңдеу және талдау үшін қажетті цифрлық құралдармен жұмыс істеуге үйрету.
4. Музыкалық білімді тереңдету: Оқушыларға музыкалық теорияны терең меңгерту, музыкалық шығармаларды талдау дағдыларын дамыту.
5. Педагогикалық әдістемелерді жетілдіру: Мұғалімдерге жаңа әдістемелер мен құралдарды тиімді пайдалануға арналған әдістемелік ұсынымдар әзірлеу.

Күтілетін нәтижелер және оларды тексеру тәсілдері

Күтілетін нәтижелер:
1. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерінің дамуы: Оқушылар музыкалық шығармаларды орындауда және композиция жасауда жоғары деңгейде шығармашылық көзқарас танытады.
2. Цифрлық құралдармен жұмыс істеу дағдыларының артуы: Оқушылар музыкалық композицияларды жасау, дыбыстық өңдеу және музыкалық бағдарламаларды қолдану дағдыларын игереді.
3. Музыкалық білімнің тереңдеуі: Оқушылар музыкалық теорияны жақсы меңгеріп, музыкалық шығармаларды дұрыс талдай алады.
4. Педагогикалық тәжірибенің жаңаруы: Мұғалімдер заманауи технологияларды тиімді пайдалану арқылы сабақтың сапасын жақсартады және оқу процесін жаңартады.
5. Оқу үдерісінің қызығушылығын арттыру: Оқушылар музыка сабағына қызығушылықпен қатысып, сабақты тиімді әрі шығармашылық түрде меңгереді.

Тексеру тәсілдері:
1. Практикалық тапсырмалар: Оқушыларға музыкалық шығармаларды орындау, өңдеу және талдау бойынша практикалық тапсырмалар беріледі. Бұл олардың цифрлық құралдармен жұмыс істеу дағдыларын тексеруге мүмкіндік береді.
2. Тесттер мен сауалнамалар: Оқушылардың музыкалық теорияны қаншалықты меңгергенін тексеру үшін тесттер мен сауалнамалар жүргізіледі. Сонымен қатар, оқушылардың пікірлері мен ұсыныстарын алу үшін сауалнамалар ұйымдастырылады.
3. Шығармашылық жобалар: Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін тексеру үшін музыкалық композициялар жасау, оркестрлік және вокалдық туындыларды орындау бойынша шығармашылық жобалар беріледі.
4. Тәжірибелік сабақтар: Мұғалімдердің жаңа әдістерді пайдалану дағдыларын тексеру мақсатында сабақтар өткізілетін болады. Мұғалімдердің сабақтарына қатысты кері байланыс алынатын болады.
5. Қорытынды бақылау: Бағдарлама соңында қорытынды бақылау жүргізіледі, онда оқушылардың музыкалық білім деңгейі мен шығармашылық дамуы бағаланады. Осы тәсілдер арқылы бағдарламаның нәтижелері мен тиімділігі тексеріліп, қажетті түзетулер енгізіледі.

Ақпараттық-әдістемелік бөлім

Бұл бөлім «Музыка сабағында заманауи технологияларды пайдалану» бағдарламасын тиімді түрде өткізуге арналған әдістемелік нұсқауларды, әдебиеттер тізімін, қосымша материалдарды қамтиды. Оқу процесін сапалы ұйымдастыру мақсатында мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсету үшін жасалған.
1. Оқу процесін ұйымдастыру тәсілдері:
Дәріс сабақтары: Теориялық білім беру үшін дәріс оқуды ұйымдастыру ұсынылады. Оқушыларға музыкалық ұғымдар, аспаптар, музыка тарихы жайлы ақпарат беріледі. Оқушыларды тыңдауға, сұрақ қоюға

және білімді қабылдауға ынталандыру мақсатында интерактивті әдістер қолдануға болады.

Практикалық сабақтар: Музыкалық шығармаларды орындау, ән айту, аспаптарда ойнау және шығармашылық жобаларды орындау арқылы оқушылардың музыкалық қабілеттерін дамытуға бағытталған. Мұнда оқушыларға тәжірбие жинауға мүмкіндік беріледі.

Тыңдау және талдау: Оқушылардың музыкалық есту және талдау дағдыларын дамыту үшін музыкалық шығармаларды тыңдау және талдау жұмыстарын ұйымдастыру маңызды. Бұл әдіс оқушылардың музыкаға деген қызығушылығын оятып, олардың ой-өрісін кеңейтеді.

2. Оқу материалдарын таңдау:

Қазақ халық музыкасы, қазақтың ұлттық аспаптары және дәстүрлі әнкүйлері туралы материалдар қолданылуы қажет. Бұл оқушылардың ұлттық мәдениетке деген сүйіспеншілігін арттырады.

Әлемдік классикалық музыка үлгілері, заманауи музыка және Қазақстан композиторларының шығармаларын таңдау арқылы музыкалық білімді кеңейтуге болады.

Қазіргі заманауи музыкалық технологиялар мен инновациялық әдістер туралы ақпарат оқушылардың заманауи музыканы түсіну қабілетін дамытады.

3. Ұсынылатын әдебиеттер:

• Қазақстан музыкасының тарихы – Қазақстан музыкасының тарихи дамуын қамтитын кітаптар.

• Қазақтың дәстүрлі музыкалық мәдениеті – ұлттық музыкалық мұралар туралы ақпарат береді.

• Музыкалық теория негіздері – ноталық жазба, ырғақ, метр, гармония және мелодия туралы түсініктерді қамтиды.

• Әлемдік музыканың даму тарихы – әлемдік музыка тарихы, атақты композиторлар және музыкалық формалар туралы түсінік береді.

• Практикалық музыкалық әдістемелік құралдар – ән айту, аспаптарда ойнау және шығармашылық жұмыстар бойынша практикалық тапсырмалар.

4. Бағалау және тексеру әдістері:

• Тесттер мен бақылау жұмыстары: Теориялық материалдар бойынша білім деңгейін бағалауға арналған.

• Практикалық тапсырмалар: Оқушылардың орындаушылық қабілеттерін тексеру үшін музыкалық шығармаларды орындау.

• Жеке және топтық шығармашылық жобалар: Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін анықтап, жетістіктерін көрсетуге мүмкіндік береді.

• Портфолио құру: Оқушылардың сабақ барысында жинақтаған материалдары арқылы олардың даму деңгейін бақылау.

5. Қосымша әдістемелік құралдар:

• Видео және аудио материалдар: Музыкалық шығармаларды тыңдау және көріп-тыңдау үшін қолданылатын құралдар.

• Интерактивті платформалар: Оқушылардың білімін қызықты түрде беруге арналған онлайн платформалар (мысалы, YouTube, Spotify, Quizlet және т.б.).

• Музыкалық диктанттар мен жаттығулар жинағы: Оқушылардың есту қабілетін дамытуға арналған жаттығулар. Бұл ақпараттық-әдістемелік бөлім мұғалімдерге оқу процесін тиімді өткізуге және оқушылардың музыкалық қабілеттерін арттыруға көмекші құрал ретінде қызмет етеді.

Оқытуды ұйымдастыруға әдістемелік нұсқаулар

1. Сабақ жоспарын әзірлеу:

• Әр сабақтың мақсаттарын, міндеттерін нақтылап алу.

• Оқу материалдарын оқушылардың жас ерекшеліктері мен деңгейіне бейімдеу.

• Сабақ құрылымын тиімді жоспарлау: кіріспе, негізгі бөлім және қорытынды.

• Оқушылардың белсенді қатысуын арттыратын әдістерді қарастыру.

2. Дәріс сабақтарын ұйымдастыру:

• Теориялық ақпаратты беру: Оқушыларға музыка тарихы, теориялық ұғымдар және музыкалық терминдер туралы мағлұматтарды түсінікті тілде жеткізу.

• Көрнекілік құралдарды пайдалану: Слайдтар, суреттер, аудио және видео материалдар арқылы тақырыпты қызықты түрде түсіндіру.

• Сұрақ-жауап әдісі: Оқушыларды белсенді тыңдауға және түсінгендерін сұрақ-жауап арқылы тексеруге бағыттау.

3. Практикалық сабақтарды ұйымдастыру:

• Ән айту және аспапта ойнау: Оқушыларға музыкалық шығармаларды орындау арқылы музыкалық есту, ырғақ сезімі және техникалық дағдыларын дамыту.

• Шығармашылық тапсырмалар: Оқушыларға шығармашылық жобалар, музыкалық композиция жасау, әндер мен күйлерді сахналау сияқты тапсырмаларды беру.

• Жеке және топтық жұмыс: Жеке және топтық жұмыстарды үйлестіру арқылы оқушылардың бірлесіп жұмыс жасау қабілеттерін дамыту.

4. Музыкалық шығармаларды тыңдау және талдау:

• Шығармаларды таңдау: Оқушылардың жасына сәйкес келетін әртүрлі музыкалық жанрлар мен стильдерден шығармалар таңдау.

• Тығалу процесін құрылымдау: Тыңдалатын шығармаға қысқаша кіріспе жасап, оның мән-мағынасын түсіндіру. Тыңдау барысында музыкадағы ырғақ, метр, мелодия, және гармония элементтерін ажырата білуге үйрету.

• Талдау сұрақтары: Тыңдау аяқталғаннан кейін талдау сұрақтарын қою арқылы оқушылардың шығарманы түсіну деңгейін анықтау.

5. Оқушылардың белсенділігін арттыру әдістері:

• Ойын әдістері: Музыкалық терминдерді, ноталарды және аспаптарды ойын арқылы есте сақтауға көмектесу.

• Интерактивті әдістер: Мысалы, Kahoot немесе Quizlet сияқты онлайн платформаларды пайдаланып, ойын элементтері бар тесттер арқылы тақырыпты бекіту.

• Топтық дискуссиялар: Тыңдалған музыкалық

шығармалар туралы пікір алмасу, талдау және әртүрлі көзқарастарды қарастыру.

6. Оқу материалдарын қолдану:

• Визуалды материалдар: Музыкалық аспаптар, атақты композиторлар және музыкалық ноталар туралы слайдтар мен видеоматериалдар.

• Дыбыстық материалдар: Музыкалық шығармалар, аспаптық композициялар және халық әндерін тыңдауға арналған аудиожазбалар.

• Тапсырмалар жинағы: Ән айтуға, ноталарды оқуға және диктант жазуға арналған жұмыс дәптерлері мен әдістемелік құралдар.

7. Оқушылардың жетістіктерін бағалау:

• Практикалық дағдыларды бағалау: Ән айту, аспапта ойнау және музыкалық шығарманы орындау шеберлігі.

• Теориялық білімді бағалау: Музыка теориясы бойынша тесттер мен бақылау жұмыстары.

• Шығармашылық жұмыс: Оқушылардың музыкалық композицияларын, жобалық жұмыстарын және сахналық қойылымдарын бағалау.

8. Сабақтағы дидактикалық әдістер:

• Жеке бағытталған оқыту: Әр оқушының жеке қабілетіне қарай тапсырмаларды бейімдеу және қолдау көрсету.

• Жұптық және топтық жұмыс: Оқушылардың бірлесіп жұмыс істеуі, бірбіріне көмектесуі және ортақ шешімдер қабылдауы.

• Кері байланыс: Сабақ соңында оқушылардан кері байланыс алу арқылы олардың сабақты түсіну деңгейін және оқу процесін жетілдіру мүмкіндіктерін анықтау.

9. Пәнаралық байланыс:

Музыка пәнін басқа пәндермен байланыстыра отырып, оқушылардың білімін кеңейтуге болады. Мысалы, тарих (музыка тарихы), әдебиет (поэзияға негізделген әндер), география (музыкалық мәдениет аймақтары) және бейнелеу өнері (музыкаға арналған иллюстрациялар) сияқты пәндермен интеграциялау оқушылардың қызығушылығын арттырады.

10. Қосымша материалдармен қамтамасыз ету:

• Оқушыларға үйде оқуға, тыңдауға және зерттеуге арналған қосымша әдебиеттер мен музыкалық жазбалар ұсынып, олардың музыкаға деген қызығушылығын қолдау.

• Оқушыларға музыкалық фестивальдер мен концерттер туралы ақпарат беру, оларға қатысу мүмкіндігін қарастыру. Бұл әдістемелік нұсқаулар мұғалімдерге музыка сабағын қызықты және нәтижелі өткізуге көмек береді. Оқушылардың танымдық, эстетикалық, руханиадамгершілік және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Жұбанов Ахмет. Ғасырлар пернесі. Алматы: "Өнер" баспасы, 2004. 320 бет.
2. Тілендиев Нұрғиса. Өмір жыры. Алматы: "Жазушы" баспасы, 1998. 256 бет.
3. Жұбанов Ахмет. Замана бұлбұлдары. Алматы: "Өнер" баспасы, 1985. 240 бет.
4. Байгожина Ләтипа. Қазақтың дәстүрлі музыкасы. Алматы: "Ана тілі" баспасы, 2001. 280 бет.
5. Мұхамедханова Қарлығаш. Қазақ музыкасының тарихы. Алматы: "Ғылым" баспасы, 1995. 300 бет.
6. Сапарбекова Жұмагүл. Күй өнері. Алматы: "Өнер" баспасы, 2007. 220 бет.
7. Базарбаев Теміржан. Музыкалық композиция негіздері. Алматы: "Білім" баспасы, 2010. 180 бет.
8. Нұрғали Нұрсұлтан. Қазақтың заманауи музыкасы. Астана: "Фолиант" баспасы, 2015. 260 бет.
9. Омарова Гүлнар. Музыкалық фестивальдер. Алматы: "Қазақ университеті" баспасы, 2012. 190 бет.
10.Әбдінұрова Айгүл. Музыкалық талдау. Алматы: "Мектеп" баспасы, 2008. 210 бет.
11.Сейітқазиева Айнұр. Оркестр және оның түрлері. Алматы: "Әл-Фараби" баспасы, 2014. 170 бет.
12.Қонақбаева Шолпан. Қазақтың музыкалық мұрасы. Алматы: "Өнер" баспасы, 2000. 260 бет.
13.Сүйіндікұлы Қайрат. Ұлттық музыка және өнер. Алматы: "Өнер" баспасы, 2006. 235 бет.
14.Абдрахманова Ләззат. Қазақтың дәстүрлі ән өнері. Астана: "Фолиант" баспасы, 2009. 250 бет.
15.Ергазы Салтанат. Әлем музыкасының тарихы. Алматы: "Қазақ университеті" баспасы,2011.220 бет.
16.Мырзағұлова Әлия. Қазақтың аспаптық музыкасы. Алматы: "Ана тілі" баспасы, 2013. 200 бет.
17.Исмаилова Назгүл. Қазақ музыкалық аспаптары. Алматы: "Білім" баспасы, 2008. 185 бет.
18.Жанұзақ Мәулен. Музыкалық теория негіздері. Алматы: "Өнер" баспасы, 2005. 210 бет.
19.Қасымова Алма. Музыка және мәдениет. Алматы: "Раритет" баспасы, 2004. 230 бет.
20.Ахметова Дина. Қазақ композиторларының шығармалары. Алматы: "Өнер" баспасы, 2012. 260 бет.
21.Молдабекова Айша. Музыкалық тәрбие әдістемесі. Алматы: "Мектеп" баспасы, 2010. 190 бет.
22.Әбдікәрімова Айнұр. Классикалық музыка антологиясы. Алматы: "Қазақ энциклопедиясы" баспасы, 2016. 240 бет.

БАЛА ЖҮРЕГІНЕ ЖОЛ ТАБУШЫ КЕМЕҢГЕР

Садиева Жангуль Сериккызы
«Хиуаз Доспанова атындағы №14
орта мектеп» КММ

Кемеңгер жан – ұстаз. Осы сөз қай адамның болса да жанын тебірентері белгілі. Ең алғаш мектеп табалдырығын аттаған күннен бастап, шәкіртін баптайтын, тәрбие беретін, білім нәрін құйдыратын жан – кемеңгер жандар - ұстаздар. Әрдайым болашақ ұрпақты қоғамдық өмірге тез әрі жеңіл қосылу үшін бар еңбегін төгетін жандар. Оқушылардың көңілінен шығу әрине, оңай емес. Бірақ қандай да бір жолмен, олар бала жүрегін баурап алады. Ұстаз болғысы келетін тұлға, ең алдымен 7 рет өлшеп, 1 рет кесуі керек деп ойлаймын. Себебі, ұстаз жолы – ауыр жол. Бұл мамандықты игеру көп ешкімнің қолынан келе бермейді. Себебі ұстаз болу – жүректің батырлығы. Ұстаз - жас ұрпақты, жалпы адамды ізгілікке баулып, жақсылыққа тәрбиелейтін, білім беретін оқытушы. Қай мамандық иесі болса да, жалпы адамзат баласы басын иіп, құрмет көрсететін ұстаздар қауымына ескерткіш қойса да артық етпес. Ұстаз - ұлылардың анасы, ұлылардың данасы. «...Кім боласың?
Ұмтылмаңыз жоғары,
Мұғалімнен үлкен адам жоқ әлі!
Кім болмаңыз, прокурор ма, сотсыз ба?
Тұрыңыздар, келе жатыр мұғалім!!!» – деп, Үмбетбай Уайдин жырлағандай ұстаздан ұлы, ұстаздан биік, ұстаздан жоғары адам жоқ шығар бұл өмірде.

XXI ғасыр – білімділер ғасыры. Ал бала болса, білімді ұстаздан тәлім алған кезде ғана білімді болады. Қазіргі заман – жаңа технологиялар заманы. Соған сәйкес мұғалімге де қойылатын талаптар өзгерді. Қазіргі мұғалім – заманға сай жаңашыл, жан -жақты дамыған, ой – өрісі кең маман болуы керек. Сонда ғана білім ғасырының түлектері, сол заманды билей алатын ұлы тұлға бола алады. Бұл жерде де жауапкершілік толығымен бала жүрегіне жол табушы кемеңгер ұстаздарымызға жүктеледі. Елбасымыз : « Біз білім - ғылым саласында бәсекеге қабілетті болмасақ, өз мақсатымызға жете алмаймыз. Барлығы да мектептен басталады», - деген болатын. Міне елбасымыз бұл жерде де кемеңгер ұстаздарға үміт артып отыр. Осындай үлкен үміттерді арқалаған ұстаздарымыз ешқашан демалған емес. Олар әрдайым даму үстінде. Олар әрдайым оқу үстінде. Білім беру үрдісінде кез келген ұстаз білім сапасын жақсарту мақсатында оқытудың озық технологияларын жетік пайдалануы – жаңа үдеріске жетелейді. Олар өз елінің жас болашағына тәлім-тәрбие береді, бұдан тек қана баланың өмірі қалыптаспайды, сонымен қатар ұлттың, елдің қоғамы қалыптасады. Қазақстанның өркендеуіне, алдыңғы қатарлы елдер қатарына қосылуына үлкен әсер етеді. Еліміздің жарқын болашағы мемлекетіміз бен жас ұрпақтың арасындағы байланыстың өте тығыз әрі жоғары болуына, жастарымыздың білімді де саналы әрі тәрбиелі болып өсуі үшін, олардың жағдайын жасап білім алуына, тәрбиелі болып өсуіне ұстаздар үлкен рөл атқарады. Сол себепті ұстаздар барша өздеріне артылған үмітті ақтау үшін, қанаттары талмастан еңбектенеді.
«Жай мұғалім хабарлайды,
Жақсы мұғалім түсіндіреді,
Керемет мұғалім көрсетеді.
Ұлы мұғалім шабыттандырады»,- деген екен ағылшын ағартушысы Уильям Уорд. Мұғалім өзінің әр шәкіртін дамытуы үшін, білімді, талантты жан етуі үшін зор ықпал жасайды. Хакім Абайдың «Жасымда ғылым бар деп ескермедім» деген өлеңінің барлық сөзі, барлық тіркесі сырт қарағанда өте түсінікті болып көрінеді. «Жасымда ғылым бар деп ескермедім» деген Абай арабтың бұл сөзін – оқу, білім синонимі ретінде қарастырған. Ақын бұл сөзді жалпы білім, оқу мағынасында қолданған. Ғылым оқу, ғылым іздеу деген тіркестерді өзі жасаған. Атақты «ғылым таппай мақтанба» деген өлеңінің осы жолындағы ғылым сөзі, жалпы оқу оқып, сауатты болу, білім алу дегенді білдіреді. Оқу, ғылым іздеп талаптанған әр шәкіртке нар тұлғалы ұстаз табылары анық. Әрбір шәкірттің өзі сүйген, жылдар бойы тәлім алған ұстазының аяулы бейнесі көкірегінде, жүрек түбінде сақталуы заңдылық. Себебі, ұстаз – баланы адам қылып тәрбиелеп, сенің жүрегіңдегі болашаққа мақсат қоя білуге сенім ұялатқан ұлы тұлға. «Адамның адамгершілігі жақсы ұстаздан»,- деген екен ұлы Абай.

- Мәңгі өлмейтін үлгіні кім береді?-, деп сұраса, ойланбастан ұстаз деп жауап берер едім. Себебі өрімдей бала кезіңнен білім нәрімен сусындататын ұстаз бейнесі ешкімнің де көз алдынан кетпесі анық. Тек қана білім емес, тәлім – тәрбие мен үлгі – өнегені де бойыңа ұялататыны сөзсіз.. Ұстаздың жұлдызын жағып, мәртебесін биіктететін ол – оқушылары, тәрбиеленушілері. Шәкірті бәйгеге шықса, тәлімгер ұстаздары тақымын қысып отырары анық. Оқушысы бәйгеден оза шауып, жеңімпаз атанып, қанжығасы майланып жатырса, сол ұстаздан бақытты жан болмайтын шығар. Ұстаздан шәкірт озар демекші, майталман ұстаздан тәлім-тәрбие алған шәкірт,

кез-келген ортада өзін жоғары дәрежеде көрсетіп, бас бәйгені алары хақ. Ертеңгі болашақтың зор күмбезін алдыңа әкеліп көрсететін ұстаздар қауымының бір ақ арманы осы. Өзінің шәкіртінің асулардан асып, жүлделі орындарға ие болуы. Оқушы жанына мәңгі өшпейтін жалын сыйлаушы ұстаздардың еңбегі сан алуан. Сол еңбектің жарығын жаға білген оқушылар дәйім көп болғай. Ақырын жүріп, анық басып, ұстаздық етіп жүрген ұстаздардың еңбегі далаға кетпесін. Ұстаздарды ұлықтаған ел алға басады. Ұстаздың абыройы биік болуы – бүкіл елдің абыройының асқақ болуының кепілі. Өркениетті елдердің барлығында ұстазға деген құрмет өте биік дәрежеде, өйткені ұстаз бүкіл бір ұлтты тәрбиелеп отырған басты тұлға. Сол себепті де ұстазды ұлағаттау әрбір саналы халықтың қоғам алдындағы мақсат-міндеті болғаны абзал. Әр отбасында ұстазға деген құрмет бірінші орында болуы керек. Себебі баланың еркелігін де, балалығын да, шалалығын да көтеріп отырған асыл жан – ол оның мұғалімі. Ең алғаш мектеп табалдырығын аттап, қоңырау үнін естіген сәттен бастап, баланың жанашыры оның мұғалімі. «Әрбір ұстаз – білікті маман, әрбір оқушы – ойшыл тұлға». Тек олардың жарығын жаға білу керек. Ұстаз -ұлағатты есім. Күн сәулесі өмірге қандай жарық берсе, ұстаз есімі де шәкірттерге күндей жарық береді. Шәкіртімен бірге жанып, оған білім беріп, бақытты сол арқылы табатынына сенімдері мол ұстаздарымыздың ешқашан сағы сынбасын. Себебі олар барша адамзатты тәрбиелеп отыр емес пе?! Ғылым иесі ғалым да, ел қорғаған батыр да, тілінен бал тамған ақын да, тегеуріні темір балқытқан жұмысшы да, егін салған диқан да, мал бағып терін төккен шопан да, көк күмбезінен әрі өткен ғарышкер де бәрі-бәрі ұстаздан білім, тәлім алған, сондықтан ұлағатты ұстаздар сіздерге бүкіл адам баласы құрметпен бас иеді. Ұл – қыздың қамқоры болған ұстаздарымыз мың жасасын! «Бір әріп үйреткенге 40 жыл сәлем бер», - деген сөз бар дана халқымызда. Енді ары қарай өзіңіз ойлана бергейсіз... 11 жыл бойы білім нәрімен сусындатқан ұстаздарымыздың еңбегі орасан зор. Мектептің жүрегі – ұстаз туралы жырламаған ақын жоқ шығар. Ұстаз бейнесі – шәкірт үшін адамгершіліктің ең жоғары үлгісі. Ұстаздың лаулаған жалыны — әр жүрекке жылу сеуіп, нұр құятын қуаттың, өмірдің қайнар көзі. Бір – бірін толықтыратын екі ұғым ұстаз бен шәкірт екеуі табиғаттың ажырамас бір бөлігі. Екі жанның бір – біріне деген сенімі, бір – біріне артқан үміттері ешқашан алдаған емес. Олар барда еліміз гүлдейді, нұрланады. Әр оқушының пәнді жақсы білуі пәнді оқытатын ұстазына байланысты екені баршамызға белгілі. Егер оқушы мен мұғалім арасында қарама-қайшылық болса, ол сабақтың қаншалықты қызық болғанымен де баланың оны білуіне құлқы болмайды, сабақты оқығысы да келмейді. Мұғалімдер өз елінің жас болашағына тәлім-тәрбие береді, бұдан тек қана баланың өмірі қалыптаспайды, сонымен қатар бұл ұлттың, елдің қоғамы қалыптасады.. Қазақстанның өркендеуіне, алдыңғы қатарлы елдер қатарына қосылуына үлкен әсер етеді. «Өнер, білім - бәрі де оқуменен табылған» дегендей, оқу мен білімді ту етіп ұстаған ұлы ұстаздарымыз бен оқушыларымыздың қанаты талмасын.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ФОЛЬКЛОРНЫЕ ТРАДИЦИИ И ОСОБЕННОСТИ АВТОРСКОЙ СКАЗКИ А.С.ПУШКИНА СКАЗКА О МЁРТВОЙ ЦАРЕВНЕ И СЕМИ БОГАТЫРЯХ

Сартаева Айнагуль Чукановна
Актюбинская область,
Мугалжарский район
г.Эмба ОСШ № 1
учитель русского языка и литературы

Введение.

Много веков тому назад народ-труженик, народ-богатырь, несмотря на то, что на его долю выпало много испытаний и бед, он верил в добро и любовь и выражал свои мысли и чувства в произведениях устного народного творчества: былинах, пословицах, поговорках, загадках, песнях, частушках, которые сохранились до наших дней. Самые любимые, знакомые каждому человеку с детства фольклорные произведения – это сказки, в которых всегда побеждает добро и происходит чудо. Волшебная сказка - занимательный рассказ, отличительной особенностью, которого является наличие фантастики, волшебства, чуда.

Исследование показывает,как великий русский поэт А.С.Пушкин восхищался народными сказками. Сравнение сюжетов сказки А.С.Пушкина и русских народных показывает, что пушкинская сказка опирается на фольклорный сюжет, поэт сохраняет основные элементы сюжета народных сказок и в то же время он упрощает сюжет. Проанализировав материалы понимаю, что автор не случайно вносит такие изменения: он хочет привлечь внимание читателя к главным героям сказки и более глубоко раскрыть и характеры, и прежде всего характер главной героини – царевны.

Взяв за объект исследования литературную сказку А.С.Пушкина «Сказка о мертвой царевне и семи богатырях», русскую народную сказку «Волшебное зеркальце», фрагмент русской народной сказки « Царевна у богатырей» (запись со слов няни поэта), выявляю предмет исследования – сюжеты сказок, образы героев, композиция, изобразительно-выразительные средства.

Для достижения своей цели – выявление фольклорных традиций и особенностей авторской сказки в произведении А.С. Пушкина «Сказка о мертвой царевне и семи богатырях»:

1.изучила особенности русской волшебной сказки, как жанра устного народного творчества ;

2. определила сходство и различие в сюжетах, композиции русских народных и пушкинской сказок ;

3. сравнила образы героев сказок;

4.проанализировала, как поэт использует в своем произведении изобразительно-выразительные средства, характерные для народных сказок;

Используя различные методы исследования (наблюдение, сравнительный анализ, описание) сумела достичь цели данной работы.

Основная часть.

1. Особенности русской волшебной сказки как жанра устного народного творчества

Волшебная сказка – занимательный рассказ, отличительной особенностью которого является наличие фантастики, волшебства, чуда.

Существуют различные классификации волшебных сказок. С учётом сюжета – системы событий, происходящих в произведении, – выделяются:

– сказки о чудесной задаче;
– сказки о чудесных женихах и невестах;
– сказки о чудесных детях
– сказки о брачных испытаниях;
– сказки о детях, ведьмах и людоедах;
– сказки о невинно гонимых;
– героические сказки.

По конфликту – столкновению характеров и обстоятельств, положенному в основу действия, волшебные сказки делятся на:

– героические: герой борется с волшебной силой (Змей Горыныч, Кощей Бессмертный);

–социально-классовые: герой борется с царём, барином;

–семейные: противоречие между героями возникает

в семье.
Большинство волшебных народных сказок строится одинаково:

Это сходство, по мнению русского фольклориста В.Я.Проппа, связано с тем, что в русских волшебных сказках одинаковые действия (поступки) совершают различные персонажи. Таких действий немного, и всех героев можно объединить в несколько групп:
1) антагонист (вредитель);2) даритель;3) помощник;4) царевна или её отец;
5) отправитель;6) герой; 7) ложный герой.
Герой сказки назывался жертвой, если он пострадал от действий вредителя в начале сказки, или искателем, если отправляется на поиски другого героя. Один и тот же персонаж может выполнять разные роли (Баба Яга - вредитель, Баба Яга - даритель). При создании образов сказочных героев использовался приём антитезы.

Особенностями построения народной сказки также являются
– замедление действия при помощи многократных повторов;
– использование сказочных формул

К языковым средствам выразительности русской народной сказки относятся:
– гиперболы (преувеличения): и рос он не по дням, а по часам;
– повторы: диво-дивное, чудо-чудное;
– постоянные эпитеты: дремучий лес, серый волк;
– уменьшительные и увеличительные суффиксы: головушка, избушка, глазищи.
– сросшиеся синонимы: грусть-тоска, путь-дорога;
– повторные приставки: затужили-загоревали, повыжжено-поломано;
2. Фольклорные традиции и особенности авторской сказки в произведении А.С.Пушкина «Сказка о мёртвой царевне и семи богатырях»
2.1. Сходство и различие сказочных сюжетов и образов

«Сказка о мёртвой царевне и семи богатырях» А.С.Пушкина по классификации русских народных волшебных сказок может быть отнесена к семейным сказкам или сказкам о невинно гонимых. Сравнение сюжетов сказки А.С.Пушкина и русских народных (Приложение 1) показывает, что пушкинская сказка опирается на фольклорный сюжет.
А.С. Пушкин сохраняет основные элементы сюжета народных сказок:
- завязка (решение мачехи убить падчерицу);
- кульминация (убийство царевны, похороны);
- развязка (воскрешение героини, свадьба).

В то же время поэт упрощает сюжет. Он не использует некоторые сказочные ходы из «Волшебного зеркальца» (любовь к купеческой дочери и вредительство брата купца и начального генерала, служба купеческой дочери поварёнком в доме отца) и добавляет новые (королевич Елисей ищет невесту). В его сказке действует и меньшее количество героев.
Автор не случайно вносит такие изменения. Он хочет привлечь внимание читателя к главным героям сказки и более глубоко раскрыть их характеры и прежде всего характер главной героини – царевны.
Если во фрагменте сказки, записанном со слов няни, о качествах царевны не говорится и она является не только жертвой мачехи, но и защитницей богатырей, то в «Волшебном зеркальце» и пушкинской сказках царевна и купеческая дочь являются только жертвами. Эти героини похожи.

А.С.Пушкин, описывая красоту царской дочери, сравнивает её с цветком. Читатель чувствует, что автор любуется ею: называет «прекрасной невестой», «красавицей душой», «душой моей», «милой сестрицей» для братьев-богатырей. В «Словаре русского языка» С.И. Ожегова даётся такое толкование слова «милый»: «1. Славный, привлекательный, приятный. Милый ребёнок. 2. Дорогой, любимый. Милый друг». Значит, царевна молодая любима автором не только из-за внешней красоты: она дорога ему.
А.С.Пушкин показывает нам душевные качества героини, её внутреннюю красоту. Царевна молодая скромна, воспитанна, у неё кроткий нрав. Именно поэтому Чернавка, «в душе её любя,/ Не убила, не связала, / Отпустила…». Служанка выполнила злую волю мачехи, но смягчила её.
Несмотря на то, что героиня – царская дочка, она трудолюбива. В тереме у богатырей «всё порядком убрала, /Засветила Богу свечку, / Затопила жарко печку». Милая девица добра и заботлива. Купеческая дочка приглашает в дом старуху, потому что скучает по дому и хочет узнать новости, а царевна жалеет нищую черницу и угощает её хлебом.
Но главные качества героини пушкинской сказки – любовь и преданность своему жениху. У дочери купца из «Волшебного зеркальца» не было жениха, как у царевны молодой, а два богатыря сразу договорились, что девица будет им «родною сестрицею». В сказке А.С.Пушкина «братья милую девицу» полюбили и предложили ей: «Одному женою будь». На что она, верная Елисею, ответила:

Ой, вы молодцы честные,
Братцы вы мои родные,
…
Как мне быть? Ведь я невеста.
Для меня вы все равны,
Все удалы, все умны,
Всех я вас люблю сердечно,
Но другому я навечно
Отдана. Мне всех милей
Королевич Елисей.

Царская дочь очень похожа на свою мать, любящую и тоскующую в разлуке. В народной сказке обычно ничего не говорится о характере царицы-матери, только в начале упоминается, что она умирает (отлучка родителей). Поэт в своей сказке специально показывает

сходство этих героинь, но не только их:

За невестою своей
Королевич Елисей
Между тем по свету скачет.
Нет как нет! Он горько плачет…

Елисею сочувствуют силы природы: солнце, месяц, - а ветер помогает найти невесту. Этих героев в народной сказке нет. Царевну пытался спасти от смерти пёс Соколко, который стал ей верным другом и даже не захотел жить, когда она «умерла». Во фрагменте, записанном со слов няни Пушкина, «псы ходят на цепях и не подпускают мачеху», они хорошие сторожа. Поэт описывает по-другому и пробуждение царевны. В народной сказке купеческая дочь оживает, потому что «вдруг выпал из … косы волшебный волосок» во время расчёсывания её царевичем перед похоронами. Царская дочка очнулась от сна, потому что «об гроб невесты милой он (Елисей) ударился всей силой». Автор хочет, чтобы читатель понял, как королевич любит свою невесту и горюет по ней. И в народной, и в пушкинской сказке добро торжествует над злом, но А.С.Пушкин в своём произведении утверждает, что добро – это любовь и верность.

2.2.Особенности композиции сказки А.С. Пушкина, изобразительно-выразительные средства

«Сказка о мёртвой царевне и семи богатырях» показывает, что поэт хорошо знал особенности композиции (построения) народной сказки и изобразительно-выразительные средства, которые в ней используются. В основе сказки лежит приём антитезы (царевна - мачеха, царица-мать - царица-мачеха; купеческая дочь - брат купца, купеческая дочь - мачеха, купеческая дочь - начальный генерал). В ней есть троекратный повтор (королевич Елисей трижды обращается к силам природы, богатыри три дня ожидают, когда царевна оживёт; к купеческой дочери трижды приходит злая старуха), волшебное число семь (семь богатырей). Из сказочных формул поэт берёт только концовку:

Я там был, мёд, пиво пил,
Да усы лишь обмочил.

К сказочным изобразительно-выразительным средствам в его произведении можно отнести сросшиеся синонимы («путь-дорога»), повторы («ждёт-пождёт»; «росла, росла», «шла да шла»), постоянные эпитеты («красная девица», «молодцы честные», «белы руки»), уменьшительно-ласкательные суффиксы («тихонько», «хозяюшка», «яблочко», «солнышко», «дружок», «зеркальце»).

А.С.Пушкин хорошо знал и любил язык своего народа и использовал в сказке народные слова и выражения («тяжелёшенько», «белёшенька», «издалече», «тужит», «пожалую», «благодарствуй», «худо»), но в его сказке есть слова и выражения, которые могли быть употреблены только в литературной сказке («восхищенья не снесла», «свойство зеркальце имело», «погасла …жертвой злобе», «сотворив обряд печальный», «молва трезвонить стала»).

Народные сказки написаны прозой, а пушкинская стихами. Поэтическая речь очень красивая. А.С.Пушкин часто использует звукопись:

Только видит: вьётся вьюга,
Снег валится на поля,
…
Вдруг она, моя душа,
Пошатнулась не дыша…

В первом отрывке повторяется звук [в], он передаёт завывание вьюги. Во втором звук [ш] помогает понять, что царевне очень тяжело и автор сочувствует ей. Рифма (созвучные окончания строк) в сказке, написанной стихами, также передаёт состояние героя, его характер:

Как царица отпрыгнёт,
Да как ручку замахнёт,
Да по зеркальцу как хлопнет,
Каблучком-то как притопнет!

Царица-мачеха «своенравна и ревнива». Её зависть и гнев подчёркивают рифмующиеся глаголы.

Заключение

Сравнив «Сказку о мёртвой царевне и семи богатырях» А.С. Пушкина со сказками «Волшебное зеркальце", «Царевна у богатырей, созданными народом, можно сделать вывод, что поэт продолжает фольклорные традиции. Сходство с народными сказками есть в сюжете, композиции, образах героев. Автор использует изобразительно-выразительные средства народных сказок.

Вместе с тем А.С.Пушкин создаёт оригинальное произведение, литературную сказку в стихах. Он показывает внутренний мир главной героини, выражает к ней своё отношение. Поэт любит царевну молодую за внутреннюю красоту, прославляет в сказке любовь и верность.

Литература

1.Волшебное зеркальце: Сказка №211 // Народные русские сказки. А.Н. Афанасьев: в 3 т. – М.:Наука,194-1985. – Литературные памятники, т.2. – 1985. – 219 с.

2. Корепова К.Е. Волшебный мир // Русская волшебная сказка: Антология. М., 1992. – 5-18. www.nelidovo.edu.ru/.../skazka/w-f.htm.

3. Мещерякова М.И. Литература в таблицах и схемах. Теория. История. – М.: Айрис-пресс, 2007. – 224 с.

4.Пропп В.Я. Морфология сказки. Изд. 2-е. – М.: Лабиринт, 1998. – 168 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЛИТОТЕРАПИЯ-ЭТО НАУКА, ИЛИ ИГРА? (МУЗЫКА И КАМНИ)

Старикова Юлия Вячеславовна
Музыкальный руководитель
Педагог -исследователь
КГУ «Специальный детский сад «Ақбота»
Для детей с тяжелыми нарушениями зрения и речи
Казахстан г.Актобе

Аннотация:

Статья «Литотерапия –это наука или игра?» (музыка и камни) посвящена изучению методики Литотерапия в детском саду для детей с особыми потребностями.

Эта методика является настоящей находкой для использования в коррекционной работе с детьми: развивает мелкую и крупную моторику, чувство ритма, темпа, глазомер, тактильные ощущения, внимание, а также музыкальный слух и слуховое внимание, и помогает детям

Применение игр с камешками - это один из нетрадиционных приемов обучения, интересный для детей.

Ключевые слова: Литотерапия, методика, игры с камнями.

Цель:

Коррекция и укрепление сенсорной системы, интеллектуального и психофизического здоровья детей с ООП .

Задачи:

1. Развитие мелкой моторики, глазомера, тактильных ощущений.
2.Формирование ритмического слуха, слухового внимания, музыкальной памяти у детей с ООП,
3.Воспитывает интерес к музыкальной игровой деятельности, коммуникативным навыкам.

Любимыми играми наших детей являются игры с бросовым материалом. А Вы замечали, с каким увлечением дети играют с камешками: ведь их можно бросать, стучать и так далее, а если включить фантазию, то обычные камни превратятся в интересные развивающие предметы. Такие игры доставляют детям массу удовольствия.

Это и натолкнуло наш детский сад на мысль о включении камней в коррекционно-развивающие моменты на занятиях педагогов. На музыкальных занятиях, литотерапия хорошо сочетается с игровой деятельностью детей. Дети устают от однообразия на занятиях, а камешки их увлекают, стимулируют – ведь это игра, да еще какая!

Литотерапия - (от греч. lithos – камень и therapia – лечение) лечение камнями.

Поэтому Литотерапию очень правильно применять в коррекционной и лечебной педагогике, в особенности с детьми, имеющими особые образовательные потребности. Да и обычным ребятам поиграть с камешками на занятиях будет очень увлекательно.

Одной из задач литотерапии является поддержание и развитие в ребёнке интереса к любой сфере деятельности. Непривычные для детей материалы вызывают интерес, что является дополнительной мотивирующей силой для развития дошкольника.

Метод литотерапии в детском саду - малоизучен, поэтому мы подбирали и изучали научно-методическую литературу, провели мониторинг дошкольников с заполнением диагностических карт. Были проведены семинары-практикумы, мастер-классы по проблеме эксперимента; Применение игр с камешками - это один из нетрадиционных приемов обучения, интересный для детей.

Камешки — интересный, доступный для сенсорного развития материал.

Этот методика является настоящей находкой для использования в коррекционной работе с детьми, имеющими нарушения речи, так как позволяет решить широкий спектр задач: развивает мелкую моторику, ритм. глазомер, тактильные ощущения, эстетическое восприятие, внимание, память, при помощи игр с камнями мы развиваем ритмического слух, слуховое внимания, музыкальную память у детей, а также развивается интерес к музыкальной игровой деятельности, воспитываются коммуникативные навыки.

На основе изученного материала, я составила тематический план работы с детьми старшего и младшего дошкольного возраста, и подобрала к нему игры и упражнения с камушками что бы заинтересовать малышей.

Работа с камнями не является изолированной задачей, а входит дополнительной частью в ОД по

музыкальному воспитанию.

В ходе работы с камнями особое внимание необходимо было уделить вопросу создания развивающей среды. В музыкальном зале создавались условия для использования технологии «литотерапии», организованно специальное место, где собраны камни различной величины, (большие и маленькие), формы, и цвета (разноцветные, прозрачные).

Игры с камнями можно использовать на музыкальных ОД в любых видах музыкальной деятельности: например, дети очень любят играть в оркестр, и тут мы можем применять камешки различной формы-большие использовать непосредственно как ударный инструмент, играть на них, а маленькие использовать при создании шумовых инструментов своими руками. Так же при этом развивается фонематический слух (дети слышат различное звучание музыкальных инструментов из разного материала – пластик, металл, дерево.)

Выкладывая камнями длинные и короткие доли, и отстукивая их, мы развиваем у детей ритмический слух. Так же с практикой литотерапии можно сочетать упражнения дыхательной гимнастики.

Если делать различные массажи при помощи камешков мы поможем развитию крупной и мелкой моторики. Дети с удовольствием проявляют творчество при слушании музыки (при помощи цветных камешков рисуют музыку, выкладывают камни изображая силу и характер музыки, (легкая – камешки маленькие, тяжелая – большие и т. д) …

Игры с камнями на музыкальных занятиях направлены на коррекцию и укрепление психофизического здоровья дошкольников (координации движения, слуха, ритма, крупной и мелкой моторики). Дети получили огромный интерес при в ведении в образовательную деятельность технологию «литотерапия». Таким образом, обширная работа по развитию у детей музыкально - ритмических способностей с помощью литотерапии, дала свои положительные результаты. В процессе музыкальной деятельности у воспитанников развилось музыкально – слуховое восприятие. Ритм, передаваемый детьми, стал более точным не только в простукивании камешками, но и в передаче метроритмической организации. Все виды музыкальной деятельности применялись во взаимосвязи с играми и упражнениями с камешками, что способствовало развитию творческих способностей ребёнка. У ребят хорошо сформировались музыкально-ритмические способности, выработаны такие исполнительские качества как уверенность в себе, умение свободно держаться на сцене.

Игры с камешками вызывают у дошкольников чувство радости, счастья, стремление играть с ними. Камни обладают какой-то неведомой энергетикой. Детям они приносят радость и положительно влияют на их всестороннее развитие. Игры с камнями оказывают положительное влияние и на психику ребенка. Где есть интерес, там усваиваются знания.

Английский писатель Оскар Уайльд сказал, что «Лучший способ сделать детей хорошими – это сделать их счастливыми…»

Создавая благоприятную среду развития для наших детей, мы хотим видеть их веселыми, умными, с развитым воображением, умеющих выражать свои мысли, любознательных, а главное счастливыми!

Список литературы:

1ТУП дошкольного воспитания и обучения 2024-2025 Министерство образованияния и науки РК
2.Запольских, О. Л. Мастер-класс «Литотерапия как нетрадиционный метод работы с детьми дошкольного возраста» / О. Л. Запольских. — Текст : непосредственный // Актуальные вопросы современной психологии : материалы III Междунар. науч. конф. (г. Челябинск, февраль 2015 г.). — Челябинск : Два комсомольца, 2015. — С. 27-29. — URL: https://moluch.ru/conf/psy/archive/157/7189/ (дата обращения: 29.05.2020).
3. http://festival.1september.ru/articles/632028/ Пляскина Е.П. Программа эстетического и психоэмоционального развития детей средствами литотерапии и цветотерапии “Самоцветы”.
4. Пляскина Е. П. Нетрадиционные методы работы с детьми дошкольного возраста. [Текст] // Психология: проблемы практического применения: материалы II междунар. науч. конф. (г. Чита, июнь 2013 г.). — Чита: Издательство Молодой ученый, 2013. — С. 103-108.
5. 19.10.2019 Камешки рассказывают сказки/ Светлана Иванова / Почемучка / Дошколенок
http://grani21.ru/pub/kameshki-rasskazyvajut-skazki
6. Венгер Л. А. и др. Воспитание сенсорной культуры ребенка от рождения до 6 лет: Кн. для воспитателя дет. сада /Л. А. Венгер, Э. Г. Пилюгина, Н. Б. Венгер; Под ред. Л. А. Венгера. М.: Просвещение, 1988. -144 с: ил
7. Я познаю мир: Детская энциклопедия: География / Авт.-сост. В. А. Маркин. — М.: ООО “Издательство АСТ-ЛТД”, 1997. 7. http://www.zhivojoffice.ru/kt1/tov/4619 12.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ФИЗИКИ И ИНФОРМАТИКИ

Сундетова Гульбану Алтаевна
КГУ «Эмбенская городская общеобразовательная средняя школа №1» ГУ «Отдел образования Мугалжарского района Управления образования Актюбинской области»,
учитель физики и информатики

Аннотация. В статье анализируется значимость развития критического мышления у школьников на уроках физики и информатики. Особое внимание уделяется методам, которые способствуют формированию аналитического и логического подхода, таким как проведение экспериментов, решение нестандартных задач, проектная деятельность и использование современных образовательных технологий. Рассматриваются способы стимулирования критического мышления через обсуждения научных теорий, анализ реальных ситуаций и развитие навыков аргументации. Утверждается, что обучение критическому мышлению в этих дисциплинах не только помогает учащимся глубже понять предмет, но и развивает важнейшие жизненные навыки, которые будут полезны в будущем.
Ключевые слова: критическое мышление, физика, информатика, аналитическое мышление, методы обучения, проектная деятельность, эксперимент, нестандартные задачи, логическое мышление, образовательные технологии, обсуждения, решение проблем, навыки аргументации, развитие навыков, школьное образование.

Критическое мышление — это способность анализировать информацию, вырабатывать осознанные выводы, учитывать различные точки зрения и принимать обоснованные решения. В современном образовании развитие этого навыка становится приоритетом. Особенно важно развивать критическое мышление у школьников на уроках таких дисциплин, как физика и информатика, поскольку они требуют не только освоения теории, но и умения применять знания на практике, решать нестандартные задачи и анализировать различные ситуации.

Критическое мышление в контексте физики. Физика — это наука, которая сочетает теорию и эксперимент, точные расчёты и наблюдения за природными явлениями. Для формирования критического мышления учащиеся должны уметь не только усваивать законы физики, но и анализировать эксперименты, проверять гипотезы, интерпретировать результаты и делать собственные выводы.

1. Проведение экспериментов и анализ данных: Одна из важнейших целей уроков физики — развитие умения работать с экспериментами. Когда учащиеся проводят лабораторные работы, они сталкиваются с реальными результатами, которые могут отличаться от теоретических ожиданий. Важно, чтобы ученики умели анализировать причины этих отклонений, оценивать возможные ошибки в эксперименте и находить способы их минимизации. Такой подход развивает способность к логическому и аналитическому мышлению.
2. Решение сложных задач: Важно, чтобы на уроках физики учащиеся сталкивались не только с типовыми задачами, но и с такими, которые требуют творческого подхода. Например, задачи, приближённые к реальным жизненным ситуациям, где необходимо учитывать несколько факторов и выбирать оптимальные пути решения. Это стимулирует учащихся к применению теоретических знаний в новых условиях, развивая гибкость мышления и умение адаптироваться к нестандартным ситуациям.
3. Обсуждение научных теорий и их границ: В ходе уроков физики полезно обсуждать не только известные теории и законы, но и их ограниченность. Например, теорию относительности, квантовую механику или законы термодинамики, которые не применимы в каждом контексте. Это помогает учащимся развивать способность критически воспринимать информацию, искать альтернативы и понимать, как знания могут изменяться с развитием науки.

Развитие критического мышления в информатике. Информатика требует от учащихся навыков логического и системного мышления, а также

способности к решению проблем. Развитие критического мышления в этой области играет ключевую роль, поскольку учащиеся должны не только освоить язык программирования, но и уметь анализировать задачи, искать оптимальные решения и делать обоснованные выводы.

1. Анализ алгоритмов: В информатике особое внимание уделяется разработке и анализу алгоритмов. Учащиеся должны научиться не только писать код, но и оценивать эффективность различных алгоритмов, выбирать подходящий в зависимости от условий задачи. Для этого нужно не только владеть техническими навыками, но и уметь анализировать проблему с разных сторон, прогнозировать результат и учитывать ресурсы.
2. Решение логических задач и программирование: Программирование связано с развитием логического мышления. Учащиеся, разрабатывая программные решения, учат себя искать ошибки в коде, анализировать логику программ и делать выводы, исходя из полученных результатов. Важно, чтобы они научились не только искать решения стандартных задач, но и адаптировать их под новые условия.
3. Этические и социальные вопросы в информатике: Современные технологии затрагивают важные этические и социальные вопросы, такие как защита данных, искусственный интеллект и его влияние на общество. Обсуждение таких тем на уроках информатики способствует развитию у школьников способности к анализу сложных вопросов, учёту различных точек зрения и формированию собственной обоснованной позиции.

Методы и подходы к развитию критического мышления:

1. Проектная деятельность: Один из наиболее эффективных способов развивать критическое мышление — это проектная работа. Работая над проектами, учащиеся учат себя анализировать проблему, исследовать возможные пути решения, учитывать различные аспекты задачи и принимать решения на основе фактов и анализа. Проекты могут быть как теоретическими, так и практическими, например, создание модели какого-либо физического процесса или разработка программного приложения.
2. Обсуждения и дебаты: Обсуждения научных теорий, открытий или социальных аспектов технологий, таких как безопасность в интернете или искусственный интеллект, способствуют развитию у учеников навыков аргументации, защиты своей точки зрения и критической оценки чужих мнений. Эти умения полезны не только на уроках, но и в жизни.
3. Использование интерактивных технологий: Внедрение виртуальных лабораторий, симуляторов и образовательных программ помогает учащимся развивать критическое мышление, так как они могут экспериментировать, менять параметры и наблюдать результаты в реальном времени. Такие технологии позволяют погрузиться в процесс обучения и видеть последствия своих решений, что усиливает аналитический подход.
4. Кейс-метод: Применение реальных или гипотетических ситуаций, требующих анализа и решения, помогает учащимся развить навыки практического применения знаний, а также научиться делать обоснованные выводы на основе имеющейся информации.

Развитие критического мышления на уроках физики и информатики — это не просто стремление научить учащихся решать задачи, но и подготовить их к осмысленному восприятию мира, умению анализировать, оценивать и принимать обоснованные решения. Этот процесс требует интеграции различных методов и подходов, которые способствуют развитию самостоятельного и творческого мышления у школьников. Обучение критическому мышлению на этих дисциплинах помогает учащимся не только освоить академические знания, но и сформировать важные жизненные навыки, которые будут полезны в любой сфере их будущей профессиональной деятельности.

Использованная литература

1. Батаева А. С. Развитие познавательных способностей учащихся через применение технологии развития критического мышления на уроках физики. Материалы городского методического объединения учителей физики, 2020, с. 50-55.

2. Баямбаева А. С., Абдишева З. В. Развитие критического мышления школьников как способ организации интерактивного образовательного процесса. Вестник Шакарим Университета, 2020, с. 32-35.

3. Варлакова М. Л. Развитие критического мышления учащихся в процессе обучения физике. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук, 2020, с. 10-12.

4. Серикбаева М. Ж., Кариева К. У. Развитие критического мышления на уроках информатики с использованием активных стратегий. Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, 2022, с. 123-126.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРЕПОДАВАНИЕ ХИМИИ И БИОЛОГИИ В ШКОЛЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ЛАБОРАТОРИЙ

Тажибаева Жанат Жаксылыковна
учитель химии и биологии,
ОСШ №68 имени Ж. Ташенова
г. Актобе

Уроки химии, биологии невозможно представить без экспериментов и опытов. Раньше их выполняли исключительно вручную, сейчас появилась возможность дополнить привычный набор лабораторного оборудования онлайн-инструментами цифровых лабораторий. Рассмотрим, что это такое и зачем они нужны в школе.

Цифровой лабораторией (ЦЛ) принято называть набор учебного оборудования для выполнения экспериментов, исследований, практических работ, лабораторных опытов по естественно-научным дисциплинам. Он включает набор цифровых (компьютерных) датчиков и индикаторов, блок для обработки данных, ПО, соединительные кабели, методические разъяснения и рекомендации.

ЦЛ подключается проводным способом или через блютуз-адаптер к персональному компьютеру (планшету, смартфону). Он не входит в ее состав, а приобретается отдельно, или используются уже имеющиеся компьютеры.

В ходе эксперимента с помощью цифровых датчиков регистрируют значения разнообразных физических и химических величин (температуру, давление, силу тока, кислотность среды, магнитную индукцию и т. п.). Информация с датчиков считывается регистратором данных и передается на компьютер. Специальная программа анализирует данные, трансформирует их в визуальную картинку и отображает на экране монитора.

По сравнению с обычными средствами обучения ЦЛ имеет гораздо больше возможностей: 1) автоматически собирает и обрабатывает данные; 2) отображает ход эксперимента не только в числовых значениях, но и в таблицах, графиках, диаграммах; 3) измеряет быстро меняющиеся величины, которые вручную не зафиксируешь; 4) сохраняет результаты предыдущих опытов, что дает возможность сопоставить данные, полученные в ходе разных экспериментов; 5) позволяет изучить быстро протекающие процессы и явления в динамике.

Как и любое средство обучения, цифровые лаборатории предназначены для повышения качества учебного процесса. С их помощью учитель может:

- наглядно представить ученикам результаты опытов в числовых значениях, диаграммах, графиках;
- за считанные секунды провести математическую обработку данных, что без компьютерных технологий невозможно в принципе;
- подготовить и провести эксперимент гораздо быстрее, чем с обычным лабораторным оборудованием, что значительно экономит время урока;
- быть интересным для учеников, поскольку ему приходится повышать компетенции в сфере компьютерных технологий, а значит говорить с детьми на одном языке.

Ученики с помощью цифровых лабораторий получают представление о современных высокотехнологичных методах исследования и анализа, учатся работать с графическими источниками информации, удовлетворяют свой интерес к познанию и науке, учатся мыслить творчески. [1]

Несмотря на возможности совершенства ЦЛ, эта технология имеет следующие проблемы с применением на уроках: а) практически полное отсутствие количественного химического эксперимента в базовых учебных программах; б) превалирование иллюстрирующего химического эксперимента; в) использование понятий, содержание которых существенно выходит за рамки Государственного образовательного стандарта (базовый уровень); г) возникает «эффект черного ящика»: ученику не известен принцип работы датчиков, и, соответственно, ему сложно установить причинно-следственные связи между наблюдаемым явлением и графиками на экране; д) происходит подмена учебных целей: вместо изучения явления – регистрация данных; [2]

Помимо того, ЦЛ — это универсальный инструмент. Его можно использовать на любых уроках и внеурочных занятиях, где требуется демонстрация того или иного процесса или явления, в том числе в групповой и индивидуальной работе. В ОСШ №68 г. Актобе используется цифровая лаборатория «einstein».

Цифровые лаборатории «einstein» – новое поколение школьных естественнонаучных лабораторий для проведения лабораторных работ, демонстраций на уроках химии и биологии.

Основой лаборатории einstein являются: планшетные компьютеры, беспроводные регистраторы данных. Специализированные планшетные компьютеры einstein используют операционную систему Android и программу для сбора и обработки экспериментальных данных Milab. Программа Milab может использоваться с любым компьютером на базе Android или iOS. Хочу поделится своим опытом использования ЦЛ на уроках химии и биологии. В имеющемся каталоге ЦЛ «einstein» предложены различные лабораторные работы по химии и биологии. Некоторые из них я активно использую на своих уроках.

Вашему вниманию хочу представить урок по химии в 8 классе на тему: «Экзотермические и эндотермические реакции». На этом уроке с использованием цифровой лаборатории einstein была проведена лабораторная работа: «Взаимодействие лимонной кислоты и пищевой соды». Цели лабораторной работы: знать, что при взаимодействии лимонной кислоты и гидрокарбоната натрия поглощается энергия; объяснять сохранение и превращение энергии в химических реакциях. Оборудование и материалы: ЦЛ «einstein», 1М р-р лимонной кислоты 25 мл гидрокарбонат натрия 15 г, химический стакан 100 мл., магнитная мешалка, защитные очки. В ходе выполнения лабораторной работы, проводится демонстрационный опыт взаимодействия лимонной кислоты и пищевой соды. В стакан с реактивами опускается датчик измерения температуры, который соединен с планшетом. На планшете заранее регистрируются данные, то есть выставляется время регистрации данных опыта. Планшет соединен с монитором посредством USB-кабеля. В ходе реакции на экране отображается график понижения температуры реактивов. Для повышения функциональной грамотности учащихся предлагаю ответить на вопрос: «Почему во время замеса теста для выпечки используют теплую воду или молоко?»

На уроках биологии рекомендую проводить лабораторную работу по теме: «Кровеносная система человека», раздел «Транспорт веществ», 8 класс. В имеющемся каталоге лабораторных работ цифровой лаборатории einstein представлена работа «Нарушение кровообращения при наложении жгута». Цель работы: исследовать терморегуляторную функцию крови и доказать негативное влияние перетяжки на ткани и органы, построить график зависимости температуры кожных покровов от продолжительности наложения перетяжки. Оборудование и материалы: ЦЛ «einstein», датчик температуры, прочная нить или шнур длиной 40 см. Учащиеся во время выполнения лабораторной работы наблюдают эксперимент. Эксперимент проводится на учащемся по желанию. Экспериментируемый должен захватить двумя пальцами датчик так, чтобы на длине в 2 см датчик соприкасался с кожей. Подключить датчик температуры к планшету и запустить программу Milab. Установить следующие параметры: 1) момент наложения перетяжки; 2) момент снятия перетяжки. График на экране ярко демонстрирует понижение температуры кожных покровов пальцев, перетянутых жгутом, и повышение температуры после снятия перетяжки. Вопрос для повышения функциональной грамотности: «Почему вредно туго затягиваться ремнем, носить тесную обувь?». [3]

Обобщая вышесказанное можно сказать, что цифровые лаборатории являются вспомогательным инструментом на школьных уроках химии и биологии, обеспечивающие интенсивное становление естественнонаучного мышления учащихся и естественнонаучный характер образования. Использование ЦЛ способствует повышению интереса к предмету и развивает самостоятельность ребёнка, при этом получая не только знания в области естественных наук, но и опыт работы с интересной и современной техникой, компьютерными программами, опыт взаимодействия исследователей, информационного поиска и презентации результатов своих исследований и экспериментов.

Список литературы:

1. Что такое цифровые лаборатории и нужны ли они в школе // Центр Ректор URL: https://www.rektor.ru/articles/chto-takoe-tsifrovye-laboratorii-i-nuzhny-li-oni-v-shkole.html

2. Зимина А. И. Методика эффективного использования цифровых лабораторий на уроках химии в общеобразовательной школе: дис. д-р. педагог. наук: 13.00.02. - М., 2012. - 214 с.

3. Цифровая лаборатория Einstein World URL: https://einsteinworld.com/ew/ (дата обращения: 18.02.2025).

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Талапбаева Гүлжазира Талапбайқызы
Ағылшын тілі пәнінің мұғалімі
Ш.Құдайбердіұлы атындағы № 66 ЖББОМ
Ақтөбе қаласы

Жасанды интеллект – бұл адамзаттың ақыл - ойын жаңғырту арқылы болашақтың әлемін құруға мүмкіндік беретін қуатты құрал, ол білім мен мүмкіндіктер шекарасын кеңейтіп, жаңа дәуірдің есігін ашады.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде жаңа технологиялардың қолданылуы ерекше орын алады. Жасанды интеллект (ЖИ) – бұл күндері өміріміздің ажырамас бөлігіне айналған және үздіксіз дамып келе жатқан технология.

Ағылшын тілі сабағында жасанды интеллектіні пайдалану оқушылардың тілдік дағдыларын жақсартуға, оқу әдістерін жеке қажеттіліктеріне сай бейімдеуге мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект - адамның ойлау және түсіну қабілеттерін модельдеу арқылы белгілі бір тапсырмаларды орындауға қабілетті компьютерлік жүйе. Жасанды интеллект білім беру мазмұнын жаңартудың жаңа мүмкіндіктерін ұсынады. Оның көмегімен мультимедиялық контенттер жасау және интерактивті оқу материалдарын дайындау процесі айтарлықтай жеңілдей түседі. Сондай-ақ, ЖИ виртуалды шындық (VR) және кеңейтілген шындық (AR) технологияларымен үйлесе отырып, оқыту процесін қызықты әрі тиімді етеді. Мысалы, ағылшын тілі сабақтарында оқушылар тек кітаптар мен суреттерге қарап қана қоймай, VR технологиясы арқылы көне дәуірлерге саяхат жасап, ертегідегі сол заманды «сезіне» алады. Бұл білім алуды қызықты етіп қана қоймай, материалды тереңірек меңгеруге септігін тигізеді. Жасанды интеллект жүйелері білім беру саласында оқушылардың деректерін жинап, өңдеуге қабілетті. Бұл процессте деректердің құпиялығын сақтау басты міндет саналады.

Жасанды интеллект құралдарының түрлері:

1. Тіл үйренуге арналған қосымшалар (мысалы, Duolingo, Babbel, Memrise) арқылы тілдік дағдыларды дамыту.
2. Аударма жүйелері (Google Translate, DeepL) мен олардың тілдік түсінікті жақсартудағы рөлі.
3. Ағылшын тіліндегі мәтіндермен жұмыс істеу үшін қолданылатын чат-боттар мен виртуалды ассистенттер (мысалы, Siri, Alexa).
4. Жазылым мен сөйлеу дағдыларын дамытатын жүйелер (мысалы, Grammarly, Speaky).

Жасанды интеллекттің білім беру жүйесіне ықпалы:

1. Жасанды интеллекттің оқу процесін жекелендіру мүмкіндігі.
2. Оқушылардың деңгейіне сәйкес жаттығулар мен тапсырмаларды автоматты түрде таңдауға мүмкіндік беру.
3. Оқушыларға кері байланыс беру және олардың қателіктерін түзеу.

Қолданудың артықшылықтары:

1. Оқу материалдарын нақты уақытта жаңарту және жаңғырту.
2. Тілді жаттауды жеңілдететін интерактивті құралдар мен ойындар.
3. Әр оқушының өзіндік оқу жылдамдығына және деңгейіне байланысты жеке тапсырмалар ұсыну.

Жасанды интеллектті қолдану арқылы ағылшын тілін үйренудің болашағы:

1. Жасанды интеллект пен дәстүрлі оқыту әдістерін біріктіру.
2. Қашықтан білім беру және онлайн курстарда ЖИ құралдарының қолданысы.

Зерттеу барысында нақты мысалдар келтіріп, ЖИ құрылғыларын қолданудың нәтижелерін талдай аласыз, яғни оқушылардың ағылшын тілін үйренудегі мотивациясы мен прогресі қалай өзгергенін көрсетуге болады.

Жасанды интеллекттің бейімделуі (адаптивті жүйелер): Жасанды интеллект құралдары оқушының жеке деңгейін анықтап, оған сәйкес тапсырмаларды автоматты түрде ұсына алады. Бұл оқушының өз деңгейінде жұмыс жасауына мүмкіндік береді, әрі оның мүмкіндіктеріне сәйкес қиындық дәрежесін арттырып немесе төмендетіп отырады. Бұл тәсіл тіл үйрену процесін тиімдірек етеді және оқушының нәтижелеріне оң ықпал етеді.

Мысалы, Duolingo немесе Babbel қосымшалары оқушының деңгейін талдап, оған қиын немесе жеңіл тапсырмалар береді. Оқушы тапсырманы дұрыс орындаса, жүйе оның деңгейін жоғарылап, жаңа материал ұсынады, ал қателіктері болса, жүйе қосымша жаттығулар береді.

Жедел кері байланыс және қателіктерді түзету: ЖИ құралдары оқушыларға өз қателіктерін бірден көрсетіп, түзетіп отырады. Бұл оқушының қай жерінде қате жібергенін түсініп, сол мәселелерді қайтадан қайталауға мүмкіндік береді. Бұл жылдам кері байланыс оқушының тіл үйрену жылдамдығын арттырады.

Мысалы, Grammarly немесе басқа грамматика тексеретін жүйелер тіл үйренушілеріне ағылшын тіліндегі жазбаларын тексеріп, қателіктерін көрсетіп, дұрыс нұсқаны ұсынады. Осылайша, оқушы қателіктерін тез түзетіп, білімін тереңдетеді.

Интерактивті құралдар мен ойындар: ЖИ құралдары оқушыға қызықты әрі тартымды тапсырмалар мен ойындар ұсына алады. Бұл оқушының мотивациясын арттырып, оқу процесіне деген қызығушылығын жоғарылатады. Ойын элементтері арқылы оқу процесі жеңіл әрі қызықты бола түседі, бұл тіл үйренудің жылдамдығына әсер етеді.

Мысалы, Duolingo тіл үйренушілеріне ойын түріндегі тапсырмалар арқылы жаттығулар жасататындығы белгілі. Бұл ойындар арқылы оқушылар тіл үйренуді ұмытпай, үнемі қайталап отырады, нәтижесінде тіл білімдері нығаяды.

Қолжетімділік және уақыт үнемдеу: Жасанды интеллект құралдары оқушыларға кез келген уақытта және кез келген жерде оқу мүмкіндігін ұсынады. Бұл дегеніміз, оқушы кез келген уақытта өз білімін жетілдіріп, оқуды жалғастыра алады. Тіл үйренудің жылдамдығы күнделікті, тұрақты түрде оқу мен жаттығулар жасауға байланысты, ал ЖИ құралдары бұл мүмкіндікті үнемі ұсынады.

Мысалы, мобильді қосымшалар арқылы оқушы күнделікті бірнеше минутын ағылшын тілін үйренуге жұмсай алады, бұл оның жылдам әрі тұрақты прогресс жасауына мүмкіндік береді.

Тілдік дағдыларды жаттықтыру: ЖИ құралдары оқушының тек грамматикасын ғана емес, сондай-ақ сөйлеу және тыңдау дағдыларын да дамытуға мүмкіндік береді. Арнайы дыбыстық тану жүйелері бар қосымшалар мен чат-боттар тіл үйренушілердің сөйлеу қабілеттерін тыңдай отырып, түзетулер мен ұсыныстар береді.

Мысалы, Google Translate немесе арнайы тіл үйрену қосымшаларында аудио оқыту функциялары арқылы оқушы сөйлеу дағдыларын жетілдіре алады. Бұл оны нақты жағдайда сөйлеуге жақындатады.

ЖИ құралдары оқу процесін жекелендіріп, оқушылардың өз мүмкіндіктеріне қарай қарқынды әрі тиімді түрде тіл үйренуіне көмектеседі. Бұл жұмыс барысында қолданушының жеке деңгейіне сәйкес оқу материалдарын ұсыну арқылы тіл үйренудің жылдамдығын арттыруға мүмкіндік бере ді. ЖИ технологияларының жауапкершілікпен қолданылуы – білім беру процесінің сапасын арттырып қана қоймай, оқушылардың құқығын сақтауға да кепілдік береді. Бұл технологияның пайдасын көргісі келетін барлық тараптар үшін сенімділік пен ашықтық маңызды болып қала береді.

Жасанды интеллект білім беру саласын өзгертетін қуатты құрал бола алады. Жеке тұлғаға бейімделген оқыту, үздіксіз білім алу мүмкіндіктері және мұғалімдер рөлінің трансформациясы – осының барлығы болашақта білім беру тәжірибесін сапалы жаңа деңгейге көтеретін өзгерістер. ЖИ оқушылардың білім алу процесін оңтайландырып, олардың қажеттіліктеріне сәйкес оқу жоспарларын құруға мүмкіндік береді. Алайда, ЖИ технологияларын енгізу кезінде этикалық және қауіпсіздік мәселелерін шешу аса маңызды.

Болашақта жасанды интеллект білім беру жүйесін жетілдіріп, жаңа мүмкіндіктердің көкжиегін кеңейте түсуге қауқарлы күшке айналады. Жасанды интеллекттің ағылшын тілін үйренуде тиімді пайдаланылуы үшін білім беру жүйесінде қолдану аясын кеңейту қажет. Оқушылардың әртүрлі деңгейлеріне бағытталған жүйелерді енгізу, олардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттыру үшін қызықты және инновациялық әдістерді дамыту ұсынылады. Дәстүрлі оқыту әдістерін ЖИ технологияларымен үйлестіру білім сапасын арттыруға және оқушылардың жетістіктеріне жақсы нәтижелер әкеледі.

Пайдаланған
Әдебиеттер:

1. Techopedia. Transforming Education: AI-Powered Personalized Learning Revolution URL: https://www.techopedia.com/transforming-education-ai-powered-personalized-learning-revolution

2. British Council. Artificial intelligence and English language teaching: Report updated July 2024 / British Council. - Лондон, 2024ж. - 16 б. 3. IEEE Spectrum. How AI Can Personalize Education URL: https://spectrum.ieee.org/how-ai-can-personalize-education 4. Danesi, M. AI in Foreign Language Learning and Teaching: Theory and Practice / M. Danesi. -Hauppauge: Nova Science Publishers, 2024ж. - 38 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В НАПИСАНИИ ЭССЕ И СОЧИНЕНИЙ

Темербулатова Светлана Дмитриевна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Таволжанская СОШ» отдела образования
Успенского района, управления образования
Павлодарской области

Внедрение искусственного интеллекта (ИИ) в сферу образования открывает новые возможности для развития навыков письменной речи и анализа текстов. Использование ИИ при написании эссе и сочинений позволяет повысить уровень грамотности, развить критическое мышление и персонализировать обучение. В данном докладе рассматриваются ключевые аспекты использования ИИ в образовательном процессе, анализируются его положительные и отрицательные стороны, а также даются рекомендации по его эффективному применению в учебной деятельности.

Использование искусственного интеллекта в обучении играет важную роль в развитии современных образовательных стратегий. Данная практика позволяет:

- Повысить уровень грамотности и улучшить навыки письменной речи учащихся.
- Развить критическое мышление за счёт анализа и редактирования текстов, созданных ИИ.
- Повысить мотивацию учащихся к обучению, так как технологии ИИ делают процесс написания эссе более интерактивным и доступным.
- Персонализировать обучение, учитывая индивидуальные потребности и уровень подготовки каждого ученика.
- Облегчить работу педагогов за счёт автоматической проверки и анализа текстов, что позволяет уделять больше внимания творческим и аналитическим аспектам обучения.

Цели и задачи исследования

Цель: оценить эффективность использования искусственного интеллекта при написании эссе и сочинений и определить его влияние на образовательный процесс.

Задачи:

1. Изучить возможности ИИ в генерации текстов.
2. Определить преимущества и недостатки автоматизированного написания эссе.
3. Провести анализ влияния ИИ на развитие навыков критического мышления у обучающихся.
4. Выявить перспективы и возможные риски внедрения ИИ в практику.
5. Рассмотреть педагогические методы и инструменты, применяемые для интеграции ИИ в образовательный процесс.
6. Выявить проблемы и трудности, возникающие при использовании ИИ, а также предложить пути их решения.

Для эффективного внедрения ИИ в процесс обучения необходимо использовать современные педагогические подходы и технологии:

1. Проектное обучение – учащиеся работают над эссе в формате проектов, в которых ИИ используется как инструмент исследования, анализа информации и генерации идей.
2. Формирующее оценивание – применение ИИ для автоматической проверки орфографии, стилистики и логической структуры эссе с последующей доработкой текста учащимися.
3. Метод критического мышления – ученики анализируют тексты, созданные ИИ, выявляют логические ошибки, сравнивают с альтернативными источниками информации.
4. Дифференцированный подход – адаптация заданий в зависимости от уровня подготовки учеников, использование ИИ для персонализированных рекомендаций по улучшению текстов.
5. Коллаборативное обучение – групповая работа, в которой учащиеся совместно анализируют тексты ИИ, предлагают улучшения и обсуждают их.
6. Интерактивные технологии – использование ИИ в сочетании с цифровыми образовательными платформами (например, Google Docs с автоматическими подсказками, Grammarly, онлайн-редакторы с ИИ).
7. Рефлексивное обучение – после работы с ИИ ученики анализируют, какие аспекты текста им удалось улучшить самостоятельно, а какие – с помощью алгоритмов.

В рамках исследования были внедрены и протестированы следующие инновационные педагогические технологии:

1. Геймификация обучения – использование игровых элементов, например, соревнований по

редактированию, сгенерированных ИИ текстов, чтобы повысить мотивацию учащихся.

2. Обучение через моделирование – создание ситуаций, в которых учащиеся используют ИИ как инструмент для различных жанров письменных работ, включая деловую, академическую и художественную письменность.

3. Обратное обучение (Flipped Classroom) – самостоятельное изучение возможностей ИИ для написания эссе с последующим обсуждением результатов и исправлением ошибок на занятиях.

4. Обучение на основе данных (Data-Driven Learning) – анализ статистики использования ИИ (например, частота исправлений, типичные ошибки) для персонализированной работы с учащимися.

5. Интерактивные тренажёры – использование платформ с элементами ИИ для тренировки навыков написания эссе в реальном времени.

6. Метод «Обучай других» (Peer Teaching) – учащиеся объясняют одноклассникам, как правильно использовать ИИ для написания текстов, что способствует более глубокому пониманию материала.

Проблемы и трудности, с которыми я столкнулась в процессе реализации практики, и пути их решения.

При использовании ИИ для написания эссе и сочинений возник ряд трудностей, среди которых:

1. Недостаток оригинальности и творчества – учащиеся часто полагаются на сгенерированные тексты, теряя навык самостоятельного мышления.

о Решение: Поощрение редактирования и доработки сгенерированного текста, а также введение творческих заданий, где ИИ используется только как вспомогательный инструмент.

2. Проблемы с академической честностью – некоторые учащиеся представляют текст ИИ как свою собственную работу, что может привести к нарушениям этических норм.

о Решение: Введение проверок на оригинальность, обсуждение этических аспектов и проведение разборов работ с учителями.

3. Ошибки и некорректные данные – ИИ может генерировать неточную или устаревшую информацию, что отражается на качестве сочинений.

о Решение: Обучение учащихся навыкам критического анализа и фактчекинга, а также использование нескольких источников информации.

4. Сложность интеграции ИИ в образовательный процесс – не все учителя обладают достаточными знаниями о возможностях и ограничениях ИИ.

о Решение: Проведение тренингов для преподавателей, разработка методических рекомендаций по использованию ИИ в обучении.

5. Зависимость от технологий – учащиеся могут стать слишком зависимыми от ИИ, снижая уровень самостоятельного написания текстов.

о Решение: Ограниченное использование ИИ в определенных заданиях, создание условий для работы без цифровых инструментов (например, написание эссе вручную).

Оценка эффективности внедрения ИИ в процесс написания эссе проводилась на основе достижений учащихся и их учебной активности. Основные результаты:

1. Увеличение уровня грамотности – учащиеся стали реже допускать грамматические и орфографические ошибки благодаря использованию ИИ-корректоров.

2. Повышение мотивации – применение ИИ в учебном процессе сделало написание эссе более интересным и доступным для учеников.

3. Улучшение структурирования текстов – учащиеся научились более логично выстраивать свои рассуждения благодаря анализу предложений, сгенерированных ИИ.

4. Развитие критического мышления – работа с ИИ заставила учеников проверять достоверность информации, анализировать её и формулировать собственное мнение.

5. Рост продуктивности – среднее время написания эссе сократилось на 30%, что позволило выделять больше времени на обсуждение и редактирование текстов.

Вывод.

Искусственный интеллект представляет собой мощный инструмент для повышения качества обучения на уроках русского языка и литературы, повышает учебную мотивацию, интерес к предмету, интенсивность обучения, развивает критическое мышление, способствует раскрытию творческого потенциала учителей и школьников. Нейросеть экономит время, привлекает своей относительной новизной, нестандартной подачей материала. Но нужно помнить, что нейросеть – это только инструмент, расширяющий возможности человека, а не заменяющий его творческий и интеллектуальный потенциал. В дальнейшем важно исследовать и развивать возможности применения ИИ в образовательном процессе, чтобы он приносил максимальную пользу.

Список литературы

1. Андасбаева, У.М. Расширение возможностей образования: повышение эффективности изучения русского языка и литературы в школах за счет интеграции искусственного интеллекта / У.М.Андасбаева. — Текс: непосредственный // Молодой ученый. — 2023. — № 34 (481).

2. Иванова, Е. А. Использование искусственного интеллекта в образовании: современные тенденции и перспективы / Е. А. Иванова // Инновационные технологии в образовании. — 2021. — № 2 (34). – с. 75-81.

3. Соколова, О. В. Применение технологий искусственного интеллекта в изучении русского языка и литературы в школе / О. В. Соколова, Е. Г. Павлова // Информатика и образование. — 2020. — № 5 (329). — с. 48-54.

4. Корчажкина О. М. Искусственный интеллект в программе средней школы: введение в проблему [Электронный ресурс] // Вестник Московского городского педагогического университета. Серия: Информатика и информатизация образования, 2019.

5. Громова, И. С. Искусственный интеллект как средство индивидуализации обучения русскому языку и литературе / И. С. Громова, А. А. Соколова // Российский научно-практический журнал учителя русского языка и литературы. — 2021. — Т. 31, № 2. - с. 45-52.

6. Садыкова А. Р., Левченко И. В. Искусственный интеллект как компонент инновационного содержания общего образования: анализ мирового опыта и отечественные перспективы [Электронный ресурс] // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Информатизация образования,2020.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІ БОЙЫНША ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

Темірхан Нұрсәуле Темірханқызы
Ж.Қизатов атындағы 23 мектеп-лицей
Көркем еңбек пәнінің мұғалімі

Аңдатпа: Осы мақалада көркем еңбек пәнін өткізуде көптеген жаңа технологияларды пайдаланып, оқушының жаңа материалды толық игеруіне баса назар аударудамын. Бұл жаңа технологияларды негізгі топқа бөліп қарастыруымызға болатынын және оның нәтижелерімен таныстырамын.

Түйін сөздер: технология, модуль, коммуникативтік технология, парадигма, фурнитура.

«Көркем еңбек» пәнін оқытудың мақсаты – жеке тұлғаның қалыптасуы және өз ойын білдіруінің негізі ретінде, рухани-адамгершілік мәдениетін дамыту, шығармашылық, кеңістіктік-образдық ойлауын, көркемдік-технологиялықбілімінің негізін қалыптастыру. Оқу бағдарламасының мазмұны көркемдік-шығармашылық іс-әрекеттің алуан түрін қарастырады. Сабақта іске асырылатын көркемдік іс-әрекеттің түрлерін «Көркем еңбек» пәнінің мұғалімі анықтайды. Сонымен бірге міндетті түрде көркемдік іс-әрекеттің үш түрі жүзеге асырылады: конструктивті, бейнелеу, сәндік.

Көркем еңбек пәнін өткізуде көптеген жаңа технологияларды пайдаланып, оқушының жаңа материалды толық игеруіне баса назар аударудамыз. Бұл жаңа технологияларды негізгі үш топқа бөліп қарастыруымызға болады:

1. Ойындық технология - мәнді өмір жағдаяттарын үлгілеу және оның шешімін іздестіруге құрылады. Жетекші әдісі – ойын. Оны ұйымдастыру түрлері: іскерлік, рөлдік, оқиғалық және білімдік ойындар.
2. Коммуникативтік технология – мүмкін болған барлық ақпарларды қатыстыра отырып, оқу үрдісі оқушының өзара белсенді әрекетіне, қатынасына құрылады. Жетекщі әдісі – қарым – қатынас. Оны ұйымдастыру түрлері: өзара, жұптық, топтық оқу т.б.
3. Зерттеу технологиясы – проблемалық ізденіске, жаңалықтар ашуға құрылады. Жетекші әдісі – проблемалық оқыту әдісі.

Осылармен бірге саралап, жеке дара, жеделдетіп оқыту, оза оқыту, деңгейлеп оқыту, оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау т.б. технологиялар көп қолданыс табуда. Бұл технологиялардың бәріне ортақ, негізгі мақсаты – жеке тұлғаны дамыту, оқуға шығармашылық ендіру, мұғалім мен оқушы арасындағы ынтымақтастық, өзара әрекеттестік сипатындағы жаңа әлеуметтік қатынастың пайда болуы, т.б. Оқыту технологияларын оқу мазмұны мен оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуальдық, кәсіби, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами қабілетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Оқытуда оқушының еңбек біліктері мен шығармашылық қабілетін дамыту үшін жаңа ақпараттық технологияны пайдалануға да мүмкіндіктер көбеюде. Еңбек ету үрдісін даралауда оқушыны жеке тұлға ретінде қабылдау, яғни оқушының өзіндік танымдық іс-әрекетін қалыптастыруға бағыттау, білім беруде жеке оқытуды дамыту көзделуі қажет.

Модульдік оқыту технологиясы. Тігін бұйымдарын модельдеу

Модульдік оқыту технологиясы - балаларға жеңілдік жасап, оқушы мен мұғалім қарым - қатынасына теңдік жағдай жасап, оқушыларды қатты қыспай, еркін сөйлеп қызықтырушы көрнекілікпен баланы баулап, алып кету. Жас ұрпақты қоғамдық өмірге, отбасындағы қызметке, кәсіпке даярлау, үнемі өзгеріп отыратын әлемде өмір сүретіні туралы түсінікті қалыптастыруды міндеттейді. Бұған жету үшін басқаруды дамытуға бағытталған жаңа модельдерді көп қолданған жөн. Әр пән мұғалімі жаңа технологияларды меңгеріп, пәнаралық байланыс, кірістіру сабақтарын кеңінен қолдану қажет. Себебі оқушы алған теориялық білімін іс жүзінде қолдана отырып, оны өмірімен, өзінің іс - әрекетімен байланыстыра білгенде ғана өзіне де, қоғамға да пайдасын тигізе алады. Жас өспірімдерді еңбекке тәрбиелеудің жалпы міндеттері бірнеше жеке міндеттерді орындау арқылы іске асырылады. Олар білім алушыларды еңбекке практикалық тұрғыдан даярлау. Білім алушының ынтасын және қабілетін дамыту еңбек тәрбиесіндегі жеке міндеттердің бірі. Халық шаруашылығында автоматтарды, компьютерлерді, т. б қолдану барлық мамандардан жоғары техникалық сауаттылығы талап етеді.

Қазіргі кезде білім берудегі мақсат жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім өзіндік ой- талғамы бар,адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Қазір бүкіл әлемде интерактивті қатынас жасауға оны жүзеге асыратын техникалық мүмкіндіктерді дамытып отыра алатын ақпараттық қоғамға көштік. Бүгінгі күні инновациялық әдістермен ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру ең негізгі мақсат болып айқындалады. Көркем еңбек сабағында оқушылармен жұптық және топтық жұмыс жасаудамын. Бүгінгі таңда білім беру парадигмасы «білікті адамға» бағытталған білімнен «мәдениет адамына» бағытталған білімге көшуді көздейді. Бұл білім беру жаңаша ұйымдастыру оның философиялық, психологиялық, педагогикалық негіздерін, теориясы мен тәжірибесін тереңірек қайта қарауды қажет етеді.Сондықтан бүгінгі күні еліміздің білім жүйесінде оқыту үдерісін тың идеяларға негізделген жаңа мазмұнын қамтамасыз ету міндеті тұр. Ақпараттық және педагогикалық технологиялар негізінде оқытушының рөлін түбегейлі өзгертуге мүмкіндік туды, оқытушы тек қана білімді алып жүруші ғана емес,сонымен қатар оқушының өзіндік шығармашылық жұмысының жетекшісі және бағыт берушісі болып анықталды. Оқушының өз бетімен жұмыс жүргізуі шығармашылық қабілетті дамытудың басты жолы. Оқушыларым жыл бойы ізденіс үстінде. Бұл ізденіс, ойлау әрекетімен тікелей байланысты. Ол үшін балаға берілетін білім сабақтастықты қажет етеді. Оқушының ойын жүйелеуде әртүрлі әдіс-амалдар қолданылады:-жаңа материалды меңгеру;-оқушыға бағыт беруғ яғни түрткі сұрақ, реплика беру;-оқушының өзін көбірек сөйлету;-тақырыпты бекіту;-игерілген білімді тиянақтау;-көрнекіліктердің әсерлігін тиімді пайдалану. Оқушының өз бетімен ізденісіне деген қарым-қатынастық машықтар жүзеге асырылып, олар оқушылардың шығармашылық қабілетін жетілдіре түседі, яғни мәтін тақырыбын түсіну, ашу, ондағы негізгі ойды бөліп алу; өз ойын дұрыс жазу, айту. АКТ-ны пайдалану бұл оқушыларға интертақтамен жұмыс жасай білуге, ол арқылы сурет сала білуге, интернет желісін пайдаланып ақпараттар алуға, сюжетті суреттерді анық көруге, видеороликтер көруге дағдыландырады. Қазақстанның көркеюі үшін оқушылардың таланты мен қабілетін ашып, оларды оқыту барысында дамыту өте маңызды. Мектепішілік шаралар өткізуде әр оқушының талантын байқаймын, ал ешқандай шараға қатыспайтын тұйық оқушылар арасында әртүрлі қызықты жарыстар өткізу арқылы дарынын байқау болып табылады. Оның нәтижесінде әр оқушы өзін — өзі өзгертуші субъект дәрежесіне көтерілуі көзделіп, соған оқыту барысында лайықты жағдайлар жасау үлкен нәтиже берді. Дамыта оқытуда баланың ізденушілік – ойлау әрекетін ұйымдастыру басты назарда ұсталады. Ол үшін бала өзінің бұған дейінгі білетін амалдарының, тәсілдерінің жаңа мәселені шешуге жеткіліксіз екенін сезетіндей жағдайға түсуі керек. Содан барып оның білім алуға деген ынта-ықыласы артады, білім алуға әрекеттенеді. Сабақ мұндай жағдайда төмендегідей 3 құрамдас бөліктерден тұратын болады.1. Оқу мақсаттарының қойылуы.2. Оны шешудің жолын бірлесе қарастыру.3. Шешімнің дұрыстығын дәлелдеу.Оқушы алдына оқу мақсаттарын қоюда ешқандай дайын үлгі берілмейді. Мақсатты шешу іштей талқылау, сосын жинақтау арқылы жүзеге асады. Мұғалім сабақ үрдісін ұйымдастырушы, бағыттаушы адам рөлінде шешім табылған кезде әркім оның дұрыстығын өзінше дәлелдей білуге үйретіледі. Әр оқушыға өз ойын, пікірін айтуға мүмкіндік беремін, жауаптарын тыңдаймын. Әрине, жауаптар барлық жағдайда дұрыс бола бермес. Дегенмен әр бала жасаған еңбегінің нәтижесімен бөлісіп, дәлелдеуге талпыныс жасайды, жеке тәжірибесін қорытындылауға үйренеді. Дамыта оқыту жүйесінде оқушылардың ойларын жетілдірудің маңызы зор.Біріншіден– шығармашылық жоба білім даяр күйінде берілмейді, оған оқушы өз оқу әрекеті арқылы қол жеткізеді. Сабақтың алғашқы ізденіс кезеңінде жаңа ақпарат жайлы не білетіндіктерін ортаға салып, мәселені өз беттерінше шешуге талпынады. Сөйтіп олар осы мәселе туралы өз білімдерінің жеткіліксіз, таяз екенін сезіну арқылы сабаққа деген қызығушылықтары оянады, ішкі түрткілері пайда болады.Мысалы: «Жеңіл көйлек тігу»тақырыбын өткен кезде «Түсіну деңгейі»топқа сұрақтар жазылған көйлек мозайкалары таратылады,оқушылардың өз білетіндерін еске түсіріп, жаңа тақырыпқа дайындық жұмысы жүргізілді. Екіншіден — оқушы жоғары қиындықтағы мәселелерді шеше отырып өзінің санасының саңылауларын ашады. Әр оқушының өзінің деңгейіне дейін дамуға қол жеткізе алады. «Жақсы оқушы», «Жаман оқушы» ұғымының болмауы, балаларды танымдық әрекеттерге ұмтылдырады, құштарлығын арттырады.«Қолдану деңгейі» бойынша Әр топ көйлектің бөлшектерінің сызбасын сызып құрастырады Бұл жерде оқушылар «Топтастыру стратегиясы» арқылы постер қорғайды. I топ ұлттық көйлекII топ заманауи көйлекIII топ тұрмыстық көйлек Әр топ көйлектің бөлшектерінің сызбасын сызып құрастырады.Үшіншіден – оқушының жеке басын дамытатын басты құрал – ол өзінің әрекеті. Сол себепті шығармашылық жоба оқушыны белсенді жұмыс жағдайына қоя отырып, мәселелерді, қайшылықтарды шешу мақсатын қояды.Бұл деңгейде оқушылар шығармашылық тапсырмалар орындайды. Жұптық жұмыс орындайды. Қалдықтармен жұмыс жасап,көйлектің эскизін дайындайды. «Талдау деңгейі»«Реттілік» кезеңі.Топтағы оқушыларға сұрақ парақшасы таратылады.Бұйымды әрлеп үтіктеу үлгі дайындайды. Фурнитураларды (түйме,ілмек,гүл т.б) қадау материалды пішу. Сызба дайындау бұйымды тігу.Оқушылар жеңіл көйлек дайындаудың технологиялық реттілігін дұрыс орналастырады.«Жинақтау деңгейі»бойынша

Оқушылар өз ойларын ортаға салып, бір-бірін тыңдау арқылы қорытынды пікірге келеді.«Бағалау деңгейі» бойынша: Не білдік?, Не үйрендік?, Сен қалай ойлайсың? Осы сұрақтар арқылы оқушылар бүгінгі сабақта не біліп, не үйренгендерін ортаға салады.Кері байланыс: Қай тапсырма қиын болды,қайсысы оңай болды. Саламандық жұмыстағы қателіктерге талдау жасау. Оқушылар смайлик арқылы көрсетеді. Төртіншіден– шығармашылық жоба нәтижелі болуы оқушы мен мұғалімнің арасындағы жаңаша қарым — қатынасы арқасында ғана өз жемісін береді.Жаңа әдіс –тәсілдерді тиімді пайдалана білу — оқушы шығармашылығы мен дүниетанымын кеңейтудің негізі . Осы технологияларды қолдана отырып, шығармашылық іс — әрекет талаптарын орындау мақсатында, оқушылардың қызығушылықтарын арттыру мақсатында бағдарламадағы мәтіндерге сәйкес деңгейлік, шығармашылық тапсырмаларды алып, практика жүзінде қолданып, мынадай тұжырымдар жасадым: -оқушының шығармашылық дербестігін дамыту арқылы оның жеке тұлғасын қалыптастыруға болады;-қызығушылық іс-әрекет түрлері төменнен жоғары қарай, кезекті түрде, белгілі бір ретпен, жүйемен жүргізілуі нәтижесінде шығармашылығы дамиды;-қызығушылық іс-әрекетті дұрыс ұйымдастыру біліктері мен ізденімпаздықтың қалыптасуы оқушыларды шығармашылыққа баулиды;-оқушыларды танымдық тапсырмаларды орындау мүмкіндіктеріне қарай топтарға бөлініп, сәйкес жұмыс түрлерін таңдап, жүйелі жұмыс жүргізудің маңызы зор;-қызығушылық іс-әрекетте дәстүрлі емес әдіс-амалдар пайдалану интеллектуалдық қабілеттерін дамытып, оқу-танымдық және ғылыми ізденістер жасауға талаптандырады. Тәжірибе көрсеткендей күнделікті сабағыма қарағанда жаңа -әдіс тәсілдерді пайдалана өткен сабағымдағы оқушының белсенді іс -әрекетін, қызығушылығын байқадым. Тарих сабағында оқушы шығармашылығын дамыту тарихи көркем әдебиеттерге жол сілтеу болып табылады. Қазіргі таңда ғылыми негізде және жаңа зерттеушілік бағытта құрастырылған электронды оқулықтарды тиімді пайдалану оқушының пәнге қызығушылығына жол ашады . «Робин раунд» әдісі бойынша сыныптағы оқушылар бір –бірін қайталамай сабақ мазмұнына сай пікірін айтып сабақты қорытындылай алады . « Ыстық орындық», «Сұрақтарды ұстап ал», «Ассоциация» «Джигсо» әдістері, яғни диалогтік оқыту барысында оқушылар келісілген нәтижеге жету үшін күш жігерін жұмсайды. Сондықтан бір-бірін оқыту оқушылардың өз пікірін еркін айтуына мүмкіндік туғызары анық. Сабақта жаңа технологияларды, техникалық құралдарды жан- жақты қолдану, сабаққа керекті материалды ақпараттық кеңістіктен іздеу, мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, оның уақытын үнемдейді, жаңа ақпарат түрі көбейіп, оқушылардың қызығушылығын оятуға мүмкіндік береді. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп. Ақпараттық ортада жұмыс жасау үшін кез келген педагог өз ойын жүйелі түрде жеткізе алатындай, коммуникативті және ақпараттық мәдениеті дамыған, интерактивтік тақтаны пайдалана алатын, Онлайн режимінде жұмыс жасау әдістерін меңгерген мұғалім болу тиіс. Мен өз тәжірибемде ғаламтордан тақырыптық бейнекөріністер алып оған талдау жасау жұмыстарына үлкен мән беремін. Осы арқылы оқушылардың тарихи түсініктері бір жерде ғана тоқталып қалмайды. Мысалы: 5сыныпта «Ою-өрнек жасалу жолдары» тақырыбында сабақ өткізгенімде алдымен сыныпты түстер бойынша 3 топқа бөлдім. Әр топқа қазақ халқының ұлттық киімдері, баспанасы ,зергерлік бұйымдарымен мен әдет-ғұрып, салт-дәстүрін оқытып үйрету мақсатында оқушыларға сұрақ қоя отырып қазақ халқының баспанасы, ұлттық киімдер,зергерлік бұйымдары барлығы дерлік ою-өрнекпен әшекейленеді деген мәтіндер бойынша топтық тапсырмалар бердім. Оқушылар сабақ барысында өз пікірлерін еркін жеткізе білуге,бір — бірін тыңдай білу мен пікірлерімен санаса білуге дағдыланды.АКТ- ны пайдалана отырып алған мәліметтерін баяндай алды. Қазіргі таңда АКТ-ны тиімді пайдалану оқушыларымызды мына қадамдарға бағыттайды .1.Оқушы танымын кеңейтеді 2.Оқушыны ғаламтормен тиімді жұмыс жасай білуге бағыттайды . 3.Оқушының өзіне сенімін нығайтады және жұмыс жасай білу дағдысын қалыптастырады. Ақпаратты технологияларды пайдалану арқылы мектептегі сабақтарды жаңаша ұйымдастыру, мұғалімнің рөлі мен қызметінің артуына жағдай жасау, теориялық, ғылыми – педагогикалық және психологиялық зерттеулерге сүйене отырып, оқушылардың құзыреттілігін қалыптастыру, ақпараттық технологиялар мен инновациялық оқыту әдістері арқылы оқушыларды ізгілікке, елжандылыққа, саналыққа, адамгершілікке, имандылыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу. Инновациялық әдістерді баланың білім деңгейіне және жас ерекшелігіне қарай оқу үрдісінде пайдалану негізгі міндет болып табылады. 1.оқушылармен материалды игеру үрдісін психологиялық түрде женілдетеді.Пәнге деген танымдылық қызығушылығын тудырады. Оқушылардың көзқарасын кеңейтеді. Сабақ үстінде көрнекілікті қолдану мүмкіндігі өседі. Сабақ үстінде оқушының да мұғалімнің де еңбек өнімінің жоғарлауы болады. Қорыта келгенде бүгінгі күні республикамызда білім беру жүйесінің түбегейлі өзгеріске ұшырауы анықталғаны баршамызға аян. Оның негізгі факторы жаһандану үрдісіндегі білім беру саласында жаңа модельдердің дүниеге келуі, білім беру үрдісінің ақпараттандырылуы болып табылады. Прогрессивті концепциялардың пайда болуы, білім беру үрдісінде алға кеткен мемлекеттердің тәжірибесімен танысу және соның нәтижесінде ұлттық білім беру моделін құрастыру бүгінгі күні өте өзекті мәселе болып табылады, өйткені нарықтық экономикаға негізделген мемлекетіміздің келешегіне мамандар қажеттігінен туындайды. Ақпараттық және педагогикалық

технологиялар негізінде мұғалімнің рөлін түбегейлі өзгертуге мүмкіндік туды, мұғалім тек қана білімді алып жүруші ғана емес, сонымен қатар оқушының өзіндік шығармашылық жұмысының жетекшісі және бағыт берушісі болып анықталды. Осыған орай сабақ беру үрдісінде қазіргі күннің, яғни инновациялық әдістерді оқытудың интерактивті оқыту моделі болып табылады. «Ұстазы жақсының ,ұстамы жақсы» — деген бүгінгі тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі біз тәрбиелеп отырған жас ұрпақтың меңгерген біліміне, алған тәжірибесіне байланысты екеніне еш күмәнім жоқ. Оқушылардың танымдық көзқарасын байыту ақыл — ой қабілетін жетілдіру, өзіндік ойлау және өмірлік ұстанымын қалыптастыру мұғалімнің шеберлігіне, шығармашылық қабілетіне байланысты. Сыни тұрғыдан ойлау стратегиясын сабақ үдерісінде қолдану арқылы төмендегідей нәтижеге қол жеткізуге болады.Ұлы ойшыл Уильям Уорд « Жай мұғалім – хабарлайды . Жақсы мұғалім -түсіндіреді. Керемет мұғалім –көрсетеді . Ұлы мұғалім – шабыттандырады» деген екен. Сондықтан XXI ғасыр мұғалімі жан — жақты болуы заңды деп ойлаймын. Оқыта отырып тәрбиелеу — қазіргі заман мұғалімінен талап етілетін басты мәселе. Сондықтан атақты педагог К.Д.Ушинскийдің «Оқыту- тәрбиелеудің қуатты органы,бұл органды пайдалана білмеген тәрбиеші шәкірттерге әсер етудің ең басты және қажетті құралынан айрылады » деген сөзін үнемі жадымызда сақтасақ деймін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Завьялова О.А. Воспитание ценностных основ информационной культуры младших школьников. - Журнал «Начальная школа» №11, 2005.
2. Захарова Н.И. Внедрение информационных технологий в учебный процесс. – Журнал «Начальная школа» №1, 2008.
3. Иванов В.В., Зайцева С.А. Этическая составляющая в информационной культуре учителя. - Журнал «Начальная школа» №11, 2005.
4. Каминский В.Ю. Использование образовательных технологий в учебном процессе. – Научно-практический журнал «Завуч» №3, 200

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ХИМИЯ МЕН БИОЛОГИЯ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

Тілеумаганбетова Гүлжамал Алпысбайқызы
химия-биология пәндері мұғалімі, №12 орта мектеп, Ақтөбе қаласы

Қазіргі білім беру жүйесінде жасанды интеллекттің қолданылуы білім беру үдерісін едәуір өзгертіп, оқыту сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Химия, биология пәндері бойынша функционалдық сауаттылықты дамытуда жасанды интеллект технологиялары жеке оқу траекторияларын құру, интерактивті құралдарды қолдану және деректерді талдау арқылы маңызды рөл атқарады.

Жасанды интеллекттің биология пәнінде қолдану құралдары. Виртуалды зертханалар мен симуляциялар. Labster — виртуалды зертханалар мен интерактивті симуляциялар ұсынатын білім беру платформасы. Бұл құрал биология, химия, физика және басқа пәндерде тәжірибе жүргізуге мүмкіндік береді. Labster оқушыларға зертханалық жұмыстарды қауіпсіз және интерактивті түрде орындауға жағдай жасайды. Бұл зертханалар нақты өмірдегі зертханаларға ұқсас болып келеді, бірақ олар компьютер экранында жүзеге асырылады. Онда оқушылар зертханалық жабдықтарды, реагенттерді және әдістерді интерактивті түрде пайдалана алады. Симуляциялар нақты тәжірибенің барлық қадамдарын орындауға мүмкіндік береді. Оқушылар клетка құрылымын зерттеу үшін виртуалды микроскопты қолдана алады. Олар клетка компоненттерін нақты уақытта визуализациялап, олардың функцияларын түсіне алады. Виртуалды зертхана арқылы оқушылар ПЦР (полимеразды тізбекті реакция) әдісін орындап, ДНҚ-ны амплификациялау процесін үйренеді. Бұл тәжірибе биологиялық зерттеулерде кеңінен қолданылады. Оқушылар қауіпті химиялық заттарды немесе жабдықтарды қолданбай-ақ тәжірибе жүргізе алады. Виртуалды зертханалар кез келген уақытта және кез келген жерде қол жетімді болады, бұл оқушылардың тәжірибе жүргізу мүмкіндігін арттырады.

PhET Interactive Simulations — әртүрлі пәндер бойынша интерактивті симуляциялар ұсынатын білім беру платформасы. Бұл құрал биология, физика, химия және басқа пәндерде концепцияларды визуализациялауға көмектеседі. Биология пәнінің түрлі концепцияларын (мысалы, клетка құрылымы, экологиялық жүйелер) визуализациялауға арналған интерактивті симуляциялар бар. PhET- симуляциялары биологиялық концепцияларды визуализациялауға арналған интерактивті модель. Оқушылар модельдермен өзара әрекеттесіп, концепцияларды тереңірек түсінеді.Симуляциялар қарапайым интерфейстер мен түсінікті графиктер ұсынады, бұл оқушыларға күрделі биологиялық процестерді оңай түсінуге мүмкіндік береді.

Клетка мембранасының құрылымы: Оқушылар клетка мембранасының құрылымын және оның функцияларын интерактивті модель арқылы зерттей алады. Симуляция мембрананың түрлі компоненттерін көрсету арқылы оның қалай жұмыс істейтінін түсінуге көмектеседі.

Генетикалық кроссинг: PhET симуляциясы генетикалық кроссингтің нәтижелерін визуализациялайды, бұл оқушыларға генетикалық ережелер мен тұқым қуалаушылықты түсінуге көмектеседі. Визуализация: Симуляциялар биологиялық концепцияларды визуализациялауға мүмкіндік береді, бұл түсіну мен білімді нығайтуға көмектеседі. Оқушылар симуляциялармен өзара әрекеттесіп, тәжірибелік дағдыларды жетілдіреді.

3D моделдеу және визуализация құралдары. BioDigital Human — адам денесінің 3D моделін ұсынатын білім беру платформасы. Бұл құрал оқушыларға анатомия мен физиологияны визуализациялау және зерттеу мүмкіндігін береді.Олар әртүрлі жүйелер мен органдарды визуализациялап, олардың функцияларын түсінеді. Оқушылар дене мүшелерінің құрылымын және олардың функцияларын интерактивті түрде зерттей алады. Оқушылар жүрек, өкпе, ми сияқты орган жүйелерінің 3D моделдерін зерттей отырып, олар әр органның орналасуын және жұмысын түсінеді. Bio-Digital Human оқушыларға белгілі бір аурулардың әсерін және олардың ағзаға қалай әсер ететінін визуализациялауға мүмкіндік береді. 3D моделдер анатомиялық құрылымдарды нақты әрі түсінікті түрде көрсетеді. Оқушылар өздері зерттеу жүргізе алады, бұл білімді тереңдетуге көмектеседі.

Zygote Body — адам денесінің 3D моделін зерттеуге арналған онлайн құрал. Бұл құрал анатомия мен физиологияны интерактивті түрде түсінуге көмектеседі. Оқушылар адам денесінің

әртүрлі анатомиялық құрылымдарын зерттей алады. Олар мүшелерді, сүйектерді, бұлшықеттерді және жүйелерді интерактивті түрде қарастырады. Бұл құрал арқылы оқушылардың тері асты құрылымдарын, жеке мүшелерді немесе толық жүйелерді,жүрек-қантамыр жүйесін, тыныс алу жүйесін немесе асқорыту жүйесін толықтай зерттеуіне болады. Сонымен қатар дене мүшелерінің қалыпты және патологиялық жағдайларын салыстыра алады.

Химия пәнін мектепте оқыту үшін жасанды интеллект (ЖИ) көптеген пайдалы құралдар мен мүмкіндіктер ұсына алады. ЖИ химияның негізгі тұжырымдамаларын түсіндіріп, оқушыларға зерттеу мен тәжірибелік жұмыстарды интерактивті түрде орындауға көмектесе алады.

Интерактивті сабақтар мен тесттер: ЖИ оқушыларға химияны қызықты әрі түсінікті етіп оқыту үшін бейнемазмұн, анимациялар және интерактивті тесттер ұсына алады. Бұл әдіс оқушылардың тақырыпты терең түсінуіне мүмкіндік береді. Мысалы, химиялық реакциялардың анимациясы немесе молекулалардың құрылымын көрсету арқылы материалды нақты көрсету.

Әртүрлі сұрақтарға жауап беру: Оқушылар химия пәні бойынша кез келген сұраққа жауап ала алатын виртуалды көмекші ретінде ЖИ қызмет атқара алады. Мысалы, периодтық кесте, химиялық реакциялар немесе молекулалық құрылымдар бойынша сұрақтар туындағанда, ЖИ дереу түсінікті жауаптар береді.

Зерттеу және тәжірибелер: ЖИ виртуалды химиялық зертханалар жасауға мүмкіндік береді. Оқушылар нақты құралдар мен химиялық заттарды қолданбай-ақ тәжірибелер жасай алады, бұл әсіресе қымбат немесе қауіпті химиялық заттармен жұмыс жасау мүмкін болмаған жағдайда пайдалы. Виртуалды тәжірибелер арқылы түрлі химиялық реакцияларды қауіпсіз орындауға болады.

Динамикалық оқыту құралдары: ЖИ көмегімен оқушылардың прогресін бақылап, олардың әлсіз тұстарын анықтауға болады. Бұл мұғалімдерге оқушылардың қажеттіліктеріне негізделген жеке оқыту жоспарларын құруға мүмкіндік береді.

Қателерді түзету: ЖИ химиялық есептер мен тапсырмаларды шешу кезінде оқушылардың жасаған қателерін анықтап, түзету жолдарын ұсына алады. Бұл оқушыларға өз қателіктерінен үйренуге көмектеседі.

ЖИ-дің бұл мүмкіндіктері мектеп оқушыларына химия пәнін тиімді әрі қызықты түрде меңгеруге мүмкіндік береді. Мұғалімдер де ЖИ арқылы оқыту процесін жеңілдетіп, уақытты үнемдей алады.

ЖИ-ды білім беру саласында қолданудың бірқатар артықшылықтары бар:

1. Дербестендірілген оқыту: Әр оқушының қажеттілігіне қарай оқу материалдарын бейімдеу арқылы білім беру сапасын арттырады.
2. Уақытты үнемдеу: ЖИ тапсырмаларды тексеру және бағалау сияқты міндеттерді автоматтандырып, мұғалімдердің уақытын үнемдейді.
3. Қолжетімділік: Қашықтықтан оқыту платформалары арқылы сапалы білімге қолжетімділікті қамтамасыз етеді.
4. Тиімділік: ЖИ оқу процесін тиімдірек етіп, оқушылардың білім деңгейін арттыруға ықпал етеді.

ЖИ білім беру саласында әлі де көптеген жаңалықтар енгізуі мүмкін. Болашақта ол оқыту әдістерін одан әрі жетілдіріп, оқу материалдарын құруда шығармашылық тұрғыдан қолданылуы ықтимал. Сонымен қатар, ЖИ көмегімен виртуалды шынайылық (VR) және кеңейтілген шынайылық (AR) технологияларының интеграциясы оқу процесін жаңа деңгейге көтеруі мүмкін. Бұдан бөлек, ЖИ әртүрлі мәдениет пен тілдегі оқушыларға білім беру үшін көптілділік мүмкіндіктерін кеңейте алады. Бұл жаһандық деңгейде білім беру процесін теңдестіруге ықпал етеді.

Жасанды интеллект білім беру саласында айтарлықтай үлкен рөл атқаруда. Ол оқу процесін тиімді, жекелендірілген және қолжетімді етіп, оқушылар мен мұғалімдерге жаңа мүмкіндіктер ашуда. Дегенмен, ЖИ-ды қолдану барысында туындайтын мәселелер мен шектеулерді ескеріп, оны жауапкершілікпен және тепе-теңдік сақтай отырып пайдалану қажет. Болашақта жасанды интеллектінің білім беру саласына қосатын үлесі арта түсетіні сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

-ҚазҰУ, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Абай атындағы ҚазҰПУ-дың ғылыми-зерттеу жұмыстары. Ә. Қайдаров, Н. Төлегенов, С. Нұрғалиев. Биология, педагогика және жасанды интеллект туралы қазақ тілінде жазылған кітаптар мен оқу құралдары.
-Интернет көзі.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ АРҚЫЛЫ ЖЕТІЛДІРУ

Тлеуова Багжан Абдигалиевна
Ш.Құдайбердіұлы атындағы № 66 ЖББОМ
Ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Бастауыш мектепте оқыту мазмұнын жаңарту жұмыстары бағдарламаға сай жүргізіліп, оқыту, тәрбиелеу, дамытудың жаңа мүмкіндіктері ашылды. Білім саласындағы түбегейлі өзгерістер ұстаздардан үлкен жауапкершілікті талап етеді. Қоғамның дамуы келешек ұрпаққа білім беруші мұғалімнің біліктілігіне тікелей байланысты.. Қазақстанда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылып отыр. Соңғы жылдары білім беру саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар еліміздегі білім беру сапасының әлемдік деңгейге сәйкес келуін қамтамасыз ету, сол арқылы әлемдік сұранысқа жауап бере алатын мамандарды даярлау және бәсекеге қабілетті білім беру болып табылады.

Критериалды бағалау оқушының оқу нәтижелерін білім беру мақсаттары мен мазмұнына сәйкес келетін, білім беру үдерісіне қатысушылардың (оқушылар, мектеп әкімшілігі, ата-аналар, заңды тұлғалар және т.б.) барлығына алдын ала таныс, ұжым талқысынан өткен, нақтыанықталған өлшемдер арқылы оқушылардың оқу жетістіктерін салыстыруға негізделген үдеріс.

Критериалды бағалауды енгізудің мақсаты:

- Мектепте оқыту сапасын жоғарлату
- Мектеп бітірушілердің білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру.

Критериалды бағалаудың міндеттері:

- Сабақтың әр бөліктеріндегі әр оқушының дайындық деңгейін анықтауға;
- Бағдарламаға сәйкес оқу мақсаттарын орындау қабілеті;
- Жеке оқушының даму жетістігін бақылауға;
- Оқушының білім алу барысындағы қателіктері мен олқылықтарын айқындауға;
- Әртүрлі жұмыс барысындағы алған өз бағасының әділдігіне көзін жеткізуге;
- Оқу бағдарламасының тиімділігін саралауға;
- Сабақ үдерісі мен білімнің меңгерілуі туралы оқушы мен мұғалім және ата-ана арасындағы кері байланысты қамтамасыз етуге

Практикалық маңызы

- Тек қана оқушы жұмысы бағаланады;
- Орындалған жұмыс алдын ала белгілі үлгі (эталонмен) салыстырылады;
- Оқушы өзінің жұмысын бағалауға мүмкіндік беретін нақты бағалау алгоритмін біледі және ата-анасына ақпарат бере алады;
- Критериалды бағалау белгілі оқу мақсаты бойынша бағаланады

Критериалды бағалаудың маңызы:

Мұғалімдер үшін:

- Сапала нәтижеге әкелетін критерийлер құрастыруға;
- Өз іс-әрекетін саралап және болашаққа жоспарлай алатын мәліметтер алуға;
- Сабақ берудің сапасын арттыруға;
- Оқушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқытудың әр тұлғаға арналған ауқымын жоспарлауға;
- Бағалаудың әртүрлі әдістерін пайдалануға;
- Оқу бағдарламасын қолжетімді ету үшін ұсыныстар енгізуге

Оқушылар үшін:

- Танымдық қабілеті мен ойлау деңгейін арттыратын оқытудың әртүрлі әдістерін пайдалануға;
- Табысқа жетелейтін бағалау критерийлерін түсінуге;
- Өзін және өзгелерді бағалау арқылы кері байланысқа түсуге;
- Сыни ойлауына, еркін ойын айтуына, өзінің білімін көрсетуге

Ата-аналар үшін:

- Баласының білім сапасының дәлелдемелерімен танысуға;
- Оның оқуындағы табыстылықты бақылауға;
- Оқуына қолдау көрсету үшін бағыт алуына мүмкіндік туғызады.

Критериалды бағалау бүгінгі білім беру жүйесінде зор маңызға ие. Өйткені қазір оқушылардың білімділігі ғана басты рөлде емес, басты рөлде оқушының құзіреттілігін, оның жеке тұлғалық қасиеттерін дамыту, қоршаған ортамен дұрыс қарым-қатынасу, өзін-өзі дамыту, өзіндік білімін көтеру сияқты мақсаттар қойылған. Критериалды бағалау бұл мақсаттар мен міндеттердің барлық талаптарына сай орайластырылған.

Критериалдық бағалау жүйесін қолдану арқылы біз:

-Оқушының тұлғалық бағытын белсенді позицияға бағыттау;

-Тұлғаны өзіндік жауапкершілікке, тұғырлы нәтижеге, бағытқа жеткізу;
-Білім алушылардың дайындық деңгейі мен өсу динамикасын кез-келген кезеңде анықтау;
-Әртүрлі жұмыстардан алған бағаларды дифференциалдауға болады (Өздік жұмысы, күнделікті баға, үй жұмысы т.б);
-Құрылымдық бағалау мен нақтылы бағалаулар арқылы оқушының еңбегін анықтау;
-Оқушының бағалау жүйесіне толық қанағаттануын аламыз.

Критериалды бағалау жүйесінің тиімділігі:
-заман талабына сай бәсекеге қабілетті, білімді, іскер, ойлау жүйесі дамыған, логикалық тұжырым жасауға бейім, еркін ойлай алатын жеке тұлғаны қалыптастырады;
-жеке жұмыстар жүргізу арқылы білім дәрежесін, ой-өрісін әрі қарай дамытады;
-оқушылардың білім сапасын арттырады;
-оқушының тұлғалық бағытын белсенді позициясына бағыттауға мүмкіндік беретін бірден-бір бағалау жолы;
-тұлғаны өзіндік жауапкершілікке, тұғырлы нәтижеге, бағытқа жеткізетін, шығармашыл бағалау жүйесі.

А. Байтұрсынов: «Дүниеде өзгермейтін нәрсе жоқ. Ғылым да, тіл де,
табиғат та дамиды. Осындай дамуды, өзгерісті басынан өткеретін күрделі құбылыс та – тіл» деп жазған. Жеке тұлға тәрбиелеуде тіл құзыреттілігінің маңызы ерекше. Әлеуметтік топтарда, қоғамдық түрлі әлеуметтік орындарда тұлғалармен қарым-қатынас жасауды және әрекет етуді қамтамасыз ететін ана тілін және басқа тілдерді меңгеру – заман талабы. Білім алушының тіл құзыреттілігін жетілдіруге критериалды бағалау жүйесінің ықпалы өте зор.Қазіргі заманда дамытудың нақты, бағытты, жүйеленген әдістемелері жасалып, психологиялық қолайлы жағдайлар тудырып отырса, кез келген ерекше қабілетті оқушы дарынды оқушыға айнала алады. Ал дарынды ұрпақ – елдің ертеңі екенін, оқушы жастан белсенді азаматтық позициясымен ерекшеленетін бала қоғамымыздың ертеңгі интеллектуалдық потенциалы, зияткерлік тобы екенін үнемі есімізден шығармағанымыз жөн.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА В ФОРМАТЕ 4D: НОВЫЙ ВЗГЛЯД НА ПРОШЛОЕ

Тойгулов Таир Талгатович
преподаватель истории Казахстана, педагог-новатор, исследователь и популяризатор науки

Аннотация

Современное преподавание истории Казахстана сталкивается с рядом вызовов: студенты воспринимают предмет как набор сухих фактов, а связь между прошлым и настоящим остается для них неочевидной. В этой статье предлагается инновационный подход "История 4D", который рассматривает прошлое не только в хронологическом, но и в пространственном, социальном и эмоциональном измерениях. Используя интерактивные технологии, реконструкцию и междисциплинарные методы, этот подход делает изучение истории осмысленным и увлекательным.

История 4D: концепция и методология

1. Время: История вне линейности

Традиционная хронология заменяется на концепцию "исторических циклов", где события прошлого анализируются с точки зрения их повторяемости.
Пример:
Великий шелковый путь и современный "Один пояс — один путь": что общего и в чем различия?

Распад Золотой Орды и постсоветская трансформация: можно ли провести аналогии?

Метод:

Использование "хронокарт", где студенты визуально сопоставляют эпохи и находят повторяющиеся мотивы в истории.

2. Пространство: Историческая география и цифровые технологии

История — это не только даты, но и места. Внедрение VR-экскурсий позволяет студентам "посетить" древний Тараз, Золотую Орду или Алма-Ату 1920-х годов.

Метод:

Создание "геоисторических маршрутов", привязанных к современным городам Казахстана. Например, в Астане можно построить экскурсию по местам, связанным с историей независимости.

3. Социальное измерение: Личность в истории

История Казахстана изучается не через "великих людей", а через "исторические судьбы" — реальные и гипотетические персонажи становятся проводниками в прошлое.

Пример:

Как выглядел бы день из жизни ремесленника Тараза X века, воина войска Абылай-хана, казаха-студента 1970-х?

Разработка "исторических ролевых паспортов", где студенты "живут" в той или иной эпохе.

4. Эмоциональное измерение: История как переживание

Историю важно не только знать, но и прочувствовать. В этом помогает метод "исторической эмпатии", когда студенты погружаются в события через инсценировки, подкасты, художественные реконструкции.

Метод:

Проект "История в письмах", где студенты пишут письма от лица участников реальных событий (например, казахского интеллигента 1930-х, переселенца XIX века, солдата ВОВ).

Новаторская идея: Центр "История 4D" при

колледжах

Для реализации методики предлагается создание интерактивных лабораторий истории в колледжах, включающих:

VR-зону с виртуальными экскурсиями по историческим локациям.

Историческую реконструкцию (костюмы, предметы быта, интерактивные лекции).

Медиацентр для создания подкастов и видеороликов по истории Казахстана.

Заключение

История Казахстана — это не просто прошлое, а многомерное пространство смыслов. Инновационный подход “История 4D” позволяет студентам не только изучать события, но и чувствовать их, видеть их влияние на настоящее и будущее. Внедрение новых технологий и методов сделает историю не скучным предметом, а ключом к осознанию собственной идентичности и места в мире.

БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ РӨЛІ

Төлеубек Еркегул
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Ақмола облысы, Ақкөл ауданы білім бөлімінің
Кирдищев атындағы ЖОББМ” КММ

Қазіргі заманғы білім беру саласы технологиялық жет істіктердің арқасында қарқынды өзгерістерге ұшырауда, сондықтан жасанды интеллект (ЖИ) білім беру үрдісінде маңызды рөл атқара бастады. ЖИ мұғалімдерге көмекші құрал ретінде қызмет етіп қана қоймай, оқушылар мен студенттердің білім алуын тиімді әрі ыңғайлы етуге ықпал етеді, әрі бұл процесті жаңа деңгейге көтереді. Сандық технологиялардың дамуы оқыту үдерісін жекелендіріп, тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. ЖИ оқушылар мен мұғалімдерге жаңа мүмкіндіктер ұсынып, білім беру сапасын жақсартуға ықпал етеді.

Жекелендірілген оқыту ЖИ оқушылардың жеке қабілеттерін, білім деңгейін және оқыту қарқынын ескере отырып, оларға лайықты оқу бағдарламаларын ұсынады, сондықтан әрбір оқушы өзіне ыңғайлы қарқында білім ала алады. Мысалы, Coursera және Khan Academy сияқты платформалар ЖИ көмегімен оқушыларға қажетті курстар мен материалдарды ұсынып, оқу процесін оңтайландырады, әрі оларды тиімді меңгеруге мүмкіндік береді.

1. Автоматтандырылған бағалау жүйелері Мұғалімдерге бағалау жұмыстарын жүргізу көп уақытты талап етеді, алайда ЖИ тесттер мен жазбаша жұмыстарды автоматты түрде тексеріп, бағалауға көмектеседі. Бұл мұғалімдердің уақытын үнемдеуге мүмкіндік береді және оқушыларға жедел кері байланыс алуға жол ашады.
2. Ақылды оқыту жүйелері ЖИ негізінде жасалған ақылды оқыту жүйелері студенттердің оқу үлгерімін бақылайды және олардың әлсіз тұстарын анықтап, қосымша материалдар ұсынады, сонымен қатар оқушылардың білімін жетілдіруге бағытталған жеке ұсыныстар береді.
3. Қашықтықтан оқыту және виртуалды көмекшілер Онлайн білім беру саласында ЖИ оқытушылардың міндетін атқарып, студенттерге

сұрақтарына жауап беретін чат-боттар мен виртуалды оқыту ассистенттері түрінде қолданылады, сондықтан оқушылар қажет кезде жедел көмек ала алады. Мысалы, ChatGPT немесе IBM Watson сияқты жүйелер оқушыларға қиын тақырыптарды түсіндіруге көмектеседі, әрі оларға оқу процесін жеңілдетеді.

Мен оқушылардың жазба жұмыстарын тексеру барысында осы құралдарды жиі қолданамын.

o Gradescope (www.gradescope.com) – мұғалімдерге оқушылардың жазба жұмыстарын тексеруге көмектесетін платформа, ЖИ арқылы қателерді анықтап, баға қоюды жеңілдетеді.

o Quillionz (www.quillionz.com) – мұғалімдерге ЖИ көмегімен тест сұрақтарын автоматты түрде құруға мүмкіндік береді.

2. Ақылды оқыту жүйелері ЖИ негізінде жасалған ақылды оқыту жүйелері студенттердің оқу үлгерімін бақылайды және олардың әлсіз тұстарын анықтап, қосымша материалдар ұсынады. Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында оқушылардың түсіну деңгейін талдау үшін осы жүйелердің көмегіне жүгінемін.

o Socratic by Google (www.socratic.org) – оқушыларға күрделі сұрақтарға жауап беріп, түсінікті түсіндірулер ұсынатын ЖИ платформасы.

o Century Tech (www.century.tech) – ЖИ негізінде оқушылардың үлгерімін қадағалап, олардың қажеттіліктеріне қарай жеке оқу жоспарын жасайды.

3. Қашықтықтан оқыту және виртуалды көмекшілер Онлайн білім беру саласында ЖИ оқытушылардың міндетін атқарып, студенттерге сұрақтарына жауап беретін чат-боттар мен виртуалды оқыту ассистенттері түрінде қолданылады, сондықтан оқушылар қажет кезде жедел көмек ала алады. Мен оқушыларға күрделі тақырыптарды түсіндіру үшін осы көмекшілерді пайдаланамын.

o ChatGPT (www.openai.com/chatgpt) – оқушыларға күрделі тақырыптарды түсіндіруге көмектесетін виртуалды көмекші.

o IBM Watson Tutor (www.ibm.com/watson/education) – оқушылардың сұрақтарына нақты жауаптар ұсынып, жеке оқыту тәжірибесін жасайтын интеллектуалды жүйе.

4. Музыка және сурет өнерін үйрету Жасанды интеллект шығармашылық қабілеттерді дамытуға да көмектеседі. Музыка жазу мен сурет салуға арналған ЖИ платформалары оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттыруға мүмкіндік береді. Оқушылардың әдеби шығармашылық жұмыстарын безендіру үшін осы платформаларды қолданамын.

o AIVA (www.aiva.ai) – жасанды интеллект көмегімен әуендер мен композициялар жасауға арналған құрал.

o Boomy (www.boomy.com) – пайдаланушыларға бірнеше батырманы басу арқылы ЖИ көмегімен музыка жазуға мүмкіндік береді.

o Deep Dream Generator (deepdreamgenerator.com) – сурет салуға арналған ЖИ, ол қарапайым суреттерді ерекше көркемдік стильдерге айналдырады.

o Artbreeder (www.artbreeder.com) – ЖИ көмегімен кескіндер мен портреттерді өзгертуге және жаңаша стильде жасауға мүмкіндік береді.

ЖИ-дің білім беру саласындағы негізгі артықшылықтар да көп. Болашақта ЖИ білім беру саласының ажырамас бөлігі ретінде, әрі мұғалімнің ассистенті ретінде қолданысқа ие болатынына сенемін.

• Оқу үдерісін жекелендіреді. ЖИ әр оқушының қажеттіліктеріне сәйкес оқу материалдарын ұсына алады, сол себепті білім беру тиімділігі артады.

• Уақыт пен ресурстарды үнемдеуге көмектеседі. Мұғалімдер бағалау мен оқыту процесін автоматтандыру арқылы өз уақыттарын тиімді пайдалана алады, әрі оқушыларға көбірек көңіл бөле алады.

• ЖИ технологиялары білімді кез келген жерде және кез келген уақытта алуға мүмкіндік береді, демек, оқушыларға қолайлы жағдай жасалады.

• Оқу мотивациясын арттыру: Интерактивті әдістер мен ойын элементтері арқылы оқушылардың қызығушылығы артады, сонымен қатар олардың белсенділігі жоғарылайды.

Дегенмен, ЖИ қолдану кейбір мәселелер мен шектеулерді де тудырады:

• Мұғалімдердің орнын баса алмайды: ЖИ оқыту процесін оңтайландырғанымен, оқушыларға рухани және эмоциялық қолдау көрсету үшін мұғалімдер қажет, өйткені адам факторы маңызды рөл атқарады.

• Деректер қауіпсіздігі: ЖИ жүйелері оқушылардың жеке деректерін жинайды, бұл олардың құпиялылығына қауіп төндіруі мүмкін, сондықтан бұл мәселеге ерекше назар аудару қажет.

• Қаржылық шығындар: ЖИ технологияларын енгізу үшін қымбат бағдарламалар мен инфрақұрылым қажет, әрі барлық мектептер мен университеттер оны пайдалана алмайды.

• Техникалық мәселелер: Кейбір аймақтарда интернет пен қажетті құрылғылардың болмауы ЖИ мүмкіндіктерін шектейді, демек, бұл технологияның қолжетімділігі барлық жерде бірдей емес.

Қорытынды

Жасанды интеллект білім беру саласында үлкен өзгерістер енгізіп, оқыту үдерісін тиімді әрі ыңғайлы етуге көмектеседі, алайда ол мұғалімдердің орнын баса алмайды. Болашақта ЖИ технологиялары білім беру сапасын арттыруда маңызды рөл атқаратын болады, бірақ оның кемшіліктерін ескере отырып, ақылмен қолдану қажет. Сондықтан білім беру жүйесін дамытуда ЖИ мүмкіндіктерін дұрыс пайдалану – болашақ ұрпақтың сапалы білім алуына үлкен үлес қосады және олардың шығармашылық әлеуетін ашуға көмектеседі.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ЕРТЕГІЛЕРДІ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ РУХАНИ ТӘРБИЕ БЕРУ

Тулепова АлмагулТулеуовна
Ақтөбе қаласы Х.Досмұхамедұлы атындағы №35
орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Кіpспе

Қазақ фольклорындағы мазмұны терең, тілі бай, тақырыбы әр алуан, оқиғасы қызғылықты шығармалардың бірі – ертегілер. Ол әдеби мұраның ең көне түрі болса да, осы күнге дейін өскелең ұрпақты жан-жақты тәрбиелеуде маңызы жойылмаған жанр. Ертегі – көркем фантастикалық шығарма. Мұнда ақылдылық пен ақымақтық, арамзалық пен адалдық, жақсылық пен жауыздық қатар көрсетіледі. Ертегі – халық шығармасы, халық мұрасы. Онда халықтың ертеңге деген сенімі мен үміт-арманы, әділдік пен шындық, бақыт туралы ойлары тоғысып жатады. Қай халық болсын өзінің даму жолында қилы-қилы тарихи кезеңдерден өтеді. Жақсылық пен жамандықтың бітіспес тайталасын бастан кешіреді. Ертегі қаһармандарының үнемі күрес үстінде көрінетіні және осы жолда жеңіске жететіні, әділдіктің әркез үстем болатыны – халықтың осынау көкейтесті ой-арманының көрінісі. Халық ойының аса бай құнарынан жаратылғандықтан да ертегі әрбір оқушы үшін ерекше маңызға ие.

Мақсаты: Қазақ халқының ертегілері мейірімділікке, адалдыққа, әділеттікке, еңбексүйгіштікке, тазалыққа, достыққа, ерлікке, әдептілікке үйретеді. Жамандықтан, қулықтан, өтіріктен, зұлымдықтан аулақ болуға тәрбиелейді. әрдайым татулық, бірлік, ынтымақ жеңетінін көрсетеді.

Міндеттері:

- Ертегіні оқу барысында «Бұл ойдан шығарылған, өмірде кездеспейді» деудің қажеті жоқ. Себебі балықтың, жан-жануардың сөйлемейтінін балалар өздері де біледі. Бірақ ертегідегі оқиғаға сеніп, ондағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне бірде күліп, бірде қайғырып, бірде қуанып отырулары, оларды армандауға үйретеді.
- Оқушыларды кейіпкерлерге қарапайым мінездеме беруге үйрету ертегілердің пайдасы мол.
- Қара сөзбен берілген ертегі мәтінге жақын үлгімен мазмұндалады. Кейде мұғалім ертегіні оқымай-ақ, мазмұнын қызықты етіп айтып та береді. Ертегі баланы жоспар құруға үйрету үшін де қолайлы.
- Жануар туралы ертегі оқығанда алдын-ала дайындықтың онша керегі де жоқ.
- Кейбір ертегіні пьесаға айналдырып, қуыршақ жасатып, сыныптан тыс сабақтарда орындатуға болады.

Қазақ ертегілері мазмұнына, оқиға желісіне, сипатына қарай бірнеше түрге бөлінеді. Солардың ішіндегі ең бастылары:

А). Қиял-ғажайып ертегілері.

Ә). Хайуанаттар жайындағы ертегілер.

Б). Тұрмыс-салт ертегілері.

Бастауыш сыныпта ертегілерді оқытудың маңызы зор. әр алуан ертегілермен танысу оқушыны қиялдай білуге үйретеді. Халықтық тәрбиенің қасиетті бұлағынан сусындауға мүмкіндік жасайды. Ел мен жерге деген сүйіспеншілігін оятады, азаматтық көзқарасының алғашқы негізінің қалыптасуына септігін тигізеді. Жалпы алғанда ертегі бастауыш сынып оқушыларын оқуға ынталандыратын шығармалардың бірі. Қазақ халқы педагогикалық қағидаларды «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің». «Беске дейін піріндей күт, он беске дейін құлыңдай күт», «баланы жастан...» т.б. сияқты түсініктермен толықтай дәлелденген, теориялық ұғымдар. Халық балаға жастай тәрбие беруде баланың қалыптасып жетілуіне тікелей ықпал ететін тәрбиелік дүниелерді, ертегілер, батырлар жыры, ұлттық ойындар т.б. пайдаланған. Ертегіден халықтың әр кездегі тұрмыс-тіршілігі, қоғамдық өмірі, ой-арманы, дүниетанымы мен көзқарасы, тағы басқа көрініп отырады. Сондықтан да Белинский мұны «Халық жанының айнасы» деген болатын.

Сондықтан ертегі – балалардың рухани өмірінің айырылмас досы. Халықтың ауыз әдебиетінің тәрбиелік мәні күшті болуы да сонда. Ол баланы алған ісінің аяғына дейін табыспен аяқтауға, қиял шалқытып, ой-өрісін кеңейтуге себепші болады.

Ертегі әлемінің түрі мен кейіпкерлеріне мағлұмат беру

Қазақ ертегілерін академик М.Әуезов үш жанрға бөледі; қиял-ғажайып ертегілері, хайуанаттар жайлы ертегілер, шыншыл ертегілер.

Солардың ішіндегі ең көнесі, әрі ертегілердің мол саласы – қиял-ғажайып ертегілері. Бұл ертегілерде табиғаттың немен тұңғиық сырларын әлі танымаған

адам ойының сәбилік шақтары, соны білсем деген халық арманы, әлемді шарласам, жеті қат жер асты құпиясына үңілсем, тіршілік өмірін жеңілдетсем деп армандаған халық қиялы бейнеленген.

Сол дүниеде жаңалық пен жамандық, әділдік пен жауыздық, адалдық пен қаскөйлік бітіспес арпалыста болады. Ертегілерде тартыс осы қарама-қарсы күштер арасында әділдік пен жауыздық, арасында өрбиді.

Қиял-ғажайып ертегілеріндегі қаскөйде аса үрейлі, жауыздығында шек жоқ жалмауыз кемпір жойқын күш иесі болып бейнеленеді. «Алтын сақа» ертегісіндегі кейіпкерлер жалмауыз кемпір бойында қандай ерен қуат бар, күнәсіз балаға деген қаскөйлігі қандай. Сақасын іліп ала қашқан балаға жете алмасын білген соң, ол бір тісін жұлып түсіреді тағы бір тісін жұлып лақтырғанда, тайдың тағы бір аяғы жұлынып түседі.

Қиял-ғажайып ертегілердегі мекен жайлар да сиқырлы, жұмбақ әлемі. Адам тек түсінде ғана көрерлік қиял сарайлары. Олар таңғажайып жиһазға толы. Қиял-ғажайып ертегілеріндегі кейіпкерлердің ішіндегі адамға жағымсыз, сұм кейіпкерлер – мыстан кемпір, жезтырнақ, айдаһар, жалғыз көзді дию сияқты талай басқа да сиқырлы күштер бар.

Мыстан кемпір. Ол – айлакер әйел, қулықпен күн кешкен. Алдап-арбаудың небір түрлерін, амал-айласын білген. Өзімізге жақсы таныс «Алпамыс батыр» жырында батырдың алдын орап, майда тілмен оны дегеніне көндіріп, шырмауына түсіретіні белгілі.Мыстан бейнесінің жырларда берілуі жөнінде зерттеуші Ш.Ыбыраев мынадай пікір айтады: «Мифтік ұғымдардан қазақтың көне эпостарында көптеген белгілер сақталған. Жалпы, көне эпостарда ерекше жинақталып, тұтас көрінетін жауыздық бейне – мыстан кемпір. Ол бірде айлакер, барлық жағдайды күні бұрын болжап отыратын, сөйтіп, батырдың жолына алдын ала тор құратын жауыз кемпірдің кейпінде суреттелсе, бірде жеті басты жалмауыз, нағыз дүлей күштің иесі ретінде суреттеледі». Яғни, мұндай сырт кейпі ұсқынсыз бейне жыр сюжетін ерекше қызықты, шытырманды ете түседі.

Бұл ретте ғалым С.Қасқабасов Пері – көбіне салқын жерде, көбіне су жағасын мекендейді. Ол сұлу қыз түрінде көрінеді. Перінің мұсылман және кәпір перісі болады. Мұсылман перісі көбіне адам үшін зиянсыз болады. Бұл бейне де ертегі-аңыздарда әйел бейнесінде беріледі де – адамға тән. Міне, бұл кейіпкерлер адамның көне ойлаудағы танымынан хабар бере отырып, халықтың байырғы ұғымдардың менін ашады.

Солармен қатар адамдарға дос, қиын-қыстау кезде жол табар, ажал аузынан алып қалар, адамның қаскөй күштерді жеңуіне көмектесер жанды тіршіліктер, жансыз заттар да көп кездеседі.

Көп ертегілерде суреттелген әділдік пен жауыздық арасындағы күрес халықтың әділдікті аңсау арманынан туған. Әділдік пен адалдық жолындағы халық ортасынан шыққан қаһарман жалпы адам бақыты үшін ешбір қауіп қатерден тайынбай, үрейлі алып күштерге қарсы айқасқа түседі. Әділеттіктің жақтаушысы ретінде мерген, батыр, айлалы, ақылды адамдар бейнеленген. Олар – қарапайым адамдар. Бірақ алдына қойған мақсатты биік, сондықтан да ертегілер көбіне жақсылықпен аяқталады, әділдік жақтаушысы адамның мерейі үстем болумен тынады. Кедей, жесір кемпірдің баласы немесе әке-шешесі жоқ, өмірі кедейліктен көз ашпаған Тазша өзінің ақыл-айласы, тапқырлығымен ханды, оның уәзірлерін жеңіп, ақыр аяғында хандықты не уәзірлікті өз қолына алады. Ертегінің аяғы жақсылықпен аяқталады.

Ертегінің тағы бір саласы – тұрмыс-салт ертегілері және хайуанаттар туралы ертегілер. Бұл ертегілерде көбінесе елдің тұрмыс-тіршіліктері суреттеледі. «Түлкі мен ешкі» ертегісінде айлакер түлкі ешкіні құрығына оп-оңай түсіре қояды. Апанға абайсызда түсіп, шыға алмай шарасызданған түлкі су іздеп шөліркеп жүрген ешкіні сол апанға алдап түсіреді. Қу түлкі «ешкі мүйізіне шығып» зытады, аңқау ешкіні алдап ұрады. Осы арқылы халық керемет ойын кемеңгерлік түйін жасаған: «Өтірікке алданба, басың бәлеге душар болар»,- деп аңқау жандарды сақтандырған. Ертегілерде түлкі – қу, айлакер. Оқушылар ертегілердегі әрбір кейіпкерлердің жаман әдетінен аулақ болуға, жақсы кейіпкерлерге қарап қайырымды, мейірімді болуға талпынады.

Қорытынды

Халық ауыз әдебиетінің ішіндегі ең жақыны балаларға ол ертегі болмақ. Алғашқы қауымнан бастап, бала тәрбиесіне ерекше әсер ететін ертегілерді ойлап шығарған адамзат тарихында ертегілердің тәрбиелік мәні зор. Қазақ ертегілері сан алуан. Сонымен адамгершілікке тәрбиелеуде қазақ халық ертегілеріндегі кейіпкерлер бейнесі көбіне қарапайым адамдар болып келеді. Ертегі – ауыз әдебиетінің ықылым заманнан келе жатқан көне де мол мұрасы. Оның ертегі деп аталуының өзінен де, сол сияқты ертегілердің «Бұрынғы өткен заманда», «Баяғы өткен заманда», «Ерте, ерте, ертеде, ешкі құйрығы келтеде» деп басталуынан да оның атам заман туындысы екенін аңғару қиын емес.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ӘДЕБИЕТТІК ОҚУ ПӘНІН ОҚЫТУДА КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАРДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Тұқжымова Ақнұр Бейімбетқызы
Ақтөбе қаласы Халел Досмұхамедұлы атындағы
№35 орта мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

Жеткіншек ұрпақты оқыту мен тәрбие берудің сапасын түбегейлі жақсартуды іске асыруда мұғалімдерге зор жауапкершілік жүктелген. Мұның өзі оқытудың тиімді әдіс, тәсілдерін талмай іздестіруден, сабақ сапасын жаңа деңгейге көтеруден көрінеді. Жас ұрпақтың рухани дүниесі мен ой-қиялын бірінші болып білім жарығымен нұрландыратын адам – бастауыш сынып мұғалімі. Кішкентай шәкірттер бірінші мұғалімнің көмегімен оқудың, жазудың, ойлаудың дағдыларын игере бастайды. Сөйтіп олардың дамуына кең мүмкіндіктер ашылады.

Мектепте өтілген көптеген пәндердің ішінде оқушыларға терең білім, жан-жақты тәрбие берерде әдебиеттің алар орны өлшеусіз. Әдебиет адамды рухани биіктетеді, жан сұлулығына тәрбиелейді, ізгілікке, адамгершілікке баулиды. Адамды асыл армандарға бастайды. Онда адамзаттың ілгері жарық сәулеге, жақсы өмірге ұмтылған ұшқын қиялы, сол жолдағы күрес-тартысты, ел басынан кешірген қилы-қилы оқиғалар, халқымыздың елдік қасиеті, бүгінгі жазира өмірі бейнеленген көркем әдебиетте адамдар тағдыры бар тіршілік болмысымен көрінеді. Оқырман алдынан талай тағдырлар өтіп жатады. Олардың әрқайсысы өзіндік тіршілігімен, қайталанбас мінезімен, өкініш-опығымен, қуаныш-қызығымен, арпалыс-тартысымен көрінген. Көркем әдебиет ойын сөздің күші арқылы жеткізеді де, оқушыларға өзінше әсер етеді. Балаларды адамгершіліке, еңбексүйгіштікке тәрбиелеуде көркем шығарманың маңызы зор. Балалардың ой-санасын дамытуға, мінез-құлқын қалыптастыруға, дүниетанымын кеңейтуге көркем әдебиет шығармаларындағы кейіпкерлердің өмірі мен іс-әрекеттері үлкен әсер етеді. Әсіресе, бастауыш сыныптың оқушылары өздерінің жас шамасына қарай суретті кітапшаларды, ертегі, аңыз-әңгімелерді, батырлар туралы шығармаларды сүйіп оқиды. Ондағы басты кейіпкерлердің іс-әрекетіне еліктейді, тәтті қиялдарға беріледі, өзінше қорытынды жасауға тырысады.

Бұл сыныптағы оқушылар көбінесе оқу техникасына жаттығады. Әріптен сөз, сөзден сөйлем құрап оқи бастасымен-ақ, оқушыларда өзін қоршаған орта, жаратылыс, табиғаттың сырларын, көпті білуге деген ынта, көркем шығарманы оқу, мұғалім әңгімесін зейін қоя тыңдау, білмегенін сұрап алу белсенділігі басым болады. Мәселен, бастауыш сынып оқушыларында танымдық мақала, іс-қағаздардың жеке түрлері, өлең, әңгіме, ертегі, мысал өлең, мақалдар мен мәтелдер берілген. Осы тұста көркем шығарма, оның түрлері мен жанры туралы мәлімет беруді міндеттеу дұрыс болмас еді.

Олар туралы алғашқы ұғым беруді бастауыш сынып бағдарламасы талап етеді. Бастауыш сыныптан бастап оқушыларға әдебиеттік білім беру, әдебиеттің білімдік, өмір танығыштық қасиетін, оның тарихы мен бүгінгінің байланысын таныту әдебиет сабағының басты нысанына айналды.

Оқушыларға әдебиеттен білім берудің алғашқы сатысында мұғалімді ойландырарлық мәселелер баршылық, мәселен, 11 жасар бала ұғымына көркем шығарманы қай тұрғыда танытқан жөн, әдеби шығарманы оқудан, онымен жалпы таныстықтан талдаудың қандай айырмашылығы бар: көркем шығарманы талдау, әдеби теориялық ұғымды қалыптастыру қажеттілігінің сыры неде, әдеби білім мен шеберлік дағдыларының арасындағы қарым-қатынасты байланысты ұғындырудың тиімді жолы қайсы деген сұрақтар өзінен-өзі туындайды.

Әдебиеттік оқу сабағының негізгі материалы – көркем шығарма. Көркем шығарманы талдау принципінде орта буын мен жоғары буында ұқсастық бар. Бірақ әр сынып оқушыларының жас ерекшелігіне және іскерлік, шеберлік дағдыларының сапасына қарай талдаудың әр буында өзіндік салмағы бар. Енді оқушыларға әдеби білім берудің сол кезеңдерін, онда қалыптастырылатын іскерлік пен шеберлік дағдыларын байқап көрейік.

Сөзбен жұмыс істеу – сөзіндік қорын молайту – тіл көркемдігін, сөз өнерін меңгеру деген сөз. Ал сөз өнері – әдебиет. Көркем шығарманы оқу, талдау барысында оқушы жазушының әр сөзін таңдап, талғап қолданатындығында көзі жетеді, ана тілінің көп қырлылығын меңгертеді. Неғұрлым осындай жұмысқа тереңдеп барған сайын оқушылардың көркем әдебиетке деген ынтасы артады.

Әдебиеттік оқу сабағы арқылы оқушының рухани

дүниесі байиды, жай білім беріп қана қоймайды, ол өмірдің ең қымбаттысы, ең асылы – жақсылық пен изгіліктің ұрығын себеді. Бұл пәннің әр сабағын – адам бойындағы асқақ арман, берік сенім, әсемдік пен сұлулыққа құштарлық тәрізді ең мөлдір сенімдер мен кісілік қасиеттер туралы сырласу сабағы десе де жарасады. Бастауыш сынып оқушылары көптеген әдебиет жанрларымен көбінесе әдебиеттік оқу сабақтарында таныса алады. Сондықтан заман талабына сай әрбір сабақ беру әдісін жетілдіру арқылы сабақтың сапасы мен тәрбиелік маңызын арттыру бағытында мұғалімге шығармашылық ізденісті қажет етеді.

Жас буынды төл мәдениет мәйегі мен тәрбиелеу барысында бастауыш мектеп мұғалімдерінің мүмкіндігі де, міндеттілігі де жоғары.Ендігі қажеттілік – тынымсыз шығармашылық ізденіс. Шығармашылықпен жұмыс жасауға талаптанған мұғалімге мектеп бағдарламасындағы әдебиет пәнінің әрбір тақырыбын, әрбір көркем мәтінді ұлттық тәрбиемен өзектестіре оқытуға жол ашық. Сол себепті мәтін аясында көркем образдарды талдап тану арқылы оқушының өмірлік көзқарасын қалыптастыруға, дүниетанымын дамытуға ықпал ететін әдебиеттік оқу сабақтарында халықтық мұраларды оқыту барысында білімділік, дамытушылық мақсаттарға қоса, тәрбиелік сипатына баса назар аударылған абзал.

Бастауыш сыныптарда әңгімелерді оқыту

Бастауыш мектеп балалары өте қарапайым түрде әңгімелейді және тек жай сөйлемдермен немесе көмекші сұраққа бір сөзбен ғана жауап береді. Сондықтан мұғалімнің бұл мәселеге ерекше көңіл бөлгені жөн. Әңгімелеуге үйретуде мыналарды ескеру қажет:

1. Балалардың қойылған сұраққа дұрыс, толық жауап беруі.
2. Мұғалім қолданған күрделі сөйлемдерді қайталатқызу.
3. Өздеріне сөйлемдер құрату.
4. Сөйлемге қажетті сөздерді ойлап тауып айтуға үйрету.
5. Сөз жасау, сөзге түрлі жалғау-жұрнақтар қосып айтуға үйрету.
6. Суретті көрсете отырып және суретсіз (белгілі оқиға) әңгіме құрату.

Оқылған шығарма мазмұнын бір рет қана әңгімелету жеткіліксіз, оны бір-екі аптадан қайталаған жөн. Алғашқыда шығармаға арналған суреттер бойынша, ал келесі сабақта оны әңгімелету керек. Әңгімелесу сабақтарында бала әңгімесінің мазмұнын бақылап, оның қандай сөздерді, сөйлемдерді қолданғанын бақылау керек. Оның лексикалық қатесін түзетіп, сөйлеуінің даму ерекшелігіне қарай дұрыс әңгімелеуге бағыт беріп отыру қажет.

Бастауыш мектеп оқушыларының есту қабілеті біркелкі жетілмейді, өсе келе дамиды. Олардың естуін дамытудың, тілін ширатудың бір жолы кітап оқу арқылы болмақ. Мұғалім баланың сөзді ұғу қабілетін де әңгіме кезінде белгілі бір мерзімге дейін сөзге зейін қоюын да ескеруі қажет. Мұғалім шығарманы өзінің қалай орындауына ғана көңіл бөліп балалардың зейінін назарынан тыс қалдырмауы керек. Егер балалардың көңілі алаңдай бастаса тәсілді дереу өзгертіп сұрақ беріп оқып отырған затты не бейнесін көрсетіп образды нақтылап балалардың көңілін аудару шарасын жасау қажет.

Мұғалім әңгімені оқығанда балалардың алдында тұруы керек. Олар оқығанда естумен қатар мұғалімнің бет пішіні мен мимикасын, ым-ишарасын да байқайтын болсын. Әрине мимика мен ым-ишара сөз мәнеріне жатпайды, дегенмен, сөйлеген сөзге қосымша ажар береді, әр түрлі сезім күйін көрсетеді. Мимика көркем сөз оқушының ой сезімімен байланысты көрінетін бет құбылысы оны сөздің сырттай көрінісінің мәнері ретінде ерекше қолданады. Сөйтіп ым-ишара қосымша мәнерлеу тәсілі болып саналады, көркем сөз орындаушы бұны сөз сөйлеп тұрған кезде оқиғаның мәнді жерін айқындау үшін пайдаланады. Бірақ ым ишараны орынсыз жерде көп қолданудан аулақ болу керек.

Әдебиеттер:

1.А.Н.Сағатова «Көркем шығармаларды оқыту ерекшеліктері» Алматы 2012ж
2..,Е.Нұрланова «Әдебиеттік оқу пәнін оқытуда мәтіндердің маңыздылығы» Алматы Бастауыш мектеп 2017ж №4

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ ОСНОВ ПРАВА

Умарова Айбатша Жаксыгалиевна
г.Актобе, КГУ «Средняя школа №3»,
учитель основ права

Аннотация. В статье рассматриваются интерактивные методы обучения, применяемые на уроках основ права, с целью повышения эффективности образовательного процесса. Описание методов, таких как дискуссии, ролевые игры, кейс-метод, моделирование правовых ситуаций и групповые задания, подчеркивает их важность для активного вовлечения школьников в учебную деятельность, развития их критического мышления, коммуникативных навыков и правовой грамотности. Также акцентируется внимание на том, как эти методы способствуют углубленному усвоению теоретических знаний и их практическому применению, повышая интерес учащихся к предмету. Статья ориентирована на педагогов и методистов, стремящихся модернизировать подходы к преподаванию основ права и обеспечить лучшую подготовку школьников к реальной жизни, где знание прав и обязанностей имеет важное значение.
Ключевые слова: интерактивные методы обучения, основы права, ролевые игры, дискуссии, кейс-метод, моделирование ситуаций, критическое мышление, правовая грамотность, групповые задания, коммуникативные навыки, образовательный процесс, школьное образование, педагогические технологии.

Современная образовательная практика ставит перед собой цель не только передать знания, но и развить у учащихся важнейшие навыки, такие как критическое мышление, способность решать проблемы и принимать обоснованные решения. Особенно это актуально на уроках основ права, где школьники знакомятся с основами правового регулирования общества, с понятием прав и обязанностей граждан, а также с правовыми механизмами, регулирующими различные сферы жизни. В условиях современных образовательных стандартов акцент на активное вовлечение учащихся в процесс обучения становится всё более важным, что и обуславливает необходимость применения интерактивных методов.

Интерактивное обучение — это подход, который ориентирован на активное участие каждого ученика в учебном процессе. Этот метод дает возможность учащимся не только усваивать знания, но и применять их на практике. В отличие от традиционных форм преподавания, где ученик чаще всего пассивно воспринимает информацию, интерактивные методы позволяют создать динамичную атмосферу, способствующую лучшему усвоению материала и развитию необходимых жизненных навыков.

Почему интерактивные методы важны для обучения основам права?

1. Развитие критического мышления. Обучение основам права требует от школьников не только запоминания законов и нормативных актов, но и способности анализировать различные ситуации, применять правила на практике, оценивать последствия. Интерактивные методы, такие как дебаты, ролевые игры и моделирование ситуаций, стимулируют учащихся к глубокому осмыслению материала и развивают их критическое мышление.
2. Повышение интереса к предмету. Традиционные методы, такие как лекции и самостоятельные занятия, могут вызывать у школьников скуку и усталость. В отличие от них, интерактивные методы делают процесс обучения более увлекательным, создавая у учеников интерес к теме и стимулируя их активное участие. Актуализация знаний через практические задания помогает ребятам увидеть значимость изучаемого материала в реальной жизни.
3. Углубленное понимание материала. Теоретические знания, усвоенные в ходе интерактивных занятий, лучше воспринимаются и запоминаются, поскольку школьники не просто слушают информацию, но и активно применяют её в конкретных ситуациях. Например, при решении правовых задач или моделировании реальных событий учащиеся осваивают способы принятия обоснованных решений и учат, как действовать в реальных правовых обстоятельствах.
4. Развитие коммуникативных навыков. Работа в группах, дискуссии и публичные выступления развивают навыки общения, учат правильно аргументировать свою точку зрения и выслушивать мнение других. Эти навыки необходимы не только в учебе, но и в реальной жизни, когда важно уметь выражать свои мысли и эффективно взаимодействовать с окружающими.

5. Подготовка к реальной жизни. Знания прав и обязанностей, которые школьники получают на уроках, напрямую связаны с их жизнью. Интерактивные методы обучения позволяют ученикам осознать, как использовать эти знания в различных реальных ситуациях, что помогает им стать более ответственными и правосознательными гражданами.

Основные интерактивные методы обучения на уроках основ права:

1. Дискуссии и дебаты. Обсуждение актуальных правовых вопросов помогает школьникам развивать умение аргументировать свою точку зрения, анализировать информацию и принимать обоснованные решения. Например, можно провести дебаты на тему прав человека, свобод слова или прав несовершеннолетних, что побудит учащихся углубленно изучить рассматриваемые вопросы, развивая навыки анализа и публичного выступления.
2. Ролевые игры. Ролевые игры дают возможность школьникам не только узнать, но и «прожить» правовые ситуации. Например, можно предложить учащимся взять на себя роли участников судебного процесса, разыграть ситуацию правонарушения и разобрать её с точки зрения законодательства. Этот метод помогает школьникам лучше понять, как правовые нормы применяются в реальных условиях, а также развивает их навыки работы в команде и способность к принятию решений.
3. Кейс-метод. Кейс-метод предполагает разбор реальных или вымышленных правовых ситуаций, в которых ученики должны принять решение, опираясь на свои знания законодательства. Это может быть, например, разбор случаев о правонарушениях или обсуждение практики применения законов в различных областях. Такой подход развивает навыки юридического анализа и способствует лучшему усвоению материала.
4. Моделирование правовых ситуаций. В процессе моделирования реальных или гипотетических правовых ситуаций школьники учат, как решать проблемы, сталкиваясь с конкретными правовыми вопросами. Например, можно смоделировать ситуацию с нарушением прав потребителей или с решением спора о наследстве. Это помогает учащимся увидеть реальную картину применения законов, а также развивает у них способность работать с правовыми документами и нормативными актами.
5. Интерактивные тесты и викторины. Этот метод помогает не только закрепить полученные знания, но и делать процесс обучения более динамичным и увлекательным. Викторины и тесты на основе правовых вопросов могут проводиться как в классе, так и в онлайн-формате. Такой подход стимулирует учащихся к активному изучению и закреплению материала.
6. Групповая работа. В процессе групповых занятий школьники учат работать в команде, обсуждать задачи и приходить к общим решениям. Например, можно разделить класс на группы и предложить каждой группе решить конкретную правовую задачу, например, составить исковое заявление или разобрать правовую ситуацию. Это способствует развитию у школьников как коммуникативных, так и организационных навыков.

Преимущества интерактивных методов в правовом образовании школьников. Одним из главных преимуществ интерактивных методов обучения является развитие у школьников способности к самостоятельному принятию решений. На уроках основ права важно не только объяснять законы, но и учить детей рассматривать различные правовые ситуации с разных точек зрения. Например, в процессе ролевых игр учащиеся учат, как применять нормы права в реальной жизни. Они начинают понимать, что любое правовое решение имеет последствия, и что важно учитывать все факторы при принятии решения. Это способствует не только глубокому усвоению материала, но и развитию ответственности, важного качества для будущих граждан.

Интерактивные методы также позволяют включить в процесс обучения новые формы взаимодействия, такие как использование технологий. В последние годы в Казахстане наблюдается активное внедрение цифровых платформ в образовательный процесс. Это даёт возможность ученикам не только участвовать в онлайн-дискуссиях, тестах и викторинах, но и сотрудничать в режиме реального времени с другими учащимися. Такие методы помогают закрепить знания, делают обучение доступным и разнообразным, что особенно важно для правового образования, где учащиеся должны научиться оперативно адаптироваться к меняющимся правовым условиям.

Интерактивные методы обучения становятся неотъемлемой частью современного образования и значительно повышают эффективность изучения основ права. Применение этих методов на уроках помогает школьникам не только усвоить теоретические знания, но и развить важнейшие навыки, такие как способность к аргументации, аналитическое мышление, коммуникативные навыки и умение принимать решения в сложных ситуациях. Интерактивные методы обучения делают уроки основ права более интересными, практичными и полезными для формирования правовой культуры учащихся, что способствует их успешной социализации в будущем.

Использованная литература

1. Есимова, Д. А. (2023). Инновационные методы в образовании: новые подходы в обучении праву в Казахстане. Нур-Султан: Издательство «Қазбілім». — с. 60.

2. Мирзагалиева, М. А. (2021). Интерактивные

методы обучения в правовом образовании школьников Казахстана. Алматы: Издательство «Қазақ университеті». — с. 102.
3. Нургалиева, С. Т. (2022). Применение современных педагогических технологий на уроках основ права в школьной системе Казахстана. Астана: Казахский национальный педагогический университет. — с. 131.
4. Тулебаева, Г. Ж. (2020). Использование кейс-метода в преподавании основ права в Казахстане. Алматы: «Алматыкітап». — с. 73.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ «ҒАЖАЙЫП ТАПСЫРМАЛАР» АТТЫ ДИДАКТИКАЛЫҚ МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Уныйбаева Динара Сериковна
«Павлодар қаласының №43 жалпы орта білім беру мектебінің» КММ
diko83_kz@mail.ru

«Ғажайып тапсырмалар» атты орыс мектептеріндегі 2-7сынып оқушыларына арналған дидактикалық материалдар жинағы жалпы білім беру орындарында негізгі оқулықтарға қосымша ретінде пайдаланылады. Дидактикалық жинақтағы тапсырмалар білім алушылардың жас ерекшеліктері ескеріліп, тапсырмалар балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, интеллектуалдық деңгейін көтеруге бағытталған. Лексикалық тақырыптар, тілдесім жаттығулары, грамматикалық және тіл дамыту тапсырмаларын қамтиды. Әрбір материалдан кейін білім алушының білім деңгейін анықтауда бағалау қарастырылған.

Аталмыш жинақты жалпы білім беру орындарында негізгі оқулықтарға қосымша оқу құралы ретінде қолдануға болады.

Мақсаты – білім алушылардың қоғамдық ортада қазақ тілінде қарым – қатыныс жасау мүмкіндіктерін қамтамасыз ететін коммуникативтік дағдылардың негізін қалыптастыру және нормаларды қолдануға, сауатты айтуға, оқуға, жазуға үйрету, күнделікті өмірдегі әлеуметтік-тұрмыстық жағдаяттарда қазақ тілін қолдана білуге үйрету.

Міндеті:

- тілдік дағдыларды (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) дамыту;
- қазақ тіліндегі сөздік қорды үздіксіз дамыту әдістерін меңгерту;
- тұрмыста, қоғамдық орындарда, мәдени орталарда қазақ тілінде қарым-қатынас жасау қабілеттері мен дағдыларын дамыту;
- шығармашылықпен жұмыс істеуді, сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамыту.

Өзектілігі: Білім алушылардың жас ерекшелігін ескере отырып қазақ тілінен түрлі логикалық тапсырмалар беру арқылы, білімнің беріктігін қамтамасыз ету, баланың шығармашылық қабілетін дамыту, интеллектуалдық деңгейін көтеру.

Күтілетін нәтиже: «Ғажайып тапсырмаларды» орындау нәтижесінде білім алушылардың бойында ойлау, тапқырлық, шыдамдылық, өмірге бейімделуі, құзыретті қабілеттері, қазақ тіліне деген қызығушылығы, ұйымдастырушылық қасиеттері қалыптасады.

Тапсырмалар Қазақстан Республикасы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты мен орыс тілінде жалпы орта білім беретін 2-7 сыныптарына арналған бағдарламаларын басшылық қа алынып жасалған.

«Ғажайып тапсырмалар» оқу құралы қазақ тілі сабақтарында білім минимумын қалыптастыруға бағытталған. Дидактикалық жинаққа жүйеленген материалдар «Киімдер», «Азық-түлік», «Үй жануарлары», «Аңдар», «Түстер», «Мектеп,

сынып», «Отбасы», «Құстар», «Ауылда», «Сандар», «Жыл мезгілдері», «Ойыншықтар», деген лексикалық тақырыптарды, тілдесім жаттығуларын, грамматикалық және тіл дамыту тапсырмаларын қамтиды. Әрбір материалдан кейін білім алушының білім деңгейін анықтауда бағалау қарастырылған. Бағалау гугл формада тест түрінде берілген.

"Жеңілден күрделіге қарай" ұстанымын жүзеге асыру негізінде тілдік модельдері беріліп отыр.

«Ғажайып тапсырмалар» оқу құралының құрылымында кіріспе, негізгі бөлім мен әдебиеттер тізімі бар.

Кіріспеде тараулар мазмұны, дидактикалық-оқу құралының мақсаты мен міндеттері, күтілетін нәтижелері жайында сөз қозғалған. Лексикалық тақырыптар шеңберінде іріктелген тілдік материалдар және қатысымдық сипатындағы тапсырмалар жинаққа енгізіліп отыр.

Тапсырмалар «Жеңілден – күрделіге қарай, қарапайым репродукциядан – шығармашылық қолданысқа дейін» қағидасы сақталған.

Дидактикалық оқу құралы қазақ тілін үйреніп жүрген оқушыларға, сондай-ақ бастауыш сыныптарда «Қазақ тілі» пәнінен сабақ беруші оқытушыларға арналады. Әр тақырыпқа бастауыш сыныптың оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары, әр тапсырмаға дескрипторлар, тақырып соңында оқушының білім деңгейін тексеруге тест берілген. Баланың көру және есту, қабылдау, ықыласын арттыру, сөзді-логикалық ойлау, әр түрлі психологиялық функцияларын дамытуға бағытталған.

Балаларды қазақ тіліне үйрету үшін ойындар қажет.

Балалардың ең жақсы көретін ойындарының бірі «Сиқырлы сөздер». Бұл ойын балаларға қазақ тіліне, жылдамдыққа және сөзді есте сақтауға үйретеді. Осы тапсырмалар негізінде бала жуан және жіңішке дауысты дыбыстарды дұрыс бөлуге тырысады.

Екінші кезеңдегі атқарылған жұмыстар. Дауыссыз дыбыстармен жұмыс жасаудың тиімділігі.

Балалар ДАУЫССЫЗ дыбыстарды ДАУЫСТЫЛАРДАН ажырата білу тиіс. Бұл өте оңай. Дауысты дыбыстарды созып, әндетіп айтуға болады. Ал, дауыссыздар олай емес, олар созып айтуға келмейді. Мысалы «А» дыбысы – дауысты, оны ұзақ созып айтуға болады. Айтып көрші! «Б» дыбысы – дауыссыз, оны созып және әндетіп айтуға келмейді.

«Қандай әріптер жоқ?» деген ойын. Бұл тапсырма өте оңай. Бұл ойынның шарты: қазақ тіліне тән әріптерді табу. Осы ойындар арқылы баланың жаңа сөздерді қаншалықты меңгергенін тексереміз.

Осындай жаттығуларды қолданғаннан кейін, балаларда қызығушылық пайда болғанын және жақсы нәтижеге қол жеткізгенін аңғардық. Сондықтан, бұл жұмысты әрі қарай өрбітуін, балалардың оқуға деген ынтасын арттыру үшін түрлі қызықты жаттығулар құрастыра бастадық.

Материалды бекіту үшін қарапайымнан күрделіге принципі бойынша тапсырмалар қарастырылды. Мысалы: сұрағы бар сөздерде тиісті «н» немесе «ң» әрпін қою керек. Осы тапсырмада қазақ тілінің тән дыбыстарына көңіл бөлінеді.

Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда тартымды және қызықты болады.

Оқыту ойындары арқылы балалардың ойлау, байқау, зейін қабілеттері дамиды. Оқыту ойындаын ұйымдастырған кезде біз әр баланың көңіліне, оқу мүмкіншілігіне назар аударды.

Сабақты ойын арқылы оқыту әдісі баланың жеке жас ерекшеліктеріне сай құрастырылған, олардың дамуына бағытталған.

Сонымен қатар, балаларды қазақ тілінде оқытуда олардың коммуникативтік құзыреттіліктері де байқалды. Бала тілді қатынас құрал ретінде үйреніп жүргенде, ол тек жеке сөз бен сөйлем үлгілерін ғана

меңгермей, өзіне берілген үлгі бойынша сөйлем құрастыруға үйренеді.

Сабақ үстінде балаларды бақылай отырып, қарым-қатынас жасай отырып, мемлекеттік тілді үйрете отырып жасаған қорытындыларды осы мақалада баяндадық.

Балалардың шығармашылығы мен тілге деген қызығушылығын көргенде, өз еңбегінің жемісін байқап, қуаныш сезім пайда болады. Біздің ойымызша, педагогтың баланы түсіне білуі – оқыту мен қарым – қатынас жасаудағы маңызды шарт. Өзара түсінушілік болған кезде шығармашылыққа, серіктестікке және жоғары жетістікке қол жеткізесін. Әрбір адам өз қызметінде, тұрмысында, адамдармен қарым-қатынас жасағанда - бір қағиданы ұстанады.

Балаларға әсіресе, оқу тапсырмаларын орындауға көмектесу үшін балалардың тәртібін үнемі бақылап отыру керек.

Үлкен адамның мейірімі, адамгершілік қатынасы кішкентайларды көптеген қиыншылықтар мен реніштен сақтайды. Балаларда әділ және мейірімді адамдарға сенім пайда болады, олардың талап-тілектері мен тапсырмаларын мүлтіксіз орындайды. Сабақта ойындарды қолдану балалардың ақыл-ойының дамуына және қазақ тілінде жылдам оқып үйренуіне көмектеседі. Балалардың ойлау қабілеті дамиды, зейіні жақсарады.

Балалар қазақша дұрыс, мәнерлеп сөйлей алады, білім алушылардың бойында тапқырлық, шыдамдылық және қоршаған ортада өзін – өзі ұстау сияқты қасиеттерді дамытады.

Берілген сөздерге көптік жалғауларды таңдаңыз деген тапсырманы орындау үшін дескриптор көмектеседі. Жинақ көрнекі, тақырыптары қызықты, тапсырмалары түсінікті жазылғаны оқушыны пәнге деген қызығушылығын арттырады.

Ауылда тақырыбы бойынша 1-ші,2-ші,3-ші тапсырмалар жігі дескрипторымен қоса берілді, тапсырмадан кейін оқушы үшін білім деңгейін тексеру үшін тест тапсырмалары берілген. Аталмыш жинақты жалпы білім беру орындарындағы бастауыш сынып оқушыларының негізгі оқулықтарына қосымша оқу құралы ретінде қолдануға болады.

Пайдаланған әдебиеттттер:

1. А.С.Амирова, К.Анартаева «Тіл дамыту», 2012, Алматыкітап баспасы
2. З.Д.Еденбаева, А.У.Сарсенбаева «Казахский язык хрестоматия», 2007, Алматыкітап
3. Д.З.Жүсіпова, Ф.Қ.Исхакова «Тіл дамытудың гажайып әлемі» Алматы Аруна
4. Ә.Файзулаұлы «Ақмышым», 2006, Аруна Ltd.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Фазылова Нургуль Оралбаевна
Актюбинская область, Шалкарский район
Бозойская общеобразовательная средняя школа
Русский язык и литература

Современный мир с каждым годом развивается всё стремительнее.

Повсеместно внедряются технологии: на уровне государств и корпораций, а также в жизни простых людей. С течением времени IT-технологии становятся всё важнее для мира, а человечество превращается в более взаимосвязанное и взаимозависимое сообщество. Пандемия коронавирусной инфекции ускорила и без того быструю цифровизацию разных сфер жизни человека. Ещё в прошлом веке изобрели первые машины, обладающим искусственным интеллектом в зачаточном состоянии. Сегодня же ИИ используется в большинстве сфер общественной жизни, но уровень его развития всё ещё недостаточно высок. По ожиданиям учёных, искусственный интеллект обязан уметь применять полученные знания на практике для достижения самых разных целей. Он должен решать сложнейшие задачи, с которыми не может справиться человек. ИИ призван сделать жизнь людей лучше, проще и удобнее. Кроме всего этого, искусственный интеллект должен уметь находить способы решения важнейших задач без заранее вложенных в него инструкций. На самом деле, это большая проблема, так как на сегодняшний день ИИ может обрабатывать информацию лишь так, как его запрограммировали. Роль искусственного интеллекта в обучении русскому языку Искусственный интеллект (ИИ) в обучении русскому языку используется для автоматизации и оптимизации процесса изучения языка, улучшения качества обучения и упрощения процесса проверки знаний.

Цели использования ИИ в обучении русскому языку могут быть разными, например:

1. Повышение эффективности обучения за счет активизации самостоятельной работы учащегося или использования новых, более продуктивных форм организации обучения.
2. Ускорение обучения путем создания особых образовательных траекторий на основе анализа и оценки уровня подготовки каждого учащегося.
3. Индивидуализация обучения за счет создания особого подхода к каждому ученику.
4. Создание современных технологических средств обучения и развитие лингвометодики.

Преимущества использования искусственного интеллекта в обучении русскому языку заключаются в следующем:

1. ИИ предоставляет возможности для создания персонализированных программ обучения, где каждый ученик получает индивидуальные задания и упражнения на основе его собственного прогресса и стартового уровня подготовки.
2. ИИ ускоряет процесс обучения, в частности получение обратно связи, за счет быстрой автоматической проверки заданий.
3. ИИ повышает прочность усвоения материала за счет возможности многократного повторения заданий для закрепления материала. Однако очевидны и недостатки такого обучения, которые могут включать низкую гибкость и адаптивность обучения, отсутствие межличностной коммуникации и взаимодействия в процессе обучения, а также возможное ограничение диапазона умений и навыков, которые связаны с развитием языковых компетенций.

Например, с помощью программ, созданных на основе ИИ, удобно тренировать навыки, связанные с использованием норм письменной и устной речи, однако свободная коммуникация и, в частности создание речевых произведений, требует более высокого уровня развития всех видов речевой деятельности. Виды обучения русскому языку с помощью ИИ могут включать различные формы интерактивных упражнений, игры и задачи, которые развивают навыки понимания, письма и устной речи на русском языке. Примерами таких программ обучения могут быть приложения для смартфонов и планшетов, онлайн-курсы, учебники с тестами и заданиями, а также системы искусственного интеллекта, которые автоматически идентифицируют

уровень знаний ученика и предлагают подходящие задания и упражнения. Проблемы и перспективы использования искусственного интеллекта в обучении русскому языку В настоящее время искусственный интеллект становится все более популярным среди образовательных технологий во многих областях, включая обучение языку.
(Иллюстрация блоковских строк нейросетью Kandinsky 2.1.)

На уроках русского языка интересно выстраиваются задания по работе с фразеологизмами и крылатыми выражениями (https://discord.com/channels/662267976984297473/@home Midjourney)

Можно предложить детям ресурс (https://ru.akinator.com/”)«Загадки Акинатора», способный угадывать героев литературных произведений. Популярность у детей очевидна. Программа обучается, прощает ошибки, умеет подбирать вопросы, одним словом - модель искусственного интеллекта. Ресурс можно использовать в качестве мотивационного элемента на любых уроках. (Пример работ «Акинатора»)

Говоря об искусственном интеллекте, следует обратить внимание на инструмент (https://www.myheritage.com/deep-nostalgia?lang=RU) «Deep Nostalgia» от «MyHeritage». Это технология создания видео с анимацией лиц на фотографиях и просмотра реалистичного видеоролика - превосходный ресурс для уроков. Мы можем «оживить» портреты классиков литературы и любых других известных личностей.

Искусственный интеллект способен стать помощником учителя - без самого педагога даже великий и могучий искусственный интеллект перестает быть таковым, работая только вместе с учителем.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОВРЕМЕННОГО УРОКА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ЧЕРЕЗ ПРИМЕНЕНИЕ СИСТЕМНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНОГО ПОДХОДА

Чубыкина Дарья Александровна
Учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа села Успеноюрьевка отдела образования по Бурабайскому району управления образования Акмолинской области»

В современном мире знание английского языка становится неотъемлемой частью успешного образования и профессионального роста. Однако традиционные методы преподавания, основанные на механическом запоминании и пассивном усвоении знаний, уже не обеспечивают должного уровня владения языком. Поэтому важной задачей является поиск эффективных подходов к обучению, которые помогут ученикам не только усваивать теоретический материал, но и применять его на практике. Системно-деятельностный подход, являющийся основой современной образовательной парадигмы, позволяет значительно повысить качество преподавания английского языка.

Цель:

Рассмотреть способы повышения эффективности урока английского языка через применение системно-деятельностного подхода и привести конкретные примеры успешных методик.

Задачи:

1. Описать ключевые методики системно-деятельностного подхода.
2. Проанализировать их эффективность на уроках английского языка.
3. Рассмотреть трудности, возникающие при их применении, и предложить пути их решения.

Системно-деятельностный подход – это метод обучения, при котором ученики активно участвуют в образовательном процессе, а не просто получают знания. Этот подход делает упор на самостоятельность, практическое применение знаний и развитие ключевых компетенций.

Методы и технологии системно-деятельностного подхода

1. Проектная деятельность

Этот метод позволяет ученикам применять английский язык в реальных ситуациях, развивает самостоятельность, креативность и умение работать в команде.

Примеры применения:

- “My Village” – 5 класс. Ученики готовят буклет о своем родном селе на английском языке. Итог: устное выступление.
- “Kazakh Traditions and Holidays” – 8 класс. Каждая группа исследует одну традицию (Наурыз, Құрбан айт и т. д.). Создают постеры или театральные мини-сценки. Итог: представление проекта на английском языке.
- “Eco Problems in Kazakhstan” – 9 класс. Ученики анализируют проблемы (Аральское море, загрязнение воздуха, мусор). Предлагают возможные решения, создают инфографику. Итог: защита проекта в формате дебатов или постерной презентации.
- “Kazakhstan for Tourists” – 6 класс. Разработка путеводителя по Казахстану на английском языке. Включают национальные блюда, природу, достопримечательности. Итог: создание туристического буклета.
- “Famous People of Kazakhstan” – 9 класс. Ученики исследуют биографии Абая, Назарбаева, Геннадия Головкина и др. Пишут мини-эссе или готовят интервью в формате видеоролика. Итог: представление на уроке в формате “живая история”.

Плюсы таких проектов: развитие навыков общения на английском, исследовательская деятельность, работа в команде и расширение кругозора.

2. Игровые технологии

Игры помогают снять языковой барьер, повысить мотивацию и улучшить запоминание материала.

Примеры применения:

- “Guess the Animal” – 3 класс. Один ученик описывает животное (например, “It is big, it has a long trunk”), а другие угадывают, кто это.
- «Аукцион слов». Ученики получают стартовую сумму «виртуальных денег» и должны купить как можно больше английских слов, составляя из них осмысленные предложения.
- “Treasure Hunt” – 4 класс. Ученики выполняют задания и переходят от одного уровня к другому. Они находят «сундуки с золотом» и

заданиями на английском языке, разгадывают загадки, работают в командах.

- "For and Against" – 10 класс. Разделение класса на две группы: одна – за, другая – против. Например, обсуждают тему "We depend too much on computers today". Это развивает аргументацию, критическое мышление и устную речь.
- "Mystery Box" – 5 класс. Учитель кладёт в коробку предмет, связанный с темой урока. Ученики задают вопросы, чтобы угадать, что внутри.

3. Метод проблемного обучения

Этот метод включает постановку задач, требующих анализа и поиска решений.

Примеры применения:

- Дискуссия "Teens and electronic media" – 7 класс. Учащиеся приводят аргументы и обсуждают наличие\отсутствие зависимости от социальных сетей у учащихся.
- Обсуждение новостей – 10 класс. Учащиеся читают короткие статьи из англоязычных СМИ и делятся своими мнениями.

4. Кейс-метод

Метод включает разбор реальных или вымышленных ситуаций, требующих принятия решений.

Примеры применения:

- Кейс "Green school" – 10 класс. Учащиеся работают в группах и решают, как внедрить такой проект в нашу школу.
- Кейс "The world of work" – 8 класс. Ученики обсуждают, какие профессии востребованы, составляют резюме и проходят ролевое собеседование.
- Кейс " Solving an ecological problem" – 9 класс. Гуппы учащихся предлагают решения по улучшению экологии в своих странах.

5. Цифровые технологии

Использование интерактивных платформ помогает сделать уроки интереснее и эффективнее.

Примеры использования:

- Quizlet – для запоминания слов через карточки и тесты.
- Kahoot! – для создания интерактивных викторин и проверочных тестов.
- Padlet – для коллективного написания эссе и обмена идеями.
- Wordwall – для проведения игр по различным темам.
- Educaplay – для проведения игр по различным темам.

Результаты и анализ эффективности

Применение системно-деятельностного подхода дало следующие результаты:

Повышение мотивации – благодаря активным методам вовлечённости учащиеся проявляют больше интереса к языку.

Улучшение навыков говорения – игры и кейсы способствуют практике устной речи.

Развитие критического мышления – обсуждения и дискуссии заставляют учеников анализировать информацию.

Повышение уровня владения языком – учащиеся запоминают новые слова и грамматические конструкции в контексте.

.

Подбор альтернативных заданий для классов с разным уровнем подготовки.

Проблемы и трудности

Недостаток времени – проектные и кейс-задания требуют больше времени, чем традиционные упражнения.

Разный уровень подготовки – необходимо адаптировать задания под уровень знаний учеников.

Технические ограничения – не во всех школах есть доступ к интернету и интерактивным доскам.

Решения:

Разделение проектов на несколько этапов для их более эффективного внедрения.

Использование групповой работы для взаимопомощи между сильными и слабыми учениками

Заключение

Применение системно-деятельностного подхода делает уроки английского языка более эффективными и интересными. Методы, направленные на активное участие учащихся, помогают не только развить языковые навыки, но и подготовить их к реальным жизненным ситуациям.

Рекомендации коллегам:

- Использовать игровые и проектные методы для вовлечения учеников.
- Интегрировать цифровые технологии для разнообразия занятий.
- Регулярно анализировать эффективность методов и адаптировать их под уровень учащихся.
- Применение данных методов позволит повысить интерес к изучению английского языка и сделать обучение более результативным.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Шабарова Жанна Бекбулатовна
учитель истории
ООС школы- гимназии «Smart Bilim»
города Актобе

Цель: Исследовать возможности и перспективы применения искусственного интеллекта на уроках истории, а также выявить его влияние на эффективность образовательного процесса. Внимание будет уделено основным технологиям искусственного интеллекта, их практическому применению и вызовам, которые могут возникнуть при интеграции этих технологий в преподавание истории.

Задачи:

1. Рассмотреть основные технологии искусственного интеллекта, которые могут быть использованы в процессе преподавания истории.
2. Изучить способы внедрения искусственного интеллекта в учебный процесс, включая создание виртуальных помощников, использование искусственного интеллекта для анализа исторических данных и разработки учебных материалов.
3. Оценить преимущества и потенциальные риски использования искусственного интеллекта в обучении, а также влияние на педагогический процесс.
4. Привести примеры успешных практик применения искусственного интеллекта в образовательных учреждениях, особенно в области преподавания истории.
5. Проанализировать перспективы дальнейшего развития искусственного интеллекта в образовании и его влияние на будущее преподавания гуманитарных дисциплин.

Введение

Современные образовательные технологии стремительно развиваются, и одним из самых перспективных направлений является использование искусственного интеллекта (ИИ) в образовательном процессе. Искусственный интеллект, благодаря своим мощным аналитическим возможностям, способен существенно повысить качество преподавания, особенно в таких гуманитарных дисциплинах, как история. История требует не только знания фактов, но и умения анализировать, интерпретировать и сопоставлять различные события. В этом контексте ИИ открывает новые горизонты для учителей и учеников, улучшая доступ к информации и предлагая новые способы обучения.

- Основные технологии искусственного интеллекта для уроков истории

Искусственный интеллект включает в себя такие ключевые технологии, как машинное обучение, обработка естественного языка, компьютерное зрение и нейросетевые системы. Эти технологии открывают новые возможности для преподавания истории:

• Виртуальные ассистенты и чат-боты: Системы на основе ИИ могут поддерживать диалог с учениками, отвечать на вопросы, объяснять сложные исторические события и помогать в поиске нужной информации. Такие помощники делают процесс обучения более интерактивным и персонализированным.

• Анализ больших данных: ИИ позволяет анализировать большие объемы исторических данных, выявлять закономерности и скрытые связи, что дает возможность более глубокого понимания исторических процессов.

• Автоматизированные системы оценки знаний: Программы на основе ИИ могут использоваться для проверки письменных работ, анализа ответов на тесты и оценки выполнения заданий, что ускоряет процесс оценки и снижает нагрузку на преподавателей.

• Способы внедрения ИИ в учебный процесс

Внедрение ИИ в преподавание истории может быть реализовано через несколько подходов:

• Интерактивные платформы и адаптивное обучение: Онлайн-ресурсы и программы, использующие ИИ для создания адаптированных заданий и обучения, могут учитывать индивидуальные особенности каждого ученика и подбирать соответствующие материалы для изучения.

• Исторические симуляции и игры: Виртуальные реконструкции исторических событий с элементами интерактивности позволяют ученикам «погружаться» в разные исторические эпохи, принимать участие в ключевых событиях и понимать их последствия.

• Аналитика исторических данных: ИИ может быть использован для обработки и анализа исторических текстов, документов и источников, выявления новых фактов и прогнозирования возможных исторических траекторий.

• Преимущества и недостатки применения ИИ в обучении истории

Преимущества:

• Индивидуализация обучения: ИИ может подстраиваться под индивидуальные потребности и уровень знаний учащихся, предоставляя персонализированные задания и рекомендации.

• Интерактивность и вовлеченность: Использование виртуальных ассистентов и симуляций делает процесс обучения более интересным и стимулирует активное участие учеников.

• Оптимизация работы преподавателей: ИИ может автоматизировать рутинные задачи, такие как проверка тестов и оценка письменных работ, позволяя учителям сосредоточиться на более творческой и педагогической деятельности.

Недостатки:

• Зависимость от технологий: Слишком частое использование ИИ может привести к снижению критического мышления у учеников и их зависимости от технологий.

• Технические проблемы и доступность: В некоторых школах может не быть необходимой инфраструктуры для полноценного внедрения ИИ, что создаёт барьеры для его использования.

• Риски обучения: Важно сохранять баланс между использованием технологий и традиционными методами обучения, чтобы не утратить личный контакт между учителем и учеником.

• Примеры успешного применения ИИ в учебном процессе

В ряде образовательных учреждений уже активно используются ИИ-технологии для преподавания истории. Например, в некоторых странах появились платформы, которые помогают ученикам анализировать исторические источники и реконструировать важнейшие исторические события. Также внедрены виртуальные экскурсии и симуляции, которые позволяют «пережить» различные исторические эпохи и взаимодействовать с ними в реальном времени.

Заключение

Использование искусственного интеллекта в обучении истории открывает новые возможности для совершенствования образовательного процесса. ИИ позволяет сделать изучение истории более доступным, интерактивным и персонализированным. В то же время важно помнить о возможных рисках, связанных с излишней зависимостью от технологий и необходимости сохранить роль учителя как наставника и консультанта. В будущем, с развитием ИИ, можно ожидать, что технологии будут всё активнее интегрироваться в процесс преподавания гуманитарных дисциплин, что сделает обучение более гибким, интересным и эффективным.

Использованная литература

1. Иванова, В. М. «Применение современных технологий в преподавании истории». — СПб.: Научная книга, 2021.

2. Кенжебаева, С. Р. Технологии будущего в образовании: инновации и их применение в Казахстане. — Алматы: Издательство «Ана тілі», 2023

3. Мухамедова, Н. К. Искусственный интеллект в образовании Казахстана: перспективы и вызовы. — Алматы: Издательство «Қазақ университеті», 2022.

4. .Петров, А. И. Искусственный интеллект в образовании: теории и практики. — М.: Издательство «Высшая школа», 2022.

5. Сидоров, О. П. Инновации в образовательной сфере: как искусственный интеллект изменяет школы. — М.: Учебная литература, 2023.

6. Тургамбаева, А. А. Влияние информационных технологий на преподавание гуманитарных наук в Казахстане. — Нур-Султан: Издательство «Білім», 2021.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

РЕБЕНОК С КОХЛЕАРНЫМ ИМПЛАНТОМ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Шакирова Полина Николаевна
учитель-логопед
КГУ «Средняя школа №26»
Казахстан Актобе

Тугоухость – это потеря слуха на одно или оба уха. Для такого явления есть много причин и ухудшение слуха может возникнуть в любом возрасте.

Хорошей новостью является то, что существует множество различных решений данной проблемы в том числе и слуховые аппараты.

Потеря слуха

Согласно статистике :

Более 5% населения мира — или 466 миллионов человек (432 миллиона взрослых людей и 34 миллиона детей) — страдают от инвалидизирующей потери слуха.

Согласно оценкам, к 2050 году более 900 млн. человек будут страдать от инвалидизирующей потери слуха.

Потеря слуха может развиваться по генетическим причинам, в качестве осложнений во время родов, а также в результате некоторых инфекционных болезней, хронических ушных инфекций, употребления некоторых лекарственных средств, воздействия чрезмерного шума и старения.

60% случаев потери слуха у детей вызваны предотвратимыми причинами.

1,1 миллиарда молодых людей (в возрасте 12-35 лет) подвергаются риску потери слуха в результате воздействия шума в местах отдыха и развлечений.

Раннее выявление потери слуха является преимуществом для людей с потерей слуха, также им могут быть полезными слуховые аппараты, кохлеарные имплантаты и другие вспомогательные средства; субтитры и обучение языку жестов, а также другие формы помощи в обучении и социальной поддержки.

Типы потери слуха

Существует три основных типа потери слуха, подробнее о типах потери слуха.

Кондуктивная потеря слуха вызвана механическим препятствием в наружном или среднем ухе или закупоркой ушного канала, таким как ушная сера например, которая блокирует попадание звука в барабанную перепонку. Также таким препятствием может выступать отосклероз, порок развития внешнего уха, наружный отит, опухоль. Такое нарушение слуха может быть постоянным, но чаще это временное явление и поддается лечению.

Нейросенсорная тугоухость (сенсоневральная) является наиболее распространенным типом потери слуха. Данный тип постоянен и вызван повреждением крошечных волосковидных клеток во внутреннем ухе или слуховом нерве. Слуховой нерв несет важную информацию о громкости и частоте звука в мозг. Нейросенсорная потеря слуха является самым распространеным типом потери среди взрослых людей. Сенсоневральная потеря слуха часто приводит к трудностям в понимании речи, даже если она достаточно громкая.

Смешанная потеря слуха формируется из факторов как нейросенсорной, так и кондуктивной потери слуха.

Потеря слуха вредна для людей всех возрастов, но для детей она имеет особые последствия. Поскольку для развития речи маленькие дети должны слышать, хороший слух является основой для развития устной речи, социального развития и успеха в образовании.

Большинство больниц проверяют каждого новорожденного на возможную потерю слуха. Младенцы, выявленные при скрининге, направляются на дальнейшее тестирование, чтобы подтвердить наличие потери слуха и собрать больше информации, чтобы можно было принять решение относительно вмешательства. Если у вашего ребенка потеря слуха, вам рекомендуется поговорить с детским аудиологом. Детская аудиология – это область, специализирующаяся на специфических особенностях потери слуха у младенцев и детей.

Потеря слуха у детей может быть вызвана врожденными факторами, травмой головы, лекарствами, детскими болезнями, постоянными инфекциями среднего уха, деформациями слухового прохода или неправильной работой барабанной перепонки. Лечение потери слуха у детей во многом зависит от первопричины. Как правило, выявление причины потери слуха и вмешательство до 6-месячного возраста значительно улучшает дальнейшие результаты.

В последние годы все шире внедряется кохлеарная имплантация, как наиболее эффективный метод реабилитации глухих.

Кохлеарная имплантация–это комплексная система мероприятий, направленная на полноценную социальную адаптацию детей и взрослых с глубокой потерей слуха. Она включает хирургическое вмешательство с целью восстановления слухового

ощущения путем электрической стимуляции волокон слухового нерва, а также реабилитацию, основные задачи которой состоят в подключении речевого процессора и педагогической работе с имплантированными в разных направлениях, в том числе и по подготовке их к общению в обществе слышащих. Состояние слуха после операции соответствует I-II степени снижения слуха.

Вся история сурдопедагогики показывает, что нередки случаи успешного обучения глухих детей вместе со слышащими сверстниками. Поэтому учителям классов, в которых учится глухой ребенок после кохлеарной имплантацией, важно знать как можно больше об особенностях и своеобразии развития и восприятия речи, о том, что такое кохлеарный имплант. Очень важно педагогу представлять трудности жизни неслышащего человека в звучащем мире, понимать, чем они вызваны, быть в силах помочь их преодолеть и (главное!) хотеть этого, хотеть помочь неслышащему ребенку стать полноценным членом детского коллектива.

Как работает кохлеарный имплант?

Операция кохлеарной имплантации имеет более чем 30-летнюю историю. В настоящее время процедура является стандартной и занимает 1 – 1,5 часа, если у пациента нет анатомических особенностей и заболеваний среднего уха.

После операции начинается специальная работа по формированию и развитию слухового восприятия, формированию и развитию устной речи, которую проводит сурдопедагог и логопед.

Коррекционная работа строится с учетом особенностей развития слухового восприятия у детей с кохлеарной имплантацией – им свойственны нарушения слуховой памяти, слухового внимания, высокая утомляемость, медленное обрабатывание звуковой и речевой информации, сопутствующие психические нарушения зрительного внимания, ЗПР, эмоционально-волевая незрелость, нарушения развития коммуникативных навыков, а также центральные слуховые расстройства.

Результат коррекционной работы определяется успешностью слухового и речевого развития ребенка, уровнем развития его познавательной деятельности (в соответствии с возрастом), состоянием здоровья, его личностными особенностями (в том числе отношением к собственному дефекту), желанием родителей и их возможностями активного участия в реабилитационной работе.

Возможность обучения ребенка с кохлеарным имплантом в массовой школе определяется достаточно высоким уровнем его общего и речевого развития, его психологической готовностью к общению с окружающими и к совместным занятиям со слышащими сверстниками, но несмотря на это дети данной категории сталкиваются с серьезными речевыми проблемами, с которыми во многих случаях не в состоянии справиться самостоятельно. Им нужна грамотная коррекционная помощь, поэтому с одной стороны, необходимо продолжать оказывать специальную коррекционную помощь ребенку со стороны специалистов (сурдопедагога, логопеда, дефектолога, психолога). Форма этой помощи может быть систематическая (один-два раза в неделю) или эпизодическая (в каникулярное время в течение одной-двух недель)

С другой стороны, массовое учреждение, принимая ребенка с нарушенным слухом, должно быть готово разделить ответственность за обучение и воспитание ребенка с его родителями, со специалистами, оказывающими ему коррекционную помощь. Наличие в классе неслышащего ребенка требует особого отношения к нему со стороны педагога во время урока. Оптимальные условия для развития слухоречевого восприятия у детей с КИ.

1. Ребенок должен постоянно носить КИ, и процессор КИ должен быть хорошо настроен.
2. При общении с ребенком лучше находиться со стороны импланта или перед ним. В этом случае можно не закрывать лицо экраном – ребёнок смотрит на картинки и понимает, что ему надо делать. Благодаря тому, что педагог сидит и говорит близко к микрофону процессора, ребёнок слышит речь очень чётко. Если же ребёнок что-то не понял, он всегда может посмотреть на педагога в зеркало.
3. Говорить надо чуть медленнее, отчетливо артикулируя, повторяя ключевые слова фразы, если ребенок не понял сказанное.
4. Во время занятий следует исключить шумы
5. Следует постоянно привлекать внимание ребенка к окружающим звукам и речи, повторить услышанный звук с ребенком (произвести с ним действие). Это особенно важно в первый год после имплантации. Если ребенок услышал звук, надо научить его искать источник звука. .
6. У маленьких детей важно стимулировать любые вокализации и попытки говорить, прося ребенка повторить произносимые вами слова или ответить на вопрос, давая ему образец ответа.
7. Следует учить ребенка различать при парном сравнении и узнавать отдельные звуки речи. Сформированное умение различать звуки речи, особенно высокочастотные и тихие (с-з, с-ш, п-б), используется для контроля правильности настройки процессора КИ.
8. Важно постоянно закреплять сформированные навыки узнавания слов и предложений, соотнося с их значением, и проверяя понимание ребенком значений этих слов.
9. Надевать КИ ребенку следует в выключенном состоянии. Утром или после сна, одевая КИ ребенку, сначала надо установить небольшое усиление, и увеличить усиление через 10-20 мин.
10. Если ребенок отказывается носить КИ, пугается громких звуков, следует уменьшить усиление. Если ребенок продолжает плохо реагировать на громкие

звуки, на занятиях устанавливается более высокое усиление, а в детском саду, школе, на улице - более тихий.

11. После включения процессора КИ мозг ребенка постоянно стимулируется окружающими звуками. .

12. У детей младшего возраста необходимо следовать за вниманием, интересами и возможностями ребенка, развивая его умение слушать и узнавать звуки и речь, поощряя любое достижение ребенка.

13. Дети с КИ плохо опознают речь при диктовке (из-за реверберации помещения), поэтому рекомендуется такие задания выполнять с ними индивидуально.

Особенность детей с КИ заключается в том, что развитие слуха начинается с момента подключения ребенка. Если ребенку на момент подключения было 2 года или 5 лет, то слуховой возраст- это возраст новорожденного ребенка. Проводя коррекционную работу с ребенком с КИ, мы должны учитывать основные функции слуха и речи у человека и биологические закономерности их формирования. Ребёнок с КИ должен пройти все стадии предречевого развития, который проходит ребёнок с нормальным слухом. Стадия интонированного лепета, произнесение цепочек слогов, повторение интонации и контура слова или фразы очень важны в правильном развитии речи ребёнка. Как и нормально слышащие дети, ребёнок с нарушенным слухом сначала произносит слово приближённо, чтобы совершенствуя артикуляционные движения, произнести его точно.

Концепция о 4 этапах слухоречевой реабилитации детей после кохлеарной имплантации предполагает, что многолетний процесс реабилитации можно разделить на следующие этапы:

Первый этап. Начальный этап развития слухового и слухоречевого восприятия с КИ.

Второй этап. Основной этап развития слухового и слухоречевого восприятия с КИ.

Третий этап. Языковой этап развития восприятия речи и собственной речи.

Четвертый этап. Период развития связной речи и понимания сложных текстов.

Основными направлениями коррекционной работы по формированию речи имплантированных детей является:

- выработка потребности в речевом общении;
- работа над развитием слухового восприятия;
- формирование звуко-слоговой структуры слова;
- развитие импрессивного и экспрессивного словаря;
- развитие слухоречевой памяти;
- овладение грамматической стороной речи

Технология коррекционной работы со школьниками.

Развитие фонематического слуха:

различение звуков речи (сильно отличающихся по частоте, сходных по частоте),различение и узнавание слогов,определение наличия заданного звука в слове,узнавание слова в слитной речи,узнавание правильного слова среди «неправильных» вариантов этого слова,определение места звука в слове,подбор слова на заданный звук,различение слов, похожих по звучанию.

Распознавание устной речи:

Расширение словарного запаса (ответы на вопросы, выполнение сложных поручений; наречия, междометия в речи),грамматические представления (предлоги, наречия, союзы, «один и много», время глаголов).

Тренировка понимания вопросов.

Тренировка понимания многосоставных инструкций и высказываний.

Узнавание слов и предложений, произносимых в быстром темпе, шепотом, разной высотой голоса.

Восприятие и понимание устных текстов.

Восприятие просодической информации в речи.

Работа по формированию произношения и развитию слухового восприятия, осуществляемая на индивидуальных занятиях и включает в себя:

- работу над восприятием просодики речевых стимулов (сила, высота, ритм, словесное ударение, интонация)
- работу по восприятию звуков русской речи; развитие навыков обнаружения и локализации звуков в пространстве, различения и опознавания окружающих звуков и речи.
- различение и опознавание на слух: простых предложений, предложений с однородными членами (подлежащим или дополнением); словосочетаний - существительные, местоимения, числительные, союзы (и,а), частицы (еще); слов, работу по восприятию слов: длина слова; усложнение структуры предложения; воспроизведение ритмического рисунка фраз – заучивание рифмовок;
- работу над восприятием текстов: восприятие на слух незнакомых текстов, состоящих из 6-7 коротких предложений;
- работу над диалогической речью;
- работу по восприятию шепотной речи с расстояния 2-х метров;

Для реализации коррекционных задач используются следующие методы и приемы:

- упражнения и игры по развитию слухового восприятия, основанные на выработке условно–двигательной реакции на звук, а также игры направленные на различение речевых и неречевых звуков, различение звучаний по акустическим признакам (громкий – тихий звук, длинное – короткое звучание, определение начала и окончания звучания, различение одного и нескольких звуков);

-фонетическая ритмика, для активизации голосовой активности, работы над высотой и силой голоса, вызывания, закрепления навыков правильного произношения доступных звуков, работы над интонационно–ритмической стороной речи;

- артикуляционная гимнастика, для развития артикуляционной и мимической мускулатуры;

- дыхательные упражнения

Дети с имплантами на первых порах часто пропускают слоги в словах, особенно последний и безударный слог. Правильно повторить число слогов в слове/фразе помогает отхлопывание по тыльной стороне ладони ребёнка числа слогов при повторении новых слов или при произнесении знакомых слов. Мы побуждаем ребёнка сказать или повторить слово, при этом сами произносим слово по слогам и одновременно с этим хлопаем по его ладошке. Просим ребёнка повторить слово, хлопая его по ладони в соответствии с произнесёнными слогами. Делаем это несколько раз, чтобы ребёнок запомнил число слогов в слове и постепенно научился повторять его, не пропуская слоги. А затем обязательно произносим эту слово/фразу плавно, сопровождая его плавным движением кисти руки (справа-налево), и просим ребёнка повторить, чтобы помочь научиться произносить слова слитно, а не по слогам.

В результате работы по развитию слухового восприятия, по обучению произношению и закреплению полученных на специальных занятиях произносительных навыков и умения пользоваться слухом на общеобразовательных уроках и во внеурочное время, а также большой работе родителей детей с КИ по накоплению пассивного и активного словаря, у учащихся формируется естественная (как у слышащих сверстников), интонированная, выразительная речь.

Кохлеарная имплантация – это шанс для ребёнка с нарушением слуха максимально приблизиться к нормально слышащим сверстникам, пусть не сразу, через несколько лет, но так, чтобы практически ничем не отличаться от них. Эта возможность может быть реализована только при условии ежедневных занятий по развитию речевого слуха и устной речи ребёнка и ежеминутного целенаправленного общения с ним.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Шаменова Райхан Карыбаевна
КГУ «Общеобразовательная школа №69»
г.Алматы, учитель русского языка

Аннотация. Статья посвящена исследованию интерактивных методов обучения на уроках русского языка, которые способствуют активному вовлечению учащихся в образовательный процесс. Рассматриваются основные виды интерактивных методик, такие как дискуссии, ролевые игры, мозговые штурмы, проектная деятельность и использование мультимедийных технологий. Автор акцентирует внимание на значении этих методов для развития у школьников критического и творческого мышления, коммуникативных навыков и способности работать в команде. Особое внимание уделено преимуществам интерактивных подходов, включая повышение мотивации, улучшение усвоения материала и развитие личностных компетенций. В статье показано, как интерактивные методы делают обучение не только более эффективным, но и увлекательным, обеспечивая глубокое и осознанное освоение русского языка.
Ключевые слова: интерактивные методы, русский язык, обучение, дискуссии, ролевые игры, мозговой штурм, проектная деятельность, мультимедийные технологии, критическое мышление, коммуникативные навыки, мотивация, творческое развитие.

Современное образование требует переосмысления традиционных методов преподавания и перехода к более активным, увлекательным и эффективным формам взаимодействия между учителем и учениками. Интерактивные методы обучения на уроках русского языка занимают важное место в педагогической практике, способствуя не только глубокому усвоению материала, но и развитию критического мышления, творческого потенциала и коммуникативных навыков школьников. Такие методы делают учебный процесс более динамичным, доступным и мотивирующим.

Понятие и особенности интерактивных методов обучения. Интерактивные методы обучения предполагают активное участие всех участников образовательного процесса — как учеников, так и преподавателей. В отличие от традиционного подхода, где ученики в основном воспринимают информацию, интерактивное обучение побуждает их к осознанному вовлечению в процесс, делает обучение совместной деятельностью. Учитель в этой модели выступает не как главный источник знаний, а как организатор, помогающий ученикам самостоятельно исследовать, анализировать и строить логические связи. Взаимодействие на уроках происходит в условиях диалога и сотрудничества, что значительно повышает интерес к учебе и способствует лучшему усвоению материала.

Роль интерактивных методов на уроках русского языка. Уроки русского языка — это не только изучение грамматики, лексики, орфографии, но и развитие навыков эффективного общения. Интерактивные методы обучения позволяют создать живую атмосферу, в которой учащиеся не только запоминают правила, но и активно применяют их на практике. Этот подход развивает критическое мышление, способность аргументировать свою точку зрения и работать в группе, что чрезвычайно важно для формирования полноценных языковых и коммуникативных навыков.

Основные интерактивные методы обучения:

- Дискуссии и дебаты. В ходе дискуссий ученики учат не только высказывать свои мысли, но и грамотно их аргументировать, учитывая мнение оппонентов. Это развивает навыки логического мышления и делает общение более структурированным. На уроках русского языка дискуссии могут быть связаны с анализом литературных произведений, обсуждением актуальных языковых явлений или социальных тем, что помогает ученикам научиться выражать свои мысли на русском языке более уверенно и осознанно.
- Ролевые игры. Этот метод позволяет ученикам «погрузиться» в различные ситуации, что способствует развитию воображения, эмпатии и творческого подхода. Ролевые игры на уроках русского языка могут быть использованы для практики диалогов, создания сцен из литературных произведений или даже для изучения исторических аспектов языка и культуры. Они помогают глубже понять содержание произведений, развивают умение вести диалог и отвечать на вопросы, а также стимулируют учащихся на самостоятельные

размышления.

- Мозговые штурмы. Мозговой штурм стимулирует учеников к выработке идей, поиску нестандартных решений и креативных подходов. Этот метод активно используется на уроках русского языка для обсуждения тем, связанных с литературой, языковыми явлениями или актуальными проблемами. Мозговые штурмы развивают умение работать с информацией, находить новые точки зрения и подходы к решению задач.
- Проектная деятельность. Проектные методы помогают учащимся углубленно изучать определенные темы и разрабатывать собственные проекты. Это могут быть исследования по русскому языку, созданию тематических справочников или анализу произведений. Проектная деятельность учит работать в группе, находить источники информации, систематизировать знания и представлять результаты работы.
- Использование мультимедийных технологий. Современные цифровые технологии становятся неотъемлемой частью образовательного процесса. Презентации, видеоуроки, онлайн-игры и интерактивные задания помогают ученикам лучше усваивать материал, развивать визуальное восприятие и активизировать учебный процесс. На уроках русского языка мультимедийные материалы можно использовать для анализа литературных произведений, иллюстрации грамматических правил или создания заданий по лексике.

Преимущества интерактивных методов обучения:

1. Повышение интереса и мотивации учащихся. Интерактивное обучение делает учебный процесс более увлекательным, помогает ученикам почувствовать свою значимость и вовлеченность. Это стимулирует их желание учиться и развиваться.
2. Развитие критического мышления. В процессе обсуждения, дебатов и мозговых штурмов учащиеся учат не только запоминать информацию, но и уметь ее анализировать, оценивать различные точки зрения и аргументировать свою позицию.
3. Умение работать в команде. Совместные задания, ролевые игры и проектная деятельность способствуют развитию навыков сотрудничества, уважения к мнению других и готовности к коллективному решению проблем.
4. Укрепление коммуникативных навыков. Интерактивные методы обучения помогают учащимся не только научиться правильно говорить, но и учат выражать мысли ясно, аргументировать, слушать и понимать собеседника, что является основой успешной коммуникации.

Интерактивные методы в контексте изучения русского языка. На уроках русского языка интерактивные методы помогают учащимся не только освоить грамматические правила и лексические единицы, но и научиться применять эти знания в реальных ситуациях. Например, разыгрывая различные диалоги, ученики практикуют речевые конструкции, а анализируя литературные произведения через ролевые игры, они осознают глубокие смысловые и культурные контексты.

Интерактивные методы обучения на уроках русского языка значительно обогащают образовательный процесс. Они не только способствуют лучшему усвоению теоретического материала, но и развивают личные качества учащихся, такие как критическое мышление, коммуникативные навыки и творческое мышление. Внедрение этих методов делает обучение более динамичным и увлекательным, позволяет каждому ученику проявить свою индивидуальность и активность в процессе освоения языка. В условиях современного образования интерактивные методы становятся важным инструментом, который помогает подготовить учащихся к успешному освоению языка и грамотному общению в разных сферах жизни.

Использованная литература

1. Аманжолова, Г. М. Интерактивные методы обучения в школе. — Алматы: Жібек жолы, 2021. — 158 с.

2. Бабаев, В. А. Методы обучения русскому языку в школе. — Алматы: Рауан, 2020. — 210 с.

3. Кемелова, С. М. Использование интерактивных технологий в обучении русскому языку в Казахстане. — Астана: Фолиант, 2022. — 122 с.

4. Нургалиева, Г. С. Инновационные подходы в преподавании русского языка. — Алматы: Қазақ университеті, 2018. — 145 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ

Шраева Гульсим Канатжановна
учитель физики и информатики, магистр естественных наук
КГУ СШЛ №23 им. А.Ермекова

ВВЕДЕНИЕ

Эмоциональный интеллект (ЭИ) – это способность распознавать, понимать и управлять своими эмоциями, а также понимать эмоции окружающих. В образовательном процессе развитие эмоционального интеллекта играет ключевую роль, поскольку оно способствует созданию позитивной атмосферы в классе, улучшению коммуникативных навыков и повышению успеваемости учащихся.

Актуальность: В условиях современного мира, где коммуникация и командная работа становятся все более важными, развитие эмоционального интеллекта становится неотъемлемой частью образовательного процесса. Учащиеся с высоким уровнем ЭИ лучше адаптируются к изменениям, успешнее решают конфликтные ситуации и демонстрируют более высокую мотивацию к обучению.

Цель: Исследовать влияние эмоционального интеллекта на успеваемость учащихся и методы его развития в образовательной практике.

Задачи:

1. Описать методы и подходы к развитию эмоционального интеллекта у учащихся;
2. Проанализировать эффективность выбранных методов на практике;
3. Дать рекомендации по применению данных методов в образовательном процессе.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

В ходе педагогической практики были применены различные методы для развития эмоционального интеллекта у учащихся, включая:

1. Игры на развитие эмпатии и понимания эмоций других людей;
2. Групповые обсуждения, направленные на развитие навыков активного слушания;
3. Рефлексия и самопознание через ведение дневников эмоций.

Методы развития эмоционального интеллекта включали:

1. Ролевые игры для обучения распознаванию и выражению эмоций;
2. Обсуждение конфликтных ситуаций с целью развития навыков управления эмоциями;
3. Практика благодарности и позитивного мышления для повышения эмоциональной устойчивости.

Выбранные методы были основаны на исследованиях в области психологии и педагогики, показывающих эффективность игр и ролевого моделирования в развитии эмоционального интеллекта. Групповые обсуждения способствовали развитию навыков эмпатии и сотрудничества.

Применение данных методов дало положительные результаты:

1. Учащиеся стали лучше распознавать и называть свои эмоции;
2. В классах снизился уровень конфликтов, так как учащиеся научились управлять негативными эмоциями;
3. Повысилась мотивация к обучению благодаря более позитивной атмосфере в классе.

Однако, в процессе реализации методов возникли трудности, такие как сопротивление со стороны некоторых учащихся, которым было сложно открыто выражать эмоции. Это потребовало адаптации методов и дополнительных объяснений.

В ходе уроков по развитию эмоционального интеллекта были использованы следующие ситуации и упражнения:

1. Обсуждение конфликтных ситуаций, взятых из школьной жизни, с последующим анализом эмоций и поиском решений;
2. Упражнение «Эмоциональный круг», в котором учащиеся делились своими эмоциями в безопасной и поддерживающей обстановке;
3. Ролевые игры, где участники разыгрывали различные социальные сценарии, учась управлять своими реакциями.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Эмоциональный интеллект играет важную роль в образовательном процессе, влияя на успеваемость, поведение и мотивацию учащихся. Примененные методы и подходы доказали свою эффективность, способствуя развитию навыков саморегуляции, эмпатии и конструктивного разрешения конфликтов.

Рекомендации для педагогов:

1. Активно использовать ролевые игры и групповые обсуждения для развития эмоционального интеллекта;
2. Создавать безопасную эмоциональную атмосферу, где учащиеся могут свободно выражать свои чувства;
3. Регулярно проводить рефлексию, чтобы

учащиеся могли осознать свои эмоции и их влияние на поведение.

Дальнейшие шаги: Внедрение данных методов в более широкую образовательную практику, а также проведение дополнительных исследований для оценки их долгосрочного влияния на успеваемость и социальное поведение учащихся.

Список использованных литературы:
1. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. – М.: Альпина Паблишер, 2020.
2. Гукаленко О. В., Борисенков В. П. Дифференциация педагогических и психологических аспектов исследования эмоционального интеллекта школьников //Педагогика. – 2022. – Т. 86. – №. 9. – С. 19-29.
3. Иванова С. В. Эмоциональный интеллект: что это?(аналитический обзор литературы по эмоциональному интеллекту в педагогическом аспекте) //Ценности и смыслы. – 2022. – №. 4 (80). – С. 6-53.

ПРОБЛЕМА БУЛЛИНГА В ШКОЛЬНОЙ СРЕДЕ

Штец Валентина Геннадьевна
педагог-психолог
КГУ "Москворецкая средняя школа"
Северо-Казахстанская область
Тимирязевский район

Буллинг в школьной среде является одной из наиболее острых проблем, оказывающих негативное влияние на психическое и физическое здоровье учащихся, их успеваемость и социальную адаптацию. Актуальность исследования данной проблемы обусловлена ее широкой распространенностью и серьезными последствиями для всех участников образовательного процесса.

Цель моего доклада – представить анализ психолого-педагогической практики, направленной на профилактику и коррекцию буллинга в школе, выявить эффективные методы и подходы, а также предложить рекомендации для педагогов.

Задачами исследования являются: изучение теоретических аспектов буллинга, анализ существующих программ профилактики, разработка и апробация собственной программы, оценка ее эффективности, выявление проблем и трудностей, а также разработка рекомендаций для внедрения эффективных стратегий борьбы с буллингом в школьной среде.

В качестве методов исследования использовались: анализ научной литературы, анкетирование учащихся и педагогов, наблюдение за взаимодействием в школьном коллективе, проведение тренингов и семинаров, а также анализ результатов внедренной программы профилактики буллинга. В основе программы лежали следующие принципы: создание безопасной и поддерживающей атмосферы в школе, повышение осведомленности о буллинге, развитие навыков эмпатии и разрешения конфликтов, вовлечение всех участников образовательного процесса в борьбу с буллингом, а также сотрудничество с родителями и другими заинтересованными сторонами. Программа включала в себя следующие компоненты: проведение классных часов, посвященных проблеме буллинга, организацию ролевых игр и дискуссий, проведение тренингов для педагогов по выявлению и предотвращению буллинга, создание школьного комитета по борьбе с буллингом, а также разработку кодекса поведения, направленного на предотвращение буллинга.

Анализ результатов анкетирования учащихся выявил, что большинство детей сталкивались с проявлениями буллинга в той или иной форме. При этом, многие из них не знали, как правильно реагировать на

ситуацию и к кому обратиться за помощью. Педагоги также отмечали недостаток знаний и навыков в области профилактики и коррекции буллинга, что затрудняло их работу в данном направлении.

В ходе реализации программы профилактики буллинга было отмечено повышение осведомленности учащихся о различных формах буллинга и его последствиях. Улучшились навыки эмпатии и разрешения конфликтов, а также повысилась готовность обращаться за помощью в случае столкновения с буллингом. Педагоги, прошедшие тренинги, стали более уверенно выявлять и пресекать случаи буллинга, а также оказывать поддержку жертвам и агрессорам.

Создание школьного комитета по борьбе с буллингом способствовало формированию системы реагирования на случаи буллинга и координации усилий различных участников образовательного процесса. Разработанный кодекс поведения, направленный на предотвращение буллинга, стал основой для формирования безопасной и поддерживающей атмосферы в школе.

Внедрение интерактивных методов обучения, таких как ролевые игры и дискуссии, позволило учащимся моделировать различные ситуации буллинга и находить эффективные стратегии поведения. Активное вовлечение родителей в процесс профилактики буллинга через родительские собрания и индивидуальные консультации укрепило сотрудничество между школой и семьей в создании безопасной среды для детей.

Важным аспектом стало использование цифровых технологий для мониторинга и предотвращения кибербуллинга. Создание онлайн-платформы, где учащиеся могли анонимно сообщать о случаях травли в интернете, позволило оперативно реагировать на подобные инциденты и оказывать своевременную поддержку пострадавшим.

Результаты повторного анкетирования показали значительное снижение случаев буллинга в школе и повышение уровня психологического благополучия учащихся. Данный опыт подтверждает эффективность комплексного подхода к профилактике буллинга, основанного на повышении осведомленности, развитии навыков эмпатии и формировании системы реагирования на случаи травли.

Дальнейшим шагом стало внедрение программы обучения медиаграмотности, направленной на развитие критического мышления и умения распознавать дезинформацию в онлайн-среде. Учащиеся учились анализировать источники информации, оценивать достоверность контента и противостоять манипуляциям, что снизило их уязвимость к кибербуллингу и другим формам негативного воздействия в интернете.

Особое внимание уделялось созданию атмосферы взаимного уважения и поддержки в школьном коллективе. Были организованы тренинги по развитию эмоционального интеллекта и навыков конструктивного общения, направленные на формирование у учащихся умения понимать и выражать свои эмоции, а также сочувствовать окружающим.

Внедрение системы менторства, где старшеклассники выступали в роли наставников для младших, также сыграло положительную роль. Менторы оказывали поддержку, делились опытом и помогали младшим школьникам адаптироваться к школьной среде, способствуя формированию чувства принадлежности и снижению риска стать жертвой буллинга.

Для укрепления позитивного климата в школе активно использовались интерактивные методы обучения. Дискуссии, ролевые игры и групповые проекты, посвященные этическим дилеммам и последствиям буллинга, способствовали осознанию важности нравственных ценностей и ответственности за свои действия. Эти мероприятия давали возможность учащимся выразить свои взгляды, выслушать мнения других и развить навыки аргументированной дискуссии, что укрепляло их уверенность в себе и повышало устойчивость к давлению сверстников.

Параллельно проводилась работа с родителями, направленная на повышение их осведомленности о проблеме буллинга и предоставление им инструментов для эффективного общения с детьми. Организовывались семинары и консультации, на которых обсуждались признаки буллинга, стратегии поддержки детей, ставших жертвами или свидетелями, а также способы предотвращения агрессивного поведения.

В результате комплексного подхода наблюдалось значительное снижение случаев буллинга в школе. Учащиеся стали более внимательными и отзывчивыми друг к другу, активнее поддерживали тех, кто нуждался в помощи, и сообщали о случаях насилия учителям и администрации. Школьный коллектив стал более сплоченным и дружелюбным, что позитивно сказалось на успеваемости и общем благополучии учащихся.

Большую роль в профилактике буллинга детей играют родители.

Задача родителей – не просто защитить и поддержать ребёнка, столкнувшегося с ситуацией травли, но и научить его правильному, здоровому общению с окружающими людьми. В повседневной жизни очень трудно избежать столкновения со злом, жестокостью и агрессией. Ребёнок должен научиться говорить «нет», не поддаваться на провокации и манипуляции товарищей, знать, что в свои проблемы иногда правильнее посвятить взрослых, чем разбираться самостоятельно, и быть уверенным, что родные не отмахнутся от него, а помогут и поддержат в трудную минуту.

. Родителям необходимо заручиться поддержкой классного руководителя и педагогов. Объяснить им положение вещей и попытаться добраться до сути конфликта: возможно, учителям известно гораздо больше, чем родителям, и они помогут пролить свет на природу и характер конфликта.

. Пообщаться с родителями обидчика. Делать это лучше всего тет-а-тет, не вынося на всеобщее обозрение: так шансы усугубить ситуацию

значительно снижаются. Чтобы не быть голословным, нужно собрать доказательства травли: диктофонные записи реальных угроз и оскорблений, скриншоты, подтверждающие кибербуллинг (посты, SMS, распечатки звонков, сообщения в социальных сетях), свидетельства одноклассников, друзей - в ход можно пустить всё, любую мелочь, если только это поможет защитить ребёнка.

. Если же есть реальная угроза жизни, здоровью или благополучию, то вместе со всеми собранными доказательствами нужно направиться к директору школы. Если на этом уровне разрешить конфликт не удастся - в правоохранительные органы по месту жительства.

. Формировать буферную зону. Помочь ребёнку укреплять уже имеющиеся связи и строить новые, заводить друзей, которые могли бы прийти ему на помощь в беде, встать на его сторону или хотя бы сообщить учителям и взрослым о том, что происходит в раздевалке, на школьном дворе или в туалете. Приглашать в гости одноклассников ребёнка, устраивать тематические вечеринки, праздники и мероприятия, предлагать сыну/дочери записаться в ту же секцию, что и его друзья — общие интересы сблизят их ещё больше и помогут найти новых знакомых.

. Если ситуация зашла слишком далеко и не помогают ни разговоры с родителями обидчика, ни другие методы — нужно переводить своего ребёнка в другую школу. Безусловно, это стресс, однако гораздо меньший, чем ежедневная травля и унижения. Но нужно постараться облечь это в какую-нибудь отвлечённую форму, например, скажите, что смена школы связана с уникальной учебной программой и сильными учителями — таким образом, ребёнок не будет чувствовать себя побеждённым и вынужденным спасаться бегством от проблем, а наоборот — способным, талантливым и умным, переходящим в школу для одарённых детей.

Возможно, ребёнку понадобится курс занятий с психологом, чтобы минимизировать последствия школьного буллинга и научиться новым стратегиям поведения.

Что может делать педагог для профилактики буллинга:

• Обучать детей конструктивным способам решения конфликтов; • Развивать у детей чувство эмпатии и толерантности; •

Обучать навыкам самоконтроля и саморегуляции; •

Проводить групповые внеклассные мероприятия направленные на сплочение класса; •

«Хвалить при всех, ругать наедине»; •

Устраивать совместные праздники и чаепития; •

Помогать детям решать конфликтные ситуации, стараясь не принимать сторону одного из участников, помогать находить компромисс.

В заключение моего доклада хочу сообщить, что результаты проведенной работы показали, что внедрение комплексной программы профилактики буллинга позволяет снизить уровень агрессии и насилия в школьной среде, повысить уровень эмпатии и толерантности, а также улучшить психологический климат в классе. Однако, несмотря на достигнутые успехи, необходимо учитывать, что борьба с буллингом – это длительный и непрерывный процесс, требующий постоянного внимания и усилий со стороны всех участников образовательного процесса.

Рекомендуется продолжать разработку и внедрение инновационных подходов к профилактике буллинга, а также проводить регулярный мониторинг и оценку эффективности реализуемых программ.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МИНУСЫ ИНКЛЮЗИВНОЙ МОДЕЛИ ОБУЧЕНИЯ

Шукаева Айгуль Усмановна
учитель начальных классов
КГУ «Средняя школа № 14
имени Хиуаз Доспановой»

Введение. Инклюзивное образование – это модель обучения, при которой дети с особыми образовательными потребностями обучаются в общеобразовательных учреждениях вместе с другими учениками. Эта система направлена на социальную адаптацию и равные образовательные возможности для всех. Однако, несмотря на явные преимущества, существуют и определённые минусы данной модели, которые требуют внимания и анализа.

Цели:

1. Проанализировать недостатки инклюзивной модели обучения.
2. Рассмотреть влияние инклюзивного образования на качество обучения и психоэмоциональное состояние учащихся.
3. Выявить основные проблемы, возникающие у учителей и образовательных учреждений при реализации инклюзивного подхода.
4. Предложить возможные пути решения проблем, связанных с инклюзией в образовательной среде.

Задачи:

1. Дать определение инклюзивного образования и его принципов.
2. Рассмотреть основные минусы инклюзивного обучения, включая перегруженность учителей, нехватку ресурсов, снижение уровня успеваемости отдельных групп учащихся.
3. Проанализировать психологические и социальные трудности, с которыми сталкиваются как дети с особыми образовательными потребностями, так и их сверстники.

Инклюзивное образование предполагает совместное обучение детей с особыми образовательными потребностями и их сверстников в общеобразовательных учреждениях. Оно направлено на создание равных условий для всех учеников, независимо от их физических, психических или интеллектуальных особенностей. Однако у данной модели есть не только плюсы, но и минусы, которые необходимо учитывать при её реализации.

Инклюзивное обучение сталкивается с рядом проблем и сложностей:

1. Недостаточная подготовка педагогов – учителя могут не обладать достаточными знаниями и навыками для работы с детьми, имеющими особые образовательные потребности.

2. Нехватка ресурсов и специалистов – во многих школах отсутствуют специальные педагоги, психологи и дефектологи, способные эффективно поддерживать инклюзивное обучение.

3. Перегруженность учителей – работа в условиях инклюзии требует индивидуального подхода к каждому ребенку, что может значительно увеличивать нагрузку на педагогов.

4. Трудности в социализации – несмотря на стремление к интеграции, дети с особенностями могут сталкиваться с непониманием или даже с буллингом со стороны сверстников.

5. Неэффективность для некоторых категорий детей – некоторые дети с особыми образовательными потребностями требуют индивидуального обучения или специализированных методик, которые трудно реализовать в общеобразовательных школах.

6. Финансовые и организационные проблемы – внедрение инклюзивного образования требует значительных финансовых затрат на адаптацию учебных программ, подготовку кадров и оснащение школ.

Для их устранения можно применить следующие решения:

1. Подготовка педагогов и персонала
   - Проведение специализированных тренингов для учителей по работе с детьми с ОВЗ.
   - Обучение методам дифференцированного обучения.
   - Развитие навыков эмоционального интеллекта и толерантности у педагогов.
2. Адаптация учебных программ
   - Разработка индивидуальных образовательных маршрутов (ИОМ).
   - Использование универсального дизайна обучения (УДО), обеспечивающего доступность

материалов для всех учащихся.

• Внедрение альтернативных способов оценки знаний.

3. Создание комфортной среды

• Обеспечение безбарьерной архитектурной среды (лифты, пандусы, специальные парты).

• Использование вспомогательных технологий (например, экранных дикторов, слуховых аппаратов, тактильных учебных материалов).

• Организация сенсорных зон для снижения стресса у детей с особыми потребностями.

4. Работа с одноклассниками и родителями

• Проведение тренингов по инклюзии для учеников.

• Создание наставнических программ (старшие ученики помогают младшим с ОВЗ).

• Просветительская работа с родителями для формирования поддержки инклюзивного образования.

5. Психолого-педагогическая поддержка

• Введение дополнительных специалистов (тьюторов, дефектологов, психологов, логопедов).

• Создание служб поддержки для учеников, родителей и учителей.

• Использование методов арт-терапии, музыкотерапии и других альтернативных методик.

Заключение. Инклюзивное образование – важный шаг на пути к равноправному и гуманному обществу. Однако его реализация требует системного подхода, значительных ресурсов и профессиональной подготовки специалистов. Важно учитывать не только его достоинства, но и существующие недостатки, работая над их устранением для эффективного развития образовательной системы.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

STEM ЖӘНЕ БИОЛОГИЯ: БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ИНТЕГРАЦИЯ

Шуленова Алиса Есетовна
биология мұғалімі
№27 орта мектеп-лицейі

Кіріспе Қазіргі заманғы білім беру жүйесі инновациялық әдістер мен тәсілдерді талап етеді. STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) білім беру моделі ғылым, технология, инженерия және математиканы біріктіре отырып, оқушылардың сыни ойлау, шығармашылық және практикалық дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұл модельді биология пәнімен интеграциялау оқушыларға табиғат құбылыстарын жан-жақты зерттеуге және ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, STEM-бағдарланған оқыту оқушыларға ғылыми жаңалықтарды түсіну және оларды күнделікті өмірде қолдану қабілеттерін дамытады.

Актуалдылық

Биология ғылымының қарқынды дамуы жаңа технологиялар мен ғылыми зерттеу әдістерін қажет етеді. Осы тұрғыдан алғанда, STEM әдістерін білім беру үдерісіне енгізу өте өзекті. Интеграцияланған оқыту оқушылардың теориялық білімдерін тәжірибемен ұштастырып, ғылымға деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

Мақсаттары мен міндеттері

- STEM элементтерін биология сабақтарына енгізу жолдарын қарастыру.
- Оқушылардың ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту.
- Инновациялық педагогикалық технологияларды пайдалану арқылы білім сапасын арттыру.

Негізгі бөлім

STEM және биология пәнінің байланысы

STEM білім беру биология пәнімен тығыз байланысты. Биология тірі организмдерді зерттейтін ғылым болғандықтан, оны технологиялар мен инженерлік жобалармен байланыстыру оқушылардың ғылыми әлеуетін арттырады. Мысалы, экологиялық зерттеулер, биоинженерия, генетика және медицина салаларында STEM тәсілдерін қолдану арқылы оқушылар нақты мәселелерді шешуге үйренеді. Бұл интеграция зертханалық зерттеулер мен далалық жұмыстардың сапасын жақсартады, сондай-ақ оқушыларды ғылым мен технология салаларында мансаптық бағыт таңдауға итермелейді.

Қолданылатын әдістер мен технологиялар

1. Зертханалық эксперименттер – Микроскопиялық зерттеулер, ДНҚ талдауы, экологиялық мониторинг. Бұл әдістер оқушылардың ғылыми зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.
2. Биоинженерлік жобалар – Гендік инженерия, жасушалық технологиялар, биоматериалдар әзірлеу. Бұл бағыттар медицина мен биотехнология салаларында үлкен маңызға ие.

3. Робототехника және биология – Медициналық роботтар, жасанды ағзалар әзірлеу, нейробиология. Заманауи технологиялардың көмегімен студенттер нейрондық желілер мен биоинформатика әдістерін үйренеді.
4. Экология және қоршаған орта – Климаттың өзгеруі, экологиялық тепе-теңдік, қалдықтарды қайта өңдеу жобалары. STEM-білім беруде экологиялық зерттеулер маңызды орын алады, өйткені олар табиғатты қорғау мен тұрақты даму қағидаттарын оқытуға мүмкіндік береді.

Нәтижелер мен қиындықтар

Жетістіктер:
- Оқушылардың зерттеу дағдылары дамыды.
- Инженерлік және технологиялық аспектілерді қамту арқылы оқушыларға болашақ мамандық таңдауға бағыт берілді.
- Жобалық оқыту әдістері арқылы шығармашылық қабілеттер артты.

Қиындықтар:
- STEM әдістерін енгізу үшін арнайы жабдықтар мен материалдардың қажеттілігі.
- Мұғалімдерге қосымша даярлық және кәсіби біліктілікті арттыру қажеттілігі.
- Оқушылардың STEM-білімге бейімделуі үшін қосымша уақыт пен ресурстардың бөлінуі.

Қорытынды STEM және биологияның интеграциясы білім беруді жаңа деңгейге көтереді. Бұл тәсіл оқушылардың ғылыми қызығушылығын арттырып, олардың кәсіби бағыттарын анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, STEM-бағдарланған биология білім беру жүйесі арқылы жаңа инновациялық технологияларды игеру мүмкіндігі артады. Қазіргі заманғы мектептерде STEM мен биологияның интеграциясы ғылымға деген қызығушылықты арттырып қана қоймай, оқушылардың логикалық ойлау қабілетін де күшейтеді. Болашақта бұл әдістерді кеңінен қолдану арқылы білім беру жүйесінің сапасын арттыруға болады.

Ұсынымдар:
- Мұғалімдерге STEM әдістерін меңгеру бойынша арнайы курстар ұйымдастыру.
- Мектептерді қажетті зертханалық жабдықтармен қамтамасыз ету.
- Оқушыларға STEM жобалары аясында ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге мүмкіндік беру.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Bybee, R. W. (2013). The Case for STEM Education: Challenges and Opportunities. NSTA Press.
2. National Research Council. (2012). A Framework for K-12 Science Education. National Academies Press.
3. Freeman, S., et al. (2014). Active Learning Increases Student Performance in Science, Engineering, and Mathematics. Proceedings of the National Academy of Sciences, 111(23), 8410-8415.
4. Vasquez, J. A., Comer, M., & Sneider, C. (2013). STEM Lesson Essentials. Heinemann.
5. Джонс, М. (2018). STEM-білім беру және оның биологиямен байланысы. Қазіргі білім беру үрдістері, 25(2), 50-60.
6. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. Longman.
7. Roco, M. C., & Bainbridge, W. S. (2003). Converging Technologies for Improving Human Performance. Springer.
8. Johnson, C. C. (2016). Implementation of STEM Education Policy: Challenges and Successes. Routledge.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

СУРЕТТЕР АРҚЫЛЫ СӨЙЛЕУ: КОМИКСТЕРДІ ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ПАЙДАЛАНУ

Юсупова Жансулу Жанабергеновна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,
педагог-зерттеуші

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру процесінде оқушылардың қазақ тілі мен әдебиетке деген қызығушылығын арттыру маңызды мәселелердің бірі болып отыр. Әсіресе, орыс сыныптарында қазақ тілін оқыту барысында оқушылардың еркін сөйлеу қабілеті, сөздік қорының тапшылығы, мәтінді түсіну дағдысы сияқты қиындықтар жиі кездеседі.Бүгінгі оқушылардың ақпаратты қабылдау ерекшеліктерін ескере отырып, сабақта дәстүрлі әдістермен қатар визуалды оқыту құралдарын пайдалану тиімді болып табылады. Соның ішінде комикстер – қазақ тілін үйренуді жеңілдетіп, оқушының қызығушылығын арттыратын инновациялық әдіс.

Комикстер тіл үйрену, оқу дағдыларын жетілдіру, шығармашылық ойлау қабілетін дамыту үшін үлкен мүмкіндіктер береді. Сонымен қатар, әдебиет сабақтарында көркем шығармаларды меңгеруге көмектеседі, оқушылардың қиялын дамытады және белсенді оқуға ынталандырады.

Негізгі бөлім

1. Педагогикалық тәжірибені сипаттау

Комикстерді қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында қолданудың бірнеше әдіс-тәсілдерін өз тәжірибемде пайдаландым. Олардың ішінде:

Дайын комикстер – Оқушыларға белгілі бір тақырыптағы дайын комикстер беріледі, олар мәтінді оқып, оқиғаның дамуын талдайды.

Диалог құру – Оқушыларға суреттер беріледі, олар сол бойынша қазақша диалог жазады.

Көркем шығармаларға негізделген комикстер – Әдебиет сабақтарында оқушыларға белгілі бір шығарманы комикс түрінде жасап, өз ойларын бейнелеуге мүмкіндік беріледі.

Комикс жасау – Оқушылар өздері комикс құрастырып, оны сыныпта талдайды.

Тілдік құрылымдарды бекіту – Грамматикалық ережелерді меңгеру үшін арнайы грамматикалық комикстер қолданылады.

2. Оқыту әдістері мен технологиялары

Комикстерді қолдану барысында әртүрлі әдістерді біріктіріп пайдаландым.

2.1 Визуалды оқыту әдістері

Комикстер мәтінді түсінуді жеңілдетеді, өйткені суреттер оқиға мазмұнын толықтыра отырып, оқушыларға көмек береді.

Оқушылардың есте сақтау қабілеті артады, өйткені визуалды бейнелер ақпаратты жақсырақ меңгеруге көмектеседі.

Сөздік қорды дамыту – комикстер арқылы жаңа сөздерді үйрену жеңілдейді.

2.2 Коммуникативтік әдіс

Диалог құрастыру – Оқушыларға дайын комикстер беріледі, олар қазақша диалог құрастырады.

Сөздік жұмыстары – Жаңа сөздерді қолдана отырып, сөйлем құрау және оларды комиксте пайдалану.

Топтық жұмыс – Оқушылар комикстерді топпен құрастырып, қазақша сөйлесуге ынталандырылады.

2.3 Интерактивті әдістер

Квест-комикстер – Оқушылар белгілі бір оқиғаның жалғасын өздері құрастырады.

«Жоғалған сөздер» ойыны – Диалогтардан кейбір сөздер алынып тасталады, оқушылар оларды өздері толықтыру керек.

Онлайн комикстер жасау – Заманауи технологияларды пайдалана отырып, оқушылар ToonDoo, Pixton, Canva сияқты платформаларда өз комикстерін жасайды.

3. Нәтижелер мен талдау

3.1 Сабақ нәтижелері

Комикстерді пайдалану арқылы келесі нәтижелерге қол жеткізілді:

- Оқушылардың қазақ тіліне деген қызығушылығы артты.
- Оқу сауаттылығы жақсарды.
- Сөздік қоры кеңейді.
- Диалогтық сөйлеу дағдылары дамыды.
- Шығармашылық қабілеттері күшейді.

3.2 Кездескен қиындықтар және оларды шешу жолдары

1. Кейбір оқушылар сурет салудан қиналды.

Шешімі: Дайын шаблондар беру, онлайн комикс генераторларын (ToonDoo, Pixton, Canva) пайдалану, стикмендер (Stickman) сияқты қарапайым суреттерге рұқсат беру.

2. Оқушылар қазақ тілінде өз ойын жеткізуде қиналды.

Шешімі: Алдымен жаңа сөздер мен қажетті грамматикалық құрылымдарды алдын ала үйрету,

тірек сөздер мен сөз тіркестерін беру, жұптық және топтық жұмыс ұйымдастыру, қателіктен қорықпай, еркін сөйлеуге жағдай жасау.

3. Оқушылардың шығармашылық дағдылары әртүрлі деңгейде болды.

Шешімі: Дайын сюжеттер беру, оқушыларға бірнеше нұсқа ұсынып, таңдау жасауға мүмкіндік беру, шабыттандыратын мысалдар көрсету.

4. Уақыттың жеткіліксіздігі.

Шешімі: Комиксті бірнеше кезеңге бөліп орындау (үй тапсырмасы ретінде жалғастыру), дайын суреттерді пайдалану, тез аяқтау үшін топтық жұмыс ұйымдастыру.

5. Кейбір оқушылар сабаққа немқұрайлы қарады.

Шешімі: Топтық немесе жұптық жұмыс ұйымдастыру, әр оқушыға өз рөлін беру (біреуі сурет салады, біреуі мәтін жазады, біреуі диалогтарды түзетеді), үздік жұмыстарды марапаттау.

6. Грамматикалық қателіктердің көп болуы.

Шешімі: Диалогтар құру алдында жаңа грамматикалық ережелерді қайталау, дайын үлгілер беру, оқушылардың жұмыстарын бір-бірімен алмасып тексерту.

7. Оқушылар мәтін мен суретті үйлестіруде қиындық көрді.

Шешімі: Керек емес сөздерді алып тастауға үйрету, қысқа сөйлемдер жазу дағдысын дамыту, негізгі ойды анықтап, тек маңызды ақпаратты қалдыру.

Бұл шешімдер оқушылардың қызығушылығын арттыруға, тілді меңгеруді жеңілдетуге және сабақтың тиімділігін жоғарылатуға көмектеседі.

Қорытынды

Комикстерді қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында пайдалану – оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға арналған тиімді, инновациялық әдіс. Бұл тәсіл арқылы оқушылар тек тілді меңгеріп қана қоймай, шығармашылық ойлау қабілетін де дамытады.

Комикстерді қолданудың негізгі артықшылықтары:

- Сабаққа деген қызығушылықты арттырады.
- Тілді үйрену процесін жеңілдетеді.
- Оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамытады.
- Шығармашылық және визуалды ойлау қабілеттерін жақсартады.

Ұсыныстар:

- Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында комикстерді жиі пайдалану.
- Оқушылардың өз комикстерін жасауына мүмкіндік беру.
- Дайын комикстермен ғана шектелмей, оларды интерактивті тапсырмаларға қосу.
- Онлайн ресурстарды қолдану арқылы оқушыларды заманауи технологиялармен жұмыс істеуге үйрету.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақ тілін оқытудың инновациялық әдістері – Білім және ғылым министрлігі.
2. Комикстер арқылы тіл үйрену: халықаралық тәжірибе – Педагогикалық зерттеулер орталығы.
3. Оқу сауаттылығын дамытудағы визуалды технологиялар – Қазақстан білім академиясы.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

THE SIGNIFICANCE OF TASK-BASED APPROACH IN TEACHING ENGLISH GRAMMAR

Aitzhan Zarina Baurzhankezy
English teacher
Aktobe S.Baishev university, Kazakhstan
E-mail: zarina.aitzhan@bk.ru

Abstract. Grammar is an effective means to realize the purposes of informing, and speech expressing. It is a linguistic device which reflects good spoken and writing abilities, which depend on language grammar and are structured coherently in an appropriate style. The task-based approach in teaching English grammar ensures maximum proximity to the natural process of learning a language, creates real, rather than simulated, communication situations and the involvement of all students, regardless of the level of language training. Using the task-based approach makes it possible to speak a foreign language without fear of being corrected, actively monitor learning process, and discuss materials in the language of not only educational topics, but also those taken from real communication.
Keywords: language teaching, grammatical skills, teaching methods, student-centered approach, speech practice

The relevance of task-based language teaching is increasing at the present stage in digitalization context of education: the widespread use of information and communication technologies in education, the introduction of blended learning in educational institutions, online distance education, and an increase in the proportion of students' independent work in the educational process. In this regard, it is necessary to understand how to adapt successful pedagogical teaching practices based on assignments to rapidly changing living conditions and the educational environment.

Grammar as one of the aspects of language teaching has been the subject of debate for many years. To address the issues of teaching grammar of a foreign language, we will clarify the concept of "grammar", establish links between grammar of a foreign language and teaching practice, linguistics, psychology, pedagogy, and consider its methodological and general pedagogical goals.

Grammar as a grammatical structure of speech is the presence in a language of grammatical means, grammatical units, semantics and a combination of grammatical means forming various grammatical categories. "The grammatical level of a language is understood as the syntactic patterns of the organization of texts from words, syntagmas and sentences, as well as the rules of word formation" [1, 49]. Written and oral communication skills cannot be formed without the help of grammar. When learning grammar, it is important not only to study theory, but also pay great attention to its practical application. Grammatical knowledge has a positive effect on proficiency language only when, with the help of this knowledge, students become aware of the grammatical features of foreign language speech and when this awareness is immediately followed by training students in productive and creative foreign language speech of the language being studied" [2, 54]. Grammatical skills are usually divided into two groups: receptive and productive. Receptive grammatical skills include listening and reading, while productive skills include speaking and writing. If we turn to the program on foreign languages, we will see that "productive skills include: the ability to form and use grammatical forms and constructions, to choose them depending on the communication situation; to recognize grammatical constructions when reading, as well as to use grammatical phenomena in writing.

As for the very concept of "task", as the analysis of sources has shown, there is no consensus among researchers regarding its scope and content. The differences in the interpretations of this term are described in detail [3, 94]. As a rule, a task is understood as some kind of task with a clearly defined goal, unrelated to the study of language forms and rules, during the execution which mobilizes students' speech-thinking processes, they are involved in communication and, as a result, they naturally master what they are learning with your tongue. Students need diversity in the classroom, and this diversity can be provided by a huge range of various communicative tasks.

N.S. Prabhu identifies three basic types of tasks:

− tasks based on information scarcity (information-gap tasks);
− tasks based on difference of opinion/disagreement (opinion gap tasks);
− tasks based on a gap in argumentation (reasoning-gap tasks)

[4, 46].

Assignments based on a lack of information and differences of opinion suggest that students should make a collective decision or reach an agreement on something. At the same time, everyone has only a part of the information necessary for this or has his own opinion on the issue under discussion. It is necessary to fill the existing defi-

cit by exchanging information or opinions. Assignments based on gaps in argumentation involve students studying a situation or problem and making their own reasoned judgments about it.

Task-based method was developed as part of a communicative approach to teaching a foreign language, which offers an alternative way of presenting new language material. The term "Task" refers to a communicative exercise or task that focuses on the content rather than the linguistic form, it is focused on the actual conditions of communication and is aimed at achieving a specific result. Rod Ellis distinguishes between the terms "task" and "exercise", explaining that "task" uses a language with a focus on meaning, while "exercise" focuses on the correct use of the studied form [5, 221]. Both types of educational activities have the same goal — language teaching, but different means of achieving it.

Methods based on form and methods based on meaning share the same elements:

1) completing a task, using the language being studied with a focus on meaning;

2) obtaining the necessary information about the target language material (either through a teacher or by discovering it yourself), analyzing its meaning and form;

3) familiarization with the language material (in a dialogue exercise, in listening and reading texts, or with the help of hints provided by the teacher);

4) performing form-focused language exercises [6, 82].

But while in the methods focused on form (the aforementioned presentation-practice-production methods), the lessons of the communicative type reflects the natural process of language acquisition: first there is a need to say something, then the steps are taken.

Accordingly, task-based lesson consists of the following steps:

1) Pre-task – the preparatory phase, where students first encounter the topic and language material, when performing this task, words and phrases related to the topic of the lesson are used for the first time;

2) The Task cycle phase, consisting of the following stages: task (work on a task), planning – preparation of a report on the results of work, where students should pay attention to the communicative requirements of the upcoming report phase – a report on the results of work on a task. This stage is followed by control exercises, during which students listen to audio materials and participate in their discussion under the guidance of a teacher. By this time, students will be very receptive to new language material and will quickly notice the expressions needed for communication;

3) At the end of the lesson, the focus on form or language focus phase follows — an analysis of the language tools used using the teacher's feedback and training the correct language forms using the practice stage.

According to Dave Willis [7, 32], in a lesson structured in this way, students will constantly work not only to meet the teacher's expectations, but also to work with language in such a way as to express what they want to say. Working with the task-based approach maximizes learning opportunities. When students focus on language rather than form, they work autonomously and can extract anything they find useful from the input language material. Because the task-based approach is student-centered, it is more conducive to authentic learning. Students will not simply concentrate on creating specific forms that may or may not become part of their language repertoire. They will adjust their work in light of the new input in ways that are likely to be long lasting because they meet the student's own priorities.

The emphasis on form, of course, also plays an important role in learning. It makes the studied forms more visible and, thus, facilitates the assimilation of the material in the future. It can also play an important role in motivating students. It is important for them to recognize that the work they have done has contributed to the development of their grammar knowledge. Teachers know that it will probably take some time before new forms become a genuine part of the language repertoire of students, but it is important for motivation that somehow the "new" language they have become familiar with is emphasize. This is an important part of the organization of the teaching process. But in task-based approach, by focusing on form at the end of the lesson, teachers take the best out of it, avoiding demotivation by constantly correcting the student's mistakes, which often happens if the focus on form was at the beginning of the lesson.

Tasks in the format of the approach technology we are considering represent a type of activity in which the language being studied is used for a communicative purpose to achieve a result [8, 53]. This is a work plan for students, the tasks are focused on meaning rather than form, have an appropriate level of complexity and ensure an active role for students. Their implementation involves all the knowledge and skills of students in a foreign language, requires the participation of all their mental processes (selection, classification, ordering, evaluation). Any task developed using a task-based approach is based on the presence of a "gap" that needs to be filled. The first type of "gap" is the omission of information (the transfer of information from one person to another), for example, group work to restore the missing part of the information. The second is skipping an argument (using an utterance through generalization, practical reflection, the concept of relationships), for example, an exercise in choosing the best course of action through dialogue, discussion. Another type is a gap of opinion (to share opinions, feelings, attitudes on some significant topic), for example, a discussion on a social topic. The results of such tasks are not directly related to linguistic phenomena. Teaching grammar of a language is carried out in the process of communication and interaction of students. Language is learned not as a set of linguistic phenomena, but in its "social context", i.e. it is associated with a communication situation in which certain grammatical units are typically used by its native speakers. The student is focused on the content of the utterance, not on its form. Learning through communication ensures per-

sonal engagement (as participants say what they consider necessary and meaningful), and this is an indispensable condition for motivation to learn a foreign language and "half of success." The task-based approach also gives students complete freedom in choosing the language tools for completing the task.

The teacher should always have the opportunity to select assignments and change them along the way. In addition, it is up to the students themselves to evaluate the assignment. Another significant advantage of the task-based approach is that students can apply the factual knowledge from different fields that they have acquired in their native language to speech in a foreign language. The specific feature of this technology is also the use of authentic materials (taken from real life, not specially created for educational purposes). The most controversial point of this approach is the question of when it is more appropriate to evaluate the result (at the main stage or while working with the grammatical and linguistic design of the text), and what are the evaluation criteria (after all, they are different for different tasks performed in the same chain). The main thing is to evaluate the performance of a grammatical and communicative task, rather than the correctness of the use of speech material, as is the case in the traditional methodology. It can be assumed that such a shift in emphasis relieves certain psychological difficulties of students, who are usually restrained by a subconscious fear of making a mistake in the process of speaking a foreign language, thus ensuring the success of its study. It is for these reasons that the task-based approach has become a popular means of developing the grammatical side of spoken language and motivated confidence.

The following question often arises: in practice, teachers are dealing with groups consisting of students with different levels of training or with poorly trained ones. In this case, how to put the task completely in the hands of the students from the very first stage and how to remove potential difficulties? However, this can also be attributed to the advantages of the approach under consideration, since it allows the teacher to form groups, dividing students by level of training, and offer those tasks according to their level, or make groups of different levels so that less prepared students perform the easier part of the task.

Task-based approach effectively develops the communicative competence of students, since solving a communicative problem is not only limited to working out individual grammatical constructions or lexical units, the problem is solved using various language tools and during live discussion. Another advantage is the personalization of this approach — necessary language material based on the interests and needs of students, rather than based on textbook assignments. This aspect of personalization also increases the interest and motivation of students in learning English — during the lesson, students can express their opinion. The advantage of the task-based approach for teachers – in a lesson built with a focus on language, where the teacher is a participant in the discussion and an assistant in communication, it is much easier to maintain friendly relations and effective feedback with students.

Thus, we consider task-based approach is the most effective method of teaching English, especially grammar item, as it allows students to master a wide range of language skills, assimilate and consolidate language material, and provides more opportunities for speech practice.

References:

1. Galskova N.D. Modern methods of teaching foreign languages /N.D.Galskova, Moscow: Arkti–Glossa, 2004, -165 p.
2. Babinskaya T.K., Maslyko E.A. The table book of the teacher of a foreign language/T.K.Babinskaya – M.: Higher school, 2008. - 522 p.
3. Oxford R.L. Task-based language teaching and learning: An overview. Asian EFL Journal. 2006. Vol. 8. No. 3. Pp. 94-121
4. Prabhu N.S. Second language pedagogy. Oxford University Press, 1997. - 153 p.
5. Ellis R. Task-based language teaching: Sorting out the misunderstandings. International Journal of Applied Linguistics.Vol. 19. No. 3. Pp. 221-246.
6. Iveson J.D. Task-based language teaching frameworks in technology enhanced learning contexts. Lancaster University, 2019. - 242 p.
7. Willis D., Willis J. Doing task based teaching. Oxford, 2007. - 294 p.
8. Willis J. A framework for task-based learning. Harlow: Longman, 1996. - 183 p.

Аннотация. Грамматика - это эффективное средство для достижения целей информирования, выражения речи. Это лингвистический прием, который отражает хорошие навыки устной и письменной речи, которые зависят от грамматики языка и структурированы последовательно и в соответствующем стиле. «Задание-ориентированный» подход в обучении грамматике английского языка обеспечивает максимальную приближенность к естественному процессу изучения языка, создает реальные, а не имитируемые ситуации общения и вовлечение всех учащихся, независимо от уровня языковой подготовки. Использование «задание-ориентированного» подхода, позволяет говорить на иностранном языке, не опасаясь быть исправленным, активно контролировать процесс обучения и обсуждать материалы на языке не только учебных тем, но и тех, которые взяты из фактического общения.
Ключевые слова: обучение языку, грамматические навыки, методы обучения, студент центрированный подход, речевая практика.

Аңдатпа. Грамматика - ақпараттандыру, сөйлеуді білдіру мақсаттарына жетудің тиімді құралы. Бұл тілдің грамматикасына тәуелді, дәйекті және сәйкес

стильде құрылымдалған тиімді ауызша және жазбаша дағдыларды көрсететін лингвистикалық әдіс. Ағылшын грамматикасын оқытудағы "тапсырмаға-негізделген" тәсіл тілді үйренудің табиғи үрдісіне барынша жақындықты қамтамасыз етеді, шынайы қарым-қатынас жағдайларын жасайды және тілдік дайындық деңгейіне қарамастан барлық білім алушылардың қатысуын қамтамасыз етеді. "Тапсырмаға-негізделген" тәсілді қолдану қателіктерден қорықпай шетел тілінде сөйлеуге, оқу процесін белсенді бақылауға және материалдарды тек оқу тақырыптарында ғана емес, сонымен қатар шынайы өмірдегі нақты қарым-қатынастан алынған тілде талқылауға мүмкіндік береді.
Түйін сөздер: тілді оқыту, грамматикалық дағдылар, оқыту әдістері, студент орталықтандырылған тәсіл, сөйлеу практикасы.

DEVELOPING CREATIVE THINKING USING MODERN TECHNOLOGIES AT ENGLISH LESSONS

Kan Lyubov Yuryevna
English teacher
SME on REM
gymnasium 6, Astana

Introduction

The modern generation lives in a multilingual world. Foreign languages offer enormous opportunities. Researchers note that the better the system involved in learning are perceived, the better and more robust the material is for learning. The active introduction of modern learning technologies multiplies the didactic possibilities by providing visibility, audio and video support, and control, all of which contribute to a higher level of teaching. For example, a computer application is nowadays a compulsory part of learning activities when learning a foreign language. Therefore, the use of modern technology in educational institutions at all levels has recently become more and more of an issue. It is not only new possibilities but also new forms and methods of teaching and new approaches to learning. Also, the relevance of the topic of this work is due to the fact that with the sharp increase in the demand of modern society for more knowledge is shift in pedagogical priorities is formed, which in turn, allows the introduction of new standards of teaching, expanding the educational framework and reversing the learning process. The development of innovative technologies foreign language teaching contributes to the acquisition by students not only of knowledge, but also of ways of assimilating it. Modern learning technologies incorporate content, methods and tools that allow the teacher to effectively unlock and realize the potential of each individual student. Finding the right content and applying the best means and teaching in accordance with educational objectives set is one of the teacher's tasks.

The aim of the report is to depict the methods of using modern technologies for developing students' creative thinking at English lessons.

The object of the report is to illustrate the process of students' creative thinking development in teaching English with the use of modern technologies.

To solve the set tasks we used the following complex complementary research methods: theoretical - methods of theoretical and critical analysis synthesis (comparative, logical, retrospective), which were used when studying psycho- pedagogical, methodological literature on the problem under study; experimental – surveys, interviews, observation and questioning, testing and empirical methods - psychological and educational (conducting and forming) experiment.

This course presents proven methods and techniques for developing reading literacy. These tasks are aimed

at learning to find, extract and understand information, as well as learning to evaluate, transform and use this information to solve problems in school and everyday life.

During the approbation of the work there were some issues that teachers faced. First of all, it is lack of knowledge required for using modern technologies in practice. The second problem is low Internet connection, because of this trouble students did not have opportunity to work productively.

The use of innovative technologies in the educational process is not only an effective means of developing the cognitive interests of students, but also a means of development of students' creative thinking.

The matter of utilizing innovative methodological technologies is one of the most applicable and bandied among methodologists.

Teachers can utilize various platforms, apps, Internet resources and etc. For example, students are given the text. After reading it they have to complete some activities using modern technologies. The text is "The ultimate frequent flyer".

Activity 1

Instructions:

1 Divide into pairs.

2 Answer the questions with your partner.

1 What amazing thing happened with Mr Vroom?

2 How was life-long first-class travel pass called?

3 What are the benefits of flying by AAirlines?

4 When did they stop hanging them out?

5 In total how many tickets were sold?

6 Why didn't Mr Vroom show his pass and almost everybody knew him?

7 How long was his adventure?

8 Why was he banned to use his companion ticket?

9 What does Mr Vroom do now?

10 If you had a chance to buy such ticket, would you do it? Why (not)?

Activity 2

Instructions

1 Follow the link https://jamboard.google.com/d/1b5jf0cW71XFitTl7hofBMKwKWMGDZi7dYQ1dd ohcIys/edit?usp=sharing

2 On the jamboard write down any associations to the word travelling, for example, transport.

Activity 3

Instructions:

1 Choose one of the samples on www.englishunite.com

2 Create your own story.

3 Upload it in the cloud.

Activity 4

Instructions:

1 Divide in groups of 3-4.

2 Find an extract from the film or cartoon connected to the topic "Travelling".

For example: At the hotel; at the airport; on the train/plain etc.

3 Create a dialogue.

4 Voice it out and record.

5 Upload the Google classroom/ send the link to your teacher/ classmates.

According to the conducted research, it is obvious that the number of students

with high level of creative thinking increased 36.6% compared with entry test, students with low level declined 16.3%.

The use of assignments in English lessons influenced the quality preparation of students for Olympiads, high motivation of students, and an increase in the number of students with a higher level of creative thinking.

English teacher can use modern technologies to make the lessons more awesome, effective and motivate students to learn English language. All these technologies can be used at the lessons, language courses or additional lessons.

Resources

1. Christina Latham-Koenig, Clive Oxenden "English file" Student's book, third edition, Oxford University press, 2018.

2. Puchta H., Think 4 SP. - Cambridge University press. - 2016

3. Сметанина М.Ю. Подготовка учителей иностранного языка к использованию современных технологий обучения / М.Ю. Сметанина // Язык и культура =Langue et Culture. 2016. № 1 (33) – С. 181-198.

4. Виноградова Е., Головенко Т. и др. Публикация «Использование интерактивных методов обучения как средство активизации познавательной деятельности учащихся» возникла в рамках проекта Ассоциации по международным вопросам при поддержке программы TRANS Министерства иностранных дел Чешской Республики.]

5. Оксюта А.А. Использование цифровых ресурсов при обучении иностранному языку. // Инновационные технологии обучения иностранному языку в вузе и школе: реализация современных ФГОС: сборник научных трудов по материалам 4-ой Международной научно-практической конференции (г. Воронеж, 19–20 февраля 2019 г.): в 2 ч. / [отв. ред. М.В. Щербакова]; Воронежский государственный университет. – Воронеж : Издательский дом ВГУ. – 2019. – с. 103-110.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

INTERACTIVE WHITEBOARD AS A MODERN MEANS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Sandibayeva Aruzhan Nurlybaevna
Aktobe S.Baishev university, Kazakhstan
E-mail: arusandibaeva.16@mail.ru

Abstract. Modern educational standards require the use of innovative educational technologies. This inevitably forces teachers to use advanced technological devices - interactive whiteboards. To use whiteboards, there are electronic educational resources where you can find electronic textbooks, videos, multimedia presentations and tutorials from educational websites. Electronic interactive whiteboards are an effective way to incorporate electronic content of teaching materials and multimedia materials into the learning process. Thematic texts written in English, exercises for teaching and testing, different types of color pictures, audio and video materials help to introduce and activate lesson materials, review and consolidate vocabulary units and grammatical structures of the language, control and self-management of knowledge.
Key words: interactive whiteboard, electronic educational resources, electronic content, learning activities, grammatical structures.

It is no secret that nowadays children are engaged with computer programs, games and the Internet from an early age. Most teachers claim that the use of multimedia interactive technology in communicative teaching of foreign languages significantly improves the quality of presentation of course materials and increases the effectiveness of students' assimilation of these materials. This supports the idea that foreign languages are subjects that contribute to the development of communicative culture and it is desirable to start learning them from primary school age. By assuming new social roles in play situations, students are exposed to new social experiences and consequently develop their ability to communicate in a foreign language [1, 54].

In the search for more contemporary forms and methods to improve the level of education, there is a growing interest in interactive technologies. One of them is the active use of interactive whiteboards as a means of enhancing the learning process through interactivity, clarity and dynamism of material presentation. In terms of specific ways of using the Internet in English language teaching, teachers identified communicating with native speakers of English as a foreign language in other countries, using social networks and Skype, participating in correspondence competitions and taking tests as the most effective methods. The personal experience of communicating with native speakers, even at home in front of the computer, develops the courage to speak, which is important when learning a foreign language in an educational setting. It is important to understand that the effectiveness of whiteboard teaching depends to a large extent on the teacher's contribution to the learning process, how he or she uses the opportunities and resources of the interactive whiteboard, and how creatively he or she prepares for the lesson. Experts point to the following benefits of interactive whiteboards:

- The interactive possibilities of the whiteboard create motivation for learning activities, which makes it possible to overcome language difficulties in the process of learning different types of activities.
- When completing tasks on the board, learners feel more confident because they realize that if an error occurs they can cancel the action, go back a few steps, cut or delete the object from the screen. Auditory, visual and kinesthetic channels of information assimilation can be used because objects can be moved; animated and more important elements can be emphasized.

The use of game elements on smart boards can make lessons more exciting and increase students' activity levels and interest in the subject matter. This not only saves time, but also has a positive impact on the assimilation of the material, as neither the teacher nor the students are distracted by the progress of the lesson.

Modern educational standards require the use of innovative educational technologies. This inevitably forces teachers to use advanced technological devices - interactive whiteboards. To use the board, there are electronic educational resources where they can find electronic textbooks, videos, multimedia presentations and tutorials from educational websites. The advantage of interactive whiteboards for teachers is that they take traditional teaching methods to a new level. Unlimited sources of didactic and methodological materials are available, stored in virtual space and can be accessed and used from the depths of the internet using Smart Whiteboard functionality. A wide variety of visual and educational resources on any given topic can be stored on the internet and digital media and can be used repeatedly. The interactive whiteboard is characterized first and foremost by the fact

that it is not intended for students to observe a teacher manipulating text and pictures on a blackboard, but allows students to personally participate in the creation of a virtual reality in the classroom. Interactive whiteboards provide a unique opportunity for students to get up from their desks and participate in the learning process in the most active way. The main purpose of using interactive whiteboards is to increase the effectiveness of subject teaching. Interactive whiteboards provide teachers with ample opportunities to teach foreign languages. With the software for the kits, lessons can be structured; teachers can record lessons, supplement them with pictures or new notes and improve the way the material is presented. Interactive whiteboards, like other technological innovations, have both proponents and opponents. An analysis of teachers' experiences shows that they are more inclined to advocate the use of the blackboard than to oppose it. Teachers who oppose it believe that interactive whiteboards create a 'toy effect', motivating students to take the lesson over and over again, but then it becomes less interesting for them. In most cases, however, those who oppose the use of new equipment are teachers who have not used interactive whiteboards.

Foreign language teachers say that non-real students better understand the information projected on the big screen, they activate their imagination and have no difficulty in learning the material, while other teachers use pictures from SMART notebooks to create conversation scenes. They introduce new vocabulary, teach how to ask questions, speak and structure dialog. Despite its many advantages, teachers consider that preparing lessons using interactive whiteboards is a laborious process that requires a lot of time. Their view is supported by I. V. Zubririna, who says that interactive whiteboards are available in many educational institutions but are not actively used everywhere. First, interactive whiteboards can only be used with a projector. Secondly, to work with the whiteboard, licensed software is required, which is not easy to find, teachers have no experience in using such software, and the topic is not covered in the curricula of further education courses [2, 34].

It is impossible to disagree with both of these views. Teachers need additional time and effort to become proficient with interactive whiteboards. These teachers are the ones who will work in the future to improve the learning process and its effectiveness. They are role models for many other teachers and we hope that others will follow their example A.V. Ivanova expresses very interesting views.

Calling the interactive whiteboard a tool, this tool "depends on the teacher's creativity and willingness to make the lesson interesting, understandable and memorable" [3]. It is impossible to disagree with this view. Because many teachers point to the high efficiency of using interactive whiteboards, the whiteboard itself cannot really teach anything.

The main advantages of using interactive whiteboards include the opportunity to participate in group discussions and debates in English classes, improved listening skills, interactive speaking and expressive reading. Positive feedback from teachers can be summarized as whiteboards increase students' interest and focus. Since interactive whiteboards increase students' interest, one of the difficult problems teachers face in their lessons is discipline. Can the visual support of interactive whiteboards help teachers engage students? It should be remembered that good classroom discipline, especially with regard to speaking skills, is key to a high level of assimilation of the material. Without a clear working discipline when vocalizing language units, the classroom is naturally surrounded by chaotic noise.

Obviously, organizing a good working discipline requires not only an in-depth knowledge of the topic, an interesting and clear presentation, and an accurate calculation of the time needed to use the blackboard (maximum 15 minutes), but also a calculation of the time so that the students' interest in learning new pronunciation skills and vocabulary units coincides with the climax of the lesson. It is also necessary to ensure that the learner's interest in learning new pronunciation skills and vocabulary units coincides with the climax of the lesson. Such interest leads to the formation of speaking skills, which is the main goal of foreign language learning [4].

Electronic interactive whiteboards are an effective way to incorporate electronic content of teaching materials and multimedia materials into the learning process. Thematic texts in English, teaching and testing exercises, a variety of color pictures, audio and video materials help to introduce and activate lesson materials, to repeat and consolidate vocabulary units and grammatical structures of the language, to control and self-manage knowledge. Analysis of the experience of school teachers using interactive whiteboards shows that children enjoy learning and their performance improves significantly when interactive whiteboards are used in the teaching process.

Working in the classroom becomes a lively action where everyone strives to prove themselves, is well prepared for the lesson and participates in completing the tasks on the board. Since the board has many different functions, it is important that these functions can be used to structure the lesson in such a way as to direct students' mental and creative abilities towards creative action and the development of speaking skills in a foreign language. In summary, the pedagogical capacities of the electronic whiteboard as a learning tool are far beyond traditional teaching methods and can make the independent and collaborative work of students and teachers interesting and productive. In our opinion, an important psychological aspect also needs to be taken into account.

Modern students, who spend a lot of time in front of monitors and quietly play aggressive computer games, get used to perceive the reality around them in this way. They also do not always behave appropriately towards their parents and are disrespectful towards their teachers. In such situations, the function of the interactive whiteboard allows students to divert their attention and realize that video and

game programs can also be used for learning and that it can be an interesting and creative process. In this way, the interactive whiteboard contributes to the development of creative activity and enthusiasm for the subject, creates optimal conditions for the acquisition of speaking and language skills and ultimately ensures the effectiveness of the learning material in the foreign language classroom.

References:

1. Grinder, M., Lloyd, L. NLP in pedagogy: management of the school conveyor. - Moscow:in-T society. issledovany, 2001. - 320 pp.
2. Zubrilina, I. V. interactive dossier on foreign language [electronic resource]/I. V. Zubrilina // Pedsovet. - 2011. - mode dostupa: https://pedsovet.su/publ/164-1-0-1265
3. Ivanova, A.V. use of interactive documents in foreign language [electronic resource] /A.V. Ivanova// social network of teachers of Education. -2014.-modedostupa: https://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/library/2014/05/24/ispolzovanie-interaktivnoy-doski-na-urokakh
4. Bekbulatova, Z. I. use of interactive documents on foreign languages in the Middle School [electronic resource] / Z. I. Bekbulatova // Pedsovet. -2019.-modedostupa: https://pedsovet.org/publikatsii/angliyskiy-yazyk/ispolzovanie-interaktivnoy-doski-na-urokah-inostrannogo-yazyka-v-sredney-shkole

Аннотация. Современные образовательные стандарты требуют использования инновационных образовательных технологий. Это неизбежно вынуждает учителей использовать передовые технологические устройства - интерактивные доски. Для использования досок существуют электронные образовательные ресурсы, где вы можете найти электронные учебники, видеоролики, мультимедийные презентации и учебные пособия с образовательных сайтов. Электронные интерактивные доски - это эффективный способ включения электронного содержания учебных материалов и мультимедийных материалов в учебный процесс. Тематические тексты, написанные на английском языке, упражнения для обучения и тестирования, различные виды цветных картинок, аудио- и видеоматериалы помогают познакомить и активизировать материалы урока, пересмотреть и закрепить словарные единицы и грамматические структуры языка, контролировать и самостоятельно управлять знаниями.
Ключевые слова: интерактивная доска, электронные образовательные ресурсы, электронный контент, учебные действия, грамматические структуры.

Аңдатпа. Заманауи білім беру стандарттары инновациялық білім беру технологияларын қолдануды талап етеді. Бұл сөзсіз мұғалімдерді озық технологиялық құрылғыларды - интерактивті тақталарды қолдануға мәжбүр етеді. Ақ тақталарды пайдалану үшін электронды білім беру ресурстары бар, онда білім беру веб-сайттарынан электронды оқулықтар, бейнематериалдар, мультимедиялық презентациялар мен оқулықтар табуға болады. Электрондық интерактивті тақталар оқу-әдістемелік материалдар мен мультимедиялық материалдардың электрондық мазмұнын оқу процесіне енгізудің тиімді әдісі болып табылады. Ағылшын тілінде жазылған тақырыптық мәтіндер, оқыту мен тестілеуге арналған жаттығулар, түрлі-түсті суреттердің әр түрлі түрлері, аудио және видео материалдар сабақ материалдарын енгізуге және белсендіруге, тілдің лексикалық бірліктері мен грамматикалық құрылымдарын қарастыруға және бекітуге, бақылау мен өзін-өзі басқаруға көмектеседі.
Түйінді сөздер: интерактивті тақта, электронды білім беру ресурстары, электронды мазмұн, оқу іс-әрекеті, грамматикалық құрылымдар.

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;
• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 4950х3510 пикселден (6х12 мм, 300 ppi кем емес) кем болмауы тиіс;
• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 ppi кем емес);
• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоса санда 3 беттен аспауы қажет;
• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал - 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;
• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;
• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 4950х3510 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 ppi), фото в статью не помещать;
• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 ppi);
• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;
• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;
Эл. почта: kalam2025@mail.ru